

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**ΘΕΜΑ: ΟΔΟΙΠΟΡΙΚΟ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΩΝ ΤΩΝ
Ο.Τ.Α. Α ΒΑΘΜΟΥ ΑΠΟ ΤΗ ΣΥΝΤΑΞΗ ΤΟΥ
ΠΡΩΤΟΥ Δ.Κ.Κ ΜΕΧΡΙ ΣΗΜΕΡΑ. ΣΥΓΚΡΙΣΕΙΣ
– ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ**

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: Κος ΤΣΕΚΟΣ ΘΕΟΔΩΡΟΣ
ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΑ: ΓΑΡΑΤΖΙΩΤΗ ΜΑΡΙΑ

ΚΑΛΑΜΑΤΑ 2005

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΗ

Η παρακολούθηση της συγκεκριμένης πτυχιακής εργασίας, και πρώτη έγκριση της, έγινε από τον επιστημονικό συνεργάτη του Τ.Ε.Ι. Καλαμάτας, κ^ο Αθανασόπουλο Ιωάννη, ενώ η τελική έγκριση της εργασίας δόθηκε από τον επίκουρο καθηγητή του Τ.Ε.Ι. Καλαμάτας, κ^ο Τσέκο Θεόδωρο.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1	ΣΕΛΙΔΕΣ
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	1
ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΕΣ ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ	
1.1. Η έννοια του συντάγματος.....	2
1.2. Σύνταγμα και τοπική αυτοδιοίκηση.....	2
1.3. Οι αρμοδιότητες των ο.τ.α. και η κατανομή τους.....	15
1.4. Από την τοπική υπόθεση στην αρχή της «εγγύτητας».....	18
1.4.1. Ο προσδιορισμός του τοπικού συμφέροντος.....	20
1.4.2. Η κρίση του συμβουλίου επικρατείας κατά τον χαρακτηρισμών υποθέσεων ως τοπικών ή γενικών.....	23
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2	
Ο ΔΗΜΟΤΙΚΟΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟΣ ΚΩΔΙΚΑΣ ΤΟΥ 1954 (Ν.Δ. 2888/1954)	
2.1. Αρμοδιότητες των ο.τ.α.....	41
2.2. Οι στόχοι του δημοτικού και κοινοτικού κώδικα του 1954.....	43
2.3. Οι αρμοδιότητες των δήμων και κοινοτήτων μέσα από τα άρθρα του δημοτικού και κοινοτικού κώδικα του 1954 (ν.δ. 2888/1954).....	47
2.4. Η κωδικοποίηση του 1975.....	58
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3	
Ο ΔΗΜΟΤΙΚΟΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟΣ ΚΩΔΙΚΑΣ ΤΟΥ 1980 (Ν. 1065/80)	
3.1. Λίγα λόγια για τον δημοτικό και κοινοτικό κώδικα του 1980.....	59
3.2. Οι αρμοδιότητες των δήμων και κοινοτήτων με τον ν.1065/80.....	59
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4	
Ο ΔΗΜΟΤΙΚΟΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟΣ ΚΩΔΙΚΑΣ ΤΟΥ 1985 (Π.Δ. 76/1985)	
4.1. Οι αρμοδιότητες των δήμων και κοινοτήτων με τον δημοτικό και κοινοτικό κώδικα του 1985.....	81
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5	
Ο ΔΗΜΟΤΙΚΟΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟΣ ΚΩΔΙΚΑΣ ΤΟΥ 1989	
5.1. Ο δημοτικός και κοινοτικός κώδικας του 1989 (π.δ. 323/1989) – γενικά.....	84
5.2. Οι αρμοδιότητες των δήμων και κοινοτήτων σύμφωνα με το π.δ. 323/1989.....	86
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6	
Ο ΔΗΜΟΤΙΚΟΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟΣ ΚΩΔΙΚΑΣ ΤΟΥ 1995 (Π.Δ. 410/1995)	
6.1. Ο νέος δημοτικός και κοινοτικός κώδικας – γενικά.....	90
6.2. Οι αρμοδιότητες των δήμων και κοινοτήτων σύμφωνα με το π.δ. 410/1995.....	95
6.3. Συμπερασματικές παρατηρήσεις.....	115
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	118
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....	120

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

εδ.	= εδάφιο
ο.τ.α.	= οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης
Σ.τ.Ε.	= Συμβούλιο της Επικρατείας
τ.α.	= τοπική αυτοδιοίκηση
δ.κ.κ.	= δημοτικός και κοινοτικός κώδικας
δηλ.	= δηλαδή
ΚΔ	= Κώδικας Δήμων
ν.δ.	= νομοθετικό διάταγμα
π.δ.	= προεδρικό διάταγμα
κ.σ.	= κοινοτικό συμβούλιο
ΤΥΔΚ	= Τεχνική Υπηρεσία Δήμων και Κοινοτήτων
Α.Σ.Ε.Β	= Ανώτατο Συμβούλιο Εγγείων Βελτιώσεων
Ε.Υ.Ε	= Εγκύκλιος Υπουργείου Εσωτερικών
Ε.Τ.Α	= Επιθεώρηση Τοπικής Αυτοδιοίκησης
β.δ.	= βασιλικό διάταγμα
ΚΕΔΚΕ	= Κεντρική Ένωση Δήμων και Κοινοτήτων Ελλάδος
ΤΕΔΚ	= Τοπική Ένωση Δήμων και Κοινοτήτων Ελλάδος
ν.	= νόμος
α.ν.	= αρχείο νομολογίας
Δ.Ε.Η.	= Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού
ΕΤ.Β.Α.	= Ελληνική Τράπεζα Εγγείων βελτιώσεων
Τ.Π.Δ.	= Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων
ΤΕΕ	= Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδας
δ.σ.	= δημοτικό συμβούλιο
ΠΥΣ	= Πράξη Υπουργικού Συμβουλίου
φ.ε.κ	= φύλλο εφημερίδας της κυβέρνησης
συντ.	= σύνταγμα

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύμφωνα με το άρθρο 102 του συντάγματος, η διοίκηση των τοπικών υποθέσεων ανήκει στους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης. Υπέρ αυτών συντρέχει τεκμήριο αρμοδιότητας για τη διοίκηση των τοπικών υποθέσεων, των οποίων το εύρος αυτών καθορίζει ο νόμος. Με νόμο μπορεί να ανατίθεται στους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης η άσκηση αρμοδιοτήτων που συνιστούν αποστολή του κράτους. Επίσης μεταξύ άλλων αναφέρεται και ότι κάθε μεταβίβαση αρμοδιοτήτων συνεπάγεται και η μεταφορά των αντίστοιχων πόρων. Ο δήμος ή η κοινότητα, σύμφωνα με το δημοτικό και κοινοτικό κώδικα μπορεί επίσης να αναπτύσσει κάθε δραστηριότητα, που προάγει τα κοινωνικά, πολιτιστικά, πνευματικά και οικονομικά συμφέροντα των δημοτών, αν το αποφασίσει το δημοτικό ή το κοινοτικό συμβούλιο με την απόλυτη πλειοψηφία των μελών του.

Σκοπός της παρούσης εργασίας είναι η παρουσίαση των αρμοδιοτήτων των δήμων και κοινοτήτων από τη σύνταξη του α' δημοτικού και κοινοτικού κώδικα, δηλαδή αυτόν του 1954, μέχρι σήμερα, η σύγκριση - όπου είναι εφικτή - μεταξύ των δημοτικών και κοινοτικών κωδικών ως προς τις αρμοδιότητες των α' βαθμίων ο.τ.α., με μια μικρή κριτική προσέγγιση και ο ρόλος της τοπικής αυτοδιοίκησης πάνω στις τοπικές υποθέσεις.

Τα θέματα που θα περιληφθούν στην έρευνα είναι:

Η διευκρίνηση της έννοιας και του περιεχομένου των τοπικών υποθέσεων.

Η παρουσίαση των συνταγμάτων σε σχέση με τις τοπικές υποθέσεις και την τοπική αυτοδιοίκηση.

Οι αρμοδιότητες των δήμων και κοινοτήτων μέσα από τους δημοτικούς και κοινοτικούς κώδικες κατά χρονολογική σειρά και οι μεταξύ τους συγκρίσεις.

Η ανάλυση των αρμοδιοτήτων των δήμων και κοινοτήτων.

Για την παρουσίαση των παραπάνω θεμάτων θα χρησιμοποιηθεί η σχετική βιβλιογραφία, οι σχετικοί νόμοι, οι δημοτικοί και κοινοτικοί κώδικες και φ.ε.κ, καθώς και η μέθοδος της έρευνας και της ανάλυσης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΕΣ ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ

1.1. Η έννοια του συντάγματος

Ο όρος «σύνταγμα» χρησιμοποιείται συνήθως για να υποδηλώσει τον θεμελιώδη νόμο ενός κράτους (αν και τα τελευταία χρόνια έχει αρχίσει να συνδέεται και με διακρατικές ενώσεις, π.χ. το «σύνταγμα της Ευρώπης»). Με την έννοια αυτή εμφανίζεται στη νεοελληνική ιστορία τουλάχιστον από το 1827, οπότε το βραχύβιο σύνταγμα της Τροιζήνας ονομάστηκε «πολιτικόν σύνταγμα της Ελλάδος» (τα προηγούμενα επαναστατικά συντάγματα, της Επιδαύρου και του Άστρους, επιγράφονταν «προσωρινόν πολίτευμα»), ενώ τον τίτλο «σύνταγμα της Ελλάδος» φέρουν και όλα τα ελληνικά συντάγματα από το 1844 και μετά (εκτός των συνταγμάτων του 1925 και 1927, που επιγράφονταν «σύνταγμα της ελληνικής δημοκρατίας»)¹.

1.2. Σύνταγμα και τοπική αυτοδιοίκηση

Τα επαναστατικά συντάγματα δεν περιέχουν διατάξεις για την τοπική αυτοδιοίκηση. Σχετικές ρυθμίσεις ανευρίσκονται στα παρακάτω συντάγματα:

- «Ηγεμονικό» του 1832

«Άρθρον 3. — Έκαστον Τμήμα σύγκειται από επαρχίας, και εκάστη επαρχία σύγκειται από κοινότητας, αναλόγους τον αριθμόν με την έκτασιν και πολυανθρωπίαν της».

«Άρθρον 4. — Εκάστη κοινότης έχει ίδιον Κοινόν, ήγουν ιδίους Δημογέροντας, εκλεγομένους υπό του λαού, ως θέλει διορισθή εις ιδιαίτερον οργανικόν νόμον περί κοινοτήτων».

¹ ΚΩΣΤΑΣ Χ. ΧΡΥΣΟΓΟΝΟΣ (2003), *Συνταγματικό Δίκαιο*, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Σάκκουλα.

«Άρθρον 67. — Εις δε τα Κυβερνητικά επιτόπια, τους Δημογέροντας, τους Επαρχιακούς και λοιπούς».

• του 1864

«Άρθρον 105. — Η εκλογή των δημοτικών αρχών θέλει γενέσθαι δι' αμέσου, καθολικής και μυστικής δια σφαιριδίων ψηφοφορίας».

• του 1911

«Άρθρον 105. — Η εκλογή των δημοτικών αρχών γίνεται δια καθολικής ψηφοφορίας».

• του 1925

«Άρθρον 104 παρ. 3 και 4. — Το κράτος ασκεί, καθώς ο νόμος ορίζει, μόνον ανωτάτην εποπτείαν επί των οργανισμών της τοπικής αυτοδιοικήσεως, μη εμποδίζουσα την πρωτοβουλίαν και την ελευθέραν δράσιν αυτών.

Το κράτος δύναται να συντρέχη οικονομικώς τους οργανισμούς της τοπικής αυτοδιοικήσεως».

• του 1927

«Άρθρον 107. — Το κράτος διαιρείται εις περιφέρειας, εντός των οποίων οι πολίται διαχειρίζονται απ' ευθείας τας τοπικάς υποθέσεις, ως ο νομος ορίσει.

Η κοινότης αποτελεί απαραιτήτως την πρώτην βαθμίδα των τοιούτων οργανισμών τοπικής αυτοδιοικήσεως, οι οποίοι μπορεί να είναι κατ' ελάχιστον όρον δύο βαθμών, ανεξαρτήτως των δήμων και των συνδέσμων των κοινοτήτων.

Το δικαίωμα του αποφασίζει εις τους ανωτέρω οργανισμούς επί ζητημάτων υπαγομένων εις την σφαίραν της τοπικής αυτοδιοικήσεως ανήκει απαραιτήτως εις αιρετά όργανα, εκλεγόμενα δια καθολικής ψηφοφορίας ή και αμέσως εις το σύνολον των εις έκαστον εξ αυτών ανηγόντων πολιτών.

Το κράτος ασκεί, καθώς ο νόμος θέλει ορίσει, μόνον ανωτάτην εποπτείαν επί των οργανισμών της τοπικής αυτοδιοικήσεως, μη εμποδίζουσαν την πρωτοβουλίαν και την ελευθέραν δράσιν αυτών.

Το κράτος δύναται να συντρέχη οικονομικώς και οργανισμούς της τοπικής αυτοδιοικήσεως».

• του 1952

«Άρθρον 99 παρ. 1. — Η διοικητική οργάνωσις του κράτους βασίζεται εις την αποκέντρωσιν και την τοπικήν αυτοδιοίκησιν ως νόμος ορίζει.

2. — Η εκλογή των δημοτικών και κοινοτικών αρχών γίνεται δια καθολικής ψηφοφορίας».

Ας παρουσιάσουμε σε αυτό το σημείο, αναλυτικότερα, τη συνταγματική ιστορία της ελληνικής τοπικής αυτοδιοίκησης.

Η συγκρότηση του θεσμού της τοπικής αυτοδιοίκησης, στο πλαίσιο της νεοελληνικής πολιτείας συντελέστηκε με το β.δ. της 27ης Δεκεμβρίου 1833. Είχε προηγηθεί η ανεκπλήρωτη προσπάθεια του Ιωάννη Καποδίστρια ενώ η πολύχρονη ιστορική εμπειρία της κοινοτικής αυτοδιοίκησης την περίοδο της τουρκοκρατίας είχε καταγραφεί ως φιλελεύθερη κληρονομιά του ελληνικού θεσμικού πολιτισμού την οποία μάλιστα δεν αξιοποίησε η βαυαρική αντιβασιλεία.

Το πρώτο θεσμικό πλαίσιο της τοπικής αυτοδιοίκησης εξελίχθηκε στο περιβάλλον της απόλυτης μοναρχίας. Έτσι ενώ οι πολίτες δεν είχαν δικαίωμα να εκλέξουν κοινοβούλιο και κυβέρνηση και αποτελούσαν εντέλει αντικείμενα και όχι υποκείμενα και πηγή της εξουσίας απέκτησαν το δικαίωμα, κάτω από προϋποθέσεις, να εκλέγουν τους αντιπροσώπους στους δημοτικό συμβούλιο και διαμέσου αυτών να εισηγούνται τον διορισμό του δημάρχου και των δημαρχιακών παρέδρων. Το φαινόμενο αυτό παρότι είναι οξύμωρο, σε σχέση με τα μεταγενέστερα συνταγματικά και πολιτικά δεδομένα, εν τούτοις βρίσκεται σε απόλυτη αρμονία με τις καθιερωμένες στα απολυταρχικά ευρωπαϊκά κράτη θεσμικές κατακτήσεις της ανερχόμενης αστικής τάξης. Η απόλυτη μοναρχία παραχωρούσε στους αστούς το δικαίωμα να διαχειρίζονται τα ζητήματα των πόλεων αλλά τους αφαιρούσε κάθε άλλο πολιτικό δικαίωμα. Η εφαρμογή όμως του θεσμού στην Ελλάδα, λόγω της έλλειψης αστικής τάξης, βασίσθηκε στην αναγνώριση του εκλογικού δικαιώματος στους φορολογούμενους πολίτες που είχαν συμπληρώσει την εκλογική ηλικία. Η θέσπιση των πέντε βασικών άμεσων φόρων

αρμονία με τις καθιερωμένες στα απολυταρχικά ευρωπαϊκά κράτη θεσμικές κατακτήσεις της ανερχόμενης αστικής τάξης. Η απόλυτη μοναρχία παραχωρούσε στους αστούς το δικαίωμα να διαχειρίζονται τα ζητήματα των πόλεων αλλά τους αφαιρούσε κάθε άλλο πολιτικό δικαίωμα. Η εφαρμογή όμως του θεσμού στην Ελλάδα, λόγω της έλλειψης αστικής τάξης, βασίστηκε στην αναγνώριση του εκλογικού δικαιώματος στους φορολογούμενους πολίτες που είχαν συμπληρώσει την εκλογική ηλικία. Η θέσπιση των πέντε βασικών άμεσων φόρων κατέστησε το σύνολο σχεδόν των πολιτών φορείς του εκλογικού δικαιώματος.

Έτσι μπορεί να γίνει λόγος για την καθιέρωση καθολικής ψηφοφορίας πολύ πριν από την εισαγωγή της δημοκρατικής αρχής και μάλιστα σε καθεστώς απόλυτης μοναρχίας.

Εν τούτοις, ο θεσμός της τοπικής αυτοδιοίκησης δεν αποτέλεσε αντικείμενο συνταγματικής ρύθμισης στο σύνταγμα του 1844 που κατέστρωσε το πολίτευμα της συνταγματικής μοναρχίας. Ο θεσμός εξακολούθησε να λειτουργεί στο πλαίσιο της νομοθεσίας που είχαν θεσπίσει το 1833 οι Βαυαροί. Η έμμεση αναφορά του συντακτικού νομοθέτη σ' αυτόν στην ρύθμιση για την στοιχειώδη εκπαίδευση (άρθρο 16, εδ. α' «Η ανωτέρα εκπαίδευσις ενεργείται δαπάνη του κράτους, εις δε την δημοτική συντρέχει και το κράτος κατά το μέτρον της ανάγκης των δήμων.») δεν αποτελεί εξάλλου συνταγματική κατάστρωση της τοπικής αυτοδιοίκησης και συνεπώς δεν έχει καμία ουσιαστική συνεισφορά συνταγματική ιστορία του θεσμού. Το σύνταγμα του 1864, το οποίο μάλιστα καθιέρωσε την δημοκρατική αρχή, δηλαδή ανακήρυξε το έθνος ως πληγή εξουσίας καταλύοντας οριστικά την μοναρχική αρχή, αναφέρεται στην τοπική αυτοδιοίκηση ανάγοντάς την, για πρώτη φορά, σε συνταγματικό θεσμό. Συγκεκριμένα, το άρθρο 105 συντ. 1864 ορίζει ότι: «Η εκλογή των δημοτικών αρχών θέλει γίνεσθαι δι' αμέσου, καθολικής και μυστικής δια σφαιριδίων ψηφοφορίας».

Ο συντακτικός νομοθέτης αναφέρει πάντως αποκλειστικά και μόνο την καθιέρωση της δημοκρατικής αρχής για την ανάδειξη των δημοτικών αρχών, δηλαδή δεν κατοχυρώνει άλλες πτυχές του θεσμού, όπως το περιεχόμενο των αρμοδιοτήτων του ή τις σχέσεις του με το κράτος. Αυτές εξακολουθούν να αποτελούν να ρυθμίζονται ευθέως από τον κοινό νομοθέτη.

Η συνταγματική καθιέρωση της δημοκρατικής αρχής για την εκλογή των δημοτικών αρχών δεν επέφερε ουσιαστική μεταβολή στο καθεστώς της τοπικής αυτοδιοίκησης εφ' όσον, εν τοις πράγμασι, είχε ήδη από το 1833 καθιερωθεί ως προς το δικαίωμα του εκλέγειν η καθολική ψηφοφορία. Η ρύθμιση πάντως του άρθρου 105 του συντάγματος 1864, διεύρυνε την καθολική ψηφοφορία και επέκτεινε σε όλους τους πολίτες το δικαίωμα του εκλέγεσθαι εξαλείφοντας κάθε περιορισμό σχετικό με την φοροδοτική δυνατότητα του πολίτη. Στην πεμπτούσια όμως της συνταγματικής ρύθμισης εστιάζεται η αναγνώριση του θεσμού ως πεδίου εφαρμογής της λαϊκής κυριαρχίας έτσι ώστε να καθίσταται έκτοτε βασικός θεσμός του δημοκρατικού πολιτεύματος. Υπό αυτήν την έννοια ο συντακτικός νομοθέτης μετουσιώνει σε θεμελιώδη κανόνα τον δημοκρατικό χαρακτήρα της τοπικής αυτοδιοίκησης.

Η ρύθμιση του άρθρου 105 του συντάγματος του 1864 επαναλαμβάνεται σχεδόν αυτούσια στο σύνταγμα του 1911. Συγκεκριμένα το άρθρο 105 του συντάγματος του 1911 ορίζει ότι: «Η εκλογή των δημοτικών αρχών γίνεται δια καθολικής ψηφοφορίας». Δεν επιτάσσεται δηλαδή η άμεση και μυστική «δια σφαιριδίων» ψηφοφορία. Έτσι ο συντακτικός νομοθέτης αφήνει περιθώρια για την εισαγωγή και άλλων τρόπων εκλογής ορισμένων οργάνων των δήμων, όπως η έμμεση και φανερή ψηφοφορία για την ανάδειξη δημάρχων ή δημαρχιακών παρέδρων. Η συγκεκριμένη ευχέρεια αξιοποιήθηκε μάλιστα από τον κοινό νομοθέτη ο οποίος, καταστρώνοντας αμέσως μετά, με τον νόμο ΔΝΖ'/1912, τον θεσμό της κοινότητας, καθιέρωσε την έμμεση εκλογή του προέδρου της.

Η τομή στο συνταγματικό δίκαιο της τοπικής αυτοδιοίκησης επήλθε με το άρθρο 107 του συντάγματος του 1927. Είχε προηγηθεί η μεταρρύθμιση του 1912 η οποία, ενώ αποδυνάμωσε την επιρροή του τοπικού πολιτικού συστήματος, οδήγησε σταδιακά στην αποδοχή του θεσμού ως βασικού στοιχείου της διοικητικής οργάνωσης της πολιτείας. Τόσο στο μη εφαρμοσμένο Σύνταγμα του 1925 όσο και στο σύνταγμα του 1927 η διοικητική οργάνωση της χώρας ρυθμίζεται με εκτεταμένους και περιεκτικούς κανόνες οι οποίοι καταστρώνουν την αποκέντρωση και την τοπική αυτοδιοίκηση. Ο συντακτικός νομοθέτης του 1927 — σε αντίθεση με το σύνταγμα του 1975 — ρυθμίζει, στο κεφάλαιο Ι πρώτα την τοπική αυτοδιοίκηση (άρθρο 107) και εν συνεχεία (108) το αποκεντρωτικό σύστημα.

Το συγκεκριμένο σύστημα ρυθμίσεων εντάσσεται στην κατηγορία του «πλήρους συστήματος». Σύμφωνα με τη θεωρία του συνταγματικού δικαίου της τοπικής αυτοδιοίκησης ως πλήρες σύστημα κανόνων που καταστρώνουν τον θεσμό προσδιορίζεται εκείνο που ρυθμίζει τις ακόλουθες συνιστώσες:

- α. Περιεχόμενο της αρμοδιότητας των ο.τ.α.
- β. Τις σχέσεις κράτους και ο.τ.α., δηλαδή την διοικητική αυτοτέλεια και την εποπτεία.
- γ. Τον τρόπο ανάδειξης των οργάνων
- δ. Την οικονομική αυτοτέλεια των ο.τ.α.

Ως προς την πρώτη συνιστώσα ο συντακτικός νομοθέτης του 1927 αναθέτει στους ο.τ.α. τη διαχείριση των τοπικών υποθέσεων. Η παράγραφος 1 ορίζει ότι: «Το κράτος διαιρείται εις περιφέρειας, εντός των οποίων οι πολίται διαχειρίζονται απ' ευθείας τας τοπικάς υποθέσεις, ως νόμος θέλει ορίσει». Με την επιταγή αυτή αναγνωρίζονται οι ο.τ.α. ως μονάδα της διοικητικής διαίρεσης του κράτους, η οποία διαφέρει πάντως από τις μονάδες κρατικής διοίκησης διότι αυτή έχει ως υποκείμενο της εξουσίας της τους πολίτες, δηλαδή τους δημότες που περιλαμβάνονται στην περιφέρειά της. Η παρεχόμενη από το σύνταγμα τοπική εξουσία είναι δοτή και εξειδικεύεται από τον κοινό νομοθέτη ταυτόχρονα όμως ανήκει στους αποτελούντες τον ο.τ.α. πολίτες, πηγάζει συνεπώς ευθέως από την λαϊκή κυριαρχία.

Η παρεχόμενη τοπική εξουσία ασκείται από ο.τ.α. που συγκροτούνται σε περισσότερα από ένα επίπεδα. Μάλιστα το σύνταγμα ορίζει τουλάχιστον δύο βαθμούς τοπικής αυτοδιοίκησης επιχειρώντας έτσι να οργανώσει αρτιότερα τις επάλληλες τοπικές κοινωνίες και ιδίως να συγκεράσει την ευρύτητα της τοπικής εξουσίας με την επιλογή της κατοχύρωσης του θεσμού των κοινοτήτων και συνεπώς της αποδυναμωμένης πρωτοβάθμιας τοπικής αυτοδιοίκησης, όπως προέκυψε από την εφαρμογή της μεταρρύθμισης του 1912. Γι' αυτό ορίζεται ότι: «Η κοινότης αποτελεί απαραίτητως την πρώτη βαθμίδα των τοιούτων οργανισμών της τοπικής αυτοδιοικήσεως, οι οποίοι πρέπει να είναι κατ' ελάχιστον όρον δυο βαθμών, ανεξαρτήτως των δήμων και των συνδέσμων των κοινοτήτων.».

Ως προς την δεύτερη συνιστώσα ο συντακτικός νομοθέτης βασίζει τις σχέσεις του κράτους με τους ο.τ.α. στην «ανωτάτη εποπτεία», η οποία πάντως δεν πρέπει να εμποδίζει

την πρωτοβουλία και την ελευθέρα δράση τους. Το δικαίωμα της ελευθερίας στην δράση και την πρωτοβουλία αποκτά περιεχόμενο σε συνδυασμό με την αναγνώριση του δικαιώματος των ο.τ.α. να αποφασίζουν για τα θέματα που υπάγονται στην αρμοδιότητα της τοπικής αυτοδιοίκησης με αιρετά όργανα ή να αποφασίζουν άμεσα οι ίδιοι πολίτες προφανώς αξιοποιώντας τον θεσμό άμεσης δημοκρατίας.

Με αυτόν τον τρόπο κατοχυρώνεται η τρίτη συνιστώσα η οποία μάλιστα διευρύνεται με την άμεση και αδιαμεσολάβητη συμμετοχή των πολιτών.

Τέλος, το σύνταγμα του 1927 ρυθμίζει την τέταρτη συνιστώσα ορίζοντας ότι: «Το κράτος δύναται να συντρέχει οικονομικώς τους οργανισμούς της τοπικής αυτοδιοικήσεως».

Οι επιταγές του συντάγματος του 1927 ως προς την δημοκρατική αρχή και την άσκηση της κρατικής εποπτείας έχουν ως εξής:

«Το δικαίωμα του αποφασίζειν εις τους ανωτέρω οργανισμούς επί ζητημάτων υπαγομένων εις την σφαίραν της τοπικής αυτοδιοικήσεως ανήκει απαραίτητως εις αιρετά όργανα, εκλεγόμενα δια καθολικής ψηφοφορίας ή και αμέσως εις το σύνολον των εις έκαστον εξ αυτών ανηκόντων πολιτών.

Το κράτος ασκεί, καθώς ο νόμος θέλει ορίσει, μόνον ανωτάτην εποπτείαν επί των οργανισμών της τοπικής αυτοδιοικήσεως, μη εμποδίζουσιν την πρωτοβουλίαν και την ελευθέραν δράσιν αυτών».

Το κράτος ασκεί, καθώς ο νόμος θέλει ορίσει, μόνον ανωτάτην εποπτείαν επί των οργανισμών της τοπικής αυτοδιοικήσεως, μη εμποδίζουσιν την πρωτοβουλίαν και την ελευθέραν δράσιν αυτών».

Η εφαρμογή πάντως του συντάγματος, ιδίως ως προς το περιεχόμενο της δοτής εξουσίας των ο.τ.α., συνάντησε αρκετές αμφισβητήσεις κατά την ερμηνεία.

Επικράτησε στην νομολογία του ΣτΕ αλλά και στην επιστήμη η άποψη που υποστήριζε την ελευθερία του νομοθέτη και της κρατικής διοίκησης να διαμορφώνουν ανάλογα με την βούληση τους το περιεχόμενο της εξουσίας των ο.τ.α. Ακόμη και υπό το καθεστώς του συντάγματος του 1927, που καθόριζε ρητά το αντικείμενο της τοπικής εξουσίας η νομολογία του ΣτΕ έκρινε ως κατευθυντήριες αρχές τις εν λόγω διατάξεις, κρίνοντας ότι ο νομοθέτης εξακολουθεί να έχει την ευχέρεια να προσδιορίζει τις αρμοδιότητες των ο.τ.α. με

ελευθερία αρκεί να μην εκμηδενίσει την ύπαρξη του θεσμού. Την θέση αυτή αντέκρουσε ο Αλ. Σβώλος, ο οποίος υποστήριξε τον δεσμευτικό, κατά βάση, χαρακτήρα της συγκεκριμένης ρύθμισης. Η άποψή του τελικά άρχισε να κερδίζει έδαφος και στην νομολογία, αλλά η κατάργησή του και η επαναφορά του καθεστώτος του συντάγματος του 1911 ενίσχυαν τους παραδοσιακούς περιορισμούς στον δοτό χαρακτήρα της εξουσίας των ο.τ.α. εκλαμβάνοντάς την ως όμοια με εκείνη που διαθέτει κάθε δημόσιο νομικό πρόσωπο που συγκροτείται από το κράτος.

Το σύνταγμα του 1927 καταλύθηκε το 1935 από την Ε΄ Εθνοσυνέλευση η οποία επανέφερε σε ισχύ το σύνταγμα του 1911. Εν τω μεταξύ, ιδίως μετά την αμφισβήτηση του δεσμευτικού του χαρακτήρα, η ένωση δήμων και κοινοτήτων Ελλάδος (Ε.Δ.Κ.Ε.) είχε υποβάλλει προτάσεις για την αναθεώρηση του άρθρου 107 ενόψει της διαφαινόμενης αλλά τελικά ανεκπλήρωτης αναθεώρησης του 1935. Ο πρόεδρος της Ε.Δ.Κ.Ε., δήμαρχος Αθηναίων Κ. Κοτζιάς συνέταξε έκθεση «επί των ενδιαφερουσών τους δήμους και τας κοινότητας συνταγματικών μεταρρυθμίσεων...». Οι προτάσεις Κοτζιά επικεντρώνονται στα ακόλουθα:

α. Να διατυπωθεί το άρθρο 107 με δεσμευτικό περιεχόμενο έτσι ώστε να μην γεννώνται αμφισβητήσεις για το περιεχόμενό του.

β. Να δοθούν στην τοπική αυτοδιοίκηση απευθείας από το σύνταγμα οι οικονομικοί πόροι που της ανήκουν και να αποκλεισθεί η ανάθεση ταυτόχρονα με την οικονομική επιβάρυνση των ο.τ.α. για αρμοδιότητες που δεν σχετίζονται με την αποστολή τους.

γ. Να αρθεί το ασυμβίβαστο των αιρετών οργάνων της τοπικής αυτοδιοίκησης προς το βουλευτικό αξίωμα.

δ. Να προσλάβουν επιτακτικότερο περιεχόμενο οι διατάξεις του άρθρου 108 για την αποκέντρωση.

Εν τω μεταξύ στην υποεπιτροπή που ορίστηκε από την επιτροπή της Α΄ συντακτικής πράξης του 1935 ο εισηγητής Μ. Δένδιας, που ήταν στενός συνεργάτης της ένωσης δήμων και κοινοτήτων, πρότεινε τον διορισμό των δημάρχων στις μεγάλες πόλεις (κατά το πρότυπο πολλών ευρωπαϊκών χωρών) και την ρητή υποχρέωση του κράτους να

χρηματοδοτεί ειδικά τους ο.τ.α. όταν ασκούν με ανάθεση αρμοδιότητες της κρατικής διοίκησης.

Τέλος στην εκλεγμένη από τις εκλογές της 26ης Ιανουαρίου 1936 Γ' αναθεωρητική βουλή η ένωση δήμων και κοινοτήτων υπέβαλε, μετά από εισήγηση τριμελούς επιτροπής αποτελούμενης από τους Ν. Κολυβά, Χρ. Οικονομόπουλο και Ν. Λιανόπουλο, προτάσεις στις οποίες μεταξύ των άλλων περιλαμβάνονται η συνταγματική καθιέρωση της μονιμότητας των δημοτικών υπαλλήλων, η συγκρότηση πειθαρχικών συμβουλίων για τον πειθαρχικό έλεγχο των αιρετών στα οποία να συμμετέχουν κατά τα δύο τρίτα δικαστικοί λειτουργοί και τέλος η συνταγματική υποχρέωση των υπουργών να ζητούν την γνώμη της ένωσης δήμων και κοινοτήτων για κάθε ζήτημα που αφορά την αυτοδιοίκηση.

Η επερχόμενη λαίλαπα της δικτατορίας της 4ης Αυγούστου 1936 διέκοψε τις λειτουργίες της αναθεωρητικής βουλής και ταυτόχρονα έθεσε τέλος σε μία γόνιμη από άποψη προτάσεων και προβληματισμού, περίοδο συνταγματικής πολιτικής της ένωσης δήμων και κοινοτήτων Ελλάδος.

Η διακοπείσα άσκηση συνταγματικής πολιτικής συνεχίσθηκε μετά τον πόλεμο. Έτσι με την ευκαιρία των εργασιών της δ' αναθεωρητικής βουλής, το 1948 η ένωση δήμων και κοινοτήτων ανέθεσε σε συνεργάτες της όπως ο Μ. Δένδιας και ο Μ. Στασινόπουλος να επεξεργασθούν προτάσεις για την συνταγματική κατοχύρωση της τοπικής αυτοδιοίκησης. Αξίζει μάλιστα να σημειωθεί ότι κατά την διάρκεια των εργασιών της αναθεωρητικής βουλής προτάθηκε η ανασυγκρότηση της πρωτοβάθμιας τοπικής αυτοδιοίκησης και αρκετά μέλη της επιχειρηματολόγησαν υπέρ της κατάργησης των μικρών κοινοτήτων. Ως αποτέλεσμα αυτής της συζήτησης που δεν κατέληξε σε συγκεκριμένο συνταγματικό αποτέλεσμα ήταν η προλείανση του εδάφους για την καθιέρωση της διακοινοτικής συνεργασίας στο ισχύον σύνταγμα του 1975².

Ο συνταγματικός νομοθέτης του 1952 απαλείφει τον όρο αυτοδιοίκηση από τον τίτλο του σχετικού κεφαλαίου (Περί διοικήσεως του κράτους) και, προτάσσοντας την αποκέντρωση έναντι της τοπικής αυτοδιοίκησης, περιορίζεται στην αναφορά ότι η διοικητική οργάνωση του κράτους βασίζεται στην αποκέντρωση και την τοπική

² Π. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ – Δ. ΚΑΤΣΟΥΛΗΣ (1997), Σύνταγμα και Τοπική Αυτοδιοίκηση, Αθήνα, ΚΕΔΚΕ.

αυτοδιοίκηση και ότι η εκλογή των δημοτικών και κοινοτικών αρχών γίνεται με καθολική ψηφοφορία.

Όσον αφορά το σύνταγμα του 1975, ουσιώδη στοιχεία της ρύθμισής του, μετά την αναθεώρηση του 2001, είναι τα ακόλουθα:

α. Η ανάθεση της διοίκησης των τοπικών υποθέσεων στους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης πρώτου και δευτέρου βαθμού που αποτελούν νομικά πρόσωπα διακεκριμένα από το νομικό πρόσωπο του κράτους και των οποίων οι φορείς είναι αιρετοί.

β. Ο περιορισμός των βαθμών αυτοδιοίκησης σε δυο, ενώ πριν από την τελευταία αναθεώρηση, το σύνταγμα όριζε ως πρώτο βαθμό τους δήμους και τις κοινότητες και κατέλειπε στον νόμο των ορισμό των άλλων βαθμών.

γ. Η γενική αναφορά, στο κείμενο που προέκυψε από την αναθεώρηση, σε δυο βαθμούς τοπικής αυτοδιοίκησης, χωρίς προσδιορισμό συγκεκριμένης μορφής του κάθε βαθμού.

δ. Η ρητή καθιέρωση τεκμηρίου αρμοδιότητας υπέρ των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης για την διοίκηση των τοπικών υποθέσεων.

ε. Ο καθορισμός από τον νόμο του εύρους των τοπικών υποθέσεων, των κατηγοριών τοπικών υποθέσεων και της κατανομής τους στους επί μέρους βαθμούς τοπικής αυτοδιοίκησης.

στ. Η θέσπιση διοικητικής και οικονομικής αυτοτέλειας υπέρ των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης.

ζ. Η δυνατότητα ανάθεσης με νόμο στους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης αρμοδιοτήτων που συνιστούν αποστολή του κράτους.

η. Η εκλογή των αρχών των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης, σε όλες τις βαθμίδες τους, με καθολική και μυστική ψηφοφορία.

Από τις λοιπές αρχές που διέπουν την ψήφο για την ανάδειξη των βουλευτών, κατά ρητή επιταγή του νόμου διέπει την ανάδειξη των αρχών των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης η αρχή της υποχρεωτικής ψηφοφορίας.

θ. Η δυνατότητα πρόβλεψης, με νόμο, για την εκτέλεση έργων ή την παροχή υπηρεσιών ή την άσκηση αρμοδιοτήτων των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης, αναγκαστικών ή εκούσιων συνδέσμων οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης που διοικούνται από αιρετά όργανα. Η άσκηση αρμοδιοτήτων από τους αναγκαστικούς ή εκούσιους συνδέσμους προστέθηκε με την αναθεώρηση του 2001, η αναφορά δε στη διοίκησή τους από αιρετά όργανα παραπέμπει τη ρύθμιση του ζητήματος στον κοινό νομοθέτη.

ι. Η άσκηση από το κράτος εποπτείας στους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης, η οποία συνίσταται αποκλειστικά σε έλεγχο νομιμότητας και δεν επιτρέπεται να εμποδίζει την πρωτοβουλία και την ελεύθερη δράση τους. Ρύθμιση την οποία ο συντακτικός νομοθέτης του 1975 εμπνέεται από το σύνταγμα του 1927.

κ. Η θέσπιση της υποχρέωσης του κράτους να μεριμνά, λαμβάνοντας τα αναγκαία νομοθετικά, κανονιστικά και δημοσιονομικά μέτρα, για την εξασφάλιση της οικονομικής αυτοτέλειας και των αναγκαίων πόρων προς εκπλήρωση της αποστολής των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης, με ταυτόχρονη εξασφάλιση της διαφάνειας κατά τη διαχείριση των πόρων αυτών.

Η τοπική αυτοδιοίκηση, όντως, δεν είναι νοητή χωρίς την εξασφάλιση των οικονομικών προϋποθέσεων που την καθιστούν εφικτή. Για τον λόγο αυτό, το σύνταγμα την ανάγει σε υποχρέωση του κράτους. Η κατανομή των πόρων, όταν προέρχεται από την κυβέρνηση, δεν είναι, όμως, πάντοτε δίκαιη, καθώς συμβαίνει να αποτελεί αντικείμενο πολιτικών ανταγωνισμών και εύνοιας προς τους ιδεολογικά προκειμένους. Μόνος τρόπος να εξασφαλισθεί η απρόσκοπτη άσκηση του έργου της, είναι η ύπαρξη επαρκών ίδιων πόρων.

Πριν από την αναθεώρηση του 2001, ζητήματα είχαν απασχολήσει ενόψει του τότε σχεδίου νόμου «Καποδίστριας», που ψηφίσθηκε ως νόμος 2539/1997, για την κατάργηση υφιστάμενων και δημιουργία νέων δήμων και κοινοτήτων με συνένωση.

Συγκεκριμένα, είχαν τεθεί τα εξής ερωτήματα:

1. Δεσμεύεται ο νομοθέτης να διατηρήσει τους δήμους και κοινότητες που υφίσταντο κατά την ψήφιση του συντάγματος του 1975;

2. Είναι αντισυνταγματικός ο νόμος που προβλέπει τη συνένωση ή τη συγχώνευση δήμων και κοινοτήτων σε ενιαίο οργανισμό;

3. Είναι συνταγματική η διάταξη νόμου που προβλέπει τη συνένωση, παρά την αντίθετη γνώμη των κατοίκων ή των εκλογέων ή των μελών του συμβουλίου των υπό συνένωση οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης;

Η νομολογία απάντησε αρνητικά σε όλα αυτά τα ερωτήματα.

Από τη νομολογία αυτή προκύπτει, εξ άλλου:

α. Ότι η συνένωση δήμων και κοινοτήτων δεν αποτελεί τοπική υπόθεση, υπαγόμενη στην αρμοδιότητα των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης, αλλά ζήτημα το οποίο αφορά στη διοικητική οργάνωση του κράτους, του οποίου η ρύθμιση ανήκει στον κοινό νομοθέτη, και ότι κριτήριο μπορεί να αποτελεί όχι μόνο η βιωσιμότητα των υπό κατάργηση οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης, αλλά και η ανάγκη αναδιάρθρωσης της διοικητικής διαίρεσης σε δήμους και κοινότητες. Πράγμα το οποίο σημαίνει, ότι η συνένωση μπορεί να επιβάλλεται είτε με νόμο είτε με προεδρικό διάταγμα κατ' εξουσιοδότηση νόμου.

β. Ότι οι δήμοι και οι κοινότητες που υπήρχαν κατά την ψήφιση του συντάγματος του 1975 δεν περιβάλλονται με συνταγματική εγγύηση ως προς τη διατήρησή τους. Δεν συνάγεται, επομένως, συνταγματικό «κεκτημένο» υπέρ των υφισταμένων οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης, ο δε κοινός νομοθέτης δύναται να καταργεί όσους δήμους και κοινότητες κρίνει ότι δεν εξυπηρετούν τη μορφή αυτή διοικητικής οργάνωσης του κράτους.

Ερωτάται, συναφώς, αν μπορεί ο κοινός νομοθέτης να καταργήσει βαθμό τοπικής αυτοδιοίκησης, καθιστώντας κενό γράμμα τη μορφή αυτή διοικητικής οργάνωσης του κράτους. Πράγμα το οποίο θα μπορούσε και εμμέσως να πράξει καταργώντας είτε το σύνολο των δήμων και κοινοτήτων της χώρας είτε των νομαρχιών.

Η απάντηση είναι, ότι τέτοια ρύθμιση θα κρινόταν αντισυνταγματική, γιατί το σύνταγμα εγγυάται την τοπική αυτοδιοίκηση ως θεσμό. Μάλιστα, μέχρι την αναθεώρηση του 2001, ο κοινός νομοθέτης δεσμευόταν από την ονομασία των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης ως «δήμων» και «κοινοτήτων» ως προς τον πρώτο βαθμό τοπικής αυτοδιοίκησης, μη δυνάμενος να επιλέξει άλλον ή άλλους όρους προκειμένου να τους κατονομάσει, καθώς οι όροι αυτοί είχαν παγιωθεί συνταγματικά για τον πρώτο βαθμό τοπικής αυτοδιοίκησης και, επομένως, ο κοινός νομοθέτης δεν μπορούσε ούτε να τους καταργήσει, αντικαθιστώντας τους με άλλους, ούτε να δημιουργήσει νέους. Δέσμευση που δεν υφίσταται πλέον, μετά την τελευταία αναθεώρηση του καταστατικού χάρτη της χώρας.

Ερωτάται, ακόμη, αν μπορεί, ο κοινός νομοθέτης, καταργώντας δήμους ή κοινότητες, να προβεί σε παράλληλη μεταβίβαση της αρμοδιότητας για τις τοπικές υποθέσεις στην κεντρική διοίκηση του κράτους, αναιρώντας κατά τον πυρήνα της την εγγύηση που θεσπίζει ο συντακτικός νομοθέτης υπέρ των τοπικών κοινωνιών να αυτοδιοικούνται.

Η αρνητική απάντηση που δίδει στο ερώτημα η νομολογία είναι ορθή και, επομένως ενδεχόμενη μεταβίβαση στην κεντρική διοίκηση της γενικής αρμοδιότητας για τις τοπικές υποθέσεις, είτε καταργούνται είτε όχι δήμοι και κοινότητες, θα έπασχε αντισυνταγματικότητας.

Είχε, επίσης, τεθεί από τη θεωρία το ερώτημα, αν μπορούσε ο κοινός νομοθέτης να καταργήσει τον ιδρυθέντα με τον νόμο 2218/1994 δεύτερο βαθμό αυτοδιοίκησης. Η απάντηση είναι πλέον αρνητική, όπως ήδη ελέχθη, μετά τη θέσπιση από το αναθεωρηθέν σύνταγμα, δύο βαθμών τοπικής αυτοδιοίκησης.

Ήταν, όμως, καταφατική υπό την προϋχούσα συνταγματική ρύθμιση, εφόσον μόνον η πρώτη βαθμίδα τοπικής αυτοδιοίκησης διασφαλιζόταν συνταγματικά. Πράγματι, δεν θα μπορούσε να υποστηριχθεί πειστικά η άποψη, ότι επρόκειτο για ένα είδος «κεκτημένου» του οποίου επιτρεπόταν μεν η νομοθετική αναθεώρηση, ως τροποποίηση επι μέρους ρυθμίσεών του, όχι όμως και η κατάργηση του ίδιου του θεσμού. Ως γενική αρχή ισχύει δε το ότι η οργάνωση της διοίκησης, είτε ως έκφανση συγκέντρωσης η αποσυγκέντρωσης σε επίπεδο κρατικών υπηρεσιών είτε ως έκφανση της τοπικής αυτοδιοίκησης, ανήκει στον κοινό νομοθέτη — υπό την επιφύλαξη των ορίων που θέτει ο συντακτικός νομοθέτης — προκειμένου να καθίσταται δυνατός ο εκσυγχρονισμός της.

Ένα ακόμη ζήτημα που πρέπει να τονισθεί, ενόψει σύστασης των αιρετών οργάνων που θα διοικούν τους αναγκαστικούς ή εκούσιους συνδέσμους οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης είναι το ότι, όπως δέχεται η νομολογία, το σύνταγμα δεν κατοχυρώνει δικαίωμα των κατοίκων ή των εκλογέων ή των μελών των διοικητικών συμβουλίων των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης να συναινούν σε ενδεχόμενη κατάργησή τους ή ένωσή τους με άλλους δήμους ή με άλλες κοινότητες ή και μόνο να ερωτώνται σχετικά. Πρέπει δε να διευκρινισθεί, ότι η ρύθμιση κατ' εφαρμογή του άρθρου 1 του νόμου 1622/1986, σύμφωνα με την οποία είναι δυνατή, με προεδρικό διάταγμα που πρέπει να έχει εκδοθεί

μέχρι 31 Δεκεμβρίου 1988, η συνένωση δήμων και κοινοτήτων που αποτελούν γεωγραφικές περιοχές (ενότητες) με αποφάσεις δημοτικών και κοινοτικών συμβουλίων οι οποίες λαμβάνονται με πλειοψηφία των 3/5 τουλάχιστον του συνολικού αριθμού των μελών του κάθε συμβουλίου ή αν τη ζητήσουν με αίτησή τους οι μισοί τουλάχιστον από τους εκλογείς κατοίκους του καθενός από τους οργανισμούς αυτούς (δήμους και κοινότητες) ή επίσης αν τη ζητήσουν τα 3/5 τουλάχιστον το 50% της γεωγραφικής περιοχής (ενότητας), – αποτελεί επιλογή του κοινού και μόνο νομοθέτη. Ο τελευταίος δεν κωλύεται να επιβάλει ως υποχρεωτική, όπως και το έπραξε με τον νόμο 2539/1997, τη συνένωση δήμων και κοινοτήτων χωρίς τη συναίνεση της πλειοψηφίας των διοικητικών συμβουλίων των αφορώμενων οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης ή και χωρίς καν να προβλέψει διαδικασία έκφρασης των γνώμης τους σχετικά.

Ένα, τέλος, ερώτημα που τέθηκε από τη νομολογία συνίσταται στο αν είναι συνταγματική η υποχρεωτική δια νόμου συνένωση όλων των κοινοτήτων της χώρας σε δήμους³.

Η απάντηση, εν προκειμένω, είναι ότι εφόσον δεν ορίζονται πλέον στο σύνταγμα κατηγορίες οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης που συγκροτούν τους βαθμούς τοπικής αυτοδιοίκησης, είναι συνταγματικά επιτρεπτή η συνένωση όλων των κοινοτήτων σε δήμους ή η αναδιάρθρωση της τοπικής αυτοδιοίκησης μόνο σε κοινότητες ή σε τρίτη κατηγορία που θα ίδρυε ο νόμος.

1.3. Οι αρμοδιότητες των ο.τ.α. και η κατανομή τους

Αξιοσημείωτη πρωτοβουλία του αναθεωρητικού νομοθέτη υπήρξε αναμφισβήτητα και η προσπάθεια αποσαφήνισης των αρμοδιοτήτων των ο.τ.α., τόσο σε σχέση με την κεντρική και περιφερειακή διοίκηση όσο και μεταξύ τους. Σύμφωνα με τη νέα διατύπωση του άρθρου 102 παρ. 1 «Υπέρ των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης συντρέχει τεκμήριο

³ Κ. Γ. ΜΑΥΡΙΑΣ, (2004), Συνταγματικό Δίκαιο κατά το αναθεωρημένο Σύνταγμα και τους εκτελεστικούς του νόμους, 3^η έκδοση, Αθήνα – Κομοτηνή, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλας.

αρμοδιότητας για τη διοίκηση των τοπικών υποθέσεων. Νόμος καθορίζει το εύρος και τις κατηγορίες των τοπικών υποθέσεων, καθώς και την κατανομή τους στους επί μέρους βαθμούς. Με νόμο μπορεί να ανατίθεται στους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης η άσκηση αρμοδιοτήτων που συνιστούν αποστολή του κράτους». Η νέα ρύθμιση των αρμοδιοτήτων των ο.τ.α. εναρμονίζεται πλέον με τον Ευρωπαϊκό Χάρτη Τοπικής Αυτονομίας (ΕΧΤΑ) και μπορεί να χαρακτηριστεί κατ' αρχήν επιτυχής ως προς τη γενική της κατεύθυνση, παρά τις σοβαρές επιφυλάξεις που θα μπορούσε να διατυπώσει κανείς για την ατομία που εξακολουθεί να τη διακρίνει, σε σχέση ιδίως με την επιβαλλόμενη συστηματική ένταξη της τοπικής αυτοδιοίκησης στο πλαίσιο του ελληνικού διοικητικού συστήματος. Ειδικότερα:

α. Η συνταγματική καθιέρωση ενός τεκμηρίου αρμοδιότητας υπέρ των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης, για την διοίκηση των τοπικών υποθέσεων, αποτελεί αναμφίβολα θετική εξέλιξη, αν και η εμμονή στον όρο «τοπικές υποθέσεις» παραπέμπει ατυχώς σε μια στεγανή και σε κάθε περίπτωση απρόσφορη και ανεπίκαιρη διάκριση μεταξύ «κράτους» και «τοπικής αυτοδιοίκησης».

Η εν λόγω ρύθμιση, αποβλέποντας στην συγκεκριμένη οριοθέτηση των αρμοδιοτήτων των ο.τ.α. και στην συνακόλουθη αποτροπή της επιλεκτικής νόσφισής τους από την κεντρική διοίκηση, συνιστά σημαντική εγγύηση όχι μόνον για τους αυτοδιοικητικούς θεσμούς καθεαυτούς αλλά και για την ίδια την έννοια της «τοπικής αυτονομίας», που αποτελεί το γενικό πλαίσιο αναφοράς τους. Αρκεί βέβαια ο κοινός νομοθέτης, στον οποίο το σύνταγμα αναθέτει τον περαιτέρω καθορισμό του εύρους και των κατηγοριών των τοπικών υποθέσεων, να ανταποκριθεί στο δύσκολο έργο μια κατάλληλης και σαφούς εξειδίκευσης, με βάση την έως τώρα αυτοδιοικητική πείρα αλλά και τις συγκεκριμένες επεξεργασίες και τα πορίσματα της θεωρίας και της νομολογίας. Ανάλογες δυσκολίες παρουσιάζει και η κατανομή των τοπικών υποθέσεων μεταξύ των επί μέρους βαθμίδων των ο.τ.α., που επίσης επιφυλλάσσεται από το σύνταγμα στον κοινό νομοθέτη, καθώς οι σχετικές τριβές και επικαλύψεις — ιδίως μετά την εφαρμογή του σχεδίου «Καποδίστριας» — έχουν ήδη δημιουργήσει προβλήματα μεταξύ των πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας τοπικής αυτοδιοίκησης.

β. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον ως προς την αποσαφήνιση των αρμοδιοτήτων των ο.τ.α. παρουσιάζει και η ρητή ως άνω συνταγματική πρόβλεψη για την δυνατότητα του κοινού νομοθέτη να αναθέτει στους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης την άσκηση αρμοδιοτήτων που συνιστούν «αποστολή του κράτους». Με την διατύπωση αυτήν είναι προφανές ότι ο αναθεωρητικός νομοθέτης απέβλεψε βασικά στην αποφυγή προβλημάτων όπως αυτά που ανέκυψαν στο παρελθόν για ορισμένες αρμοδιότητες της νομαρχιακής αυτοδιοίκησης, οι οποίες κρίθηκαν από το ΣτΕ, ως ανήκουσες στο κράτος. Από αυτήν την άποψη η ρύθμιση φαίνεται να εκπληρώνει τον σκοπό της, αφού πράγματι περιορίζει σημαντικά — αν και όχι απολύτως — τον έλεγχο του ΣτΕ στα σχετικά ζητήματα.

γ. Τις αρμοδιότητες των ο.τ.α., τόσο ως προς την κατανομή όσο — και ιδίως — ως προς την άσκησή τους, αφορά και μια άλλη τροποποίηση του άρθρου 102 του συντάγματος και συγκεκριμένα της παρ. 3 σύμφωνα με την νέα διατύπωση της οποίας: «Με νόμο μπορεί να προβλέπονται, για την εκτέλεση έργων ή την παροχή υπηρεσιών ή την άσκηση αρμοδιοτήτων των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης αναγκαστικοί ή εκούσιοι σύνδεσμοι ο.τ.α.ς, που διοικούνται από αιρετά όργανα». Θα μπορούσε βέβαια να παρατηρήσει κανείς ότι η ρύθμιση αυτή, η οποία προτάθηκε στο τελευταίο στάδιο της αναθεώρησης, δεν φαίνεται να παρουσιάζει, από πρώτη ματιά, σημαντικές διαφορές από την προηγούμενη («Με νόμο μπορεί να προβλέπονται για εκτέλεση έργων η παροχή υπηρεσιών αναγκαστικοί ή εκούσιοι σύνδεσμοι οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης, ου διοικούνται από συμβούλιο με αιρετούς αντιπροσώπους κάθε δήμου ή κοινότητας, οι οποίοι λαμβάνονται κατ' αναλογία του πληθυσμού τους»). Πλην όμως η όλη κατάστρωσή της δείχνει ότι η στόχευση είναι σαφώς ευρύτερη. Πρώτον διότι μεταξύ των σκοπών που δικαιολογούν την δημιουργία συνδέσμων ο.τ.α. συμπεριλαμβάνεται για πρώτη φορά και η εν γένει «άσκηση αρμοδιοτήτων», που δείχνει ότι οι σύνδεσμοι αυτοί δεν έχουν απλώς επικουρικό χαρακτήρα για την εκτέλεση έργων και υπηρεσιών, όπως έως τώρα, αλλά μπορούν δυνάμει, στο μέτρο που το κρίνει ο κοινός νομοθέτης, να μετάσχουν στην κατανομή των αρμοδιοτήτων της τοπικής αυτοδιοίκησης. Δεύτερον δε διότι η απεμπλοκή της διοίκησής τους από «συμβούλιο με αιρετούς αντιπροσώπους κάθε δήμου ή κοινότητας», που προέβλεπε η προϊσχύσασα διάταξη, και η ανάθεσή της σε «αιρετά όργανα», χωρίς περαιτέρω εξειδίκευση, επιτρέπει

πλέον την ανάληψη, από τους συνδέσμους, αρμοδιοτήτων που ανήκουν τόσο στην πρωτοβάθμια όσο και στην δευτεροβάθμια αυτοδιοίκηση. Αυτό δε, σε συνδυασμό με το προηγούμενο, μπορεί να αποδειχθεί ιδιαίτερα σημαντικό για την οργάνωση μητροπολιτικής αυτοδιοίκησης στα μεγάλα πολεοδομικά αστικά συγκροτήματα αλλά και μιας ανάλογης μορφής στις νησιωτικές περιοχές. Η προοπτική αυτή, παρότι τέθηκε καθυστερημένα και μάλλον ακροθιγώς κατά την σχετική συζήτηση στην Βουλή, αποτελεί μια από τις άμεσες προτεραιότητες μιας γενναίας διοικητικής μεταρρύθμισης⁴.

1.4. Από την «τοπική υπόθεση» στην «αρχή της εγγύτητας»

Μια από τις βασικές παραμέτρους που έχουν οδηγήσει έως τώρα στην κατά τα ανωτέρω περιθωριοποίηση της τ.α. είναι η εξαιρετικά στενή οριοθέτηση της έννοιας της «τοπικής υπόθεσης», που αποτελεί την βάση για την οργάνωση και την λειτουργία της τοπικής αυτοδιοίκησης. Το πρόβλημα δεν εντοπίζεται τόσο στον συγκεκριμένο καθορισμό των τοπικών υποθέσεων, αφού ο σχετικός κατάλογος που έχει επεξεργασθεί ο νομοθέτης είναι ήδη αρκετά ευρύς (ιδίως για την νομαρχιακή αυτοδιοίκηση), αλλά σε έναν απρόσφορο και αναχρονιστικό διαχωρισμό τους από τις «κρατικές υποθέσεις», οι οποίες μόνο κατ' ανάθεση νοείται να ασκούνται από την αυτοδιοίκηση.

Αυτή άλλωστε η προσέγγιση βρίσκεται στην βάση και της σχετικής νομολογίας του ΣτΕ, η οποία, κατά τα ανωτέρω, κινήθηκε στην κατεύθυνση περιορισμού των αρμοδιοτήτων της νομαρχιακής αυτοδιοίκησης.

Η ορθότερη λύση για να παύσει αυτή η συνεχής διελκυστίνδα μεταξύ των «κρατικών υποθέσεων» και των «τοπικών υποθέσεων» των τελευταίων νοουμένων ως υποδεέστερων, είναι κατά την άποψή μας η υπέρβαση αυτής της διάκρισης, μέσω ενός συνθετικού σχήματος που θα οδηγήσει σε μια νέα διαλεκτική ενότητα. Στην βάση αυτής της ενότητας θα βρίσκεται η έννοια της «δημόσιας υπόθεσης», ως έννοια γένους που αφορά όλες τις

⁴ ΓΙΩΡΓΟΣ Χ. ΣΩΤΗΡΕΛΗΣ, Η μεταρρύθμιση της Τοπικής Αυτοδιοίκησης – Προκλήσεις και προοπτικές μετά τη συνταγματική αναθεώρηση.

εκφάνσεις των κρατικών δραστηριοτήτων, κατά τα ανωτέρω. Από εκεί και πέρα η κατανομή των δημόσιων υποθέσεων μεταξύ των επί μέρους κρατικών οργάνων, στο πλαίσιο του ενιαίου διοικητικού συστήματος, προϋποθέτει την επεξεργασία μιας δέσμης κριτηρίων, βάσει των οποίων θα αξιολογείται κάθε φορά η καταλληλότητα αυτών των οργάνων. Καθοριστικής σημασίας για τον καθορισμό αυτών των κριτηρίων είναι η «αρχή της εγγύτητας», όπως προσδιορίζεται από τον Ευρωπαϊκό Χάρτη της Τοπικής Αυτονομίας: «Η άσκηση των δημοσίων αρμοδιοτήτων πρέπει, κατά τρόπο γενικό, να ανήκει κατά προτίμηση στις αρχές τις πιο πλησιέστερες στους πολίτες» (άρθρο 4.3), αποτελώντας την ασφαλέστερη δικαιολογητική βάση της εν γένει κρατικής αποκέντρωσης. Από την αρχή αυτή, ειδικότερα, προκύπτουν τα κριτήρια της «ευρύτητας και της φύσης του έργου, της «αποτελεσματικότητας» και της οικονομίας, τα οποία, σε συνδυασμό με το κριτήριο της άμεσης δημοκρατικής νομιμοποίησης των οργάνων που λαμβάνουν τις — αποκεντρωμένες — κρατικές αποφάσεις, οριοθετούν τον χώρο της «τοπικής αυτονομίας», που αποτελεί την αναγκαία βιόσφαιρα των ο.τ.α.

Με αυτά τα δεδομένα η εν λόγω αρχή κακώς δεν απέκτησε συνταγματική περιωπή, παρότι διατυπώθηκαν σχετικές προτάσεις κατά την διαδικασία της αναθεώρησης από τις αυτοδιοικητικές ενώσεις πρώτου και δεύτερου βαθμού. Οι αντιρρήσεις που διατυπώθηκαν στην βουλή είχαν βέβαια κάποια βάση, αλλά μόνο στο μέτρο που αναφέρονταν στην κατά πολύ ευρύτερη «αρχή της επικουρικότητας», της οποίας η συνταγματική κατοχύρωση θα μπορούσε όντως να δημιουργήσει ερμηνευτικές συγχύσεις και ασάφειες, αφ' ενός λόγω των αναπόφευκτων συγχύσεων με την ευρωενωσιακή πραγματικότητα — που αποτελεί έως τώρα προνομιακό πεδίο εφαρμογής της — και αφ' ετέρου λόγω της επιδεκτικής καταχρηστικών εφαρμογών αοριστίας της. Ωστόσο η «αρχή της εγγύτητας» δεν ταυτίζεται με την «αρχή της επικουρικότητας» και μια τέτοια αντιμετώπιση δείχνει ελλιπή γνώση των ευρωπαϊκών θεσμικών εξελίξεων. Εν πρώτοις διότι η «αρχή της εγγύτητας» είναι προδήλως ειδικότερη και εστιάζεται στον χώρο της αποκέντρωσης, με ιδιαίτερη σημασία, κατά τα ανωτέρω, για την οριοθέτηση της αυτοδιοίκησης. Κατά δεύτερον δε — και σπουδαιότερον — διότι η εν λόγω αρχή έχει υποστεί τόση και τέτοια επεξεργασία, ώστε να έχει αποβάλει εν πολλοίς την όποια αρχική αοριστία της και να έχει συναρτηθεί κατά τρόπο απτό και

συγκεκριμένο με όλα τα πρόσφορα για την κατανομή αρμοδιοτήτων κριτήρια. Ιδιαίτερα ενδεικτική, στο σημείο αυτό, η τελική δήλωση της διάσκεψης της επιτροπής περιφερειών για την εγγύτητα (Σαλαμάνκα 21 και 22.6.2000), όχι μόνον διότι το περιεχόμενο της «αρχής της εγγύτητας» διακρίνεται σαφώς και αυτό της «αρχής της επικουρικότητας» — προσδιοριζόμενο με βάση την «δημοκρατική νομιμότητα», την «τοπική και περιφερειακή αυτονομία», τη «διαφάνεια» και την «αποτελεσματικότητα» — αλλά και διότι τονίζεται εμφατικά και χαρακτηριστικά ότι: «Η εγγύτητα καθίσταται συνώνυμη με την αναγνώριση εύρυθμης δημοκρατικής λειτουργίας εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η εγγύτητα διαμορφώνει την πολιτική ελευθερία να λαμβάνονται οι πολιτικές αποφάσεις στο επίπεδο που βρίσκεται πλησιέστερα στους πολίτες, προκειμένου να τους παρέχονται περισσότερες δυνατότητες για την άσκηση ελέγχου και επιρροής με δημοκρατικές αποφάσεις».

Είναι προφανές, με βάση τα ανωτέρω, ότι η «αρχή της εγγύτητας» θα μπορούσε να εμπλουτίσει το κανονιστικό περιεχόμενο του άρθρου 102 του συντάγματος και να αντιστοιχήσει τις ρυθμίσεις του με τα πλέον πρόσφατα ευρωπαϊκά θεσμικά δεδομένα. Ακόμη όμως και χωρίς συνταγματική κατοχύρωση η εν λόγω αρχή δεν παύει να αποτελεί ένα πρόσφορο εργαλείο στα χέρια του νομοθέτη, και ενδεχομένως του δικαστή, για την επεξεργασία των συγκεκριμένων αξιολογικών κριτηρίων που θα αποτελέσουν την βάση μιας ορθολογικής κατανομής των δημόσιων υποθέσεων, η οποία θα οδηγεί στη λελογισμένη και καλά σχεδιασμένη αποκέντρωση και θα αξιοποιεί παράλληλα, στο πλαίσιο αυτής της αποκέντρωσης, όλα τα συγκριτικά πλεονεκτήματα της τοπικής αυτοδιοίκησης. Μιας αυτοδιοίκησης, βέβαια, η οποία πρέπει να αναδιαρθρωθεί ριζικά, ώστε να διαθέτει τους μηχανισμούς που θα μπορούν αφ' ενός να ανταποκριθούν στο βάρος μιας τέτοιας κατανομής και αφ' ετέρου να παρέχουν εγγυήσεις νομιμότητας και διαφάνειας⁵.

1.4.1. Ο προσδιορισμός του τοπικού συμφέροντος

⁵ ΓΙΩΡΓΟΣ Χ. ΣΩΤΗΡΕΛΗΣ, Η μεταρρύθμιση της Τοπικής Αυτοδιοίκησης – Προκλήσεις και προοπτικές μετά τη συνταγματική αναθεώρηση.

Το σύνταγμά μας προβλέπει στο άρθρ. 102 § 1 πως το περιεχόμενο της τοπικής αυτοδιοίκησης είναι η διοίκηση των τοπικών υποθέσεων. Ο καθορισμός της έννοιας της τοπικής υπόθεσης δεν είναι ευχερής. Αυτή δεν προσδιορίζεται στο σύνταγμα αλλά ο καθορισμός της αφήνεται στην επιστήμη, στο νόμο και στα δικαστήρια. Στο μέτρο που κάθε τοπική υπόθεση προσδιορίζεται, ως προς το περιεχόμενό της, από την ύπαρξη μιας τοπικής κοινότητας, στην οποία και αναφέρεται, πρέπει να γίνει δεκτό ότι η οριοθέτηση της έννοιας της τοπικής υπόθεσης μπορεί να γίνει μόνο με βάση την αναφορά στην έννοια του τοπικού συμφέροντος, που η κοινότητα αυτή εκπροσωπεί.

Η προώθηση και εξυπηρέτηση των τοπικών συμφερόντων είναι βέβαια σύμφωνη με την κοινωνικό προορισμό και την κοινωνική αποστολή της τοπικής αυτοδιοίκησης, αλλά δεν μπορούμε να πούμε ότι αποτελεί το βασικό της περιεχόμενο. Η έννοια «τοπικό συμφέρον» είναι οπωσδήποτε ευρύτερη και καλύπτει ένα μεγάλο φάσμα δραστηριότητας. Σ' αυτήν περιλαμβάνονται και ζητήματα που έχουν σχέση με τα συμφέροντα της περιφέρειας ενός ο.τ.α. αλλά αναμφισβήτητα δεν ανήκουν στην αρμοδιότητά του. Αποτελεί για παράδειγμα συμφέρον για έναν ο.τ.α. η ίδρυση εφετείου στην περιφέρειά του, όμως το θέμα αυτό δεν υπάγεται στην αρμοδιότητά του.

Τα τοπικά συμφέροντα δεν αποτελούν ιδιωτικά συμφέροντα που θα μπορούσαν σε περίπτωση σύγκρουσης με το δημόσιο συμφέρον να υποχωρήσουν, αλλά αποτελούν και αυτά έκφανση του δημοσίου συμφέροντος. Συγκεκριμένα, αποτελούν μια ειδικότερη μορφή της έννοιας του δημοσίου συμφέροντος που διέπει ολόκληρη την κρατική δραστηριότητα και τα οποία είναι δυνατό στο πλαίσιο μιας μακροπρόθεσμης κρατικής πολιτικής να συγκρουσθούν μ' αυτό. Ο κίνδυνος αυτός δεν είναι τακτικός, όμως υπάρχει πάντα και οδηγεί στη συχνή οριοθέτηση των δύο αυτών συμφερόντων, που γίνεται συνήθως από το Συμβούλιο της Επικρατείας. Ένας επιπλέον παράγοντας που δυσκολεύει τον όλο προβληματισμό είναι το ίδιο το σύνταγμα, το οποίο καθιερώνει ως στόχους κρατικής δράσεως διάφορες δραστηριότητες, όπως για παράδειγμα τον προγραμματισμό και συντονισμό της οικονομικής δραστηριότητας της χώρας (άρθρο 106§1), τη χωροταξική αναδιάρθρωση αυτής (άρθρ. 24§2), που πολλές φορές αντίκεινται στα τοπικά συμφέροντα ενός οργανισμού. Έχει υποστηριχθεί όμως και αρκετά ενδιαφέρουσα άποψη, κατά την οποία

είναι λάθος να θεωρείται πως αρκεί η σύνδεση μιας υπόθεσης με σκοπούς που κατοχυρώνονται στο σύνταγμα ως κρατικοί για να χαρακτηριστεί αυτή ως γενικού ενδιαφέροντος, διότι οι επιταγές του συντάγματος, εφόσον αρμόζει στη φύση τους, δεν απευθύνονται μόνο στο υπό στενή έννοια κράτος αλλά και στους ο.τ.α.. Επομένως, είναι σωστότερο να δεχτούμε πως μια υπόθεση μεταφέρεται στο χώρο ευθύνης του κεντρικού κράτους, όταν αποδεικνύεται πως το εθνικό συμφέρον επιβάλλει την ενιαία αντιμετώπισή της ανά τη χώρα.

Αν κάθε τοπική υπόθεση προϋποθέτει την ύπαρξη ενός τοπικού συμφέροντος, η έρευνα του ορισμού των τοπικών υποθέσεων πρέπει να ξεκινήσει από την αναζήτηση της έννοιας αυτής. Βασικό στοιχείο της είναι η αναφορά της στην προαγωγή των κοινωνιών, οικονομικών και οικολογικών αναγκών της περιφέρειας του ο.τ.α. και στην ικανοποίηση ορισμένων βασικών αναγκών των κατοίκων της. Το τοπικό συμφέρον είναι, όπως προαναφέρθηκε, μια μορφή δημοσίου συμφέροντος, που ο ειδικός του χαρακτήρας οριοθετείται με βάση τοπικά κριτήρια. Αναλυτικότερα, το συμφέρον αυτό έχει ως υποκείμενο όχι έναν ή περισσότερους ιδιώτες που σκοπό έχει την ικανοποίηση προσωπικών τους αναγκών, αλλά τα μέλη μιας κοινωνικής ομάδας που προσδιορίζεται με βάση το σύνδεσμό της με ορισμένο χώρο, και τα οποία δραστηριοποιούνται σε μια συγκεκριμένη περίπτωση έξω από το πλαίσιο της ατομικότητάς τους και εμφανίζονται ως εκπρόσωποι της ομάδας αυτής.

Το κριτήριο διάκρισής του από το εθνικό δημόσιο συμφέρον συγκεκριμενοποιείται στην τοπική αναφορά της χρησιμότητάς του, που τοποθετείται σ' έναν εκ των προτέρων προσδιορισμένο χώρο, που επιτρέπει σε τελική ανάλυση τον προσδιορισμό των υποκειμένων του τοπικού συμφέροντος. Αντίστοιχο είναι και το κριτήριο της τοπικής υπόθεσης.

Τα όρια μεταξύ τοπικών και μη υποθέσεων είναι τόσο ρευστά, εξαρτώμενα από τις εκάστοτε, οργανωτικές, οικονομικές και τεχνολογικές αντιλήψεις και συνθήκες, ώστε επιτρέπουν εύκολα τη νομική παραμόρφωση του όρου «τοπική υπόθεση». Η παραμόρφωση αυτή εκδηλώνεται κυρίως με τη μετατόπιση των ορίων που χωρίζουν τις τοπικές από τις εθνικές υποθέσεις. Η μετατόπιση των ορίων αυτών προς την κατεύθυνση των εθνικών

υποθέσεων και η συνεπαγόμενη αλλοίωση του χαρακτήρα των τοπικών υποθέσεων, είναι αποτέλεσμα του σύγχρονου συγκεντρωτικού παρεμβατικού ρόλου του κράτους. Είναι συνέπεια της τακτικής των κρατικών φορέων να συγκεντρώνουν στο χώρο ευθύνης τους κάθε υπόθεση, που επηρεάζει την παρεμβατική τους αποστολή, ανεξάρτητα από την πραγματική και συγκεκριμένη σύνδεσή της μ' ένα τοπικό ή εθνικό επίπεδο. Τη λειτουργία αυτή διευκολύνει και η τεχνολογική υποδομή του κράτους, η οποία βοηθά τη μετατόπιση μιας τοπικής υπόθεσης σε εθνικό επίπεδο, ιδίως με την εκμηδένιση των αποστάσεων, που συνεπάγεται η οργάνωση του συγκοινωνιακού δικτύου καθώς και του δικτύου των μέσων μαζικής επικοινωνίας.

Πάντως, το περιεχόμενο του όρου «τοπική υπόθεση» είναι εξαιρετικά ρευστό. Η ρευστότητα αυτή είναι αποτέλεσμα της συνεχούς μεταβολής που συντελείται στον κοινωνικό χώρο, στον οποίο κάθε φορά αναφέρεται⁶.

1.4.2. Η κρίση του Συμβουλίου της Επικρατείας κατά το χαρακτηρισμό υποθέσεων ως τοπικών ή γενικών

Το δικαστήριο αυτό καλείται συχνά να προσδιορίσει το πεδίο εφαρμογής της γνωστής έννοιας των τοπικών υποθέσεων, που συνιστούν το ουσιαστικό περιεχόμενο της τοπικής αυτοδιοίκησης. Αυτό επιτυγχάνεται στην πράξη είτε με τον έλεγχο της συνταγματικότητας των διατάξεων του νόμου που αφορούν την τοπική αυτοδιοίκηση είτε με τη μορφή του ελέγχου της νομιμότητας της προσβληθείσας διοικητικής πράξης. Ο έλεγχος αυτός συνιστά τη νομολογική αντίληψη για το περιεχόμενο της συνταγματικής κατοχύρωσης της τοπικής αυτοδιοίκησης, όπως διαμορφώνεται από την επίλυση συγκεκριμένων προβλημάτων που τίθεται ενώπιον των δικαστηρίων. Οι πλέον χαρακτηριστικές αποφάσεις του Συμβουλίου της Επικρατείας, που έχουν εκδοθεί μετά την ισχύ του συντάγματος του 1975 και έκριναν ως τοπικές ή γενικές ορισμένες υποθέσεις, οριοθετώντας έτσι τις διενέξεις μεταξύ της

⁶ ΕΥΡΥΔΙΚΗ ΜΠΕΣΙΛΑ – ΒΗΚΑ, Τοπική Αυτοδιοίκηση – Ένας σύγχρονος διοικητικός θεσμός, Εκδόσεις Π. Ν. Σάκκουλας.

διοίκησης και των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης, θα μπορούσαν να διακριθούν στις παρακάτω κατηγορίες κατά περιεχόμενο:

α) Αναγνώριση Κοινότητας

Η αναγνώριση κάθε δήμου ή κοινότητας γίνεται με προεδρικό διάταγμα, που εκδίδεται με πρόταση του υπουργού εσωτερικών (άρθρ.9 δ.κ.κ.) μετά από σύμφωνη γνώμη ενός ειδικού συμβουλίου. Το αντικείμενο της γνωμοδότησης δεν αφορά τη σκοπιμότητα της αναγνώρισης (ίδρυσης) νέας κοινότητας, αλλά μόνο την εκπλήρωση των προϋποθέσεων του άρθρου 3 δ.κ.κ. Γι' αυτό ο υπουργός των εσωτερικών που προτείνει το διάταγμα, μπορεί ν' απόσχει από την πράξη αυτή μόνο αν έχει σοβαρούς λόγους να πιστεύει ότι δεν επληρώνονται στις συγκεκριμένες περιπτώσεις οι προϋποθέσεις του νόμου.

Η αναγνώριση μιας κοινότητας ως δήμου έχει σημασία κυρίως οργανωτική, ενώ η αναγνώριση ενός συνοικισμού ως κοινότητα έχει τη θεμελιώδη νομική σημασία ότι δημιουργεί για πρώτη φορά έναν οργανισμό τοπικής αυτοδιοίκησης, που αναλαμβάνει τη διοίκηση των τοπικών υποθέσεων. Γι' αυτό είναι σημαντικό ότι ο κώδικας εξαρτά την αναγνώριση της κοινότητας από την αίτηση 3/4 των εκλογέων κατοίκων, καθώς και την πληρωση ορισμένων αντικειμενικών προϋποθέσεων (άρθρο 3 δ.κ.κ.).

Το Συμβούλιο της Επικρατείας έκρινε πως με το άρθρο 102 παρ. 1 του συντάγματος κατοχυρώνεται η τοπική αυτοδιοίκηση τόσο σαν οργανωτικό σχήμα της δημόσιας διοίκησης όσο και σαν θεσμός, που καθιερώνει την εξουσία των οργανισμών της να αποφασίζουν αποκλειστικά με δικά τους όργανα για τις τοπικές υποθέσεις. Στην κατηγορία αυτή περιλαμβάνονται υποθέσεις που έχουν αμιγώς τοπικό χαρακτήρα και περιορίζονται, από άποψη συνεπειών και επιπτώσεων, σε θιγόμενα έννομα συμφέροντα μέσα στην εδαφική περιφέρεια του οικείου οργανισμού τοπικής αυτοδιοίκησης (ΣτΕ 4813/1987 Ολομέλεια).

Η ως άνω συνταγματικά κατοχυρωμένη αυτοδιοίκηση δεν περιλαμβάνει, κατά την άποψη του δικαστηρίου, την αυτονομία, δηλαδή την εξουσία αυτοτελούς θέσπισης κανόνων δικαίου, αλλά αρμοδιότητα που ασκείται μέσα στα πλαίσια των γενικών κανόνων που διέπουν την οργάνωση και λειτουργία των τοπικών οργανισμών. Οι κανόνες αυτοί θεσπίζονται από το νομοθέτη ή την κανονιστικώς δρώσα διοίκηση (ΣτΕ 1809 — 10/1983, 371 — 2/1985, 3229/1987 Ολομέλεια).

Έτσι, από την έννοια, το περιεχόμενο και το σκοπό του συνταγματικού αυτού θεσμού το δικαστήριο συνήγαγε ότι η δημιουργία των οργανισμών της τοπικής αυτοδιοίκησης και οι συναφείς με αυτήν ρυθμίσεις (κατάργηση, συνένωση, καθορισμός ορίων, έκτασης, έδρας κ.τλ.) δεν αποτελούν τοπικές υποθέσεις αλλά θέματα γενικότερης σημασίας, για τη ρύθμιση των οποίων πρέπει να λαμβάνονται υπόψη τόσο το γενικότερο δημόσιο συμφέρον όσο και οι ιδιαίτερες συνθήκες κάθε περιοχής (ΣτΕ 1427 — 30/1981 Ολομέλεια). Επομένως, σύμφωνα με τη νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας, τα θέματα αυτά δεν ανήκουν στη διοίκηση των τοπικών οργανισμών, κατά την έννοια του άρθρου 102 του συντάγματος, και μπορεί είτε η νομοθετική εξουσία απ' ευθείας, είτε η διοίκηση, μετά από σχετική νομοθετική εξουσιοδότηση, να προβεί ελεύθερα στη ρύθμιση των θεμάτων αυτών χωρίς να συνάγεται από καμία συνταγματική διάταξη η υποχρέωση της προηγούμενης ακρόασης θιγομένων τυχόν οργανισμών της τοπικής αυτοδιοίκησης ή κατοίκων, εφόσον και η σχετική διάταξη του άρθρου 20 παρ. 2 του συντάγματος δεν έχει, σε κάθε περίπτωση, εφαρμογή επί κανονιστικών πράξεων.

Το δικαστήριο έχει δεθχεί πως δεν αντίκειται στις συνταγματικές διατάξεις νόμος, που προβλέπει τη συνένωση ή τη συγχώνευση περισσότερων δήμων και κοινοτήτων σε ενιαίο οργανισμό, στον οποίο αναθέτει τη διοίκηση των τοπικών υποθέσεων των καταργουμένων δήμων και κοινοτήτων· και πως η συνένωση αυτή μπορεί να στηρίζεται όχι μόνο στη μη βιωσιμότητα των υπό κατάργηση οργανισμών αλλά και σε νομοθετική διάταξη, που προβλέπει την αναδιάρθρωση της διοικητικής διαίρεσης σε δήμους και κοινότητες· και προβλέπεται μεν στο άρθρο 102 παρ. 3 του συντάγματος ότι μπορούν να συσταθούν με νόμο και αναγκαστικοί σύνδεσμοι οργανισμών της τοπικής αυτοδιοίκησης για την εκτέλεση έργων ή την παροχή υπηρεσιών, η διάταξη όμως αυτή έχει την έννοια ότι για τις καθοριζόμενες κατηγορίες υποθέσεων (εκτέλεση έργων και παροχή υπηρεσιών), κατά το μέρος που θα ήταν τοπικές, επιτρέπεται η σύσταση με νόμο αναγκαστικών συνδέσμων, παρά την εξαγγελόμενη στην παράγραφο 1 του ίδιου άρθρου αρχή, κατά την οποία η διοίκηση των τοπικών υποθέσεων ανήκει στην αποκλειστική αρμοδιότητα του κάθε οργανισμού· εξάλλου, αφού η συνένωση δεν αποτελεί τοπική υπόθεση, δεν πάσχει η διάταξη νόμου εκ του λόγου ότι προβλέπει τη συνένωση και παρά την ενδεχόμενη αντίθετη

γνώμη των κατοίκων ή των εκλογέων των μελών του συμβουλίου των υπό συνένωση τοπικών οργανισμών (ΣτΕ 3194/1990 Ολομέλεια).

Ορθότερη φαίνεται η μειωψήφουσα άποψη του δικαστηρίου, στις σχετικές αποφάσεις του, σύμφωνα με την οποία από το άρθρο 102 του συντάγματος πηγάζει μια υποχρέωση του νομοθέτη να καθορίζει τις προϋποθέσεις σύστασης, μεταβολής και κατάργησης των υφιστάμενων δήμων και κοινοτήτων, διασφαλίζοντας ταυτόχρονα τη διοικητική τους αυτοτέλεια και την οικονομική τους δυνατότητα ν' αντιμετωπίζουν αποτελεσματικά τις ανάγκες των κατοίκων της περιοχής τους. Η διασφάλιση αυτή θα επιτύχει καλύτερα, αν λαμβάνονται υπ' όψιν οι απόψεις των ενδιαφερομένων κατοίκων εκ μέρους αυτών. Διαφορετικά, αποσυνδέεται η ύπαρξη και η λειτουργία των τοπικών οργανισμών από τη συνταγματική αρχή, την οποία πραγματώνουν, δηλαδή τη λαϊκή κυριαρχία στο πλαίσιο της διοικητικής οργάνωσης του κράτους. Η οργάνωση της διοίκησης γενικά δεν είναι μόνο γενική υπόθεση της κεντρικής εξουσίας, διότι είναι, εν όψη του άρθρου 102 του συντάγματος, και τοπική υπόθεση εξ ορισμού συνδεδεμένη με την εξουσία άσκησης διοίκησης κατά τόπο, την οποία ρητά αναγνωρίζει το σύνταγμα υπέρ των αιρετών οργάνων των τοπικών οργανισμών και των δημοτών — εκλογέων τους.

Σύμφωνα με τα όσα προαναφέρθηκαν, προβάλλει σοβαρά το θέμα της συνταγματικότητας του άρθρου 4 παρ. 17 του δ.κ.κ, που επιτρέπει τη συνένωση των τοπικών οργανισμών των γεωγραφικών ενότητων της παραγράφου του ίδιου άρθρου, έστω και παρά τη θέληση ενός τοπικού οργανισμού της παραπάνω ενότητας. Το Συμβούλιο της Επικρατείας (ΣτΕ 3154/1990 Ολομέλεια) έκρινε συνταγματική τη σχετική διάταξη με το σκεπτικό πως από τις διατάξεις του συντάγματος για την τοπική αυτοδιοίκηση δεν προκύπτει και συνταγματική κατοχύρωση των υφιστάμενων δήμων και κοινοτήτων, με την έννοια ότι η νομοθετική εξουσία οφείλει να σεβαστεί και να διατηρήσει τους υφιστάμενους, κατά την αναθεώρηση του συντάγματος (1975), συγκεκριμένους δήμους και κοινότητες και ότι, συνεπώς, δεν είναι συνταγματικά επιτρεπτή η συνένωση περισσότερων οργανισμών. Σύμφωνα με το δικαστήριο, από το άρθρο 4 παρ. 17 του δ.κ.κ. προκύπτει ότι, ο νόμος επιτρέπει την έκδοση του συστατικού του νέου οργανισμού π.δ., εφ' όσον συντρέχει η καθοριζόμενη στο νόμο

πλειοψηφία, έστω και αν με απόφαση του αρμόδιου οργάνου τους, κάποιιοι από τους περιλαμβανόμενους στην ενότητα οργανισμούς, δεν συμφωνούν με τη συνένωση.

Με όσα αναφέρθηκαν πιο πάνω, η απόφαση αυτή του δικαστηρίου δε φαίνεται ορθή. Η αναγκαστική κατάργηση δήμων και κοινοτήτων δεν μπορεί να προβλεφτεί απο το νομοθέτη παρά μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις, όπου τεκμαίρεται η θέληση των κατοίκων τους ή δεν πληρούνται οι προϋποθέσεις βιωσιμότητάς τους, όπως καθορίζονται από το νόμο. Εξάλλου, η μεταβολή ορίων των τοπικών οργανισμών επηρεάζει ποικιλοτρόπως τα συμφέροντα της τοπικής κοινωνίας. Η ενεργή σύμπραξη των εκλογέων — κατοίκων στο σχεδιασμό των μεταβολών των ορίων αποτελεί ένα δικαίωμα δημοκρατικής συμμετοχής, το οποίο ενόψη του συνταγματικού πλαισίου της τοπικής συμμετοχής δημοκρατίας, δεν μπορεί να συρρικνωθεί παρά μόνο να διευρυνθεί.

Το δικαστήριο έχει αναγνωρίσει πως η μεταφορά της έδρας ενός τοπικού οργανισμού δεν αποτελεί τοπική υπόθεση. Στην απόφασή του αυτή οδηγήθηκε από τη σκέψη πως, κατ' αρχήν εν όψη του ευλόγου ενδιαφέροντος που έχουν οι κάτοικοι ενός δήμου ή μιας κοινότητας για τη θέση της έδρας του αντίστοιχου οργανισμού της τοπικής αυτοδιοίκησης, ο νομοθέτης θέσπισε τη διάταξη του άρθρου 10 παρ. 2 του δ.κ.κ. όπου πρόβλεψε τη συμμετοχή του οικείου συμβουλίου (δημοτικού ή κοινοτικού) στη διαδικασία της μεταφοράς της· η σημασία, όμως, και οι συνέπειες της μεταφοράς της έδρας ενός δήμου ή μιας κοινότητας, που εκτείνονται τόσο σ' ένα κύκλο ενδιαφερομένων προσώπων, ευρύτερο των κατοίκων της, όσο και στην κεντρική διοίκηση, δεδομένου ότι η έδρα είναι το διοικητικό κέντρο και το σημείο επικοινωνίας του οικείου οργανισμού με τους τρίτους και τις κρατικές αρχές, υπαγόρευσαν τη συντέλεση της σχετικής διοικητικής διαδικασίας με κανονιστικό διάταγμα. Έτσι, σύμφωνα με το δικαστήριο, κατά την έννοια των διατάξεων του άρθρου 10 παρ. 2 του δ.κ.κ, που απαιτούν για την παραπάνω μεταφορά απόφαση του οικείου συμβουλίου και διάταγμα, ερμηνευόμενων στα πλαίσια του άρθρου 102 του συντάγματος, η πρωτοβουλία και το ουσιαστικό περιεχόμενο της ρύθμισης, δηλαδή η κίνηση της σχετικής διαδικασίας και ο προσδιορισμός της θέσης, όπου θα μεταφερθεί η έδρα, ανήκουν στην αρμοδιότητα του συμβουλίου του οικείου οργανισμού, η συντέλεση

όμως της μεταφοράς απόκειται στην κανονιστική ευχέρεια της διοίκησης, η άσκηση η μη της οποίας προσδιορίζεται από τη στάθμιση των πιο πάνω παραγόντων.

Ορθότερη, όμως, παρουσιάζεται η γνώμη της μειοψηφίας, κατά την οποία ο ειδικότερος καθορισμός των τοπικών υποθέσεων ανήκει στον νομοθέτη, που πρέπει να κινείται μέσα στα όρια που διαγράφει το άρθρο 102 παρ. 1 του συντάγματος. Έτσι, ο νομοθέτης μπορεί να αναγάγει στην κατηγορία των τοπικών υποθέσεων υποθέσεις τοπικού ενδιαφέροντος, εκτιμώντας διάφορα δεδομένα και παράγοντες, που προσδιορίζουν τη σχέση των δυο κατηγοριών υποθέσεων (τοπικών — γενικών) στην εξέλιξή τους. Με τις διατάξεις του άρθρου 10 του δ.κ.κ., ο νομοθέτης κατέστησε τοπική υπόθεση τη μεταφορά έδρας δήμου ή κοινότητας μέσα στα διοικητικά τους όρια και παραχώρησε τη σχετική αποφασιστική αρμοδιότητα στο οικείο δημοτικό ή κοινοτικό συμβούλιο, η απόφαση του οποίου υπόκειται μόνο στον έλεγχο νομιμότητας του υπουργού εσωτερικών (ΣτΕ 269, 3554/1986, 1334/1993). Η νομοθετική αυτή ρύθμιση κινείται μέσα στα όρια του άρθρου 102 του συντάγματος, εν όψη του εντόνου ενδιαφέροντος των κατοίκων ενός δήμου ή μιας κοινότητας για τη θέση της έδρας τους. Συνεπώς, είναι υποχρεωτική η έκδοση του διατάγματος με το οποίο συντελείται η μεταφορά της έδρας, εφόσον είναι νόμιμη η σχετική απόφαση του οικείου συμβουλίου, δεδομένου ότι κάμπτεται από το σύνταγμα και το νόμο η κανονιστική ευχέρεια της διοίκησης να προβεί ή όχι στην επίμαχη ρύθμιση.

β) Ονομασία οδών

Η επί του θέματος αυτού νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας δεν υπήρξε ενιαία. Αρχικά το δικαστήριο έκανε δεκτή την άποψη ότι η ονομασία ή μετονομασία συνοικιών, πλατειών και οδών, που βρίσκονται εξ ολοκλήρου μέσα στα όρια του ίδιου δήμου ή κοινότητας, αποτελεί αποκλειστικά τοπική υπόθεση, που υπάγεται ως εκ του χαρακτήρα της στην αρμοδιότητα των οργάνων των οργανισμών της τοπικής αυτοδιοίκησης και ότι η από το άρθρο 12 του ν.δ.222/1973 περί δημοτικού και κοινοτικού κώδικα επιβαλλόμενη έγκριση του νομάρχου, ήταν συνταγματικά επιτρεπτή, εφ' όσον απέβλεπε σε έλεγχο νομιμότητας της ληφθείσης απόφασης και δεν υπεισέρχονταν σε ουσιαστικό έλεγχο αυτής.

Αντίθετα, το δικαστήριο με την υπ' αριθμόν 1316/1979 απόφαση της ολομέλειάς του έκρινε πως το θέμα της ονομασίας ή μετονομασίας οδών ή πλατειών δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι υπάγεται αποκλειστικά στις τοπικές υποθέσεις των οργανισμών της τοπικής αυτοδιοίκησης, οι οποίες συνδέονται με την οργανωμένη διαβίωση των κατοίκων τους και τις κοινές τους υλικές ή όχι ανάγκες και μόνο, αλλά έχει προεχόντως μη τοπικό χαρακτήρα, εφόσον μπορεί ν' αφορά και τους κατοίκους άλλων περιοχών ή και ολοκλήρου της χώρας· γιατί η ονομασία ή μετονομασία οδών ή πλατειών συνδέεται πολλές φορές με το γενικότερο ζήτημα της απονομής τιμής σε πρόσωπα, κράτη, πόλεις κ.τ.λ. ή τη διατήρηση της μνήμης ιστορικών συμβάντων ευρύτερης σημασίας.

Στην απόφαση υπήρξε και ισχυρή μειοψηφία επτά μελών, κατά την οποία η ονομασία ή μετονομασία οδών και πλατειών, που βρίσκονται εξ ολοκλήρου μέσα στα όρια του ίδιου δήμου ή της ίδιας κοινότητας, αναφέρεται πρόδηλα στην προαγωγή των πολιτιστικών και πνευματικών συμφερόντων της περιφέρειας των τοπικών οργανισμών και αποτελεί αποκλειστικά τοπική υπόθεση, υπαγόμενη στην αρμοδιότητα των οργανισμών αυτών και δεν μπορεί ν' αναχθεί από τον κοινό νομοθέτη σε υπόθεση κρατικού ενδιαφέροντος.

Την άποψη της πλειοψηφίας της προαναφερόμενης απόφασης υιοθέτησαν και άλλες μεταγενέστερες αποφάσεις του Συμβουλίου Επικρατείας, όπως η 3743/1979 η οποία δέχτηκε την άποψη πως οι σχετικές αποφάσεις των δημοτικών και κοινοτικών συμβουλίων μόνο ως απλές γνωμοδοτήσεις μπορούν να λειτουργήσουν προς τη διοίκηση, ενώ τον ουσιαστικό έλεγχο τις αποφάσεις των διοικούντων οργάνων των οργανισμών της τοπικής αυτοδιοίκησης, και κατ' επέκταση και σ' αυτές που αφορούν ονομασία ή μετονομασία οδών, δέχονται οι αποφάσεις 931, 932, 4251, 4324/1980. Σε αρκετές περιπτώσεις το δικαστήριο δέχτηκε πως η άρνηση του νομάρχη να εγκρίνει τη μετονομασία οδού, εφόσον από το νόμο η πρωτοβουλία ονομασίας ή μετονομασίας οδών κ.τ.λ. ανήκει στα δημοτικά ή κοινοτικά συμβούλια, πρέπει να είναι προσηκόντως αιτιολογημένη ώστε να καθίσταται εφικτός ο έλεγχος νομιμότητας της παραπάνω ασκηθείσης αρμοδιότητας, από την άποψη της άσκησης αυτής βάσει κριτηρίων, κειμένων μέσα στα όρια της διακριτικής εξουσίας της διοίκησης, ακόμη και από την άποψη της ενδεχόμενης πλάνης περί τα πράγματα· εξάλλου σε πολλές αποφάσεις του το Συμβούλιο της Επικρατείας δέχτηκε, πως

άσχετα με το ζήτημα αν και επί τοπικών υποθέσεων, σύμφωνα με την έννοια του άρθρου 102 του συντάγματος, αποκλείεται από το νομοθέτη ν' αναθέσει σε όργανα της κεντρικής διοίκησης την άσκηση ελέγχου σκοπιμότητας σε ορισμένες πράξεις των οργανισμών της τοπικής αυτοδιοίκησης, η ανάθεση στο νομάρχη της αρμοδιότητας έγκρισης των αποφάσεων των δημοτικών ή κοινοτικών συμβουλίων περί ονομασίας ή μετονομασίας οδών κ.τλ. δεν αντιβαίνει στο άρθρο 102 του συντάγματος, εφόσον δεν πρόκειται για υπόθεση προεχόντως τοπική.

Απ' όσα εκτέθηκαν παραπάνω φαίνεται ορθότερη η άποψη πως η ονομασία ή μετονομασία οδών που βρίσκονται εξ ολοκλήρου μέσα στην εδαφική περιφέρεια ενός δήμου ή μιας κοινότητας αποτελεί αποκλειστικά τοπική υπόθεση, που συνδέεται άμεσα με την προαγωγή των πολιτιστικών και πνευματικών συμφερόντων της περιφέρειας του τοπικού οργανισμού. Έτσι, σωστά ο ν.2218/94 περιέλαβε μεταξύ των αρμοδιοτήτων των τοπικών οργανισμών πρώτης βαθμίδας την ονομασία οδών και πλατειών (άρθρο 41 παρ. ιδ').

γ) Προσλήψεις και υπηρεσιακές μεταβολές υπαλλήλων

Παρά την πανηγυρική διακήρυξη του συντάγματος για τη διοικητική αυτοτέλεια των τοπικών οργανισμών, αυτοί υπόκεινται σε ρητούς και εμφανείς περιορισμούς, όπως π.χ. η κατάσταση των υπαλλήλων τους, που καθορίζεται νομικά από την πολιτεία (άρθρο 103 παρ. 6 του συντάγματος). Οι διατάξεις του άρθρου 103 παρ. 1 — 5 του συντάγματος που αφορούν την υπηρεσιακή κατάσταση των δημοσίων υπαλλήλων, ισχύουν και στην περίπτωση των υπαλλήλων των τοπικών οργανισμών (άρθρο 103 παρ. 6 του συντάγματος).

Έχει γεννηθεί το ζήτημα κατά πόσο είναι επιτρεπτή η επιβολή από τη νομοθετική εξουσία της υποχρέωσης πρόσληψης ως υπαλλήλων των τοπικών οργανισμών ορισμένων προσώπων και κατά πόσο μπορεί αυτή ν' αναθέτει την επιλογή οργάνων της τοπικής αυτοδιοίκησης σε όργανα της κρατικής εξουσίας.

Η νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας θεώρησε συνταγματικό το νόμο που επέβαλε στους τοπικούς οργανισμούς την υποχρεωτική πρόσληψη εφέδρων για την κάλυψη κενών θέσεων τους. Για τη δικαιολόγηση της θέσης του αυτής το δικαστήριο επικαλέστηκε τον κατευθυντήριο χαρακτήρα των συνταγματικών διατάξεων για την τοπική αυτοδιοίκηση

(άρθρο 107 του συντάγματος 1927) και την προκύπτουσα γι' αυτό ελευθερία της νομοθετικής εξουσίας κατά τον καθορισμό των σκοπών της και του τρόπου πραγματοποίησής τους. Υποστήριξε μάλιστα πως μια τέτοια επιβολή είναι συνταγματικά επιτρεπτή για γενικότερους κοινωνικούς λόγους και κάτω από δεδομένες, εξαιρετικές και στενά περιορισμένες συνθήκες. Το ίδιο δικαστήριο έκρινε ταυτόχρονα συνταγματική και την ανάθεση του παραπάνω νόμου της επιλογής των διοριστέων εφέδρων σε ειδικές συλλογικές αρχές του κράτους.

Η προαναφερθείσα υποχρέωση πρόσληψης περιορίζει προφανώς το δικαίωμα των τοπικών οργανισμών να επιλέγουν τους υπαλλήλους τους. Το δικαίωμα αυτό αποτελεί συστατικό στοιχείο της προσωπικής εξουσίας των τοπικών οργανισμών δηλ. της ανεξαρτησίας αυτών κατά τον ορισμό του προσωπικού τους, που αποτελεί εννοιολογικό στοιχείο της διοικητικής τους αυτοτέλειας.

Αυτή κατοχυρώνεται από το σύνταγμα ανεπιφύλακτα και επομένως δεν μπορεί να γίνει, κατ' αρχήν, δεκτή ούτε κατ' εξαίρεση, ούτε περιορισμένη, ούτε επικαλούμενη λόγους γενικότερου συμφέροντος η από τη νομοθετική εξουσία επιβολή της υποχρέωσης πρόσληψης στους τοπικούς οργανισμούς ορισμένης κατηγορίας προσώπων ως υπαλλήλους τους. Το ίδιο ισχύει και όταν κατά τη μεταφορά αρμοδιοτήτων καταργημένων κρατικών ή άλλων φορέων δημόσιας εξουσίας, όπως π.χ. στην περίπτωση του άρθρου 27 παρ. 1 του δ.κ.κ., μεταφέρεται στον οικείο τοπικό οργανισμό όλο το προσωπικό του καταργημένου φορέα, το οποίο καταλαμβάνει τις κενές θέσεις που αυτοδίκαια συνιστώνται με τον οργανισμό εσωτερικής υπηρεσίας του. Μια τέτοια ρύθμιση ισοδυναμεί με προσωρινή τουλάχιστον αναστολή της προσωπικής αυτοτέλειας των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης, που κατοχυρώνεται από το σύνταγμα, και επιπλέον δύσκολα συμβιβάζεται και με την αρχή της ισότητας. Όμοια περίπτωση είναι και αυτή του άρθρου 115 παρ. 9 εδ. α' του π.δ.30/1996, σύμφωνα με το οποίο οι θέσεις που θα συσταθούν με τον οργανισμό εσωτερικής υπηρεσίας της νομαρχιακής αυτοδιοίκησης καλύπτονται, κατά προτεραιότητα, με μετατάξεις από το προσωπικό που υπηρετεί κατά το χρόνο δημοσίευσης του οργανισμού εσωτερικής υπηρεσίας, στις δημόσιες υπηρεσίες, οι οποίες περιέρχονται στη νομαρχιακή αυτοδιοίκηση.

Το Συμβούλιο της Επικρατείας έκρινε αντισυνταγματική τη διάταξη της παρ. 4 του άρθρου 15 του ν.1726/1951, η οποία προέβλεπε πως οι αποφάσεις των κοινοτικών

συμβουλίων για το διορισμό γραμματέα κοινότητας λαμβάνονται με σύμφωνη αιτιολογημένη γνωμοδότηση υπηρεσιακού συμβουλίου, το οποίο σταθμίζει τα τυπικά και ουσιαστικά προσόντα των κρινομένων υποψηφίων. Το δικαστήριο δικαιολόγησε την απόφασή του (ΣτΕ 2266/1964 Ολομέλεια) με τη σωστή αιτιολογία πως η κρίση για την καταλληλότητα και τα προσόντα των υποψηφίων για την κατάληψη της θέσης του γραμματέα της κοινότητας, δηλ. οργάνου απαραίτητου για τη λειτουργία της και προσλαμβανόμενου υποχρεωτικά κατά νόμο, αφαιρείται από τα έχοντα τη διοίκηση της κοινότητας αιρετά όργανα και ανατίθεται, κατά τρόπο δεσμευτικό γι' αυτά, σε υπηρεσιακό συμβούλιο, που αποτελεί όργανο της κρατικής διοίκησης. Μια τέτοια υποκατάσταση των κρατικών αρχών ή οποιουδήποτε άλλου φορέα δημόσιας εξουσίας στην αρμοδιότητα των αιρετών αρχών των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης είναι κατ' αρχήν συνταγματικά ανεπίτρεπτη.

Το Συμβούλιο της Επικρατείας έκρινε αρχικά ως αντίθετη με το άρθρο 102 παρ. 2 του ισχύοντος συντάγματος την απαίτηση του νόμου (άρθρο 129 π.δ.933/1975), όπως τόσο η κρίση για την καταλληλότητα όσο και ο διορισμός επιμελητών — ιατρών σε θέσεις δημοτικών νοσηλευτικών ιδρυμάτων να ενεργείται από όργανα της κρατικής διοίκησης, διότι αυτό το ζήτημα ανάγεται σε θέμα διοίκησης τοπικής υπόθεσης, όπως είναι η σύσταση, οργάνωση και λειτουργία των ιδρυμάτων αυτών και αποκλείει από οποιαδήποτε αποφασιστική συμμετοχή στους παραπάνω διορισμούς του οικείου οργανισμού τοπικής αυτοδιοίκησης είτε άμεσα όργανα του, είτε έμμεσα όργανα του ιδρύματος.

Η ολομέλεια του δικαστηρίου, στην οποία παραπέμφθηκε το ζήτημα λόγω ιδιαζούσης σοβαρότητας καθ' ότι αφορούσε στον καθορισμό των θεμιτών ορίων επέμβασης της κρατικής διοίκησης, μέσω της νομοθετικής λειτουργίας της, σε θέματα που ανήκουν, κατ' αρχήν, στην αρμοδιότητα των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης, έκρινε ακριβώς το αντίθετο. Ειδικότερα η ολομέλεια διέκρινε μεταξύ του σκέλους του νόμου, που ανέθετε την κρίση για την καταλληλότητα διορισμού σε θέσεις επιμελητών — ιατρών δημοτικών νοσηλευτικών ιδρυμάτων σε επιστημονικό συμβούλιο, όργανο της κρατικής διοίκησης, και του άλλου σκέλους του νόμου που ανέθεσε το διορισμό επιμελητών — ιατρών στις παραπάνω θέσεις επίσης σε όργανα της κρατικής διοίκησης. Το δικαστήριο έκρινε πως το

πρώτο θέμα, ως γενικότερης σημασίας αφού αφορά τη δημόσια υγεία, την οποία το ίδιο το σύνταγμα (άρθρο 21 παρ.3) ανάγει σε κρατικό σκοπό, είναι σύμφωνο με το γράμμα του συντάγματος, ενώ το δεύτερο αντίκειται στις συνταγματικές διατάξεις, εφ' όσον ανάγεται σε θέμα διοίκησης τοπικής υπόθεσης, όπως είναι η σύσταση, οργάνωση (στελέχωση και διάρθρωση) και λειτουργία δημοτικών ιδρυμάτων και αποκλείει από την αποφασιστική για το θέμα κρίση, το όργανο που ασκεί τη διοίκηση του ιδρύματος και που αποτελείται από το δήμαρχο και έξι μέλη εκλεγόμενα από το δημοτικό συμβούλιο (άρθρο 129 π.δ.933/1975 και άρθρο 175 παρ. 1δ.κ.κ.).

Το θέμα της δημόσιας υγείας είναι αναμφισβήτητα ένα θέμα γενικότερης σημασίας, το οποίο όταν συντρέχει να περιορίζει τη διοικητική αυτοτέλεια των τοπικών οργανισμών κατά τρόπο συνταγματικά ανεκτό. Στην αρχή της διοικητικής αυτοτέλειας των τοπικών οργανισμών περιλαμβάνεται αναμφίβολα το δικαίωμα επιλογής των οργάνων τους. Η προαναφερθείσα κρίση των επιμελητών – ιατρών μπορεί να γίνει από επιστημονικό συμβούλιο, όργανο της κρατικής διοίκησης, εφόσον όμως το εγκρίνει η αρμόδια δημοτική αρχή, πολύ περισσότερο μάλιστα που μια τέτοια κρίση αφορά αναμφισβήτητα, κυρίως, το συμφέρον της τοπικής κοινωνίας στην οποία πρόκειται να διοριστούν. Η αυτοτέλεια των τοπικών οργανισμών κατοχυρώνεται από τις διατάξεις του συντάγματος με την ίδια έκταση με την οποία κατοχυρώνεται και η αυτοτέλεια των ανωτάτων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων στο άρθρο 16 παρ. 5 εδ. α' του συντάγματος.

Το ίδιο δικαστήριο έκρινε συνταγματικό το άρθρο 65 του ν.δ.1140/1972, όπως αντικαταστάθηκε από το άρθρο 3 του ν.319/1976, σύμφωνα με το οποίο στις προαγωγές των υπαλλήλων των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης πρέπει να υπάρχει και η σύμφωνη γνώμη υπηρεσιακού συμβουλίου, που είναι όργανο της κρατικής διοίκησης. Το δικαστήριο αιτιολόγησε την απόψή του αυτή με τη σκέψη πως το σύνταγμα προβλέπει στη διάταξη του άρθρου 103 παρ. 4 αυτού, η οποία κατά την παρ. 6 του ίδιου άρθρου έχει εφαρμογή και στους υπαλλήλους των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης, πως τα υπηρεσιακά συμβούλια, τα οποία γνωμοδοτούν ή αποφαινόμενα επί των σοβαρών υπηρεσιακών μεταβολών των υπαλλήλων τούτων (μετάθεση, υποβιβασμός και παύση) συγκροτούνται κατά τα δύο τρίτα, τουλάχιστον, από μόνιμους δημόσιους υπαλλήλους· έτσι τα εν λόγω συμβούλια, τα οποία

αποφαινόμενα επί των προαναφερόμενων μεταβολών μπορούν πρόδηλα να είναι όργανα της κρατικής διοίκησης· επομένως, κατά μείζονα λόγο τα υπηρεσιακά συμβούλια, τα οποία γνωμοδοτούν επί των υπολοίπων υπηρεσιακών μεταβολών των υπαλλήλων των οργανισμών της τοπικής αυτοδιοίκησης μπορούν να είναι όργανα της κρατικής διοίκησης, συγκροτούμενα κατά πλειοψηφία από μόνιμους δημόσιους υπαλλήλους και όχι υποχρεωτικά από υπαλλήλους των προαναφερόμενων οργανισμών.

Η άποψη αυτού του δικαστηρίου δεν είναι απόλυτα σύμφωνη με τη συνταγματικά κατοχυρωμένη αρχή της αυτοδιοίκησης των δήμων και κοινοτήτων. Εφ' όσον η έννοια της διοικητικής αυτοτέλειας περιλαμβάνει προεχόντως την ανεξαρτησία των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης κατά τον ορισμό του προσωπικού τους, κατά μείζονα λόγο περιλαμβάνει και την ανεξαρτησία τους, όταν αποφαινόμενα για σοβαρές υπηρεσιακές μεταβολές τους. Η διάταξη του άρθρου 103 παρ. 6 του συντάγματος δεν μπορεί να παρέχει επιχειρημα υπέρ της αντίθετης άποψης, διότι αυτή, απαιτώντας την προηγούμενη κρίση υπηρεσιακού συμβουλίου για ορισμένες σοβαρές υπηρεσιακές μεταβολές, τέθηκε για μεγαλύτερη κατοχύρωση της υπαλληλικής τους κατάστασης. Συνεπώς, ο συντακτικός νομοθέτης δε θέλησε στην περίπτωση αυτή ν' αποστεί από τον κανόνα του άρθρου 102 παρ. 1 του συντάγματος. Επομένως, τα υπηρεσιακά συμβούλια, τα οποία γνωμοδοτούν ή αποφασίζουν για τις υπηρεσιακές μεταβολές των υπαλλήλων των τοπικών οργανισμών, σύμφωνα με το άρθρο 103 παρ. 4 και 6 του συντάγματος, πρέπει ν' αποτελούνται, κατά τα προβλεπόμενα από το σύνταγμα ποσοστά, από μόνιμους υπαλλήλους οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης. Πάντως, το άρθρο 80 παρ. 1 εδ. ιε' του ισχύοντος δ.κ.κ. σωστά αναθέτει την απόφαση για τις υπηρεσιακές μεταβολές του προσωπικού της κοινότητας στο κοινοτικό συμβούλιο.

Η ίδια με την προαναφερθείσα επιχειρηματολογία ισχύει και έναντι της υπ' αριθμόν 1809/1983 απόφασης της ολομέλειας του Συμβουλίου της Επικρατείας, με την οποία έγινε δεκτό πως η διάταξη του άρθρου 2 παρ. 10 του ν.1232/1982 με την οποία παρέχεται εξουσιοδότηση στους υπουργούς προεδρίας κυβερνήσεως και εσωτερικών να ρυθμίζουν με κοινή απόφασή τους την κατάργηση βαθμίδων, θέσεων και βαθμών καθώς και τις αρμοδιότητες των καταργουμένων θέσεων και την τύχη των κατεχόντων αυτές διοικητικών

υπαλλήλων των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης, δηλαδή θέματα που αφορούν στην οργάνωση των υπηρεσιών των οργανισμών αυτών, δεν αντίκειται στο άρθρο 102 του συντάγματος, στο οποίο κατοχυρώνεται η αυτοτέλειά τους.

δ) Εκποίηση ακινήτων

Το Συμβούλιο της Επικρατείας έκρινε με την υπ' αριθμόν 4088/1979 απόφασή του ότι ο έλεγχος σκοπιμότητας, που καθιερώνεται στο περιεχόμενο αποφάσεων δημοτικών ή κοινοτικών συμβουλίων που αφορούν σε θέματα εκποίησης δημοτικών και κοινοτικών κτημάτων καθώς και αγορές ιδιωτικών ακινήτων από δήμους και κοινότητες, είναι σύμφωνος με το σύνταγμα, διότι στην έννοια της προβλεπόμενης από το σύνταγμα εποπτείας περιλαμβάνεται, ακόμη και επί καθαρώς τοπικών υποθέσεων, όχι μόνο η άσκηση ελέγχου νομιμότητας αλλά και η άσκηση ελέγχου σκοπιμότητας, υπό τον όρο όμως ότι με τον έλεγχο αυτόν δεν εμποδίζεται η πρωτοβουλία και η ελεύθερη δράση των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης.

Αργότερα, το ίδιο δικαστήριο έκρινε, με αφορμή το άρθρο 178 του δ.κ.κ. (ν.1065/1980), το οποίο απαιτούσε για την εκποίηση δημοτικού ή κοινοτικού κτήματος την προηγούμενη έγκριση του νομάρχη, ότι και προκειμένου ακόμη για πράξεις που υπόκεινται σε ουσιαστικό έλεγχο σκοπιμότητας από αυτόν δεν είναι επιτρεπτή η εκ των προτέρων διατύπωσή του επιτακτικών εντολών ή οδηγιών προς τα όργανα της τοπικής αυτοδιοίκησης, με σκοπό τη διαμόρφωση καθ' ορισμένο τρόπο των αποφάσεων που λαμβάνουν ή των προτάσεων που υποβάλλουν, μέσα στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων τους, η απαγόρευση όμως αυτή δεν συνεπάγεται και αδυναμία του νομάρχη να παραπέμπει στους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης αιτήματα ή προτάσεις ιδιωτών (φυσικών ή και νομικών προσώπων), έστω και με τη σύσταση της ευνοϊκής μεταχείρισής τους, χωρίς αυτό να συνιστά ανεπίτρεπτη προσταγή ή άσκηση ψυχολογικής βίας για την έκδοση ορισμένης απόφασης.

ε) Ίδρυση καταστημάτων υγειονομικού ενδιαφέροντος

Το άρθρο 26 παρ. 1 του π.δ.323/89 προβλέπει τη μεταφορά κρατικών αρμοδιοτήτων στους τοπικούς οργανισμούς με προεδρικά διατάγματα. Με βάση την εξουσιοδοτική αυτή διάταξη εκδόθηκε το π.δ.552/89, το οποίο μεταβίβαζε στους τοπικούς οργανισμούς την αρμοδιότητα έκδοσης άδειας ίδρυσης καταστημάτων υγειονομικού ενδιαφέροντος (άρθρο 1). Κατ'

εφαρμογήν των ορισμών των παραπάνω προεδρικού διατάγματος ο δήμος Δάφνης Αττικής απέρριψε αίτηση για έκδοση άδειας ίδρυσης κοσμικού κέντρου στην περιφέρειά του με την απόφαση 171/19 – 12 – 1989 του δημοτικού συμβουλίου του. Κατά της απόφασης αυτής ασκήθηκε προσφυγή στο νομάρχη, η οποία επίσης απορρίφθηκε. Στη συνέχεια, ασκήθηκε αίτηση ακυρώσεως ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας, όπου το αρμόδιο τμήμα του έκρινε κατά πλειοψηφία, πως εκτός όλων των άλλων προβλημάτων που δημιουργεί η εξουσιοδοτική διάταξη του νόμου, η αστυνομική αρμοδιότητα για την έκδοση άδειας ίδρυσης καταστημάτων υγειονομικού ενδιαφέροντος, αν και ενδιαφέρει και τους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης, δεν είναι αποκλειστικά τοπική υπόθεση, που θα μπορούσε να μεταβιβαστεί σ' αυτούς, γιατί εδώ η κατά τους όρους του νόμου άσκηση ορισμένης επαγγελματικής δραστηριότητας (άρθρο 5 παρ. 1 του συντάγματος), που συνδέεται με αναγκαία με ορισμένο τόπο, όπου αυτή ασκείται, αλλά προφανώς δε συνιστά και εξυπηρέτηση τοπικής ανάγκης (ΣτΕ 419/1991).

Είναι αναμφισβήτητο, πάντως, πως η προαναφερόμενη αρμοδιότητα αφορά τοπική υπόθεση, κατά την έννοια του συντάγματος και του δημοτικού κώδικα, αφού άπτεται της αναγνωριζόμενης στους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης αποστολής για την εξασφάλιση μιας οργανωμένης διαβίωσης των δημοτών, της προαγωγής των γενικότερων συμφερόντων τους και τη μέσα στα πλαίσια αυτά εξυπηρέτηση, κατά το δυνατόν, των αναγκών τους.

στ) Ανάθεση σύμβασης έργου σε φυσικό πρόσωπο

Η ολομέλεια του Συμβουλίου Επικρατείας ασχολήθηκε με το θέμα αυτό μετά την παραπομπή του σ' αυτήν, με την υπ' αριθμόν 3849/1986 του γ' τμήματος, προς επίλυση του μείζονος σημασίας θέματος, αν η κρίση για την αναγκαιότητα ανάθεσης έργου σε φυσικά πρόσωπα, σε εξαιρετικές περιπτώσεις αδυναμίας εκτελέσεώς του από τις υπηρεσίες του οικείου οργανισμού τοπικής αυτοδιοίκησης, ανάγεται στην αποκλειστική αρμοδιότητα του οργανισμού αυτού και ως εκ τούτου αποκλείει, κατά την έννοια των σχετικών συνταγματικών διατάξεων, τη δυνατότητα άσκησης πραγματικού ελέγχου σκοπιμότητας εκ μέρους του νομάρχη (οργάνου της κρατικής διοίκησης).

Το δικαστήριο έκρινε σχετικά, κατά πλειοψηφία, πως η ανάθεση ουσιαστικού ελέγχου σκοπιμότητας στο νομάρχη, στην προαναφερόμενη περίπτωση, δεν αντίκειται στις συνταγματικές διατάξεις που κατοχυρώνουν τη διοικητική αυτοτέλεια των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης, δεδομένου ότι, ανεξάρτητα από το ζήτημα αν και επί τοπικών υποθέσεων αποκλείεται ή όχι η νομοθετική ανάθεση ελέγχου σκοπιμότητας για ορισμένες πράξεις των τοπικών οργανισμών, η απευθείας ανάθεση σε φυσικό πρόσωπο σύμβασης έργου για την αντιμετώπιση έκτακτων αναγκών, που δεν μπορούν να καλυφθούν από τον οικείο τοπικό οργανισμό, δεν έχει προεχόντως τοπικό χαρακτήρα. Το δικαστήριο δικαιολόγησε την άποψή του με το αιτιολογικό πως το θέμα αυτό ενδιαφέρει άμεσα την κρατική διοίκηση και σχετίζεται με την ασκούμενη απ' αυτήν πολιτική στον τομέα της απασχόλησης, εκτέλεσης έργων και πραγματοποίησης δαπανών στο δημόσιο τομέα.

Ορθότερη είναι η άποψη της μειοψηφίας, πως η ανάθεση της τελικής ουσιαστικής κρίσης για την αντιμετώπιση μιας έκτακτης ανάγκης των τοπικών οργανισμών στην κρατική διοίκηση αποδυναμώνει το θεσμό της τ.α. και καθιστά τη σχετική συνταγματική διάταξη κενή περιεχομένου, δεδομένου ότι με τη συλλογιστική αυτή μπορεί οποιοδήποτε θέμα που αφορά τους τοπικούς οργανισμούς να χαρακτηριστεί ως θέμα κρατικού ενδιαφέροντος και να αποκλειστεί από την έννοια των τοπικών υποθέσεων, για τις οποίες ο συνταγματικός νομοθέτης θέλησε πρόδηλα την υπαγωγή τους στην αποκλειστική αποφασιστική αρμοδιότητα των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης, επιφυλλάσσοντας στην κρατική διοίκηση μόνο την άσκηση ελέγχου νομιμότητας.

ζ) Διαχείριση περιουσίας

Το Συμβούλιο της Επικρατείας έχει ακυρώσει με αποφάσεις του πολλές νομαρχιακές αποφάσεις, που είχαν εκδοθεί με βάση το άρθρο 10 παρ. 1 του ν.δ.433/1970 και αφαιρούσαν από τους τοπικούς οργανισμούς το δικαίωμα κάρπωσης, κυριότητας και χρήσης των λατομείων μαρμάρων. Πράγματι το δικαστήριο έκρινε με την υπ' αριθμόν 2940/1975 απόφαση της ολομέλειάς του πως η νομοθετική αφαίρεση από τους τοπικούς οργανισμούς της διαχείρισης ορισμένης περιουσίας τους και γενικά κάποιας διοικητικής δραστηριότητάς τους και η ανάθεση αυτής αποκλειστικά σε όργανο, που δεν ανήκει στη διοικητική διάρθρωση των οργανισμών αυτών, καταλύει την από το σύνταγμα απορρέουσα διοικητική ελευθερία της τοπικής αυτοδιοίκησης. Διατύπωσε μάλιστα τη σκέψη πως δε θα υπήρχε

συνταγματικό πρόβλημα αν, αδιάφορα ποιος είναι ο δικαιούχος του δικαιώματος κυριότητας, χρήσεως και καρπώσεως των λατομείων, αναγόταν το συγκεκριμένο δικαίωμα σε «κρατικό μέλημα» και εντάσσονταν σε ενιαίο κρατικό σύστημα διαχείρισης για την εξυπηρέτηση κρατικού σκοπού (π.χ. αξιοποίηση των λατομείων ως πηγή εθνικού πλούτου). Στην περίπτωση αυτή η διαχείριση της συγκεκριμένης δραστηριότητας δε θα αποτελούσε πλέον υπόθεση τοπικού ενδιαφέροντος, αλλά θα συνιστούσε μορφή εξυπηρέτησης γενικότερου κρατικού σκοπού που δε θα ήταν συνυφασμένη με την αποστολή των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης. Μια τέτοια αναγωγή θα ήταν όμως ισχυρή μόνο αν επιβάλλονταν από μια συνταγματική διάταξη. Με ταυτόσημη κατά βάση αιτιολογία υιοθέτησαν την παραπάνω άποψη και μεταγενέστερες αποφάσεις του δικαστηρίου.

Με παρόμοια σκέψη το δικαστήριο έκρινε με την υπ' αριθμόν 3982/1981 απόφασή του πως η μη έγκριση από το νομάρχη της απόφασης του δήμου Λάρισας να διακόψει τις εργασίες ανέγερσης πνευματικού κέντρου σε οικόπεδό του, γιατί αυτό ήταν ακατάλληλο για να εξυπηρετήσει τις πολιτιστικές ανάγκες της πόλης και ότι θεωρούσε άλλο οικόπεδο κατάλληλο γι' αυτό το σκοπό, είναι συνταγματικά ανεπίτρεπτη, γιατί συνιστά έλεγχο σκοπιμότητας απ' αυτόν κατά τρόπο που εκμηδενίζει την πρωτοβουλία και ελεύθερη δράση σε καθαρά τοπική υπόθεση.

η) Μη έγκριση δαπάνης

Το Συμβούλιο της Επικρατείας εξέδωσε την υπ' αριθμόν 3793/1981 απόφασή του κατόπιν προσφυγής του δήμου Καρδίτσας κατά του υπουργού εσωτερικών, επειδή ο νομάρχης του ομώνυμου νομού δεν ενέκρινε αποφασισμένες δαπάνες του δημοτικού συμβουλίου του για τη δημοσίευση ορισμένων ψηφισμάτων του σχετικά με τη δίωξη δημάρχων άλλων περιοχών για παράβαση του α.ν.198/1967, με την εισβολή της Κίνας στο Βιετνάμ, με τα αιτήματα αγροτών και με ορισμένα οικονομικά μέτρα της κυβέρνησης.

Το δικαστήριο διεχώρησε κατά αντικείμενο τις προαναφερόμενες αποφάσεις του δημοτικού συμβουλίου Καρδίτσας και έκρινε πως κατ' αρχήν ο αν. 198/1967, καθ' ό μέρος ορίζει ότι ο καθορισμός των εθνικών επετείων γίνεται με διάταγμα, ότι η οργάνωση και η τέλεση των εθνικών εορτών ανήκει στην κεντρική διοίκηση και ότι η συμμετοχή των δημοσίων αρχών και των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου στις σχετικές εορταστικές

εκδηλώσεις καθορίζονται στα οικεία προγράμματα του υπουργείου εσωτερικών ή των νομαρχιών, δεν αντίκειται στις περί τοπικής αυτοδιοίκησης διατάξεις του συντάγματος, διότι δε ρυθμίζει θέμα αναγόμενο σε διοίκηση τοπικών υποθέσεων (ΣτΕ 1648/1981) και, κατά συνέπεια, η καταβολή δαπάνης για τη δημοσίευση ψηφίσματος που αφορά στον α.ν.198/1967 είναι μή νόμιμη.

Παραπέρα, το δικαστήριο έκρινε πως το θέμα της εισβολής της Κίνας στο Βιετνάμ δεν αποτελεί προφανώς τοπική υπόθεση, αλλά αποτελεί θέμα αναγόμενο στην εξωτερική πολιτική του κράτους, η διαχείριση της οποίας εκφεύγει της αποστολής των οργάνων της τοπικής αυτοδιοίκησης (ΣτΕ 2581/1970) και συνεπώς η καταβολή δαπάνης για τη δημοσίευση σχετικού ψηφίσματος είναι μή νόμιμη.

Αντίθετα τὸ δικαστήριο αποφάσισε πως τα αιτήματα των αγροτών καθώς ορισμένα οικονομικά μέτρα της κυβέρνησης, τα οποία πλήττουν και τους κατοίκους του δήμου και τους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης γενικότερα, κείνται εντός του κύκλου αρμοδιοτήτων των οργανισμών αυτών και επομένως οι σχετικές δαπάνες των ψηφισμάτων είναι νόμιμες.

Σε άλλη σχετική απόφασή του το Συμβούλιο της Επικρατείας, εξέφρασε, κατά πλειοψηφία, την άποψη πως τα ζητήματα των στρατιωτικών βάσεων, εφ' όσον δεν υφίστανται στην περιφέρεια του τοπικού οργανισμού, η διάλυση των στρατιωτικών συνασπισμών, η αποπυρηνικοποίηση και ο αφοπλισμός, δηλαδή ζητήματα που δεν αφορούν αντικείμενα, συνδεδεμένα με την εδαφική περιφέρεια τοπικού οργανισμού, δεν μπορούν να θεωρηθούν ότι εμπίπτουν σε συντρέχουσα αρμοδιότητα αυτού και, κατά συνέπεια, η δαπάνη των σχετικών ψηφισμάτων του οργανισμού τοπικής αυτοδιοίκησης δεν είναι νόμιμη.

Σε μεταγενέστερη απόφασή του το παραπάνω δικαστήριο θεώρησε νόμιμη τη δαπάνη για πολιτιστικές, μορφωτικές και ψυχαγωγικές εκδηλώσεις καθώς και για φιλοξενία προσωπικοτήτων και αντιπροσωπειών του εσωτερικού και εξωτερικού με τον απαραίτητο όμως όρο ότι οι εκδηλώσεις αυτές συνδέονται με συγκεκριμένα συμφέροντα των δήμων ή κοινοτήτων, οι οποίοι αποφασίζουν τη διάθεση των σχετικών πιστώσεων για τους παραπάνω σκοπούς. Συνεπώς, κατά το δικαστήριο, δεν είναι νόμιμη η εγγραφή ή διάθεση

πίστωσης για εκδηλώσεις που δεν συνδέονται με συγκεκριμένο συμφέρον των δημοτών και που ανάγονται σε αντικείμενα αφορώντα κατά κύριο λόγο κρατικές λειτουργίες, όπως π.χ. η απονομή τιμών σε διπλωματικούς εκπροσώπους ξένου κράτους, θέμα δηλαδή που αφορά στην εξωτερική πολιτική και διαφεύγει της αρμοδιότητας των τοπικών οργανισμών.

θ) Καθορισμός χώρου για την ανέγερση σχολείου

Με την υπ' αριθμόν 563/1979 απόφασή του το Συμβούλιο της Επικρατείας έκρινε πως ο καθορισμός χώρου για την ανέγερση σχολείου δεν περιλαμβάνεται μεταξύ των κατά το άρθρο 102 του συντάγματος τοπικών υποθέσεων, των οποίων η διοίκηση ανήκει στους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης. Στην απόφασή του αυτή οδηγήθηκε στο δικαστήριο με το σκεπτικό πως το θέμα αυτό συνδέεται αφενός μεν με την πολεοδομία, αφετέρου δε με την εκπαίδευση, που είναι κρατικοί σκοποί, όπως προκύπτει τόσο από το άρθρο 24 του συντάγματος, που προβλέπει πως η πολεοδόμηση τελεί υπό τη ρυθμιστική αρμοδιότητα και τον έλεγχο του κράτους, όσο και από το άρθρο 16 αυτού, που ορίζει ότι η παιδεία αποτελεί βασική αποστολή του κράτους.

Η ανέγερση ενός νέου σχολείου μέσα στην εδαφική περιφέρεια ενός τοπικού οργανισμού, που πρόδηλα εξυπηρετεί τις ανάγκες των κατοίκων του, είναι κυρίως τοπική υπόθεση. Η άποψη πως το θέμα αυτό συνδέεται με την παιδεία, που ανάγεται σε κατ' εξοχήν κρατικό μέλημα, ή με την πολεοδομία ουδόλως επηρεάζει την κατάταξή του μεταξύ των τοπικών υποθέσεων. Εξάλλου, η επισκευή και συντήρηση σχολικών κτιρίων συνδέεται και αυτή άμεσα με το θέμα της παιδείας, όμως, υπήρξε ανέκαθεν δραστηριότητα που ασκούσαν οι τοπικοί οργανισμοί αυτοτελώς⁷.

⁷ ΜΠΕΣΙΛΑ – ΒΗΚΑ/ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ, «Η κρίση του ΣτΕ κατά τον χαρακτηρισμό υποθέσεων ως τοπικών ή γενικών», Η σύγχρονη ούθμιση των αρμοδιοτήτων της τοπικής αυτοδιοίκησης. Εκδόσεις Σάκκουλας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Ο ΔΗΜΟΤΙΚΟΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟΣ ΚΩΔΙΚΑΣ ΤΟΥ 1954(Ν.Δ.2888/54)

2.1. Αρμοδιότητες των ο.τ.α.

Η λειτουργία των ο.τ.α. θεσμοθετείται για πρώτη φορά στην Ελλάδα το 1833 ο ρόλος των ο.τ.α. της τότε εποχής σύμφωνα με το νομοθέτημα του 1835 ήταν: «Ο σκοπός της διαίρεσεως της επικρατείας είναι να κατορθωθεί η οργανική ανάπτυξη του πολιτικού σώματος και των μερών αυτού και να κατασταθεί απλούστερα και ευκολότερα η διοίκηση του κράτους ώστε η κεντρική κυβέρνηση να μένει αναπαυμένη ότι οι νόμοι και οι δημόσιοι σκοποί εκτελούνται εις μεν τας νομαρχίας διά των νομαρχιών εις δε τας επαρχίας διά των επαρχιακών και εις τους δήμους διά των δημοτικών αρχών». Η κυρίαρχη λοιπόν αντίληψη είναι ότι οι ο.τ.α. αποτελούν προέκταση της κεντρικής διοίκησης και προορισμός τους είναι η πραγμάτωση των κρατικών σκοπών.

Μέσα από τις διατάξεις του νομοθετήματος βλέπουμε οι δήμοι να έχουν στην αρμοδιότητά τους:

- Την αστική κατάσταση των δημοτών τους (γεννήσεις, γάμοι, θάνατοι).
- Την εξασφάλιση στέγης και περίθαλψης στους φτωχούς και ανίκανους.
- Την αστυνομία και αγορανομία.
- Τη διαχείριση και εκμετάλλευση της δημοτικής περιουσίας.
- Τη μισθοδοσία των υπαλλήλων.
- Τη σύσταση και διατήρηση σχολείων.
- Τη σύσταση και διατήρηση οδών, γεφυρών, υδραγωγείων.
- Την άρδευση.
- Τη σύσταση και συντήρηση αγαθοεργών ιδρυμάτων.
- Την εξεύρεση καταλυμάτων για τους στρατιώτες.
- Τέλος ό,τι πηγάζει από τον κοινωνικό σκοπό τους ή από άλλους νόμιμους λόγους.

Και βέβαια όλα τα παραπάνω έχει στην αρμοδιότητά του ο δήμος «υπό την επιτήρησιν της κυβερνήσεως... του βασιλέως έχοντος το δικαίωμα να διαλύη το δημοτικόν συμβούλιον... και της προεστώσης πολιτικής αρχής να παραινεί εξ επαγγέλματος τις

δημοτικές αρχές για την εκπλήρωση των καθηκόντων τους οσάκις ήθελε παρατηρήσει αμέλειάν των».

Ο νόμος ΔΝΖ του 1912 ο «περί συστάσεως δήμων και κοινοτήτων» δίνει στο άρθρο 17 το περιεχόμενο των αρμοδιοτήτων της τ.α. των 21 δήμων και των 2.540 κοινοτήτων: «Αι κοινότητες (και οι δήμοι) έχον την αυτοδιοίκησιν των εκ του κοινωνικού και δημοσίου αυτών προορισμού απορρουσών ιδίων τοπικών υποθέσεων, κατά τους ορισμούς των νόμων».

Στην αρμοδιότητα των ο.τ.α ανήκουν μεταξύ άλλων:

— Η διαχείριση των βοσκοτόπων, των κοινοτικών δασών καθώς και της άλλης κοινοτικής περιουσίας.

— Η έκδοση πιστοποιητικών περιουσιακής και οικογενειακής κατάστασης των δημοτών.

— Η αστική κατάσταση των δημοτών.

— Η εκτέλεση κοινοτικών έργων και οι προμήθειες.

— Η γνωμοδότηση για τοπικά ζητήματα όταν αυτή ζητείται από την διοίκηση.

— Η διοίκηση αγαθοεργών ιδρυμάτων.

— Η σύναψη δανείων.

— Η εκποίηση, ανταλλαγή, δωρεάν παραχώρηση κοινοτικών ακινήτων και η επιβάρυνσή τους με εμπράγματα δικαιώματα.

Στο άρθρο 35 του νόμου που αναφέρεται στις αρμοδιότητες του κοινοτικού συμβουλίου διαβάζουμε: «Εις την αρμοδιότητα του κ.σ. υπάγεται πάσα υπόθεση αναφερομένη εις τα τοπικά συμφέροντα της κοινότητας, εφ' όσον ο νομός δεν ώρισεν άλλως». Εισάγεται με τη διάταξη αυτή το τεκμήριο γενικής αρμοδιότητας στις τοπικές υποθέσεις υπέρ της τ.α. Τούτο όμως δεν αποκλείει τον περιορισμό των αρμοδιοτήτων της «εφ' όσονο νόμος ορίσει άλλως».....

Μέσα από το νομοθέτημα του 1923 αξίζει να δούμε τις αρμοδιότητες της τ.α.. και την προοδευτικότητα των ρυθμίσεών του.

Οι αρμοδιότητες αυτές αφορούσαν:

— Τη συγκοινωνία (εθνική και επαρχιακή οδοποιία, σιδηρόδρομο, τηλέφωνα).

— Τη δημόσια υγεία (νοσοκομεία, προληπτική ιατρική, αποξήρανση ελών, αναρρωτήρια, φρενοκομεία).

— Τη δημόσια αντίληψη (βρεφοκομεία, ορφανοτροφεία, γηροκομεία, άσυλα, φιλανθρωπικά καταστήματα).

— Την εκπαίδευση (συμμετοχή στην εποπτεία της εκπαίδευσης, επιχορηγήσεις σχολικών ταμείων, εκπαιδευτική πρόνοια, ίδρυση επαγγελματικών και τεχνικών σχολών νυχτερινών σχολείων, λαϊκών βιβλιοθηκών, τοπικών μουσείων, γυμναστηρίων).

— Τη γεωργία - κτηνοτροφία (αρδευτικά έργα, αποξηράνσεις εδάφων, διευθέτηση κοίτης ποταμών και χειμάρρων, πειραματικές καλλιέργειες, βελτιώσεις στην κτηνοτροφία, προγράμματα για τις αγροτικές και κτηνοτροφικές εκμεταλλεύσεις, επιχορηγήσεις στα γεωργικά επιμελητήρια).

— Την εποπτεία της λειτουργίας των διοικητικών και αστυνομικών υπηρεσιών του κράτους.

— Τη διοίκηση της περιουσίας του νομού.

— Τη δημιουργία των απαραίτητων για την εκπλήρωση των σκοπών της αυτοδιοίκησης του νομού πόρων (φορολογίες, δάνεια, προσωπική εργασία, ειδικές εισφορές κ.α.).

Ο καινούργιος θεσμός όμως δεν εφαρμόστηκε ούτε δοκιμαστικά για να μπορέσουμε να παρακολουθήσουμε την εξέλιξή του.

Από το 1946 είχε αρχίσει η διαδικασία συντάξεως νέου δημοτικού και κοινοτικού κώδικα, ο οποίος τελικά κυρώθηκε με τον ν.δ. 2888/54.

2.2. Οι στόχοι του δημοτικού και κοινοτικού κώδικα του 1954

Βασικές επιδιώξεις του νέου κώδικος, ήταν:

- 1) Η αρτιότερη και απλούστερη κατανομή της ύλης.
- 2) Η εξασφάλιση μεγαλύτερης αυτοτέλειας στους δήμους και τις κοινότητες.
- 3) Ο περιορισμός των παρεμβάσεων της κρατικής διοίκησης και
- 4) Η δημιουργία ευρώστων οργανισμών.

α. Η κατανομή της ύλης

Η εκκαθάριση απο τις άχρηστες διατάξεις διευκόλυνε σοβαρά την παρουσίαση της ύλης του κώδικος.

Η ύλη κατανεμήθηκε σε ευκρινώς διακρινόμενα τμήματα, ιεραρχημένα αναλόγως του περιεχομένου και της μεταξύ τους συνάφειας.

Κατ' αυτόν τον τρόπο ήταν απλούστερη η ανεύρεση και η χρησιμοποίηση των σχετικών διατάξεων.

Η πραγματοποιηθείσα κατανομή οπωσδήποτε ήταν σαφώς καλύτερη εκείνης του βασικού Νόμου ΔΝΖ' και των μετ' αυτόν κωδικοποιήσεων.

β. Η εξασφάλιση μεγαλύτερης αυτοτέλειας

Η εισηγητική έκθεση διακηρύσσει ότι στους δήμους και τις κοινότητες επιτυγχάνεται πλήρης αυτοτέλεια με τις διατάξεις που προσδιορίζονται οι αποκλειστικές αρμοδιότητες των οργανισμών.

Τίποτα δεν είναι αναληθέστερον αυτού.

Η επαγγελία της εισηγητικής εκθέσεως και θεωρητικώς και πρακτικώς στερείται βασιμότητος.

1) Θεωρητικώς.

Θεωρητικώς δεν μπορεί να συγχωρηθεί ο διαχωρισμός της οικονομικής από την διοικητική αυτοτέλεια.

Η αυτοτέλεια των δήμων και κοινοτήτων χαρακτηρίζεται από τον βαθμό εξισορροπήσεως των αντιρροπών δυνάμεων «οικονομικά μέσα» και «κρατική παρέμβασις».

Όσο περισσότερα είναι τα πρώτα και όσο λιγότερη η δεύτερη τόσο η αυτοτέλεια των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης αγγίζει την πλήρη μορφή αυτοτέλειας.

Σε τελική ανάλυση, όταν γίνεται λόγος περί αυτοτέλειας των δήμων και κοινοτήτων, εννοούνται πάντοτε συνυπάρχουσες και η «οικονομική» και η «διοικητική» αυτοτέλεια.

Μόνο τα στοιχεία αυτά δεν συνιστούν την αυτοτέλεια των δήμων και κοινοτήτων αλλά κατά περίπτωση την «οικονομική» ή την «διοικητική» αυτοτέλεια.

Στην εισηγητική έκθεση, όμως, ενώ γίνεται λόγος αορίστως περί αυτοτέλειας, εν τούτοις, όπως αποδεικνύεται απο την ακολουθούσαν επαγγελίαν της περί μειώσεως της κρατικής παρέμβασης, η αυτοτέλεια λαμβάνεται μόνο σαν «οικονομική» αυτοτέλεια.

2) Πρακτικώς.

Πρακτικώς είναι δυνατή η εξασφάλιση μεγαλύτερης οικονομικής αυτοτέλειας, όπως την εννοεί η εισηγητική έκθεση ή έστω και διοικητικής με μόνες τις αποκλειστικές αρμοδιότητες;

Αντιθέτως, η αύξηση των αποκλειστικών αρμοδιοτήτων συνεπάγεται και αύξηση δαπανών.

Αναληθής, επομένως, αλλά και ακατανόητη η επαγγελία.

Η εξασφάλιση μεγαλύτερης οικονομικής αυτοτέλειας προϋποθέτει αύξηση των οικονομικών μέσων.

Αλλά και η διοικητική αυτοτέλεια δεν εξαρτάται από τον αριθμό των παραχωρουμένων αρμοδιοτήτων.

Η διοικητική αυτοτέλεια εξαρτάται από τον βαθμό αναμίξεως της κρατικής διοίκησης στην λήψη και εκτέλεση των αποφάσεων των οργάνων διοίκησης των δήμων και κοινοτήτων.

Εξαρτάται, δηλαδή, από το είδος της ασκούμενης κρατικής εποπτείας.

γ. Ο περιορισμός της κρατικής παρέμβασης

Με την εισηγητική έκθεση παρεχόταν η διαβεβαίωση ότι «η εποπτεία της κρατικής διοίκησης επί των πράξεων των συμβουλίων των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης περιορίσθηκε, κατά κανόνα, εις τον έλεγχο νομιμότητας».

Και στην περίπτωση αυτή ατύχησε η εισηγητική έκθεση.

Με το καθεστώς του δ.κ.κ. του 1954 είχαμε περισσότερες περιπτώσεις ουσιαστικού ελέγχου από όσες είχαμε με την κωδικοποίηση του 1936.

Ο έλεγχος σκοπιμότητας διατηρήθηκε σε πολλές περιπτώσεις, π.χ. επί θεμάτων προϋπολογισμού, διαχείρισης της περιουσίας των δήμων και κοινοτήτων κ.λπ.

Σε σοβαρές περιπτώσεις ουσιαστικού ελέγχου διατηρήθηκε η αρμοδιότητα του υπουργού των εσωτερικών, π.χ. σε δωρεάν παραχώρηση ακινήτων, εκποίηση ακινήτων, αναγκαστικής απαλλοτρίωσης κ.λπ.

Ειδικότερα, ως προς τον τρόπο ελέγχου των αποφάσεων των συμβουλίων των δήμων και κοινοτήτων, όπου κυρίως παρέχεται δυνατότητα εκτίμησης του βαθμού της κρατικής παρέμβασης, παρατηρούνται τα ακόλουθα.

Τα αφορώντα στον έλεγχο νομιμότητας παρέμειναν ουσιαστικά όπως ήταν και επί της κωδικοποίησης του 1936.

Η επισημαινομένη διαφορά έγκειται:

α) στην προθεσμία κατά την οποία καθίσταται εκτελεστή η απόφαση, η οποία περιορίστηκε από 15 σε 10 ημέρες και β) στην προθεσμία των 10 ημερών, η οποία αρχίζει από την περιέλευση της απόφασης στη νομαρχία και όχι από την αποστολή.

Τα αφορώντα στον έλεγχο σκοπιμότητας υπέστησαν ουσιαστικές διαφοροποιήσεις.

Είχαμε πρόοδο στο γεγονός ότι μετά την παρέλευση της προθεσμίας ελέγχου η απόφαση θεωρούταν εγκριθείσα.

Είχαμε, όμως, ανάσχεση από το γεγονός ότι αυξήθηκαν οι περιπτώσεις άσκησης ουσιαστικού ελέγχου.

δ. Η δημιουργία ευρώστων οργανισμών

Στο θέμα αυτό η επαγγελία της εισηγητικής έκθεσης υπήρξε ευτυχέστερη.

Από την προϊσχύσασα νομοθεσία επιτρεπόταν η αναγνώριση σε δήμο κοινότητας και πληθυσμού κάτω των 10.000 και η αναγνώριση σε κοινότητα και συνοικισμού κάτω των 300 κατοίκων, χωρίς κανένα κριτήριο.

Το καθεστώς του Νόμου ΔΝΖ'/1912 απέδωσε στην πρώτην εφαρμογήν του 6.000 περίπου οργανισμούς, αριθμό τεράστιο για εκείνη την εποχή.

Από τον δημοτικό και κοινοτικό κώδικα του 1954, δήμοι είναι οι πρωτεύουσες νομών και οι πόλεις πληθυσμού άνω των 10.000 και κοινότητες οι οποίες έχουν πληθυσμό 500 τουλάχιστον κατοίκων.

Ο νέος νόμος απέδωσε τον ίδιο περίπου αριθμό οργανισμών στην χώραν, η οποία όμως, είχε ασυγκρίτως μεγαλύτερο πληθυσμό και εδαφική έκταση αισθητά μεγαλύτερη εκείνης του 1912.

Το θέμα βέβαια, δεν ελύθηκε οριστικά, λύθηκε όμως, σε σημαντικό βαθμό σε σύγκριση με το παρελθόν⁸.

⁸ ΧΡΗΣΤΟΣ Π. ΚΛΕΙΩΣΗΣ, (1977), Ιστορία της Τοπικής Αυτοδιοικήσεως (από τους προϊστορικούς χρόνους μέχρι σήμερα), Αθήνα

2.3. Οι αρμοδιότητες των δήμων και κοινοτήτων μέσα από τα άρθρα του δημοτικού και κοινοτικού κώδικα και του 1954 (ν.δ. 2888/1954)

Ο κώδικας των δήμων και κοινοτήτων του 1954 (ν.δ. 2888 - 54 ΦΕΚ 139/54 τ.α.) καθόρισε με μεγαλύτερη σαφήνεια και ενιαίο τρόπο το πλαίσιο του εκτελεστικού ρόλου της τοπικής αυτοδιοίκησης. Πέρα από τη γενική διάταξη του άρθρου 20, με το οποίο καθορίζεται ότι στην αρμοδιότητα των δήμων και κοινοτήτων ανήκει η διοίκηση των τοπικών υποθέσεων, με το άρθρο 21 καθορίστηκαν ειδικά οι λειτουργίες που ανήκαν αποκλειστικά στην αρμοδιότητα αυτών. Έτσι, με τον τρόπο αυτό αποφεύχθηκε η σύγχυση που είχε δημιουργηθεί μεταξύ αποκεντρωμένων υπηρεσιών της κεντρικής διοίκησης και τοπικής αυτοδιοίκησης. Παράλληλα, με την παράγραφο 2 του ίδιου αριθμού, καθορίστηκε η διαδικασία με βάση την οποία ήταν δυνατό να παραχωρηθεί η εκτέλεση κάποιας αποκλειστικής λειτουργίας της τοπικής αυτοδιοίκησης στο κράτος ή σε νομικό πρόσωπο.

Σύμφωνα με το νέο κώδικα, οι λειτουργίες της τοπικής αυτοδιοίκησης διαμορφώθηκαν όπως δείχνει ο πίνακας στην επόμενη σελίδα.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.3.

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΩΝ ΤΩΝ ΔΗΜΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ(ν.δ. 2888/1954)

Περιβ/κές Υπηρεσίες	Προσωπικές Υπηρεσίες	Υπηρεσίες Αναψυχής	Εμπορικές Υπηρεσίες	Παραγ/κές και Αναπτυξιακές Υπηρεσίες
Υπόνομοι	Παροχή Ηλεκτρικής Ενέργειας	Άλση	Αγορές	Άρδευση
Αποχέτευση		Παιδικοί Κήποι	Επιχειρήσεις	Εγγειοβελτιω- τικά έργα
Δρόμοι		Χώροι Αναψυχής		Βοσκότοποι
Πλατείες		Θαλάσσια Λουτρά		
Γέφυρες				
Υδρευση				
Καθαριότητα				

(ΠΗΓΗ: ΗΛΙΑΣ Γ.ΤΣΕΝΕΣ – δρ. οικονομικών επιστημών, (1986), Τοπική Αυτοδιοίκηση, θεωρία και πράξη, Αθήνα, Εκδόσεις «ΦΟΙΒΟΣ» Β. ΣΕΛΛΟΥΝΤΟΣ ΚΑΙ ΣΙΑ Ο.Ε.)

Οι αρμοδιότητες σύμφωνα με τον δημοτικό και κοινοτικό κώδικα του 1954(ν.δ.2888/1954) αναγράφονται παρακάτω:

ΠΑΥΛΟΣ

ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Έχοντας υπ' όψη τις διατάξεις του άρθρου 35 του συντάγματος και την από τις 22 Ιουνίου 1954 σύμφωνη γνώμη κατά την παράγραφο 2 του ίδιου άρθρου 35 της ειδικής επιτροπής βουλευτών και σύμφωνα με πρόταση του υπουργικού μας συμβουλίου αποφασίσαμε και διατάζουμε:

Άρθρο 1

Επικυρώνεται ο, από την επιτροπή που συστάθηκε πάνω στη βάση του άρθρου 1 του υπ' αριθμόν 107 νομοθετικού διατάγματος της 26^{ης} Σεπτεμβρίου 1946 «Περί διατάξεων που αφορούν τους δήμους και τις κοινότητες» καταρτισμένος «δημοτικός και κοινοτικός κώδικας», ο οποίος έχει ως εξής:

Άρθρο 21

1. Ανήκουν στην αποκλειστική αρμοδιότητα των δήμων και κοινοτήτων οι εξής τοπικές υποθέσεις:

α) Η κατασκευή, συντήρηση και λειτουργία συστημάτων ύδρευσης.

Πρωταρχικός σκοπός του δήμου ή της κοινότητας είναι η εξασφάλιση της ύδρευσης των κατοίκων αυτών. Γι' αυτό η εξεύρεση και η συγκέντρωση νερού αποτελεί σοβαρό μέλημα των δημοτικών και κοινοτικών αρχών. Συναφής με το θέμα αυτό τυγχάνει και η υπ' αριθμόν 91071/εγκύκλιος 446/1953 του υπουργείου εσωτερικών την οποία λόγω της σπουδαιότητάς της παρατίθεται παρακάτω:

«Η εξασφάλιση της ύδρευσης των δήμων και κοινοτήτων αποτελεί αναμφισβήτη βασική ανάγκη απόλυτης προτεραιότητας και ως εκ τούτου το πρωταρχικό μέλημα των τοπικών αρχών. Επαρκής και υγιεινή ύδρευση ενός τόπου είναι ο κυριότερος παράγοντας για την εξασφάλιση της υγείας των κατοίκων, είναι απαραίτητη για την καθαριότητα των ανθρώπων, των σπιτιών, των πόλεων και των χωριών.

Με το νερό γίνεται δυνατή η ανάπτυξη του πρασίνου και των μικρών κηπευτικών καλλιεργειών στα περίχωρα των σπιτιών. Το νερό είναι επίσης απαραίτητο για τη διατήρηση των τόσο χρήσιμων για τον άνθρωπο της υπαίθρου οικοσίστων ζώων. Γενικά η άφθονη και υγιεινή ύδρευση ενός τόπου αποτελεί έναν από τους κυριότερους παράγοντες καλής διαβίωσης των κατοίκων, ανάπτυξης του τόπου και εξύψωσης του επιπέδου πολιτισμού αυτού. Για τις συνήθεις απλές περιπτώσεις (π.χ. ύδρευση από νερά πηγών ή με υδρομάστευση και μεταφορά νερού με φυσική ροή) θα εφαρμοστεί η οικονομικότερη λύση, σε συνδυασμό με τις ανάγκες της κοινότητας (ύδρευση κατοίκων, ζώων, διατήρηση κήπων γύρω από τις οικίες, καθαριότητα οδών κ.λπ. Σε περιπτώσεις παντελούς έλλειψης νερού

πηγής πρέπει μετά από έρευνα να επιληφθεί το πρόβλημα της ύδρευσης με άντληση υπογείων νερών, με διάνοιξη κοινών ή αρτεσιανών φρεάτων. Εάν δεν υπάρχουν ούτε υπόγεια νερά, θα μελετηθεί η περισυλλογή των ομβρίων υδάτων μέσα σε χαραδρώσεις του εδάφους μέσω μικρών φραγμάτων σε κατάλληλες θέσεις ή όπως γίνεται στα νησιά μέσα σε στέρνες(υπόγειες δεξαμενές).

β) Η κατασκευή, συντήρηση και λειτουργία συστημάτων υπονόμων και αποχετεύσεων.

Από τη σύσταση του ελληνικού βασιλείου τα ζητήματα τα σχετικά με την κατασκευή υπονόμων ρυθμίστηκαν από τον νόμο ΤΝΗ του 1856. Οι διατάξεις του νόμου αυτού καταργήθηκαν σαφώς από το άρθρο 84 του από τις 17/7 – 16/8/1923 νομοθετικού διατάγματος «περί σχεδίου πόλεων κ.λπ.». Οι διατάξεις ωστόσο, του νόμου ΤΝΗ εξακολούθησαν να ισχύουν με βάση το άρθρο 85 του από τις 17/7 – 16/8/1923 νομοθετικού διατάγματος και στην εκτέλεση αυτών βοήθησε η απόφαση που εκδόθηκε από τον υπουργό συγκοινωνίας με τον αριθμό 29014/1924, έως την έκδοση του από τις 3/22 Απριλίου 1929 προεδρικού διατάγματος «για το γενικό οικοδομικό κανονισμό του κράτους» μέσω του άρθρου 142 του παραπάνω διατάγματος (Γ.Ο.Κ.), οπότε καταργήθηκαν όλες οι διατάξεις του νόμου ΤΝΗ, εκτός αυτών που αναφέρονταν στον τρόπο κατασκευής των υπονόμων.

Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 2 του παραπάνω νόμου ΤΝΗ του 1856, η κατασκευή υπονόμων γίνεται με έξοδα κοινοτήτων και δήμων όπου ανήκει η οδός (που θα κατασκευαστεί ο υπονόμος), ενώ οι ιδιοκτήτες αναλαμβάνουν το 1/4 των εξόδων.

Η κατασκευή των κομματιών των υπονόμων που αντιστοιχούν στα πλάτη των καθέτων οδών και των κομματιών από το όριο της πόλης μέχρι το τέλος, επιβαρύνει ολοκληρωτικά το δήμο. Η υποχρέωση κατασκευής των υπονόμων επιβάλλεται στους ιδιοκτήτες γειτονικών οδών, με απόφαση του αρμόδιου νομάρχη και στην πρωτεύουσα του κράτους με απόφαση της διεύθυνσης της αστυνομίας. Οι διατάξεις του από τις 9-8-1955 β.δ. «σχετικά με τον γενικό οικοδομικό κανονισμό του κράτους» δεν έθιξαν το θέμα κατασκευής των υπονόμων από τους δήμους.

Οι υπόνομοι είναι κατασκευές, κοινές για όλους τους δημότες, που δεν εμπλέκονται σε συναλλαγή (άρθρο 966 αστικού κώδικα), στις οποίες είναι δυνατόν να αποκτήσει κάποιος

ιδιωτικά δικαιώματα με παραχώρηση της δημοτικής αρχής, με τον όρο να μην επηρεάζει ουσιαστικά το βασικό σκοπό της κατασκευής, δηλ. την κοινή χρήση. Οι ιδιώτες, δεν έχουν πάνω στους υπονόμους κανένα άλλο δικαίωμα, εκτός από αυτό της χρήσεως, και δεν μπορούν σε καμιά περίπτωση να απαγορεύσουν στο δήμο τη χορήγηση και σε άλλον του δικαιώματος να τους χρησιμοποιήσει.

γ) Η κατασκευή και συντήρηση δημοτικών ή κοινοτικών οδών, πλατειών και γεφυρών.

Η ιδιότητα των πραγμάτων αυτών, ως στοιχείων της δημοτικής ή κοινοτικής περιουσίας, επιβάλλει την από τους δήμους και τις κοινότητες, προστασίας τους από οποιοδήποτε τους επιφέρει βλάβη, παρεμπόδιση χρήσης, στένευση κ.λπ.

Για την προάσπιση των δικαιωμάτων τους οι δήμοι και οι κοινότητες μπορούν να πάρουν τα παρακάτω μέτρα:

1. Να επιδιώξουν τη λήψη αστυνομικών μέτρων από την ΤΥΔΚ σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 21 του νόμου 1747 /1944 (ΦΕΚ 186) σε συνδυασμό με αυτές του άρθρου 24 του από τις 25/11/1929 διατάγματος (ΦΕΚ 421).

2. Να ζητήσουν τη βοήθεια της αστυνομικής αρχής της περιφέρειάς τους, η οποία έχει καθήκον να επιβλέπει τη διατήρηση των πραγμάτων κοινής χρήσης .

3. Να ασκήσουν τα από τον νόμο δικαστικά μέσα, για την προστασία της κυριότητας.

Δεν επιτρέπεται για την προστασία οδών και πλατειών, να ζητηθούν και να παρθούν προσωρινά μέτρα, γιατί αυτά προϋποθέτουν την ύπαρξη τελευταίου ανεπίληπτου νομέα ο οποίος στην περίπτωση αυτή δεν υπάρχει απόφαση.

Σε κοινόχρηστα πράγματα δεν αποκτάται καμία εξουσία, εκτός όταν πάψει ο σκοπός για τον οποίο ορίστηκαν.

Σε ιδιωτικούς δρόμους, (αγροτικούς και μή) δεν είναι δυνατή με τον νόμο η λήψη διοικητικών ή αστυνομικών μέτρων οι δε διαφορές που προκύπτουν από τη χρήση τους, ως ιδιωτικές, ανήκουν στη δικαιοδοσία των τακτικών δικαστηρίων. Για τις προκαλούμενες σε δημοτικές οδούς ζημιές.

Οι δημοτικές οδοί και πλατείες, στις πόλεις και κωμοπόλεις του κράτους ανήκουν στην κυριότητα των δήμων, είτε αυτές προήλθαν από ιδιωτική, είτε από εθνική περιουσία,

που ανήκει στο δημόσιο, αν δέ, στην τελευταία περίπτωση, καταργηθούν ή μετατραπεί η χρήση τους, δεν παραμένει η κυριότητα του δημοσίου.

Κύρια προϋπόθεση, ώστε να χαρακτηριστεί κάποια οδός ως κοινόχρηστη, είναι το να κατασκευαστεί με δαπάνη του κράτους όταν πρόκειται για εθνική, με δαπάνη του δήμου όταν πρόκειται για δημοτική.

Ο δήμος δικαιούται, είτε με εφαρμογή του σχεδίου πόλης, είναι ανεξάρτητα από κάθε τέτοια εφαρμογή, να δημιουργήσει την κατάλληλη χωροταξία των δημοτικών οδών, είτε να αλλάξει την υπάρχουσα για χάρη της καλής διαρρύθμισης, και του κανονικού τους σχήματος, και για να επιτευχθεί η κατάλληλη κλίση για την εκροή των υδάτων, αν δε από τις εργασίες αυτές συμβεί ζημιά σε σπίτι της οδού αυτής, υποχρεώνεται σε αποζημίωση για αυτή τη βλάβη η οποία αποτελεί μερική στέρηση ιδιοκτησίας.

Πλατείες που αφέθηκαν σε κοινή χρήση επί τουρκοκρατίας, γίνονται περιουσία των κατοίκων των συνοικισμών για τους οποίους είχαν ανέκαθεν, προορισθεί και παραχωρούνται στην κυριότητα και την κατοχή τους, οι οποίοι αναγνωρίζονται σε δήμους και κοινότητες.

Μετά την ισχύ του από 23/7/1923 β.δ. περί σχεδίου πόλεως, δε μπορεί να δημιουργηθεί ιδιωτική κοινόχρηστη οδός.

Η ύπαρξη δημοτικής ή κοινοτικής οδού είναι ζήτημα πραγματικό, διότι από τις παρακάτω διατάξεις (ν.3155/1955) δε προβλέπεται διαδικασία ανακήρυξής τους, όπως προβλέπεται για τις εθνικές.

Σύμφωνα με το άρθρο 5 του ν.3155/1955 οι δημοτικές και κοινοτικές οδοί κατασκευάζονται, συντηρούνται και ανακαινίζονται από τους οικείους δήμους και κοινότητες.

δ) Η εκτέλεση και εκμετάλλευση έργων ηλεκτροφωτισμού, πλην των περιπτώσεων εξηλεκτρισμού πλειόνων δήμων ή κοινοτήτων δι' ενιαίου έργου γενικότερας σημασίας.

Από τη στιγμή ισχύος της παρούσας διάταξης και μέχρι τη στιγμή της οργάνωσης από τη ΔΕΗ της διανομής της ηλεκτρικής ενέργειας η εκτέλεση και η εκμετάλλευση έργων ηλεκτροφωτισμού, περιήλθε στην αρμοδιότητα δήμων και κοινοτήτων. Με τη διάταξη αυτή, ο παρών κώδικας, όχι μόνο δεν αγνόησε τον νόμο 1468/1950 «Περί ιδρύσεως δημοσίας

επιχειρήσεως ηλεκτροφωτισμού» όπως τροποποιήθηκε μεταγενέστερα (α.ν.1672/1951 που επικυρώθηκε με τον νόμο 2113/1952), αλλά συμπλήρωσε τις διατάξεις του με την παραχώρηση του δημοτικού και κοινοτικού τούτου προνομίου στις περιφέρειες οι οποίες δεν είχαν εξαιρεθεί από τα προνόμια της ΔΕΗ με τον νόμο από τις 13/3/1953 του β.δ.(ΦΕΚ 72/1953).

ε) Η μέριμνα δια την εν γένει καθαριότητα.

Αφού άρχισε η συστηματική οργάνωση των πόλεων, οι δήμοι και οι κοινότητες υποχρεώθηκαν στη λήψη των απαραίτητων μέτρων για την καθαριότητά τους. Αρχικά η μέριμνα για καθαριότητα ανήκε στην ιδιωτική πρωτοβουλία, αργότερα όμως, όταν αναγνωρίστηκε η σημασία της υπηρεσίας καθαριότητας για τη δημόσια υγεία, η μέριμνα για την καθαριότητα αποτέλεσε βασική υποχρέωσή της τ.α. Τώρα με το παρόν άρθρο η μέριμνα αυτή αφορά αποκλειστικά τους δήμους και τις κοινότητες. Η καθαριότητα περιλαμβάνει:

α) την αποκομιδή απορριμμάτων από σπίτια και καταστήματα.

β) τη συλλογή, μεταφορά κ.τλ. των απορριμμάτων των κοινοχρήστων όρων.

γ) την εκκένωση των κοινοχρήστων οχετών (βόθρων) και ιδιωτικών.

Για την αντιμετώπιση των τεράστιων δαπανών καθαριότητας, στις οποίες υποβάλλονται οι δήμοι και οι κοινότητες, έγινε αναγκαία η εύρεση του κατάλληλου τρόπου για την εκμετάλλευσή της. Η καθαριότητα γίνεται είτε απ' ευθείας μέσω ειδικής υπηρεσίας του δήμου ή της κοινότητας, είτε μέσω εργολαβίας. Η καθαριότητα και η αποκομιδή απορριμμάτων επειδή συντελούν στην ευημερία του κοινωνικού συνόλου και στη διαφύλαξη της δημόσιας υγείας εκπληρώνουν τον δημόσιο και κοινωνικό προορισμό της τ.α.

στ) Η κατασκευή, συντήρηση και λειτουργία συστημάτων άρδευσης και εγγειοβελτιωτικών έργων.

Εκτός από τα χρησιμοποιούμενα για ύδρευση δήμων και κοινοτήτων, ύδατα, οι οργανισμοί της τ.α. έχουν τώρα, λόγω της παρούσας διάταξης, και την αποκλειστική αρμοδιότητα της κατασκευής, συντήρησης και λειτουργίας των εν γένει εγγειοβελτιωτικών έργων.

Με την παραπάνω διάταξη μήκε πλέον τέλος στην μέχρι τώρα πολυνομία, όσο αφορά την εκτέλεση, συντήρηση και λειτουργία έργων εγγειοβελτιωτικών, κατά την οποία τα σχετικά με την άρδευση θέματα ρυθμίζονταν από ειδικούς νόμους, των οποίων η εφαρμογή ανήκε άλλοτε εις τους Α.Σ.Ε.Β. άλλοτε στις επιτροπές άρδευσης και άλλοτε στις υπηρεσίες του υπουργείου γεωργίας ή εσωτερικών. Οι πριν της ισχύος του ν.δ.2888/1954 διατάξεις του σύστησαν (ν.4639/1930, ν.5556/1932, ν.6075/1934, α.ν.813/1937, α.ν.1246/1938, α.ν.1924/1939, ν.δ.1718/1942, α.ν.531/1948, ν.δ.608/1948) διάφοροι Α.Σ.Ε.Β. στους οποίους είχαν ανατεθεί, με βάση το άρθρο 3 του ν.4639/1930 η βελτίωση των αρδευτικών συνθηκών μέσω της εκτέλεσης κατάλληλων τεχνικών έργων ή η κατασκευή εν γένει εγγειοβελτιωτικών έργων (αποξηραντικών, αντιπλημμυρικών, εξυγιαντικών κ.λπ.), μπορούν για να εκπληρώσουν τους σκοπούς τους να συνεχίζουν την εκτέλεση, συντήρηση, και λειτουργία των παραπάνω έργων, εφ' όσον τα δημοτικά ή κοινοτικά συμβούλια δεν αποφάσισαν, κατ' εφαρμογή του άρθρου 235 ν.δ.2888/1954, την κατάργηση αυτών. Στις δημιουργημένες από το άρθρο 235 του ν.δ.2888/1954 Α.Σ.Ε.Β. επιτρέπεται, τηρουμένης της διάταξης της παραγράφου 2 του παρόντος άρθρου και του άρθρου 22 του κώδικα, η παραχώρηση της αποκλειστικής αρμοδιότητας των δήμων και κοινοτήτων στην εκτέλεση των παραπάνω έργων.

ζ) η κατασκευή, συντήρηση και λειτουργία δημοτικών και κοινοτικών αλσών, παιδικών κήπων, υπαίθριων κοινοχρήστων χώρων αναψυχής και εν γένει έργων εξωραϊστικών.

Η μέριμνα των δήμων και κοινοτήτων για την κατασκευή, συντήρηση και λειτουργία αλσών, παιδικών κήπων, χώρων αναψυχής και εξωραϊστικών έργων, ανήκει στον κοινωνικό προορισμό τους και αποβλέπει στη δημιουργία συνθηκών άνετης και ευχάριστης διαβίωσης των πολιτών. Αν και η αρμοδιότητα αυτή περιλαμβάνεται στον εκπολιτιστικό τομέα των δήμων και κοινοτήτων, εν τούτοις η κατά τα τελευταία έτη επέκταση των πόλεων λόγω της καταληκτικής αύξησης του πληθυσμού, έκανε αναγκαία την ίδρυση και λειτουργία πάρκων και κέντρων αναψυχής, και απασχολεί έντονα τους ελληνικούς οργανισμούς τ.α. Στους δήμους του εξωτερικού δαπανώνται ήδη τεράστια ποσά για τέτοιου είδους υπηρεσίες.

Ως εξωραϊστικά έργα χαρακτηρίζονται εκτός των άλλων, τα πάρκα, οι πλατείες, και οι δενδροστοιχίες. Για να εκτελέσουν αυτά τα έργα οι δήμοι και οι κοινότητες, οφείλουν

πρώτα να ζητήσουν τη γνώμη όλων των αρμοδίων αρχών (Νομομηχανικού, Νομιάτρου, Τουρισμού, ΤΥΔΚ κ.λπ. — ΕΥΕ 16441/54/1936 ΕΤΑ 757/1938).

Για την κατασκευή από τους δήμους και τις κοινότητες εξωραϊστικών έργων που θίγουν το σχέδιο πόλεως, είναι απαραίτητο να ερωτηθεί προηγουμένως η αρμόδια πολεοδομική υπηρεσία καθώς η εκτέλεση τέτοιων έργων έχει σχέση με την αισθητική εμφάνιση και την κυκλοφορία της πόλης. Η εγκατάσταση των κέντρων αναψυχής είναι σαφώς πολεοδομικό θέμα(υπουργείο συγκοινωνίας 42030/1938). Για την εκτέλεση εξωραϊστικών έργων που να πληρούν τις προϋποθέσεις από αισθητικής, πολεοδομικής κ.λπ. πλευράς, προβλέπεται από το 5/12 — 8 — 1940 β.δ.(ΦΕΚ 247/1940) η σύσταση γνωμοδοτικής επιτροπής σε κάθε πρωτεύουσα νομού, για ζητήματα πόλεων και κωμοπόλεων. Οι επιτροπές αυτές δε γνωμοδοτούν για τεχνικές λεπτομέρειες, αλλά για θέματα καταλληλότητας, θέσης, χρόνου και σειράς εκτέλεσης κ.λπ.

Κύριος σκοπός της λειτουργίας των πιο πάνω επιτροπών είναι ο κατατοπισμός των αρμοδίων για τις τοπικές αντιλήψεις σχετικά με τα ζητήματα που αφορούν την κάθε πόλη, ή για την παροχή διαφωτιστικών πληροφοριών σχετικά με αυτά, η προαγωγή του ενδιαφέροντος του κοινού για τα ζητήματα της πόλης και η καλλιέργεια σε κάθε κατεύθυνση συντονιστικού πνεύματος που επιβάλλεται από πολεοδομικής πλευράς, κατά την εκτέλεση μέσα στις πόλεις οποιουδήποτε έργου γενικής εξυπηρέτησης(ΕΤΑ σ.540/1940). Στην εκτέλεση εξωραϊστικών έργων από δήμους — κοινότητες σε κοινόχρηστους χώρους μπαίνουν κάποιοι περιορισμοί από το άρθρο 45 του από τις 30/9/1955 β.δ.(Γ.Ο.Κ.).

Τα άλση, οι κήποι και οι υπαίθριοι χώροι αναψυχής ανήκουν στην κοινόχρηστη περιουσία των δήμων και κοινοτήτων.

η) Η ίδρυση και συντήρηση κοιμητηρίων.

θ) Η κατασκευή και συντήρηση σφαγείων και ζωαγορών και η ρύθμιση της λειτουργίας αυτών.

ι) Η κατασκευή και συντήρηση δημοτικών και κοινοτικών αγορών και τόπων αγορών και η ρύθμιση της λειτουργίας αυτών.

Οι τόποι αγορών μπορούν να είναι κοινόχρηστοι ή ιδιωτικοί, παραχωρούμενοι με μίσθωμα στους δήμους και τις κοινότητες, οι οποίοι νομιμοποιούνται για την επιβολή δικαιωμάτων, λόγω της εκχώρησης της χρήσης και των δύο παραπάνω κατηγοριών χώρων στους εκθέτες εμπορευμάτων, βάσει των διατάξεων του άρθρου 19 ν.δ.3033 /1954.

ια) Η μέριμνα για την εξασφάλιση γαιών προς βοσκή των ζώων των δημοτών και η βελτίωση των βοσκήσιμων αυτών εκτάσεων.

Μετά την ισχύ του δημοτικού και κοινοτικού κώδικα, η μέριμνα για την εξασφάλιση βοσκών γενικά (ιδιωτικής ή κοινοτικής) για τη βοσκή των ζώων των δημοτών, περιήλθε αποκλειστικά στους δήμους και τις κοινότητες.

ιβ) Η κατασκευή, συντήρηση και λειτουργία δημοτικών και κοινοτικών λουτρών και αποχωρητηρίων.

Λόγω της σπουδαιότητας σημασίας των λουτρών και των αποχωρητηρίων για την διαφύλαξη της υγείας των πολιτών, ο νόμος ανέθεσε την αποκλειστική μέριμνα της κατασκευής, συντήρησης και λειτουργίας τους στους δήμους και τις κοινότητες.

Από τη στιγμή ισχύος των διατάξεων του παρόντος κώδικα δεν είναι δυνατή, σύμφωνα με το νόμο, η ίδρυση και λειτουργία, από φυσικά πρόσωπα, ιδιωτικών λουτρών και αποχωρητηρίων για κοινή χρήση με πληρωμή.

Η υποχρέωση των δήμων και κοινοτήτων για κατασκευή αποχωρητηρίων σε κοινόχρηστους χώρους κ.λπ. προκύπτει και από το άρθρο 20 του υγειονομικού κανονισμού του νομού Αττικής και Βοιωτίας, το οποίο επεκτάθηκε σε όλη την επικράτεια της χώρας με την υπ' αριθμό 63378/216/1950 απόφαση του υπουργού υγιεινής (ΦΕΚ 130/1950), που έχει ως εξής: «Κάθε δήμος ή κοινότητα υποχρεώνεται να κατασκευάσει ανάλογα δημοτικά ή κοινοτικά αποχωρητήρια».

ιγ) Η κατασκευή, συντήρηση και λειτουργία εγκαταστάσεων θαλάσσιων λουτρών και η διευθέτηση παραθαλάσσιων τόπων αναψυχής.

Η ανάγκη της κατασκευής και λειτουργίας λουτρών ιδιοκτητών, γίνεται επιτακτική σε όλους τους δήμους και τις κοινότητες, με δεδομένη την έλλειψη λουτρικών εγκαταστάσεων στα περισσότερα σπίτια, εργοστάσια κ.λπ. και του περιορισμού αριθμού ιδιωτικών λουτρικών επιχειρήσεων που υπήρχαν, πριν την εφαρμογή του κώδικα.

Οι δήμοι και οι κοινότητες πρέπει να μην αποβλέπουν στην οικονομική εκμετάλλευσή τους, αλλά στην προάσπιση της υγείας των δημοτών, η οποία αποτελεί υποχρέωση τους, και η οποία, σε τελευταία ανάλυση, αποτελεί το πιο μόνιμο και καθαρό κέρδος τους. Τα δημοτικά και κοινωνικά λουτρά και αποχωρητήρια πρέπει να χτίζονται σε οικόπεδο που βρίσκεται σε κεντρικό σημείο της πόλης ή του χωριού, ώστε να γίνεται εύκολα η χρήση τους από τους περισσότερους, η διοχέτευση των βρώμικων νερών στους κεντρικούς υπονόμους και να είναι άφθονη η παροχή νερού και ηλεκτρικού ρεύματος.

Τα λουτρά και αποχωρητήρια ανήκουν στην ιδιωτική περιουσία των δήμων και χρησιμεύουν στην κοινή εξυπηρέτηση των δημοτών.

2. Με απόφαση του δημοτικού και κοινοτικού συμβουλίου που εγκρίνεται από τον νομάρχη μπορούν να παραχωρηθούν μια ή περισσότερες από τις παραπάνω αρμοδιότητες, εκτός από την περίπτωση δ', στο κράτος ή σε νομικά πρόσωπα εφ' όσον αυτό ζητείται από αυτά και ο δήμος ή κοινότητα δε μπορεί να διαθέσει τις απαιτούμενες δαπάνες για την εκτέλεση αυτών των έργων.

Προκειμένου να εκτελεστούν και να εκμεταλλευτούν έργα ηλεκτροφωτισμού, αν ο οικείος δήμος ή κοινότητα δε προβεί στην εκτέλεση αυτών μέσα σε προθεσμία που τάσσεται με κοινή απόφαση των υπουργών εσωτερικών και βιομηχανίας, μπορεί να παραχωρηθεί το δικαίωμα παραγωγής και διανομής ηλεκτρικής ενέργειας σε τρίτο σύμφωνα με τις διατάξεις περί ηλεκτρικών εγκαταστάσεων.

Η αρμοδιότητα αυτή του υπουργού εσωτερικών εξαιρέθηκε από αυτές που του παραχωρήθηκαν με βάση τον νόμο 3200/1955 προς τους νομάρχες αρμοδιοτήτων με το β.δ. της 28/6/1955.

Άρθρο 22

Για την ενέργεια κάθε πράξεως οποιασδήποτε αρχής του κράτους ή νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου, που αφορά θέματα που υπάγονται στην αποκλειστική αρμοδιότητα των δήμων και κοινοτήτων ή δημιουργούν επιβάρυνση του δημοτικού ή κοινοτικού προϋπολογισμού ή ορίζουν σημαντικές αρμοδιότητες για αυτά τα θέματα σε υπουργούς ή άλλες δημόσιες αρχές, εκτός από τις περιπτώσεις που προβλέπονται με τον

παρόντα κώδικα απαιτείται προσυπογραφή της οικείας πράξης από τον υπουργό εσωτερικών⁹.

2.4. Η κωδικοποίηση του 1975

Η κωδικοποίηση του 1975 (π.δ. 933/75 ΦΕΚ 297/31-12-1975, βλ. παράρτημα) απλώς αφαίρεσε από τις προσωπικές υπηρεσίες την παροχή ηλεκτρικής ενέργειας, η οποία είχε περιέλθει πλέον αποκλειστική αρμοδιότητα της δημόσιας επιχείρησης ηλεκτρισμού.

⁹Δ. ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ – ΝΙΚΟΛΑΟΥ Π. ΧΙΟΥ, πτυχιούχοι υπαλλήλων υπουργείων εσωτερικών, (1958), «Ερμηνεία Δημοτικού και Κοινοτικού Κώδικα – Ν.Δ.2888/54 ως ετροποποιήθει και συνεπληρώθη, μετά των εκτελεστικών αυτού Β.Δ/των και πλουσίας νομολογίας), Αθήναι, Εκδόσεις Ιωαν. Ν. Ζαχαρόπουλου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Ο ΔΗΜΟΤΙΚΟΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟΣ ΚΩΔΙΚΑΣ ΤΟΥ 1980

(Ν. 1065/1980)

3.1. Λίγα λόγια για τον δημοτικό και κοινοτικό κώδικα του 1980.

Ο νέος δημοτικός και κοινοτικός κώδικας (δ.κ.κ.) κυρώθηκε με το ν.1065/1980 και αντικατέστησε τον παλιό δ.κ.κ. (ν.δ.2888/1954 και κωδικοποιητικό π.δ.933/1975. Ενώ όμως, ύστερα απ' τη νέα συνταγματική διάταξη (άρθρο 102 του συντάγματος 1975), η οποία χωρίς να έχει ρυθμίσει τα θέματα της τ.α. με τον τρόπο που επιβαλλόταν, περιέχει πάντως ουσιαστικές διασφαλίσεις), το σωστό θα ήταν να εισαγόταν και να ψηφίζόταν ένας κώδικας με καινούργιες νομικές θεμελιώσεις, δεν έγινε τίποτα τέτοιο. Γιατί ο νέος δ.κ.κ. τόσο στη μορφή, όσο και στο περιεχόμενο, δεν απομακρύνεται από τον παλιό κώδικα.

Το άρθρο 1 του νέου δ.κ.κ. επαναλαμβάνει τη διάταξη της παρ.1 α του άρθρου 102 του συντάγματος, σύμφωνα με την οποία την πρώτη βαθμίδα των ο.τ.α. αποτελούν οι δήμοι και οι κοινότητες. Με τη διάταξη αυτή προσδιορίζεται και το αντικείμενο της ρύθμισης του δ.κ.κ. , που είναι οι δήμοι και οι κοινότητες.

Ο νομοθέτης δε προέβλεψε δεύτερη βαθμίδα τ.α., ούτε διαχωρίστηκαν σωστά οι δήμοι και οι κοινότητες, που ήταν και αυτό μια αιτία αποδυνάμωσης της τ.α.

3.2. Οι αρμοδιότητες των δήμων και κοινοτήτων σύμφωνα με τον ν.1065/1980

Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 102 παρ.1 του συντάγματος η αρμοδιότητα των ο.τ.α. εκτείνεται σε όλες, χωρίς εξαίρεση, τις τοπικές υποθέσεις.

Το άρθρο 20 του προηγούμενου δ.κ.κ. (άρθρο 22 του κωδικοποιητικού π.δ.933/1975) όριζε ότι «εις την αρμοδιότητα των δήμων και κοινοτήτων ανήκει η διοίκηση των τοπικών υποθέσεων». Το άρθρο 22 του νέου δ.κ.κ. προσθέτει τη λέξη «όλων». Συγκεκριμένα «η

διοίκηση όλων των τοπικών υποθέσεων ανήκει στην αρμοδιότητα των δήμων και κοινοτήτων» .

Μετά τη διάταξη του άρθρου 102 παρ.1 του συντάγματος, η αρμοδιότητα των ο.τ.α. δεν επιδέχεται περιορισμούς. Επεκτείνεται, χωρίς εξαίρεση, σε όλες τις τοπικές υποθέσεις, στις οποίες υπάρχει η γενική αρμοδιότητα των ο.τ.α. και το τεκμήριο γι' αυτήν ισχύει υπέρ της τ.α.

Η διάκριση σε αποκλειστική και συντρέχουσα αρμοδιότητα υπήρχε και στον προηγούμενο δ.κ.κ., ο οποίος στο άρθρο 21, όριζε ποιες υποθέσεις υπάγονται στην αποκλειστική και μόνο αρμοδιότητα της τ.α.

Σ' αυτό το σημείο παρατίθενται τα άρθρα της γενικής διάταξης καθώς και των αρμοδιοτήτων του δ.κ.κ., σύμφωνα με τον κώδικα που μελετάται σ' αυτό το κεφάλαιο, δηλαδή αυτόν του νόμου 1065/1980.

Άρθρο 1

Πρώτη βαθμίδα της τοπικής αυτοδιοίκησης

Οι δήμοι και οι κοινότητες αποτελούν την πρώτη βαθμίδα των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης.

Το άρθρο αυτό, έχει τη ρίζα του στην παράγραφο 1 του άρθρου 102 του συντάγματος του 1975. Οι δήμοι και οι κοινότητες, οι γνωστοί σήμερα ο.τ.α., αποτελούν την πρώτη βαθμίδα οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης.

Άρθρο 22

Γενική αρμοδιότητα

Η διοίκηση όλων των τοπικών υποθέσεων ανήκει στην αρμοδιότητα των δήμων και κοινοτήτων.

Η προσθήκη με τη λέξη «όλων» δείχνει την πρόθεση του νομοθέτη να μην αφήσει αμφιβολίες για τις αρμοδιότητες των ο.τ.α. στη σφαίρα των τοπικών υποθέσεων και να αποθαρρύνει κάθε προσπάθεια σφετερισμού των αρμοδιοτήτων αυτών από το κράτος ή άλλους φορείς κρατικής εξουσίας.

Το μεγάλο, λοιπόν, βήμα για την εδραίωση των αρμοδιοτήτων των ο.τ.α. πάνω στα τοπικά θέματα, έχει γίνει από τη πλευρά της πολιτείας.

Η ευθύνη για την παγιοποίηση της νομικής κατάστασης που δημιουργείται μετά από αυτό πέφτει πλέον στους ώμους της τ.α., στους ώμους των τοπικών αρχόντων.

Ο όρος «τοπικές υποθέσεις» είναι εξαιρετικά δόκιμος για να υποδηλώσει ότι το αντικείμενο αρμοδιότητας των ο.τ.α. είναι συνυφασμένο με το χώρο μέσα στον οποίο ασκείται εξουσία από τα όργανα αυτών. Ο χώρος αυτός είναι η εδαφική περιφέρεια κάθε ο.τ.α. που προσδιορίζεται από τα διοικητικά του όρια. Είναι το τμήμα της χώρας που ανήκει στη περιφέρεια του ο.τ.α.

Οι τοπικές υποθέσεις δεν προσδιορίζονται από το σύνταγμα.

Στο νόμο κατά συνέπεια έχει αφεθεί ο προσδιορισμός αυτών.

Αλλά ο νόμος είναι δυνατόν να μεταβάλλεται κατά την κρίση του νομοθέτη, πράγμα που σημαίνει ότι κατά την κρίση αυτού είναι επιτρεπτό να μεταβάλλεται και το περιεχόμενο της τ.α.

Ανεξάρτητα από την ορθότητα του συλλογισμού αυτού, που δεν αντέχει σε σοβαρή επιστημονική ανάλυση, η δυνατότητα μεταβολής του περιεχομένου της τ.α. από το νομοθέτη, όπως τουλάχιστον παρουσιάζεται εκ πρώτης όψεως, αποτελεί μια πραγματικότητα που μπορεί να επιβεβαιωθεί άμεσα με την αντιπαραβολή των διατάξεων που αναφέρονται στις αποκλειστικές αρμοδιότητες των ο.τ.α., του παλαιού κώδικα και του νέου κώδικα.

Όσον αφορά τις **αποκλειστικές** αρμοδιότητες των δήμων και κοινοτήτων και το άρθρο 23, βλέπουμε, σε σχέση με τον προηγούμενο κώδικα να **προστίθενται** οι παρακάτω αρμοδιότητες. Αυτές είναι:

- Η αστική συγκοινωνία.
- Η κατασκευή και η συντήρηση δημοτικών ή κοινοτικών αθλητικών εγκαταστάσεων, κέντρων νεότητας και παιδικών χαρών.
- Η τοποθέτηση και η λειτουργία μετρητών ή εγκαταστάσεων αναγκαίων για τη ρύθμιση της στάθμευσης σε κοινόχρηστους χώρους.

Το άρθρο 23 απαριθμίζει σειρά θεμάτων, η αντιμετώπιση των οποίων μέσα στην περιφέρεια κάθε ο.τ.α. ανατίθεται στον καθένα απ' αυτούς, κατ' αποκλειστικότητα.

Η έννοια της αποκλειστικότητας είναι, ότι οι αρμοδιότητες αυτές δεν μπορεί να ανήκουν παράλληλα και σε οποιοδήποτε άλλο όργανο, κρατικό ή μη.

Τα θέματα που αναφέρονται στο άρθρο αυτό αποτελούν χωρίς αμφισβήτηση «τοπικές υποθέσεις» .

Τις υποθέσεις αυτές, μόνο οι δήμοι και οι κοινότητες έχουν δικαίωμα να διαχειρίζονται. Κανείς άλλος.

Γενικά τα θέματα αυτά αναφέρονται:

- Στην ύδρευση
- Στην αποχέτευση
- Στην οδοποιία, τις γέφυρες και τις πλατείες
- Στην καθαριότητα
- Στην αναψυχή και τον εξωραϊσμό
- Στην αστική συγκοινωνία
- Στις τοπικές αγορές και ζωαγορές
- Στον αθλητισμό και τη ψυχαγωγία της νεολαίας
- Στην κατασκευή κτιρίων για κοινωφελείς σκοπούς, καθώς και για τη χρήση τους ως

δημοτικών ή κοινοτικών καταστημάτων

- Στα νεκροταφεία
- Στη στάθμευση οχημάτων σε κοινόχρηστους χώρους
- Στους βοσκότοπους

Ιδιαίτερα, πρέπει να σημειωθεί η αποκλειστική αρμοδιότητα στα θέματα των αστικών συγκοινωνιών, που δίνεται στους ο.τ.α. για πρώτη φορά με το νέο κώδικα.

Σύμφωνα με το άρθρο 24 και τις συντρέχουσες αρμοδιότητες, ο δήμος ή η κοινότητα μπορεί ν' αναπτύσσει και κάθε άλλη δραστηριότητα, που δεν περιλαμβάνεται στην αποκλειστική αρμοδιότητα του και που προάγει τα κοινωνικά, πολιτιστικά, πνευματικά και οικονομικά συμφέροντα των δημοτών, αν το αποφασίσει το δημοτικό ή το κοινοτικό συμβούλιο με την απόλυτη πλειοψηφία του συνολικού αριθμού των μελών του, και ιδίως:

α) ν' αξιοποιεί για τουριστικούς λόγους δημοτικές ή κοινοτικές περιοχές καθώς και παραθαλάσσιους χώρους και δασικές εκτάσεις που παραχωρούνται από το κράτος,

β) να κατασκευάζει και να συντηρεί συγκροτήματα λαϊκών κατοικιών και θερέτρων και να φροντίζει για τη λειτουργία τους,

γ) να ιδρύει παιδικούς, βρεφικούς και υγειονομικούς σταθμούς καθώς και άλλα κέντρα για την παροχή κοινωνικών υπηρεσιών (όπως νοσοκομεία, σανατόρια, βρεφοκομεία, ορφανοτροφεία, γηροκομεία) και να φροντίζει για τη λειτουργία τους,

δ) να ιδρύει πολιτιστικά και πνευματικά κέντρα (όπως βιβλιοθήκες, μουσεία, πινακοθήκες, φιλαρμονικές, θέατρα) και να φροντίζει για τη λειτουργία τους,

ε) να κατασκευάζει και να συντηρεί συστήματα άρδευσης και εγγειοβελτιωτικά έργα και να φροντίζει για την προστασία του υπόγειου υδατικού δυναμικού της περιφέρειάς του,

στ) να κατασκευάζει και να συντηρεί λουτρά και αποχωρητήρια και να φροντίζει για τη λειτουργία τους,

ζ) να κατασκευάζει έργα για την προστασία του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος,

η) να ελέγχει την τήρηση των διατάξεων που αφορούν την καθαριότητα, την κυκλοφορία και τη στάθμευση των οχημάτων, την οικοδόμηση, την αποχέτευση, τη μόλυνση του περιβάλλοντος και την προστασία του υπόγειου υδατικού δυναμικού και να υποβάλλει μηνύσεις για την παραβασή τους.

Για την άσκηση της αρμοδιότητας που αναφέρεται με το στοιχείο η', ο δήμος ή η κοινότητα μπορεί να προβλέπει στον οργανισμό εσωτερικής υπηρεσίας τη συγκρότηση σχετικής ειδικής υπηρεσίας.

Όπως στον κώδικα του 1954, έτσι και στον εξεταζόμενο κώδικα ένας δήμος ή κοινότητα ή περισσότεροι δήμοι ή κοινότητες, μπορούν κατ' εξαίρεση να αναθέτουν την άσκηση δραστηριοτήτων σε άλλα νομικά πρόσωπα (άρθρο 25 στον κώδικα του 1980), για ορισμένο χρονικό διάστημα, με απόφαση του δημοτικού ή κοινοτικού συμβουλίου.

Τέτοια ανάθεση γίνεται όταν ο ο.τ.α. αδυνατεί να παρέχει κάποια υπηρεσία στους δημότες ή όταν ένα έργο κρίνεται συμφερότερο να γίνει από κάποιον άλλον φορέα κ.λπ.

Μια νέα αρμοδιότητα έρχεται να προσδώσει στην τοπική αυτοδιοίκηση ισχύ και αυτή η είναι η έκδοση δημοτικών – κοινοτικών διατάξεων (άρθρο 26), που καθορίζουν τη λειτουργία και τη χρήση των δημοτικών και κοινοτικών αγορών και των τόπων αγορών, των

συστημάτων ύδρευσης και των συστημάτων αποχέτευσης, των αλσών και των κήπων, των κοιμητηρίων, των αθλητικών εγκαταστάσεων, των κέντρων νεότητας, των παιδικών χαρών, των παιδικών και βρεφικών σταθμών, των υγειονομικών σταθμών και των κέντρων για την παροχή κοινωνικών υπηρεσιών, των πολιτιστικών και πνευματικών κέντρων, των δημοτικών ή κοινοτικών λαϊκών κατοικιών, θερέτρων και τουριστικών εγκαταστάσεων. Με όμοιες διατάξεις ρυθμίζονται τα θέματα που αφορούν την καθαριότητα, και οι όροι για την χρήση των πεζοδρομίων, των πλατειών και των λοιπών κοινόχρηστων χώρων, εκτός από τα σχετικά φορολογικά θέματα.

Κατά το παρελθόν, υπό το καθεστώς του παλαιού κώδικα, οι ο.τ.α. εξέδιδαν πράξεις – κανονισμούς με τις οποίες ρύθμιζαν τη χρήση της περιουσίας τους και των κοινών αγαθών των δημοτών.

Οι κανονισμοί αυτοί, ελλείψει νομοθετικής εξουσιοδότησης, δεν ήταν δυνατόν να περιλάβουν ειδικές ποινικές διατάξεις για την περίπτωση της παράβασής τους.

Σε πολλές περιπτώσεις προέβλεπαν διοικητικά μέτρα κατά των παραβατών αλλά αυτά δεν ήταν επαρκή για να φέρουν αποτέλεσμα οι σκοποί και οι στόχοι των κανονισμών.

Σύμφωνα με το άρθρο 27 και τη γνώμη των συμβουλίων για ειδικά θέματα – Συμμετοχή σε προγράμματα περιφερειακής ανάπτυξης υπάρχουν οι ακόλουθες διακρίσεις:

α) Για πράξεις, που αφορούν την περιφέρεια έως δέκα δήμων και κοινοτήτων, απαιτείται η γνώμη όλων των δημοτικών και κοινοτικών συμβουλίων.

β) Για πράξεις, που αφορούν την περιφέρεια περισσότερων από δέκα δήμων και κοινοτήτων του νομού, απαιτείται η γνώμη του διοικητικού συμβουλίου της τοπικής ένωσης δήμων και κοινοτήτων.

γ) Για πράξεις, που αφορούν την περιφέρεια δήμων και κοινοτήτων που υπάγονται σε περισσότερους νομούς, απαιτείται η γνώμη του διοικητικού συμβουλίου των τοπικών ενώσεων.

δ) Για πράξεις, που αφορούν την περιφέρεια ολόκληρης της χώρας, απαιτείται η γνώμη του διοικητικού συμβουλίου της κεντρικής ένωσης δήμων και κοινοτήτων της Ελλάδας.

Όταν οι πράξεις που αναφέρονται στην προηγούμενη παράγραφο αφορούν τα πολεοδομικά σχέδια, για την έκδοσή τους απαιτείται η γνώμη μόνο των δημοτικών ή

κοινοτικών συμβουλίων των δήμων ή κοινοτήτων, στη διοικητική περιφέρεια των οποίων πρόκειται να ισχύσουν οι περιφέρειες αυτές.

Η γνώμη πρέπει να στέλνεται στην αρμόδια αρχή μέσα σε δύο μήνες, από τότε που ο δήμος ή η κοινότητα ή η ένωση έλαβε το σχετικό ερώτημα. Η απόκλιση από τη γνώμη των οργάνων πρέπει να στηρίζεται σε ειδική αιτιολογία.

Έτσι οι ο.τ.α. καθίστανται βουλευόμενα και υπεύθυνα όργανα κατά την έκδοση από τις κρατικές αρχές οποιωνδήποτε διοικητικών κανονιστικών πράξεων, που αφορούν:

- Την προστασία του περιβάλλοντος
- Τα ρυθμιστικά και χωροταξικά σχέδια

Πριν οι αρμόδιες κρατικές αρχές προέλθουν στην έκδοση τέτοιων πράξεων είναι υποχρεωμένες να απευθυνθούν στους ο.τ.α. της περιοχής, στις Τ.Ε.Δ.Κ. αυτών, ή στην Κ.Ε.Δ.Κ.Ε. και να ζητήσουν τις απόψεις τους πάνω στα θέματα που πρόκειται να ρυθμιστούν μ' αυτές.

Αρμόδιοι να γνωμοδοτήσουν σχετικά είναι οι ο.τ.α. της περιοχής, οι Τ.Ε.Δ.Κ. αυτών ή η Κ.Ε.Δ.Κ.Ε., με τις εξής διακρίσεις:

— Άν οι πράξεις που θα εκδοθούν αφορούν την περιφέρεια ολόκληρης της χώρας, αρμόδιο να γνωμοδοτήσει σχετικά είναι το διοικητικό συμβούλιο της Κ.Ε.Δ.Κ.Ε.

— Άν οι πράξεις αυτές αφορούν την περιφέρεια ο.τ.α. που υπάγονται σε περισσότερους νομούς, ανεξάρτητα από τον αριθμό των ο.τ.α. που αφορούν πρέπει να γνωμοδοτήσουν τα διοικητικά συμβούλια των Τ.Ε.Δ.Κ. όλων αυτών των νομών.

— Άν οι πράξεις αφορούν την περιφέρεια περισσότερων από δέκα ο.τ.α. που υπάγονται στον ίδιο νομό, αρμόδιο να γνωμοδοτήσει είναι το διοικητικό συμβούλιο της Τ.Ε.Δ.Κ. του νομού αυτού.

— Άν οι πράξεις αφορούν την περιφέρεια μέχρι και δέκα ο.τ.α. που υπάγονται στον ίδιο νομό, τότε πρέπει να ζητηθούν οι απόψεις όλων αυτών των ο.τ.α.

Για την περίπτωση που οι διοικητικές κανονιστικές πράξεις που θα εκδοθούν έχουν σαν αντικείμενο πολεοδομικά σχέδια, απαιτείται η γνώμη μόνο των δημοτικών ή κοινοτικών συμβουλίων των ο.τ.α. στη διοικητική περιφέρεια των οποίων πρόκειται να ισχύσουν.

Οι αρμόδιοι να γνωμοδοτήσουν, ο.τ.α, ή Τ.Ε.Δ.Κ. ή Κ.Ε.Δ.Κ.Ε., πρέπει να στείλουν τη γνωμοδοτησή τους στην κρατική αρχή που τη ζήτησε μέσα σε δύο μήνες από τότε που έλαβαν το σχετικό ερώτημα.

Από τις διατάξεις αυτές φαίνεται η σοβαρότητα που αποδίδεται από το νομοθέτη στη διοίκηση των τοπικών υποθέσεων από τους υπεύθυνους ο.τ.α.

Η σοβαρότητα όμως αυτή επιφορτίζει τους ο.τ.α. με πρόσθετες και εξ ίσου σοβαρές ευθύνες, οι οποίες γίνονται ακόμη πιο σοβαρές με τη διάταξη της παραγράφου 4 αυτού του άρθρου.

Σύμφωνα μ' αυτή, σε περίπτωση που, η κρατική αρχή που εκδίδει την κανονιστική πράξη, δεν ακολουθήσει τη γνώμη των ο.τ.α. κατά τα ανωτέρω, είναι υποχρεωμένη να στηρίξει τις διαφορετικές απόψεις της με ειδική αιτιολογία.

Αλλά η διάταξη αυτή δεν απευθύνεται μόνο στην αρχή που θα εκδώσει την τελική κανονιστική πράξη. Απευθύνεται και προς τους ο.τ.α., Τ.Ε.Δ.Κ. και Κ.Ε.Δ.Κ.Ε., υπενθυμίζοντας σ'αυτούς ότι για να έχουν αξίωση ή γνωμοδότηση τους θα πρέπει να μην είναι μετέωρη, θα πρέπει δηλαδή να είναι αιτιολογημένη.

Καθιερώνεται η συμμετοχή των ο.τ.α. με εκπροσώπους τους, στα συλλογικά όργανα που είναι αρμόδια και καταρτίζουν τα προγράμματα:

- Περιφερειακής ανάπτυξης
- Χωροταξίας
- Προστασίας του περιβάλλοντος

Η καθιέρωση ως απαραίτητη τυπική προϋπόθεση για το νόμιμο της εκδόσεως από το κράτος οποιασδήποτε απόφασης που αναφέρεται στα θέματά της, την προηγούμενη γνωμοδότηση του αρμόδιου δημοτικού ή κοινοτικού συμβουλίου, υπήρχε και στον παλιό κώδικα και τα θέματα αυτά είναι:

- Η απαλλοτρίωση κτημάτων, έργων, υπηρεσιών, υδάτων άρδευσης και υδάτων ύδρευσης των ο.τ.α.
- Η διάθεση κτημάτων, έργων, υπηρεσιών, υδάτων άρδευσης και υδάτων ύδρευσης των ο.τ.α.

— Η δέσμευση κτημάτων, έργων, υπηρεσιών, υδάτων άρδευσης και υδάτων ύδρευσης των ο.τ.α.

— Οποιοσδήποτε περιορισμός στη διοίκηση, στη διαχείριση και στη διάθεση κτημάτων, έργων, υπηρεσιών, υδάτων άρδευσης και ύδρευσης των ο.τ.α.

Ακολουθούν δύο πίνακες, για πιο σαφή εικόνα, των λειτουργιών της τ.α., όπως διαμορφώθηκαν με τον κώδικα του 1980 και τις τροποποιήσεις και συμπληρώσεις που έγιναν με τον ν.1416/1984 και άλλες διατάξεις. Από τους συγκεκριμένους πίνακες διαφαίνεται το εύρος των υπηρεσιών που μπορεί να προσφέρει η τ.α.¹⁰.

¹⁰ ΚΩΝ/ΝΟΣ Δ.ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΥ, Κώδικας Δήμων και Κοινοτήτων. Ν.1065/80.

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΩΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΩΝ
ΤΩΝ ΔΗΜΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.2.(α)

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΩΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΩΝ
ΤΩΝ ΔΗΜΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ

Περιβαλ/κές Υπηρεσίες	Προσωπικές Υπηρεσίες	Υπηρεσίες Αναψυχής	Υπηρεσίες Προστασίας	Παραγ/κές και Αναπτ/κές Υπηρεσίες	Εμπ/κές Υπηρεσίες
Υπόνομοι		Διαμόρφω- ση Χώρων Αναψυχής		Βοσκότοποι	Αγορές
Αποχέτευση		Αθλητισμός			
Δρόμοι		Κέντρα Νεότητας			
Πλατείες		Παιδικές Χαρές			
Γέφυρες					
Καθαριότητα					
Υδρευση					
Κοιμητήρια					
Καθορισμός Λειτουργίας εμπορ/γύρεων					
Πάρκινγκ					
Σχεδιασμός					

(ΠΗΓΗ: ΗΛΙΑΣ Γ.ΤΣΕΝΕΣ – δρ. οικονομικών επιστημών, (1986), Τοπική Αυτοδιοίκηση, θεωρία και πράξη, Αθήνα, Εκδόσεις «ΦΟΙΒΟΣ» Β. ΣΕΛΛΟΥΝΤΟΣ ΚΑΙ ΣΙΑ Ο.Ε.)

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.2(β).
ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΣΥΝΤΡΕΧΟΥΣΩΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΩΝ
ΤΩΝ ΔΗΜΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ

Περιβ/κές Υπηρεσίες	Προσωπικές Υπηρεσίες	Υπηρεσίες Αναψυχής	Υπηρεσίες Προστασίας	Παραγ/κές και Αναπτ/κές Υπηρεσίες	Εμπ/κές Υπηρεσίες
Προγραμ/σμός Οικιστικής Ανάπτυξης	Κατοικία	Βιβλιοθήκες	Από έκτακτα Γεγονότα	Άρδευση	Επιχειρή- σεις
Έλεγχος	Κοινωνική μέριμνα	Μουσεία	Έλεγχος για την τήρηση ορισμένων διατάξεων	Εγγειοβελ- τιωτικά έργα	Κατασκ/ές
Συντήρηση παραδοσιακών κτιρίων	Εκπαίδευση	Πινακοθήκες		Ενέργεια	
		Φιλαρμονικές		Αξιοποίη- ση τοπικών φυσικών πόρων	
		Θέατρα		Βιοτεχνικά κέντρα	
		Αρχαιολ/κοί χώροι			

(ΠΗΓΗ: ΗΛΙΑΣ Γ.ΤΣΕΝΕΣ – δρ. οικονομικών επιστημών, (1986), Τοπική Αυτοδιοίκηση, θεωρία και πράξη, Αθήνα, Εκδόσεις «ΦΟΙΒΟΣ» Β. ΣΕΛΛΟΥΝΤΟΣ ΚΑΙ ΣΙΑ Ο.Ε.)

Περιβαλλοντολογικές υπηρεσίες

Οι περιβαλλοντολογικές υπηρεσίες στοχεύουν κυρίως στον έλεγχο και στη βελτίωση του φυσικού περιβάλλοντος.

Η περιβαλλοντολογική υγεία αποτέλεσε από την πρώτη στιγμή αντικείμενο της τοπικής αυτοδιοίκησης. Έτσι, από το 1833 και μετά σε όλα τα κείμενα που αναφέρονται άμεσα ή έμμεσα στις λειτουργίες της τοπικής αυτοδιοίκησης, συναντάμε την υπευθυνότητα των δήμων και κοινοτήτων για την προσφορά νερού, την κατασκευή υπονόμων και συστημάτων αποχέτευσης. Η καθαριότητα επίσης αποτελεί αντικείμενο υπευθυνότητας της τοπικής αυτοδιοίκησης. Ο δήμος ή η κοινότητα είναι υπεύθυνος για τον καθαρισμό των δρόμων, τη συλλογή των απορριμμάτων και την κατασκευή δημόσιων αποχωρητηρίων. Όλοι οι δήμοι και οι μεγάλες κοινότητες διέθεταν τότε οργανωμένες υπηρεσίες καθαριότητας και μπορεί να υποστηρίξει κανείς ότι γίνεται μια σωστή αντιμετώπιση του προβλήματος.

Στον τομέα της ύδρευσης και αποχέτευσης μέχρι τότε οι δήμοι και οι κοινότητες δεν είχαν επιδείξει ενδιαφέρον ανάλογο με τη σοβαρότητα του προβλήματος και της υπευθυνότητάς τους. Δύο είναι οι βασικοί λόγοι για την «αδράνεια» αυτή της τοπικής αυτοδιοίκησης στον τόσο σοβαρό αυτό τομέα. Ο πρώτος είναι η έλλειψη ενιαίας αντιμετώπισης του προβλήματος και η παροχή κατευθυντήριων γραμμών της κεντρικής διοίκησης προς την τοπική αυτοδιοίκηση. Ο δεύτερος λόγος είναι το υψηλό κόστος των απαιτούμενων έργων για την προσφορά των αντίστοιχων υπηρεσιών και η οικονομική αδυναμία της τοπικής αυτοδιοίκησης να αναλάβει το κόστος αυτό.

Ειδικότερα ο νόμος 1068/80 ρύθμιζε το πρόβλημα για την περιοχή Αττικής με την υπαγωγή της συντήρησης και εκμετάλλευσης των συστημάτων ύδρευσης και αποχέτευσης σε ενιαίο φορέα (Ε.Υ.Δ.Α.Π.). Έτσι, οι μεν δήμοι και κοινότητες έχουν την ευθύνη κατασκευής των δευτερευόντων δικτύων ύδρευσης και αποχέτευσης και στη συνέχεια αποξενώνονται από το έργο, η δε Ε.Υ.Δ.Α.Π. έχει την ευθύνη κατασκευής των κεντρικών αγωγών και της συντήρησης και εκμετάλλευσης των συστημάτων.

Ο νόμος 1069/80 δεν είναι υποχρεωτικός, πλην όμως οι διατάξεις του που αναφέρονται στους πόρους των επιχειρήσεων από διάφορες πηγές (επιχορήγηση προγράμματος δημοσίων

επενδύσεων, ειδικό τέλος στα εισοδήματα από οικοδομές κ.λ.π) αποτελούν τα βασικά κίνητρα για ένα δήμο ή μια μεγάλη κοινότητα (ή για περισσότερους δήμους ή κοινότητες μαζί) να προχωρήσουν στη σύσταση τέτοιων επιχειρήσεων.

Η κατασκευή, συντήρηση και λειτουργία των κοιμητηρίων αποτελεί επίσης αποκλειστική αρμοδιότητα των δήμων και κοινοτήτων. Το πρόβλημα εμφανίστηκε έντονο τόσο στις πόλεις όσο και στα χωριά και έπρεπε να αντιμετωπιστεί ριζικά από την τοπική αυτοδιοίκηση. Ακόμη, οι δήμοι και οι κοινότητες είχαν την αποκλειστική αρμοδιότητα για τη ρύθμιση της στάθμευσης σε κοινόχρηστους χώρους, την τοποθέτηση παρκόμετρων ή την κατασκευή πάρκινγκ. Η αποκλειστική αυτή αρμοδιότητα, σε συνδυασμό με τη διάταξη της παραγράφου η' του άρθρου 24, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 16 παρ. η' του ν.1416/84 (βλ. παράρτημα), καθιστά την τοπική αυτοδιοίκηση αποκλειστικό φορέα για τη ρύθμιση της στάθμευσης των οχημάτων και τον έλεγχο της τήρησης των σχετικών διατάξεων που αφορούν την κυκλοφορία και την εκπομπή καυσαερίων. Κατά συνέπεια, παράλληλα με την τοπική αστυνομία, ή και χωρίς αυτή σε περίπτωση απουσίας της αστυνομίας, η τοπική αυτοδιοίκηση ήταν υπεύθυνη για τη ρύθμιση των παραπάνω θεμάτων.

Τέλος, με το ν.1416/84 (άρθρο 15) στις αποκλειστικές αρμοδιότητες των δήμων και κοινοτήτων είχε υπαχθεί οποιοδήποτε θέμα είναι σχετικό με την οργάνωση και λειτουργία των εμποροπανηγύρεων.

Δρόμοι, πλατείες, γέφυρες:

Είναι γεγονός ότι οι δήμοι και οι κοινότητες είχαν αντιληφθεί πλήρως τη μεγάλη σημασία κατασκευής δρόμων, τόσο από περιβαλλοντολογικής άποψης όσο και από οικονομικής. Η έλλειψη συνεργασίας μεταξύ των δήμων και κοινοτήτων, η παντελής έλλειψη τεχνικής υποστήριξης και η οικονομική αδυναμία, είναι μερικοί από τους βασικούς παράγοντες που έχουν συμβάλλει αρνητικά στη λύση του προβλήματος. Για τις πλατείες ίσχυαν επίσης όσα αναφέρθηκαν παραπάνω για τους δρόμους, με την πρόσθετη παρατήρηση ότι μέχρι τότε η κατασκευή πλατειών αποτελούσε παροχή «πολυτελούς» υπηρεσίας στο κοινό.

Σχεδιασμός:

Ο σχεδιασμός έχει μεγάλη σπουδαιότητα γιατί επηρεάζει τον τρόπο με τον οποίο οι κάτοικοι διαθέτουν την περιουσία τους (τη γη τους) και γιατί ακόμη επηρεάζει το περιβάλλον μέσα στο οποίο ζουν.

Με τον ν.1337/19.3.1984 (ΦΕΚ 33 τ.α.) η υπευθυνότητα για τη σύνταξη του γενικού πολεοδομικού σχεδιασμού και της πολεοδομικής μελέτης είχε μεταβιβασθεί στην τοπική αυτοδιοίκηση. Η μεταβίβαση της υπευθυνότητας αυτής στους δήμους και στις κοινότητες αποτελεί μια από τις πιο βασικές λειτουργίες της τοπικής αυτοδιοίκησης, που την καθιστά άμεσα υπεύθυνη για τον έλεγχο της ανάπτυξης και για τη συντήρηση του περιβάλλοντος. (Η υπευθυνότητα αυτή της τοπικής αυτοδιοίκησης προϋπήρχε και ο ν.1337/84 τροποποίησε και συμπλήρωσε τις παλαιές διατάξεις προσθέτοντας και νέες αρμοδιότητες στους δήμους και τις κοινότητες).

Με το γενικό πολεοδομικό σχεδιασμό παρέχεται η δυνατότητα στους δήμους και τις κοινότητες να ασκήσουν μια αντίστοιχη πολιτική γης σε τοπικό επίπεδο. Ο γενικός σχεδιασμός καλύπτει πολλούς σκοπούς και κυρίως την κατανομή της σε κοινόχρηστους χώρους, κοινωφελείς εξυπηρετήσεις, ικανοποίηση στεγαστικών αναγκών, κύριο δίκτυο κυκλοφορίας, βιομηχανικές και βιοτεχνικές περιοχές και άλλες ειδικές χρήσεις. Όλος αυτός ο σχεδιασμός συνεπάγεται και ένα στοιχειώδη οικονομικό προγραμματισμό.

Για τη σύνταξη του γενικού σχεδιασμού, ο δήμος ή η κοινότητα (ή περισσότεροι δήμοι και κοινότητες μαζί) συμβουλευονται και άλλα όργανα νομαρχιακού ή περιφερειακού επιπέδου, κυρίως όμως λαμβάνεται υπ' όψιν η γνώμη των ενδιαφερομένων πολιτών. Το γενικό σχέδιο υποβάλλεται για γνωμοδότηση στο συμβούλιο χωροταξίας, οικισμού και περιβάλλοντος του νομού και στη συνέχεια στον υπουργό χωροταξίας, οικισμού και περιβάλλοντος για έγκριση και δημοσίευση στην εφημερίδα της κυβερνήσεως. Ο υπουργός έχει την ευχέρεια είτε να εγκρίνει το γενικό σχέδιο, όπως το έχει υποβάλλει ο δήμος ή η κοινότητα είτε να το απορρίψει με αιτιολογημένη απόφαση είτε να το τροποποιήσει, αν κρίνει ότι με το γενικό σχέδιο δημιουργούνται δυσανάλογα μεγάλες δαπάνες για το δημόσιο ή το δήμο ή τη κοινότητα ή επιβλαβείς συνέπειες για την εθνική οικονομία ή την προστασία του φυσικού ή πολιτιστικού περιβάλλοντος ή τους γενικότερους αναπτυξιακούς στόχους.

Η σύνταξη πολεοδομικής μελέτης αποτελεί επίσης υπευθυνότητα του δήμου ή της κοινότητας. Σπουδαιότεροι σκοποί της πολεοδομικής μελέτης είναι: Η κατανομή της γης σύμφωνα με το γενικό σχέδιο, η απεικόνιση σε διαγράμματα των δικτύων υποδομής (δρόμων, αποχέτευσης, ύδρευσης κλπ.), των κοινόχρηστων και κοινωφελών χώρων (ανοιχτοί χώροι, πάρκα, σχολεία, εμπορικά κέντρα, δημόσια κτίσματα κλπ.). Ακόμη, η μελέτη έπρεπε να περιλαμβάνει: Έκθεση για την ιεράρχηση εφαρμογής κατά φάσεις, οικονομοτεχνική μελέτη για τα έργα που θα εκτελεσθούν στις επιμέρους φάσεις (κόστος των έργων, κόστος χρηματοδότησης κ.λπ.).

Εξάλλου ο ν.1416/1984, συμπληρώνοντας τον δημοτικό και κοινοτικό κώδικα, συμπεριέλαβε διάταξη στις συντρέχουσες αρμοδιότητες (άρθρο 16 παρ.β΄) σύμφωνα με την οποία η τοπική αυτοδιοίκηση μπορεί «...να αναλαμβάνει τη μελέτη, διαχείριση και εκτέλεση προγραμμάτων οικιστικής και πολεοδομικής ανάπτυξης της περιοχής». Η διάταξη αυτή, σε συνδυασμό με τις δύο προηγούμενες περί γενικού σχεδιασμού και πολεοδομικής μελέτης, είναι οι βασικές κατευθυντήριες γραμμές προς την τοπική αυτοδιοίκηση για μια σωστή πολεοδομική ανάπτυξη.

Προσωπικές υπηρεσίες

Οι προσωπικές υπηρεσίες στοχεύουν στην ανύψωση της προσωπικής ευημερίας των πολιτών.

Εκπαίδευση:

Με τον νόμο του 1833 η τοπική αυτοδιοίκηση είχε την υπευθυνότητα κατασκευής και συντήρησης των πρωτοβάθμιων σχολείων. Όμως η τοπική αυτοδιοίκηση με τη δομή και τα οικονομικά μέσα που διέθετε, δε μπορούσε να ανταποκριθεί, έστω και στοιχειωδώς, στην υπευθυνότητα αυτή.

Ο ν.1416/1984 (άρθρο 16 παρ.ιδ΄), συμπληρώνοντας τον κώδικα του 1980 συμπεριέλαβε διάταξη, στις συντρέχουσες αρμοδιότητες, με την οποία οι δήμοι και οι κοινότητες μπορούν να ιδρύσουν σχολές γονέων, λαϊκής τέχνης και επαγγελματικού προσανατολισμού. Και αυτό θεωρήθηκε ως ενθαρρυντική προς την κατεύθυνση της αποκέντρωσης της εκπαίδευσης.

Η κοινωνική μέριμνα είναι επίσης ένας άλλος τομέας για τον οποίο η τοπική αυτοδιοίκηση έχει συντρέχουσα αρμοδιότητα και που έχει σχέση με την παροχή προσωπικών κοινωνικών υπηρεσιών, κυρίως σε κοινωνικές ομάδες που έχουν μεγαλύτερη ανάγκη για φροντίδα, όπως οι υπερήλικες, τα παιδιά, οι ανάπηροι κ.λπ. Η υπευθυνότητα αυτή περιλήφθηκε αρχικά με τον κώδικα του 1980 και συμπληρώθηκε με τον ν.1416/84 (άρθρο 16 παρ.γ') πλην όμως οι δήμοι και οι κοινότητες είχαν την ευχέρεια να οργανώνουν ιδρύματα για παροχή κοινωνικών υπηρεσιών και με τους παλαιότερους κώδικες. (βλέπε λ.χ. το άρθρο 134 του ν.δ.2888/1954 και το άρθρο 128 του π.δ.933/1975).

Προσφορά κατοικίας:

Ο κώδικας του 1980 και ο νόμος 1416/1984 δεν παρείχαν ειδικές κατευθυντήριες γραμμές στο θέμα αυτό. Πάντως, πρέπει να αποκλεισθεί η περίπτωση κερδοσκοπίας από μέρους των δήμων και κοινοτήτων, δηλαδή ως κύριος στόχος της πολιτικής κατοικίας θα πρέπει να είναι η υποβοήθηση των ατόμων που έχουν μηδενικά ή χαμηλά εισοδήματα και στερούνται στέγης, με την ενοικίαση δημοτικών ή κοινοτικών κατοικιών με χαμηλό ενοίκιο ή τη μεταπώλησή τους σε τιμή κόστους.

Υπηρεσίες αναψυχής

Οι υπηρεσίες αναψυχής έχουν ως στόχο την προσφορά στους κατοίκους ευχάριστου χρόνου. Η προσφορά από την τοπική αυτοδιοίκηση τέτοιων υπηρεσιών περιελήφθηκε για πρώτη φορά μεταπολεμικά στον κώδικα του 1954 και διευρύνθηκε με τον κώδικα του 1980 και το ν.1416/1984.

Στις αποκλειστικές αρμοδιότητες των δήμων και κοινοτήτων υπάγεται η κατασκευή, η συντήρηση και η λειτουργία των βασικών έργων υποδομής που είναι απαραίτητα για την ικανοποίηση βασικών αναγκών αναψυχής, όπως άλση, κήποι, υπαίθριοι κοινόχρηστοι χώροι αναψυχής, εξωραϊστικοί χώροι, αθλητικές εγκαταστάσεις, κέντρα νεότητας, παιδικές χαρές. Αντίθετα, οι συντρέχουσες αρμοδιότητες έχουν σχέση κυρίως με τον πνευματικό χώρο, όπως βιβλιοθήκες, μουσεία, πινακοθήκες, φιλαρμονικές, θέατρα, κέντρα διδασκαλίας μουσικής, χορού, ζωγραφικής, αθλημάτων.

Υπηρεσίες προστασίας

Οι υπηρεσίες προστασίας αποσκοπούν στο να προστατεύσουν τους πολίτες από διαφόρους κινδύνους, είναι δε χαρακτηριστικό ότι καμιά υπηρεσία προστασίας των πολιτών δεν περιλαμβάνεται στις αποκλειστικές αρμοδιότητες της τοπικής αυτοδιοίκησης. Αυτό πιθανόν να οφείλεται, αφ' ενός μεν στον υπέρμετρο συγκεντρωτισμό που ακολούθησε η κεντρική διοίκηση στις υπηρεσίες αυτές, αφ' ετέρου δε στη πραγματική αδυναμία των δήμων και κοινοτήτων να ανταποκριθούν στις αντίστοιχες υποχρεώσεις.

Η τοπική αυτοδιοίκηση με τον νόμο του 1833 είχε την υπευθυνότητα οργάνωσης και συντήρησης της τοπικής και της αγρονομικής αστυνομίας. Από τον Απρίλιο του 1920 διακόπηκε κάθε σχέση της τοπικής αυτοδιοίκησης με την αστυνομία και την υπευθυνότητα ανέλαβε εξ ολοκλήρου η κεντρική διοίκηση. Βέβαια, οι διάφορες φάσεις από τις οποίες πέρασε η εξέλιξη της τοπικής αυτοδιοίκησης στην Ελλάδα καθώς και οι πόλεμοι και οι εμφύλιοι σπαραγμοί, δεν επέτρεψαν την εκ νέου ανάθεση της προστασίας των πολιτών στο φυσικό φορέα, δηλαδή στην τοπική αυτοδιοίκηση. Όμως, μετά τη δεκαετία του 1960 θα έπρεπε να είχε αρχίσει η σταδιακή μεταβίβαση της υπευθυνότητας στους δήμους και τις κοινότητες.

Ο κώδικας του 1980 (άρθρο 24 παρ.1 περίπτωση η') καθορίζει έξι περιπτώσεις συντρέχουσας υπευθυνότητας της τοπικής αυτοδιοίκησης για την άμεση ή έμμεση προστασία των πολιτών. Αυτές είναι: α) καθαριότητα, β) κυκλοφορία και στάθμευση οχημάτων, γ) οικοδόμηση, δ) αποχέτευση, ε) μόλυνση του περιβάλλοντος και στ) προστασία του υπόγειου υδατικού δυναμικού. Όπως διαπιστώθηκε όμως και σε άλλο σημείο, με εξαίρεση ορισμένους μεγάλους δήμους που το ενδιαφέρον τους στράφηκε μόνο στην υπευθυνότητα στάθμευσης των οχημάτων που αποδίδει κάποιο έσοδο, η δραστηριοποίηση γενικά της τοπικής αυτοδιοίκησης στον τομέα αυτό υπήρξε σχεδόν μηδενική. Δικαιολογημένα η τοπική αυτοδιοίκηση αδράνησε για την προσφορά των αντίστοιχων υπηρεσιών για τους εξής λόγους: α) υπήρχε σύγχυση στην άσκηση των αρμοδιοτήτων λόγω επικάλυψης και από άλλους φορείς (τοπική αστυνομία, πολεοδομικά γραφεία) και β) δεν είχαν δοθεί από την κεντρική διοίκηση οι γενικές κατευθυντήριες γραμμές για την οργάνωση των ειδικών δημοτικών και κοινοτικών υπηρεσιών που προβλέπει η παρ.2 του άρθρου 24 του κώδικα.

Το π.δ.434/1982 (ΦΕΚ 78/30 — 6 — 1982 τ.α.) συμπλήρωσε τον κώδικα ως προς το σημείο αυτό και καθόρισε το γενικό πλαίσιο οργάνωσης των αντίστοιχων δημοτικών και κοινοτικών υπηρεσιών. Σύμφωνα με το περιεχόμενο της παρ.1 του άρθρου 1 του διατάγματος, η υπευθυνότητα της τοπικής αυτοδιοίκησης για την προσφορά των παραπάνω υπηρεσιών είναι αποκλειστική. Ο νόμος 1416/1984 συμπληρώνοντας τον κώδικα του 1980 συμπεριέλαβε διάταξη (άρθρο 16 παρ.3) σύμφωνα με την οποία η τοπική αυτοδιοίκηση «...φροντίζει για τη προστασία της ζωής και των υλικών αγαθών των κατοίκων και της δημόσιας και δημοτικής ή κοινοτικής περιουσίας, από βίαια ή έκτακτα γεγονότα και περιστατικά, όπως οι πλημμύρες, οι δασικές πυρκαγιές, οι σεισμοί». Το περιεχόμενο της διάταξης δεν είναι βέβαια περιοριστικό και ένας δήμος ή κοινότητα μπορεί να αναπτύξει οποιοδήποτε σχέδιο αντιμετώπισης περιστατικού που κρίνει ως επικίνδυνο.

Θεωρούμε ότι η υπευθυνότητα αυτή της τοπικής αυτοδιοίκησης, παρ' όλο που δεν περιλαμβάνεται στις αποκλειστικές αρμοδιότητες, είναι μια από τις πιο βασικές συμπληρώσεις του ν.1416/84 και η δραστηριοποίηση των δήμων και κοινοτήτων πρέπει να είναι άμεση.

Παραγωγικές και αναπτυξιακές υπηρεσίες

Οι παραγωγικές και αναπτυξιακές υπηρεσίες αποσκοπούν στη δια μέσου δημοτικών και κοινοτικών έργων υποδομής προώθηση της τοπικής ανάπτυξης και την αύξηση της παραγωγής. Αρχικά θα πρέπει να αναφερθούμε στην υπευθυνότητα της τοπικής αυτοδιοίκησης από τη συμμετοχή της στη κατάρτιση των προγραμμάτων για την περιφερειακή ανάπτυξη. Με το άρθρο 27 παρ.5 του δημοτικού και κοινοτικού κώδικα 1980 ορίζεται ότι στα όργανα που καταρτίζουν τα προγράμματα για την περιφερειακή ανάπτυξη μετέχουν και εκπρόσωποι των δήμων ή κοινοτήτων ή των ενώσεών τους. Επίσης, κατά την κατάρτιση των προγραμμάτων λαμβάνονται υπ' όψιν οι γνώμες των δημοτικών ή κοινοτικών συμβουλίων ή των διοικητικών τους συμβουλίων των ενώσεων των δήμων και κοινοτήτων της περιφέρειας την οποία αφορούν τα προγράμματα.

Με το άρθρο 4 του ν.1235/1982 (ΦΕΚ 26/3 — 3 — 1982 τ.α.) η τοπική αυτοδιοίκηση εκπροσωπείται στα νομαρχιακά συμβούλια με τρία μέλη (ο δήμαρχος της πρωτεύουσας του νομού και δύο εκπρόσωποι της τοπικής ένωσης δήμων και κοινοτήτων από τους οποίους ο

ένας είναι υποχρεωτικά πρόεδρος της κοινότητας). Όλοι οι δήμοι και οι κοινότητες υποβάλλουν τα προγραμματά τους και τις προτάσεις τους στο νομαρχιακό συμβούλιο το οποίο, ύστερα από σχετική αξιολόγηση, καταρτίζει το νομαρχιακό πρόγραμμα. Η υπευθυνότητα αυτή είναι εξαιρετικής σημασίας γιατί, αφ' ενός μεν η τοπική αυτοδιοίκηση συμμετέχει και εκφέρει τη γνώμη της στην κατάρτιση των προγραμμάτων ανάπτυξης προτείνοντας τις προτεραιότητες εκείνες για τις οποίες έχει άμεση αντίληψη, σε τοπικό ή νομαρχιακό επίπεδο, αφ' ετέρου δε κάθε δήμος και κοινότητα είναι υποχρεωμένος να προβαίνει στην κατάρτιση ενός ελάχιστου αναπτυξιακού προγράμματος σε τοπικό επίπεδο.

Πέρα όμως από την κάπως θεωρητική και έμμεση υπευθυνότητα της τοπικής αυτοδιοίκησης, οι δήμοι και οι κοινότητες προσφέρουν άμεσα παραγωγικές και αναπτυξιακές υπηρεσίες με την κατασκευή διάφορων έργων. Η μέριμνα για την εξασφάλιση γης για τη βοσκή των ζώων των δημοτών και η βελτίωση των βοσκοτόπων, αποτελεί τη μοναδική αποκλειστική αρμοδιότητα των δήμων και κοινοτήτων στην κατηγορία αυτή υπηρεσιών. Στα πλαίσια των συντρεχουσών αρμοδιοτήτων, οι δήμοι και οι κοινότητες μπορούν να εκτελούν αρδευτικά και εγγειοβελτιωτικά έργα που θα συμβάλλουν στην αύξηση της τοπικής γεωργικής παραγωγής. Υπάρχει μια σχετική δραστηριοποίηση, κυρίως των κοινοτήτων, για την εκτέλεση τέτοιων έργων, πλην όμως οι ανάγκες παραμένουν ακόμη σε πολύ υψηλά επίπεδα. Αν και ο τρόπος της χρηματοδότησης των διαφόρων δραστηριοτήτων της τοπικής αυτοδιοίκησης θα μας απασχολήσει ιδιαίτερα σε επόμενο κεφάλαιο, κρίνεται σκόπιμο να σημειώσουμε εδώ ότι το κόστος εκτέλεσης των παραπάνω έργων θα πρέπει να επιβαρύνει τους οφελούμενους από τα έργα αυτά ιδιώτες και όχι το δήμο ή τη κοινότητα.

Ο νόμος 1416/84 πρόσθεσε και άλλες συντρεχουσες αρμοδιότητες στην κατηγορία αυτή υπηρεσιών και ειδικότερα οι δήμοι και οι κοινότητες μπορούν: να αναλαμβάνουν την αξιοποίηση ακτών και δασικών εκτάσεων της περιοχής κατά παραχώρηση από τους φορείς στους οποίους ανήκουν, να αξιοποιούν και να εκμεταλλεύονται τοπικούς φυσικούς πόρους, να ανεγείρουν βιοτεχνικά κτίρια στις βιομηχανικές και βιοτεχνικές ζώνες, να αξιοποιούν και να εκμεταλλεύονται τις ήπιες μορφές ενέργειας, όπως την ηλιακή ή αιολική ενέργεια, τη βιοενέργεια και τη γεωθερμία.

Ο νόμος 1428/1984 (ΦΕΚ 43/84 τ.α.) καθόρισε ευνοϊκές διατάξεις για την τοπική αυτοδιοίκηση και πιο συγκεκριμένα, οι δήμοι και οι κοινότητες μπορούν να εκμεταλλεύονται όχι μόνο αδρανή υλικά που βρίσκονται μέσα σε δημοτικές ή κοινοτικές εκτάσεις, αλλά και εκείνα που βρίσκονται σε εκτάσεις κυριότητας του δημοσίου.

Εμπορικές υπηρεσίες

Εμπορικές υπηρεσίες είναι εκείνες οι υπηρεσίες τις οποίες η τοπική αυτοδιοίκηση προσφέρει με τη χρέωση κάποιας τιμής. Βέβαια, οι δήμοι και οι κοινότητες εισπράττουν κάποια τιμή και για μια σειρά άλλων υπηρεσιών που προσφέρουν όπως λ.χ. για την ύδρευση, την αποχέτευση, την καθαριότητα, τα πάρκινγκ, τα θέατρα, τους βοσκότοπους και άλλα. Οι τιμές όμως των υπηρεσιών αυτών είναι γενικά κατώτερες από το πλήρες οικονομικό κόστος. Υπολογίζεται ότι ένα μεγάλο ποσοστό του κόστους αυτών των υπηρεσιών χρηματοδοτείται από άλλες πηγές εσόδων των δήμων και των κοινοτήτων και από επιχορηγήσεις της κεντρικής διοίκησης. Κατά συνέπεια, δεν μπορεί να θεωρηθούν οι υπηρεσίες αυτές ως εμπορικές.

Συνήθως, δύο είναι τα βασικά κριτήρια που χρησιμοποιούνται για το χαρακτηρισμό μιας δημοτικής ή κοινοτικής υπηρεσίας ως εμπορικής. Πρώτο, η τιμή που εισπράττεται να καλύπτει τουλάχιστον το κόστος της προσφερόμενης υπηρεσίας και δεύτερο, για τη διαμόρφωση των τιμών των εμπορικών υπηρεσιών δεν λαμβάνεται υπ' όψιν το ύψος των εισοδημάτων των ατόμων που κάνουν χρήση των υπηρεσιών αυτών. Παρόλο που ο κώδικας του 1980 (αλλά και οι προηγούμενοι κώδικες) παρέχει τη δυνατότητα στους δήμους και στις κοινότητες να συστήνουν δικές τους επιχειρήσεις ή να συμμετέχουν σε επιχειρήσεις μαζί με άλλα νομικά ή φυσικά πρόσωπα και καθορίζει τους τομείς δραστηριοποίησής τους καθώς και τη διαδικασία σύστασης κ.λπ., από μέρους της τοπικής αυτοδιοίκησης υπήρξε πλήρης αδράνεια.

Ο νόμος 1262/1982 όπως τροποποιήθηκε και συμπληρώθηκε με τον νόμο 1360/1984, αποτέλεσε τον κινητήριο μοχλό για την ενεργοποίηση των δήμων και κοινοτήτων σε επιχειρηματικές δραστηριότητες, ενώ ο νόμος 1416/84 που συμπλήρωσε και τροποποίησε τον κώδικα, έδωσε τις βασικές κατευθυντήριες γραμμές για τη σύσταση δημοτικών και

κοινοτικών επιχειρήσεων. Το 1984 συστήθηκαν πάνω από δέκα δημοτικές και κοινοτικές επιχειρήσεις με αντικείμενο εμπορικές υπηρεσίες.

Μετά τη διάταξη του άρθρου 102 παρ.1 του συντάγματος, η αρμοδιότητα των ο.τ.α. δεν επιδέχεται περιστολές ή περιορισμούς. Εκτείνεται γενικά σ'όλες ανεξαιρέτα τις τοπικές υποθέσεις. Σ' αυτές υπάρχει γενική αρμοδιότητα των ο.τ.α. και το τεκμήριο γι' αυτήν ισχύει υπέρ της τοπικής αυτοδιοίκησης.

Η διάκριση σ' αποκλειστική και συντρέχουσα αρμοδιότητα υπήρχε ήδη στον προηγούμενο δ.κ.κ. Αυτός, στο άρθρο 21 του ν.δ.2889/1954 (άρθρο 23 π.δ.933/1975) όριζε ποιές υποθέσεις υπάγονται στην αποκλειστική και μόνο αρμοδιότητα της τ.α.

Ο νέος δ.κ.κ. παρουσιάζει την καινοτομία να περιέχει ενδεικτικά και ορισμένες, ρητά αναφερόμενες, συντρέχουσες αρμοδιότητες. Αυτό βέβαια δεν σημαίνει καμμία ουσιαστική αλλαγή, μια και η τοπική αυτοδιοίκηση απ' το σύνταγμα (και το νόμο, άρθρο 22 δ.κ.κ.) έχει, έτσι και αλλιώς γενική και χωρίς εξαιρέσεις αρμοδιότητα σ'όλες τις τοπικές υποθέσεις. Αποτελεί πάντως μεγαλύτερη διασαφήνιση η ρητή αναφορά συντρεχουσών αρμοδιοτήτων, η οποία άλλωστε είναι ενδεικτική καθόσον το άρθρο 24 του νέου δ.κ.κ., στο οποίο και απαριθμούνται οι ρητά αναφερόμενες συντρέχουσες αρμοδιότητες, στην αρχή της παραγρ.1 αυτού ορίζει: «Ο δήμος ή η κοινότητα μπορεί ν' αναπτύσσει και κάθε άλλη δραστηριότητα, που δεν περιλαμβάνεται στην αποκλειστική αρμοδιότητά του...».

Η αποσαφήνιση αυτή φαίνεται από πρώτη όψη περιττή, όταν εκτός απ' τη συνταγματική διάταξη και στο νέο δ.κ.κ. στο άρθρο 22, κατηγορηματικά ορίζεται ότι «η διοίκηση όλων των τοπικών υποθέσεων ανήκει κ.λπ.»

Φαίνεται όμως να επιχειρείται στο άρθρο 24 παρ.1 του νέου δ.κ.κ. ένας προσδιορισμός τόσο των υποθέσεων που έχει αρμοδιότητα η τοπική αυτοδιοίκηση όσο και της διαδικασίας εκδήλωσης της οικείας αρμοδιότητας, γιατί μετά το εδάφιο που πιο πάνω αναφερθήκε, στη συνέχεια σημειώνονται τα εξής «...(κάθε άλλη δραστηριότητα)... που προάγει τα κοινωνικά, πολιτιστικά, πνευματικά και οικονομικά συμφέροντα των δημοτών, αν το αποφασίσει το δημοτικό ή το κοινοτικό συμβούλιο με την απόλυτη πλειοψηφία του συνολικού αριθμού των μελών του».

Ο προσδιορισμός αυτός δεν έχει ιδιαίτερη σημασία όταν η αρμοδιότητα των ο.τ.α. έχει ρητά διατυπωθεί στη σχετική συνταγματική διάταξη και όταν ο γενικός χαρακτήρας της επαναλαμβάνεται κατηγορηματικά στη διάταξη του άρθρου 22 του νέου δ.κ.κ. Γι' αυτό και ο προσδιορισμός αυτός δεν μπορεί να σημάνει κανενός είδους περιορισμούς στην αρμοδιότητα των ο.τ.α.

Ιδιαίτερη σημασία στο θέμα των αρμοδιοτήτων των ο.τ.α. μπορεί να δοθεί στο ζήτημα του ποιές υποθέσεις υπάγονται στην αποκλειστική αρμοδιότητά τους. Και σ' αυτό πρέπει να παρατηρήσουμε ότι δύο περιπτώσεις που με τον παλιό δ.κ.κ. ανήκαν στην αποκλειστική αρμοδιότητα της τ.α. με τον καινούργιο δ.κ.κ. έπαψαν ν' ανήκουν στην κατηγορία αυτή και σωπηρά έγιναν συντρέχουσες.

Πρόκειται για τις περιπτώσεις «κατασκευής, συντήρησης και λειτουργίας συστημάτων άρδευσης και εγγειοβελτιωτικών έργων» και της «κατασκευής, συντήρησης και λειτουργίας εγκαταστάσεων θαλάσσιων λουτρών και της διευθέτησης παραθαλάσσιων τόπων αναψυχής». Μια άλλη ακόμα περίπτωση που με τον παλιό δ.κ.κ. ήταν αποκλειστικής αρμοδιότητας των ο.τ.α. με τον νέο δ.κ.κ. μετατέθηκε σ' εκείνες που ρητά αναφέρονται σ' αυτόν σαν συντρέχουσες (τα δημοτικά λουτρά και αποχωρητήρια).

Προστίθενται όμως στο σημερινό δ.κ.κ. και νέες αποκλειστικές αρμοδιότητες των δήμων και των κοινοτήτων που δεν είχαν οριστεί σαν τέτοιες στο παλιό. Είναι η αστική συγκοινωνία, η κατασκευή και συντήρηση δημοτικών ή κοινοτικών αθλητικών εγκαταστάσεων, κέντρων νεότητας και παιδικών χαρών, η διάθεση και επεξεργασία απορριμάτων, καθώς και η τοποθέτηση και λειτουργία των αναγκαίων για τη ρύθμιση της στάθμευσης των οχημάτων, μετρητών ή άλλων εγκαταστάσεων σε κοινόχρηστους χώρους¹¹.

¹¹ ΗΛΙΑΣ Γ.ΤΣΕΝΕΣ – δρ. οικονομικών επιστημών, (1986), Τοπική Αυτοδιοίκηση, θεωρία και πράξη, Αθήνα, Εκδόσεις «ΦΟΙΒΟΣ» Β. ΣΕΛΛΟΥΝΤΟΣ ΚΑΙ ΣΙΑ Ο.Ε.)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

Ο ΔΗΜΟΤΙΚΟΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟΣ ΚΩΔΙΚΑΣ ΤΟΥ 1985(Π.Δ.76/1985)

4.1. Οι αρμοδιότητες των δήμων και κοινοτήτων με τον δημοτικό και κοινοτικό κώδικα του 1985.

Ο δημοτικός και κοινοτικός κώδικας του 1985 (π.δ.76/1985) πέρα από τις αρμοδιότητες που περιέλαβε και τροποποίησε από τον προηγούμενο κώδικα, στο άρθρο 26 περιέλαβε την κατάργηση λιμενικών ταμείων και την μεταφορά αρμοδιοτήτων τους, στους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης με προεδρικά διατάγματα που εκδίδονται ύστερα από απόφαση των υπουργών προεδρίας, εσωτερικών, δημοσίων έργων και ναυτιλίας και μετά από σύμφωνη γνώμη της λιμενικής επιτροπής. Με τον ίδιο τρόπο μπορούν να μεταφερθούν μόνο μερικές από τις αρμοδιότητες του λιμενικού ταμείου σε ο.τ.α. χωρίς να καταργηθεί το πρώτο, αρμοδιότητες που αφορούν το λιμάνι που ανήκει στην εδαφική περιφέρεια των δεύτερων. Το π.δ.76/1985 περιείχε και διατάξεις σχετικά με τις επιχειρήσεις των ο.τ.α. (άρθρο 246), τους αναπτυξιακούς συνδέσμους (άρθρο 183), τους συνδέσμους δήμων και κοινοτήτων (άρθρο 177), την ανάθεση της ασκήσεως δραστηριοτήτων από τους ο.τ.α. σε άλλα νομικά πρόσωπα (άρθρο 28), τις δημοτικές και κοινοτικές διατάξεις (άρθρο 29), τη γνώμη των συμβουλίων για ειδικά θέματα και τη συμμετοχή σε προγράμματα περιφερειακής ανάπτυξης (άρθρο 30).

Νέα αρμοδιότητα – αποκλειστική – αποτελεί η σύσταση, κατάργηση και ρύθμιση της λειτουργίας των εμποροπανηγύρεων, καθώς και ο τόπος και ο χρόνος τέλεσής τους.

Νέες συντρέχουσες αρμοδιότητες, πλην των αναφερόμενων στο προηγούμενο κεφάλαιο, και προερχόμενων από τον νόμο 1416/84 είναι οι:

• Η κατασκευή και εκμετάλλευση ξενοδοχειακών μονάδων, ξενώνων, κατασκηνοτικών κέντρων και κέντρων χειμερινού τουρισμού.

☛ Η ανάληψη για την επισκευή και συντήρηση παραδοσιακών ή ιστορικών κτιρίων που παραχωρούνται από δημόσιους ή ιδιωτικούς φορείς ή φυσικά πρόσωπα, για να χρησιμοποιηθούν για κοινωνικές και πολιτιστικές λειτουργίες και σε συνεργασία με τους αρμόδιους δημόσιους φορείς να συντηρεί και να φροντίζει τη λειτουργία αρχαιολογικών και ιστορικών χώρων της περιοχής.

☛ Η ανάληψη για την κατασκευή και συντήρηση δημόσιων έργων, δημοτικού ή κοινοτικού ενδιαφέροντος, που ανατίθεται από δημόσιους φορείς και να επισκευάζει και να συντηρεί σχολικά κτίρια.

☛ Ο προσδιορισμός τους χώρους στάθμευσης των οχημάτων.

☛ Η άσκηση κάθε αρμοδιότητας που του αντίκειται ή αναλαμβάνει με προγραμματικές συμβάσεις από τους φορείς του δημόσιου τομέα της παραγράφου 6 του άρθρου 1 του νόμου 1256/82.

Με προεδρικό διάταγμα που εκδίδεται με πρόταση του υπουργού των εσωτερικών, μετά από γνώμη του διοικητικού συμβουλίου της κεντρικής ένωσης δήμων και κοινοτήτων της Ελλάδος καθορίζονται οι αρμοδιότητες και ο τρόπος άσκησης αυτών, τα προσόντα, τα καθήκοντα, τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις των οργάνων της ειδικής υπηρεσίας.

Νέα αρμοδιότητα επίσης, προστιθέμενη από τον νόμο 1416/84, είναι η μεταβίβαση αρμοδιοτήτων που ασκούνται από: α) τους υπουργούς, β) τους νομάρχες, γ) τους προϊστάμενους των κεντρικών υπηρεσιών των υπουργείων και δ) τους προϊστάμενους των περιφερειακών αρχών νομαρχιακού και διανομαρχιακού επιπέδου των υπουργείων, μπορεί να μεταβιβάζονται σε οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης, εφόσον αφορούν υποθέσεις τοπικού χαρακτήρα.

Με όμοια διατάγματα και με τις παραπάνω προϋποθέσεις, αρμοδιότητες που ασκούνται από νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου ή δημόσιες επιχειρήσεις ή οργανισμούς κοινής ωφέλειας μπορεί να μεταβιβάζονται σε οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης μετά από σύμφωνη γνώμη του διοικητικού συμβουλίου τους.

Εννοείται ότι εξασφαλίζεται στους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης και η μεταφορά των αναγκαίων, για την άσκηση των νέων αρμοδιοτήτων τους, πόρων.

Με προεδρικά διατάγματα, που εκδίδονται με πρόταση των υπουργών προεδρείας της

κυβέρνησης, εσωτερικών, δημόσιων έργων και εμπορικής ναυτιλίας, μπορεί να καταργούνται λιμενικά ταμεία και οι αρμοδιότητές τους να μεταφέρονται σε οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης ύστερα από σύμφωνη γνώμη συμβουλίων τους και γνώμη των λιμενικών επιτροπών.

Με κοινή απόφαση των υπουργών εσωτερικών, δημόσιων έργων και εμπορικής ναυτιλίας μπορεί να ανατεθεί σε δήμο ή κοινότητα η εκτέλεση λιμενικών έργων. Οι πρόσοδοι από την εκμετάλλευση ή χρήση των έργων αυτών αποτελούν έσοδα του δήμου ή της κοινότητας και εισπράττονται από αυτούς.

Για τη μελέτη και εκτέλεση έργων ή προγραμμάτων ανάπτυξης μιας περιοχής και για την παροχή υπηρεσιών οι οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης μπορούν να συνάπτουν προγραμματικές συμβάσεις με φορείς του δημόσιου τομέα της παρ.6 του άρθρου 1 του ν. 1256/1982 (ΦΕΚ Α'65). Στις προγραμματικές συμβάσεις είναι δυνατή η συμμετοχή και επιχειρήσεων των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης, συνδέσμων δήμων και κοινοτήτων, συνεταιρισμών, επιμελητηρίων και επιστημονικών φορέων δημόσιου δικαίου.

Στις προγραμματικές συμβάσεις απαραίτητα ορίζονται το έργο, τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις των συμβαλλομένων, οι πόροι που θα διατεθούν, τα ποσά χρηματοδότησης και το χρονοδιάγραμμα εκτέλεσης των έργων ή των προγραμμάτων ή παροχής των υπηρεσιών. Με την ίδια σύμβαση ορίζεται επίσης ο συμβαλλόμενος φορέας στον οποίο ανατίθεται ή ο τρίτος στον οποίο μπορεί να ανατεθεί η διαχείριση, εκμετάλλευση και συντήρηση των έργων του προγράμματος μετά την ολοκλήρωσή του.

Οι συμβαλλόμενοι φορείς για την εκτέλεση των προγραμματικών συμβάσεων μπορεί να χρηματοδοτούνται από το πρόγραμμα δημόσιων επενδύσεων, τον τακτικό κρατικό προϋπολογισμό και από τους προϋπολογισμούς των φορέων που συμμετέχουν. Είναι δυνατή επίσης η απασχόληση προσωπικού του ενός φορέα σε άλλο¹².

¹² (1985), Δημοτικός και Κοινοτικός Κώδικας – π.δ. 76/1985, Αθήνα, Εθνικό Τυπογραφείο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

Ο ΔΗΜΟΤΙΚΟΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟΣ ΚΩΔΙΚΑΣ ΤΟΥ 1989

5.1. Ο δημοτικός και κοινοτικός κώδικας του 1989 (π.δ.323/1989) – γενικά

Τη μεταφορά κρατικών αρμοδιοτήτων στους τοπικούς οργανισμούς με προεδρικά διατάγματα για υποθέσεις τοπικού χαρακτήρα που προέβλεπε το άρθρο 8 παρ.1 του νόμου 1416/1984, περιέλαβε χωρίς μεταβολές, το άρθρο 26 παρ.1 του π.δ.323/1989. Με βάση την εξουσιοδοτική αυτή διάταξη εκδόθηκε το π.δ.552/89 το οποίο μεταβίβαζε στους τοπικούς οργανισμούς την αρμοδιότητα έκδοσης άδειας ίδρυσης καταστημάτων υγειονομικού ενδιαφέροντος (άρθρο 1). Ανάλογη περίπτωση, από πλευράς νομοθετικής εξουσιοδότησης, είναι εκείνη του άρθρου 4 παρ.15 του π.δ.323/89 με την οποία προσδιορίζονται σε κάθε νομό γεωγραφικές περιοχές (ενότητες) με βάση ορισμένα κριτήρια (π.χ. συγκοινωνιακά, πολιτιστικά, κοινωνικά, οικονομικά κτλ).

Ο νόμος 2218/1994 κατήργησε ορισμένα από τα άρθρα του κώδικα του 1989 και τροποποίησε το άρθρο 23 αυτού. Ειδικότερα, στο άρθρο 41, ο νόμος προβλέπει πως οι τοπικοί οργανισμοί πρώτης βαθμίδας μπορούν να αναπτύξουν οποιαδήποτε δραστηριότητα που προάγει τα κοινωνικά, οικονομικά, πολιτιστικά και πνευματικά συμφέροντα των κατοίκων τους. Ο όρος αυτός φαίνεται κάπως πολύ γενικός και αόριστος. Όμως κατανοείται και ερμηνεύεται σωστότερα με την ενδεικτική από τον νόμο απαρίθμηση ορισμένων αρμοδιοτήτων. Μεταξύ αυτών περιλαμβάνονταν και πολλές αρμοδιότητες οι οποίες χαρακτηρίζονταν ως αποκλειστικές από το άρθρο 24 του π.δ.323/89, καθώς και συντρέχουσες αρμοδιότητες του άρθρου 25, τις οποίες οι δήμοι και οι κοινότητες δεν ήταν υποχρεωμένοι αλλά είχαν το δικαίωμα να ασκήσουν. Στο άρθρο 41 παρ. ιδ' ο νόμος 2218/84 περιέλαβε μεταξύ των αρμοδιοτήτων των τοπικών οργανισμών πρώτης βαθμίδας την ονομασία οδών και πλατειών. Σχετική είναι και η απόφαση 2563/1982 του συμβουλίου της επικρατείας, η οποία έκρινε πως η απόφαση του

νομάρχη που αρνείται την έγκριση της απόφασης των δημοτικών ή κοινοτικών συμβουλίων σχετικά με την ονομασία ή μετονομασία οδών κ.ο.κ., είτε για λόγους σκοπιμότητας είτε για λόγους νομιμότητας, πρέπει να είναι προσηκόντως αιτιολογημένη για να καθίσταται εφικτός ο σχετικός έλεγχος νομιμότητας.

Το άρθρο 30 του π.δ.323/89, όπως τροποποιήθηκε από το άρθρο 44 του νόμου 2218/94, παρέχει ειδική εξουσιοδότηση προς τα δημοτικά και κοινοτικά συμβούλια για έκδοση δημοτικών ή κοινοτικών διατάξεων. Οι διατάξεις αυτές αφορούν ένα σημαντικό αριθμό αντικειμένων τοπικού χαρακτήρα όπως π.χ. α) τη ρύθμιση της λειτουργίας και χρήσης των δημοτικών ή κοινοτικών αγορών, των αλσών και κήπων, των αθλητικών εγκαταστάσεων των κέντρων νεότητας κ.α., β) θέματα που αφορούν την κυκλοφορία και τη στάθμευση οχημάτων, την καθαριότητα, την ηχορύπανση, γ) τους όρους λειτουργίας των θεάτρων, κινηματογράφων και παρεμφερών επιχειρήσεων, δ) τον καθορισμό περιπτώσεων επιβολής προστίμων και του ύψους αυτών.

Το άρθρο 43 του νόμου 2218/94 αναφέρει πως αν ένας δήμος ή μια κοινότητα δεν είναι σε θέση να ασκήσει μια από τις αρμοδιότητες του λόγω έλλειψης π.χ. οικονομικών μέσων, δικαιούται να αναθέσει την άσκησή της για ορισμένο χρονικό διάστημα στο κράτος, ή σε ένα δημόσιο πρόσωπο ειδικών σκοπών που ανήκει στο κράτος, ή και σε ιδιωτικό νομικό πρόσωπο.

Δεν πρέπει επίσης να παραλείψουμε να αναφέρουμε ότι το 1984 ψηφίστηκε ο νόμος 1416/84 με τον οποίο προβλεπόταν μια νέα μορφή συνδέσμων, οι αναπτυξιακοί σύνδεσμοι. Δυο χρόνια μετά την εφαρμογή του ν. 1416/1984 ο νομοθέτης επιχειρεί, με τον ν.1622/1986 μια ακόμα δραστικότερη παρέμβαση για την επίλυση του προβλήματος της πολυδιάσπασης των πρωτοβάθμιων ο.τ.α, εισάγεται η διαδικασία της σχεδιασμένης υποχρεωτικής συνένωσης των ο.τ.α. υπό τον όρο ότι βρίσκονται στην ίδια γεωγραφική ενότητα.

Οι νόμοι αυτοί, 1416/1984 και 1622/1986, παρότι είχαν θεσπίσει ισχυρά οικονομικά κίνητρα δεν κατάφεραν να δώσουν τα επιθυμητά αποτελέσματα. Αυτό είχε συνέπεια να εμφανιστεί ο 2218/1984 ο οποίος καταργούσε τους δύο προηγούμενους και στη θέση τους δημιουργούσε τα συμβούλια περιοχής.

Όμως και αυτή η λειτουργία των συμβουλίων περιοχής δεν έδωσε λύση στα υπάρχοντα προβλήματα.

Εξετάζοντας λοιπόν το θεσμικό πλαίσιο της τοπικής αυτοδιοίκησης, διαπιστώνουμε ότι χαρακτηρίζεται από πληθώρα μεταβολών και εξελίξεων.

Οι εξελίξεις αυτές ήταν στενά συνδεδεμένες με τις ευρύτερες πολιτικές, οικονομικές, κοινωνικές εξελίξεις του τόπου.

Αποτέλεσμα των μεταβολών του θεσμικού πλαισίου, ήταν η συσσώρευση εμπειρίας και γνώσης, όσο βέβαια αυτό ήταν εφικτό, πάνω στις τοπικές υποθέσεις.

Επίσης δεν πρέπει να παραβλέψουμε ότι τα λιμνάζοντα τοπικά προβλήματα, ζητούσαν απεγνωσμένα άμεση λύση.

Η ανάγκη για γρήγορη και αποτελεσματική λύση των προβλημάτων αυτών καθώς και η διεθνής επιρροή στα θέματα της τοπικής αυτοδιοίκησης, απαιτούσαν ένα νέο πλαίσιο δράσης για την τοπική κοινωνία.

Εάν σε όλα αυτά προσθέσουμε και τις μακροχρόνιες προσπάθειες για ανεξαρτητοποίηση της τοπικής αυτοδιοίκησης από την κεντρική διοίκηση, τότε μπορούμε να καταλάβουμε τι ήταν αυτό που οδήγησε στη δημιουργία ενός προγράμματος που φιλοδοξούσε να δώσει λύσεις στα προβλήματα της τοπικής κοινωνίας.

Το φιλόδοξο αυτό σχέδιο και στη συνέχεια — μετά την ψήφισή του από το κοινοβούλιο — νόμος, φέρει τον τίτλο «Ιωάννης Καποδίστριας».

5.2. Οι αρμοδιότητες των δήμων και κοινοτήτων σύμφωνα με το π.δ. 323/1989

Οι αρμοδιότητες των δήμων και κοινοτήτων σύμφωνα με τη σύνταξη του τέταρτου δημοτικού και κοινοτικού κώδικα, είναι οι παρακάτω:

Η γενική αρμοδιότητα φυσικά παραμένει η ίδια, δηλαδή: «Η διοίκηση όλων των τοπικών υποθέσεων ανήκει στην αρμοδιότητα των δήμων και κοινοτήτων».

Να ξαναθυμηθούμε ότι οι τοπικές υποθέσεις είναι οι ανάγκες που προκύπτουν κάθε φορά μέσα στην εδαφική περιφέρεια της κοινότητας, η θεραπεία των οποίων είναι ανατεθειμένη από το σύνταγμα στην ευρύτετη δικαιοδοσία των τοπικών αρχών (άρθρο 102 του συντάγματος 1975).

Το δημοτικό ή κοινοτικό συμβούλιο δεν έχει αρμοδιότητα επί υποθέσεων μη τοπικών. Η αρμοδιότητα των δήμων και των κοινοτήτων είναι γενική και εκτείνεται σε κάθε τοπική υπόθεση.

Μεταξύ των αρμοδιοτήτων των δήμων και των κοινοτήτων δεν περιλαμβάνεται και η διαμαρτυρία για την επιβολή πειθαρχικής ποινής στον πρόεδρο του δημοτικού συμβουλίου, από τον νομάρχη, για την οποία προβλέπονται ένδικο μέσα.

Δεν είναι τοπικές υποθέσεις οι ανάγκες των οποίων η θεραπεία έχει ανατεθεί από το νόμο στο κράτος (π.χ. εκπαίδευση, αστυνομία, άμυνα, τουρισμός κ.λπ.).

Κατά το άρθρο 102 παρ.1, 2, 5 του συντάγματος 1975, το θέμα του καθορισμού επετείων και του τρόπου του επίσημου εορτασμού αυτών, πανελληνίου ως εκ φύσεως του χαρακτήρα, δεν είναι δυνατόν να θεωρηθεί ότι, υπάγεται στις τοπικές υποθέσεις των δήμων και κοινοτήτων.

Διαμαρτυρία-ψήφισμα για οικονομικά μέτρα της κυβέρνησης κατά των κατοίκων των δήμων ή κοινοτήτων, αποτελεί τοπική υπόθεση.

Δεν αποτελεί τοπική υπόθεση η έκδοση επιστημονικής μελέτης έστω και αν αφορά την τοπική αυτοδιοίκηση. Η αρμοδιότητα αυτή ανήκει στη Κ.Ε.Δ.Κ.Ε. Ναι μεν η διοίκηση των τοπικών υποθέσεων ανατίθεται στην τοπική αυτοδιοίκηση, αυτή όμως πρέπει να γίνεται σύμφωνα με τον νόμο.

Αποτελεί κατάλυση της τοπικής αυτοδιοίκησης η με νόμο αφαίρεση από τους δήμους και τις κοινότητες, ορισμένης διαχειριστικής εξουσίας της περιουσίας τους και εν γένει διοικητικής δραστηριότητας και ανάθεση αυτής αποκλειστικά σε όργανο που δεν ανήκει στη διοικητική διάρθρωση αυτών.

Η δημιουργία μονάδων τοπικής αυτοδιοίκησης και η ρύθμιση των ορίων, της εκτάσεως της περιφέρειας και των περιλαμβανομένων σε αυτές συνοικισμών δεν αποτελεί τοπική

υπόθεση.

Η διοίκηση των τοπικών υποθέσεων ασκείται απ' ευθείας από τους δήμους και τις κοινότητες με ίδια όργανα που δρουν χωρίς εξάρτηση από την κεντρική εξουσία.

Η τοπική αυτοδιοίκηση ασκεί εξουσία δοτή από το κράτος και η ενέργεια και θέληση αυτής είναι ενέργεια και θέληση του ίδιου του κράτους σε ορισμένη λειτουργία αυτού.

Όσον αφορά τις αποκλειστικές αρμοδιότητες και το άρθρο 24 στον εξεταζόμενο κώδικα οι **καινούργιες αρμοδιότητες** που προστίθενται στους δήμους και τις κοινότητες είναι ίδιες πλην της διευκρίνησης που προστέθηκε με τον νόμο 2130/1993, δηλαδή ότι οι χώροι λειτουργίας λαϊκών αγορών, καθορίζονται με απόφαση του δημοτικού ή κοινοτικού συμβουλίου, ύστερα από γνώμη της οικείας αστυνομικής αρχής ως προς τους όρους κυκλοφορίας πεζών και οχημάτων. Με όμοια απόφαση του δημοτικού και κοινοτικού συμβουλίου καθορίζονται και οι χώροι μεταφοράς της λαϊκής αγοράς.

Όσον αφορά τις συντρέχουσες αρμοδιότητες, οι νέες που προστίθενται είναι:

➤ Η ίδρυση των παιδικών βρεφικών σταθμών, βρεφονηπιακών σταθμών και άλλων νομικών προσώπων για την παροχή κοινωνικών υπηρεσιών, όπως κέντρα ψυχαγωγίας και αναψυχής για τους ηλικιωμένους, βρεφοκομεία, ορφανοτροφεία, γηροκομεία, κέντρα ανοικτής περίθαλψης ηλικιωμένων και να φροντίζει για τη λειτουργία τους.

➤ Η κατασκευή και συντήρηση συστημάτων άρδευσης και εγγειοβελτιωτικών έργων και η φροντίδα για την προστασία του υπόγειου υδάτινου δυναμικού της περιφέρειάς του.

➤ Η αξιοποίηση και εκμετάλλευση ιαματικών πηγών της περιοχής και η κατασκευή, συντήρηση και φροντίδα για τη λειτουργία των λουτρών και αποχωρητηρίων.

Οι δύο τελευταίες αρμοδιότητες επανέρχονται στο προσκήνιο.

➤ Η κατασκευή έργων και η λήψη μέτρων για την προστασία του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος και του δομημένου χώρου και η φροντίδα για την προστασία της ζωής και των υλικών αγαθών, των κατοίκων και της δημόσιας και δημοτικής ή κοινοτικής περιουσίας, από βίαια ή έκτακτα γεγονότα και περιστατικά, όπως οι πλημμύρες, οι δασικές πυρκαγιές, οι σεισμοί.

➤ Ο έλεγχος της τήρησης των διατάξεων, που αφορούν την καθαριότητα, την κυκλοφορία και τη στάθμευση των οχημάτων, την οικοδόμηση, την ύδρευση και την αποχέτευση, τη μόλυνση του περιβάλλοντος, την προστασία του υπόγειου υδάτινου δυναμικού και την εκπομπή καυσαερίων και η υποβολή μηνύσεων για τυχόν παραβάσεις.

Οι άλλες αρμοδιότητες είναι ίδιες με αυτές του προηγούμενου κώδικα¹³.

¹³ (1993), Δημοτικός και Κοινοτικός Κώδικας – Με ερμηνευτικές σημειώσεις, Αθήνα, ΚΕΔΚΕ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

Ο ΔΗΜΟΤΙΚΟΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟΣ ΚΩΔΙΚΑΣ ΤΟΥ 1995

(Π.Δ. 410/95)

6.1. Ο νέος δημοτικός και κοινοτικός κώδικας - γενικά.

Ο δημοτικός και κοινοτικός κώδικας του 1995 (410/95), προβλέπει πως οι τοπικοί οργανισμοί μπορούν να αναπτύξουν οποιαδήποτε δραστηριότητα που προάγει τα κοινωνικά, οικονομικά, πολιτιστικά και πνευματικά συμφέροντα των κατοίκων τους (άρθρο 24). Ο αόριστος και πολύ γενικός αυτός όρος κατανοείται και ερμηνεύεται σωστότερα με την ενδεικτική από τον κώδικα απαρίθμηση ορισμένων δραστηριοτήτων. Μεταξύ αυτών περιλαμβάνονται και πολλές αρμοδιότητες, οι οποίες αναφέρονται μεταξύ των συντρεχουσών, με το κράτος, αρμοδιοτήτων του άρθρου 25 του π.δ. 323/89, τις οποίες οι δήμοι και οι κοινότητες δεν ήταν υποχρεωμένοι να ασκήσουν. Από τις δραστηριότητες αυτές αναφέρει τη κατασκευή και συντήρηση λαϊκών κατοικιών και θερέτρων, την ίδρυση και λειτουργία πολιτιστικών και πνευματικών κέντρων, την κατασκευή και συντήρηση συστημάτων άρδευσης και εγγειοβελτιωτικών έργων, την προστασία του υπόγειου ύδατος, την κατασκευή και συντήρηση λουτρών και έργων προστασίας του φυσικού και πολιτισμικού περιβάλλοντος. Επίσης σύμφωνα με τον κώδικα του '89 ο δήμος ή η κοινότητα μπορεί να αποφασίσει και την άσκηση ελέγχου τήρησης των σχετικών διατάξεων με τη καθαριότητα, τη κυκλοφορία και τη στάθμευση των οχημάτων, την οικοδόμηση, την αποχέτευση, τη μόλυνση του περιβάλλοντος και την προστασία του υπόγειου υδατικού δυναμικού.

Ο δήμος ή η κοινότητα μπορεί να προβλέπει στον οργανισμό εσωτερικής υπηρεσίας του, τη συγκρότηση ειδικής υπηρεσίας, για τη ρύθμιση της κυκλοφορίας, τον προσδιορισμό και τη λειτουργία των χώρων στάθμευσης οχημάτων, την ονομασία οδών και των πλατειών και την τοποθέτηση πινακίδων, την αρίθμηση των κτισμάτων καθώς και τη διοίκηση της αστικής συγκοινωνίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6
Ο ΔΗΜΟΤΙΚΟΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟΣ ΚΩΔΙΚΑΣ ΤΟΥ 1995
(Π.Δ. 410/95)

6.1. Ο νέος δημοτικός και κοινοτικός κώδικας - γενικά.

Ο δημοτικός και κοινοτικός κώδικας του 1995 (410/95), προβλέπει πως οι τοπικοί οργανισμοί μπορούν να αναπτύξουν οποιαδήποτε δραστηριότητα που προάγει τα κοινωνικά, οικονομικά, πολιτιστικά και πνευματικά συμφέροντα των κατοίκων τους (άρθρο 24). Ο αόριστος και πολύ γενικός αυτός όρος κατανοείται και ερμηνεύεται σωστότερα με την ενδεικτική από τον κώδικα απαρίθμηση ορισμένων δραστηριοτήτων. Μεταξύ αυτών περιλαμβάνονται και πολλές αρμοδιότητες, οι οποίες αναφέρονται μεταξύ των συντρεχουσών, με το κράτος, αρμοδιοτήτων του άρθρου 25 του π.δ. 323/89, τις οποίες οι δήμοι και οι κοινότητες δεν ήταν υποχρεωμένοι να ασκήσουν. Από τις δραστηριότητες αυτές αναφέρει τη κατασκευή και συντήρηση λαϊκών κατοικιών και θερέτρων, την ίδρυση και λειτουργία πολιτιστικών και πνευματικών κέντρων, την κατασκευή και συντήρηση συστημάτων άρδευσης και εγγειοβελτιωτικών έργων, την προστασία του υπόγειου ύδατος, την κατασκευή και συντήρηση λουτρών και έργων προστασίας του φυσικού και πολιτισμικού περιβάλλοντος. Επίσης σύμφωνα με τον κώδικα του '89 ο δήμος ή η κοινότητα μπορεί να αποφασίσει και την άσκηση ελέγχου τήρησης των σχετικών διατάξεων με τη καθαριότητα, τη κυκλοφορία και τη στάθμευση των οχημάτων, την οικοδόμηση, την αποχέτευση, τη μόλυνση του περιβάλλοντος και την προστασία του υπόγειου υδατικού δυναμικού.

Ο δήμος ή η κοινότητα μπορεί να προβλέπει στον οργανισμό εσωτερικής υπηρεσίας του, τη συγκρότηση ειδικής υπηρεσίας, για τη ρύθμιση της κυκλοφορίας, τον προσδιορισμό και τη λειτουργία των χώρων στάθμευσης οχημάτων, την ονομασία οδών και των πλατειών και την τοποθέτηση πινακίδων, την αρίθμηση των κτισμάτων καθώς και τη διοίκηση της αστικής συγκοινωνίας.

Μεταξύ των ενδεικτικών αρμοδιοτήτων του, ο νέος κώδικας περιλαμβάνει όλες τις αρμοδιότητες οι οποίες χαρακτηρίζονται ως αποκλειστικές από το άρθρο 24 του π.δ. 323/89. Αυτές είναι: α) Η κατασκευή, η συντήρηση και λειτουργία συστημάτων ύδρευσης, υπονόμων και αποχέτευσης, δημοτικών και κοινοτικών αλσών και κήπων, υπαίθριων κοινόχρηστων χώρων αναψυχής και εξωραϊστικών χώρων και κοιμητηρίων, β) η κατασκευή και συντήρηση δημοτικών ή κοινοτικών οδών, πλατειών και γεφυρών, αγορών και τόπων αγορών και ζωαγορών, αθλητικών εγκαταστάσεων, κέντρων νεότητας και παιδικών χαρών, δημοτικών ή κοινοτικών καταστημάτων και κτιριακών έργων, που προορίζονται για κοινωφελείς σκοπούς, γ) η καθαριότητα και συλλογή, αποκομιδή και διάθεση ή επεξεργασία των απορριμμάτων, δ) η τοποθέτηση και λειτουργία μετρητών ή άλλων εγκαταστάσεων για τη ρύθμιση της στάθμευσης σε δημόσιους χώρους, ε) η αστική συγκοινωνία, στ) η μέριμνα για την εξασφάλιση βοσκίσιμων εκτάσεων για χρήση των δημοτών, ζ) η σύσταση, κατάργηση και ρύθμιση της λειτουργίας εμποροπανηγύρεων.

Έτσι, όπως προκύπτει από την παραπάνω διάταξη (άρθρο 24 π.δ. 410/95), η τοπική αυτοδιοίκηση μπορεί να προσφέρει ένα μεγάλο εύρος υπηρεσιών. Ας ξαναθυμηθούμε λοιπόν – όπως αναλύθηκε και στο κεφάλαιο 3, εξετάζοντας τον Δ.Κ.Κ. του 1980 – την ταξινόμηση των επιμέρους αυτών δραστηριοτήτων και τις συμπληρώσεις ή εξελίξεις αυτών.

ΤΟΠΙΚΕΣ ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ

↓	↓
ΔΟΤΕΣ	ΤΔΙΕΣ
↓	↓
- στρατολογικά γραφεία	- περιβαλλοντολογικές δραστηριότητες
- ληξιαρχεία	- προσωπικές δραστηριότητες
- κ.λπ.	- δραστηριότητες αναψυχής
	- δραστηριότητες προστασίας

- παραγωγικές και αναπτυξιακές δραστηριότητες

Περιβαλλοντολογικές δραστηριότητες.

Στη κατηγορία αυτή κατατάσσονται όλες οι υπηρεσίες που στοχεύουν στη βελτίωση και τον έλεγχο του φυσικού περιβάλλοντος. Ιδιαίτερα εδώ ανήκει, η ευθύνη των δήμων και κοινοτήτων για τη προσφορά νερού, την κατασκευή υπονόμων και συστημάτων αποχέτευσης. Στον τομέα αυτόν για πρώτη φορά επιδείχθηκε ενδιαφέρον, ανάλογο με τη σοβαρότητά του, το 1980, με τη δημοσίευση των νόμων 1068 και 1069, με τους οποίους τέθηκαν οι βασικές κατευθυντήριες γραμμές για την αντιμετώπιση του προβλήματος. Ειδικότερα ο νόμος 1068/1980 (βλ. παράρτημα) ρυθμίζει το πρόβλημα για τη περιοχή της Αττικής με την υπαγωγή της συντήρησης και εκμετάλλευσης των συστημάτων ύδρευσης και αποχέτευσης σε ενιαίο φορέα (Ε.Υ.Δ.Α.Π.). Έτσι, οι μεν δήμοι και κοινότητες έχουν την ευθύνη κατασκευής των δευτερευόντων δικτύων ύδρευσης και αποχέτευσης, η δε Ε.Υ.Δ.Α.Π. έχει την ευθύνη κατασκευής των κεντρικών αγωγών και της συντήρησης και εκμετάλλευσης των συστημάτων. Ο νόμος 1069/1980 ρυθμίζει το πρόβλημα για την υπόλοιπη χώρα (εκτός των περιοχών Θεσσαλονίκης και Βόλου) και παρέχει τη δυνατότητα στους δήμους και στις κοινότητες να συστήνουν δημοτικές ή κοινοτικές επιχειρήσεις ύδρευσης και αποχέτευσης. Σημασία εδώ έχει η δραστηριοποίηση της τ.α. στον τομέα αυτόν.

Ο καθαρισμός των δρόμων και η συλλογή των απορριμμάτων αποτελεί άλλη μια υπηρεσία των δήμων που εντάσσεται στη κατηγορία αυτή.

Η κατασκευή, συντήρηση και λειτουργία κοιμητηρίων αποτελεί επίσης μια περιβαλλοντολογική αρμοδιότητα των δήμων και κοινοτήτων, όπως και η ρύθμιση της στάθμευσης σε κοινόχρηστους χώρους, η τοποθέτηση παρκόμετρων ή η κατασκευή πάρκινγκ. Η τοπική αυτοδιοίκηση είναι αποκλειστικός φορέας για τη ρύθμιση της στάθμευσης των οχημάτων και τον έλεγχο της τήρησης των σχετικών διατάξεων που αφορούν την κυκλοφορία και την εκπομπή καυσαερίων. Κατά συνέπεια παράλληλα με την

τοπική αστυνομία ή και χωρίς αυτή, σε περίπτωση απουσίας της, η τοπική αυτοδιοίκηση είναι υπεύθυνη για τη ρύθμιση των παραπάνω θεμάτων.

Στις αρμοδιότητες των πρωτοβάθμιων οργανισμών της κατηγορίας αυτής, υπάγεται οποιοδήποτε θέμα είναι σχετικό με την οργάνωση και λειτουργία των εμποροπανηγύρεων καθώς και η κατασκευή οποιοδήποτε έργου για την προστασία του φυσικού και πολιτισμικού περιβάλλοντος, καθώς και ο έλεγχος για τη τήρηση των διατάξεων που αφορούν την καθαριότητα, την οικοδόμηση, την ύδρευση, την αποχέτευση και τη μόλυνση του περιβάλλοντος (καπνοί, θόρυβοι κ.τ.λ.).

Η τοπική αυτοδιοίκηση είναι επίσης αρμόδια για την κατασκευή δρόμων, πλατειών και γεφυρών. Βέβαια στην αρμοδιότητά της υπάγεται μόνο η τοπική (δημοτική και κοινοτική) οδοποιία. Είναι γεγονός πως οι δήμοι και οι κοινότητες έχουν αντιληφθεί πλήρως τη μεγάλη σημασία κατασκευής δρόμων τόσο από περιβαλλοντολογικής, όσο και από οικονομικής άποψης. Η έλλειψη συνεργασίας μεταξύ των δήμων και κοινοτήτων, η παντελής έλλειψη τεχνικής υποστήριξης και η οικονομική αδυναμία είναι μερικοί από τους βασικούς παράγοντες που έχουν συμβάλει αρνητικά στη λύση του προβλήματος. Η κατασκευή πλατειών αποτελούσε πολυτελή παροχή στο κοινό.

Στους δήμους και τις κοινότητες ανήκει η μελέτη, διαχείριση και εκτέλεση προγραμμάτων οικιστικής και πολεοδομικής ανάπτυξης της περιοχής. Η αρμοδιότητα αυτή σε συνδυασμό με την υλοποίηση του πολεοδομικού σχεδιασμού, σύμφωνα με το εγκεκριμένο γενικό πολεοδομικό σχέδιο, ζώνη οικιστικού ελέγχου (Ζ.Ο.Ε.), καθώς και κάθε άλλο σχέδιο χωροταξικού επιπέδου και η τήρηση των δεδομένων του κτηματολογίου της περιοχής τους, όπως αυτά προκύπτουν από τον συνολικό σχεδιασμό και την ολοκληρωμένη διαχείριση του εθνικού κτηματολογίου, είναι οι βασικές κατευθυντήριες γραμμές προς την τοπική αυτοδιοίκηση για μια σωστή πολεοδομική ανάπτυξη. Οι κατευθυντήριες γραμμές βέβαια δε μπορούν αποκλειστικά να συμβάλλουν στην επιτυχή αντιμετώπιση του προβλήματος από την τοπική αυτοδιοίκηση. Αυτή χρειάζεται απαραίτητη υποδομή και οικονομική δυνατότητα για να μπορέσει να ανταποκριθεί στις ευθύνες αυτές. Μάλιστα το Σ.τ.Ε. αποφάσισε τον Ιούλιο του 1999 ότι αποκλειστικά αρμόδιο για ζητήματα πολεοδόμησης είναι το κράτος.

Τέλος, στις περιβαλλοντολογικές αρμοδιότητες των πρωτοβάθμιων οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης περιλαμβάνεται η επισκευή και συντήρηση και η μέριμνα λειτουργίας αρχαιολογικών και ιστορικών χώρων της περιοχής σε συνεργασία με τους αρμόδιους φορείς.

Προσωπικές δραστηριότητες.

Εδώ ανήκει η κατασκευή, επισκευή και συντήρηση σχολικών κτιρίων. Η εκπαίδευση, σε όλες τις βαθμίδες της, παραμένει εξολοκλήρου στην κεντρική διοίκηση. Οι δήμοι και οι κοινότητες μπορούν μόνο να ιδρύουν, να κατασκευάζουν και να λειτουργούν σχολές διδασκαλίας μουσικής, χορού, ζωγραφικής και κέντρων επαγγελματικού προσανατολισμού. Παρ' ότι τα προαναφερθέντα αναφέρονται σε ένα περιορισμένο και όχι τόσο σημαντικό πεδίο εκπαιδευτικής δράσης της τοπικής αυτοδιοίκησης, πρέπει να θεωρηθεί ως ένα ενθαρρυντικό βήμα προς τη κατεύθυνση της αποκέντρωσης της εκπαίδευσης.

Η κοινωνική μέριμνα ανήκει επίσης στην κατηγορία των προσωπικών υπηρεσιών των δήμων και κοινοτήτων, κυρίως σε κοινωνικές ομάδες που έχουν μεγαλύτερη ανάγκη φροντίδας όπως οι υπερήλικες, τα παιδιά, οι ανάπηροι κ.τ.λ. Σύμφωνα με το πνεύμα των διατάξεων που ισχύουν, οι δήμοι και οι κοινότητες μπορούν να προσφέρουν κοινωνικές υπηρεσίες σε υπερήλικες, όπως κέντρα ανοικτής περίθαλψης, ψυχαγωγίας και αναψυχής, και σε παιδιά, όπως παιδικούς, βρεφικούς και βρεφονηπιακούς σταθμούς, βρεφοκομεία, ορφανοτροφεία.

Η προσφορά κατοικίας αποτελεί επίσης έναν τομέα δραστηριότητας της τοπικής αυτοδιοίκησης. Η πολιτική κατοικίας της τοπικής αυτοδιοίκησης πρέπει να αποκλείει την περίπτωση κερδοσκοπίας από μέρους των δήμων και κοινοτήτων, δηλαδή κύριος στόχος της πολιτικής κατοικίας θα πρέπει να είναι η υποβοήθηση των ατόμων που έχουν χαμηλά εισοδήματα και στερούνται στέγης, με την ενοικίαση δημοτικών ή κοινοτικών κατοικιών με χαμηλό ενοίκιο ή την πώλησή τους σε τιμή κόστους.

Δραστηριότητες αναψυχής.

Οι υπηρεσίες αυτές έχουν σαν στόχο την προσφορά ευχάριστου χρόνου στους κατοίκους. Στην κατηγορία αυτή υπάγεται η κατασκευή, συντήρηση και λειτουργία βασικών έργων υποδομής, που είναι απαραίτητα για την ικανοποίηση βασικών αναγκών αναψυχής,

όπως άλση, κήποι, υπαίθριοι κοινόχρηστοι χώροι αναψυχής, εξωραϊστικοί χώροι, αθλητικές εγκαταστάσεις, κέντρα νεότητας, παιδικές χαρές, καθώς και ότι έχει σχέση με τον πνευματικό χώρο, όπως βιβλιοθήκες, μουσεία, πινακοθήκες, φιλαρμονικές, θέατρα, γυμναστήρια, αθλητικά κέντρα. Από το ποσοστό των δαπανών προκύπτει πως η συμβολή της τοπικής αυτοδιοίκησης για την ικανοποίηση τέτοιων αναγκών βρίσκεται σε χαμηλό επίπεδο.

Δραστηριότητες προστασίας.

Εδώ υπάγεται η αρμοδιότητα των δήμων και κοινοτήτων για την προστασία της ζωής και της υγείας των κατοίκων και των υλικών αγαθών τους από βίαια ή έκτακτα γεγονότα και περιστατικά.

Παραγωγικές και αναπτυξιακές δραστηριότητες.

Οι δραστηριότητες αυτές αποβλέπουν στην προσφορά άμεσων παραγωγικών και αναπτυξιακών υπηρεσιών με την κατασκευή έργων που θα συμβάλλουν στην αύξηση της τοπικής γεωργικής παραγωγής. Εδώ επίσης ανήκουν η αξιοποίηση και η εκμετάλλευση τοπικών φυσικών πόρων, ιαματικών πηγών και ήπιων μορφών ενέργειας, η εκμετάλλευση βιοτεχνικών κέντρων, η διακίνηση και εμπορία υγρών και αερίων καυσίμων, καθώς και η μέριμνα για την εξασφάλιση γης για τη βοσκή των ζώων των δημοτών και η βελτίωση των βοσκοτόπων.

6.2. Οι αρμοδιότητες των δήμων και κοινοτήτων σύμφωνα με το π.δ. 410/1995.

Ο δημοτικός και κοινοτικός κώδικας του 1995, είναι και ο τελευταίος κώδικας, που ισχύει μέχρι και σήμερα. Θα αναφερθούν λοιπόν οι αποκλειστικές αρμοδιότητες, και αυτές που είναι ίδιες με αυτές του προηγούμενου κώδικα, με μια περισσότερη ανάλυση σε κάποια σημεία και στη συνέχεια θα γίνει διαχωρισμός των παλιών και νέων αρμοδιοτήτων.

Έτσι, στην αρμοδιότητα των δήμων και κοινοτήτων ανήκει ιδίως:

α) η κατασκευή, συντήρηση και λειτουργία:

1. Συστημάτων ύδρευσης, άρδευσης και αποχέτευσης, αντιπλημμυρικών και εγχειοβελτιωτικών έργων, έργων δημοτικής και κοινοτικής οδοποιίας, πλατειών, γεφυρών και έργων ηλεκτροφωτισμού των κοινόχρηστων χώρων.

Η εξασφάλιση της κανονικής και αδιατάραχης ύδρευσης των κατοίκων των δήμων και κοινοτήτων αποτελεί αναμφισβήτητη τη βασική ανάγκη απόλυτης προτεραιότητας και κατά συνέπεια την πρωταρχική φροντίδα των δημοτικών και κοινοτικών αρχών. Ο σπουδαιότερος παράγοντας για την εξασφάλιση της υγείας των κατοίκων, είναι η άνετη και υγιεινή ύδρευσή τους, που είναι απαραίτητη και για την καθαριότητα των ανθρώπων, των σπιτιών, των πόλεων και χωριών και το πότισμα των ζώων, αλλά και για την ανάπτυξη του πράσινου και της καλλιέργειας των κήπων και των δεντροφυτειών.

Για τις συνηθισμένες απλές περιπτώσεις (π.χ. ύδρευση από πηγαία νερά, ή υδρομάστευσης και μεταφορά του νερού με φυσική ροή) θα εφαρμόζεται πάντα η οικονομικότερη λύση, σε συνδυασμό με τις ανάγκες του δήμου ή της κοινότητας (ύδρευση κατοίκων, ζώων, διατήρηση κήπων γύρω από τα σπίτια, καθαριότητα δρόμων κ.λπ.). Σε περιπτώσεις όμως παντελούς έλλειψης πηγαίου νερού, πρέπει ύστερα από εμπειριστατωμένη έρευνα , να επιληφθεί το πρόβλημα της ύδρευσης με άντληση από υπόγεια νερά , με το άνοιγμα κοινών ή αρτεσιανών πηγαδιών. Αν δεν υπάρχουν ούτε υπόγεια νερά, τότε θα πρέπει να μελετηθεί η συλλογή των νερών της βροχής σε χαράδρες του εδάφους με τη κατασκευή υδατοφραγμάτων σε κατάλληλες θέσεις, ή και σε στέρνες όπως γίνεται και στα νησιά μας. Σε περίπτωση που υπάρχει άφθονο νερό, σε στάθμη όμως χαμηλότερη από την απαιτούμενη, τότε πρέπει να μελετάται η εγκατάσταση του κατάλληλου αντλητικού συγκροτήματος και η κατασκευή των αναγκαίων έργων για την προώθηση του νερού κ.λπ.

Δεύτερη μεγάλης και πρωταρχικής σημασίας αρμοδιότητα των δημοτικών και κοινοτικών αρχόντων είναι η έγκυρη και αποτελεσματική εξασφάλιση της κατασκευής, συντήρησης και λειτουργίας συστημάτων υπονόμων και αποχέτευσης, γιατί χωρίς αυτά η υγεία και η πολιτισμένη διαβίωση των κατοίκων κινδυνεύουν καθημερινά από την επιδρομή μικροβίων και διαφόρων ασθενειών, με αποτέλεσμα την προσβολή της υγείας αυτών και την πρόκληση αυξημένων δαπανών θεραπείας τους σε βάρος της ιδιωτικής της εθνικής οικονομίας γενικότερα.

Για τους λόγους αυτούς ο νομοθέτης επέβαλε την αυστηρή υποχρέωση στους ιδιοκτήτες ανεγειρόμενων οικοδομών με τον γενικό οικοδομικό κανονισμό να φροντίζουν για την κανονική και σύμφωνα με τους κανόνες της υγιεινής, αποχέτευση των σπιτιών τους αφενός, και αφετέρου, ανέθεσε στην αποκλειστική αρμοδιότητα των ο.τ.α., την κατασκευή, συντήρηση και λειτουργία συστημάτων υπονόμων και αποχέτευσης των πόλεων και χωριών.

Ο νομοθέτης ανέθεσε άλλη μία ακόμη σοβαρότατη αρμοδιότητα στους δήμους και τις κοινότητες που αναφέρεται στην υποχρέωση και στο δικαίωμα αυτών για την κατασκευή και συντήρηση των δημοτικών ή κοινοτικών οδών, πλατειών και γεφυρών, γιατί από αυτά εξαρτάται η καλή και άνετη κυκλοφορία των πεζών και οχημάτων, η διακίνηση των αγαθών, η καλύτερη εμφάνιση και καθαριότητα των πόλεων και των χωριών και που γενικά αποτελούν ένδειξη της πολιτιστικής και αναπτυξιακής στάθμης μιας περιοχής.

Η ιδιότητα των δημοτικών και κοινοτικών οδών, πλατειών ή γεφυρών ως στοιχείων της δημοτικής και κοινοτικής περιουσίας, επιβάλλει την προστασία και συντήρησή τους από τις υπεύθυνες δημοτικές και κοινοτικές αρχές εναντίον οποιουδήποτε επιφέρει σοβαρή βλάβη, εμποδίζει τη χρήση τους ή στενεύει αυτές κ.λπ. Για την προστασία των οδών, πλατειών και πεζοδρομίων, δεν επιτρέπεται να ληφθούν ασφαλιστικά μέτρα, γιατί αυτά προϋποθέτουν την ύπαρξη τελευταίου ανεπίληπτου νομέα, που στην περίπτωση αυτή δεν υπάρχει.

Για την προάσπιση των δικαιωμάτων τους οι δήμοι ή οι κοινότητες μπορούν να παίρνουν τα εξής μέτρα:

A) Να ζητήσουν την, κατά τις διατάξεις του άρθρου 47 του ν.2094/1992 « Περὶ κυρώσεως κώδικος οδικής κυκλοφορίας», συνδρομή της αρμόδιας αστυνομικής αρχής που έχει και την ευθύνη της επίβλεψης των οδών, πλατειών κ.λπ. και

B) Σε περιπτώσεις ιδιαίζουσας σημασίας να ασκήσουν και τα κατά των νόμο ένδικα μέσα για την προστασία της κυριότητάς τους.

ii) Χώρων πρασίνου, βοσκοτόπων, υπαίθριων κοινόχρηστων χώρων, κοιμητηρίων και δημοτικών και κοινοτικών χώρων άθλησης και αναψυχής.

Σύμφωνα με τις διατάξεις της παρ. 6 του άρθρου 2 του από 24.9.1958 β.δ/τος «περί των προσόδων των δήμων και κοινοτήτων», όπως τροποποιήθηκε και συμπληρώθηκε αργότερα, θεσπίζεται υπέρ των δήμων και κοινοτήτων το αποκλειστικό προνόμιο της ίδρυσης και

λειτουργίας αγορών χονδρικής πώλησης ειδών διατροφής, χωρίς αυτό να αντίκειται στις διατάξεις του άρθρου 4 του συντάγματος για ίση μεταχείριση των πολιτών. Οι δημοτικές και κοινοτικές αγορές αποτελούν ειδικούς χώρους χονδρικής και λιανικής πώλησης προϊόντων διατροφής προς διευκόλυνση της διάθεσης της γεωργικής παραγωγής και εξυπηρέτησης των καταναλωτών. Η εξασφάλιση των αναγκαίων χώρων, κτιριακών εγκαταστάσεων και κατάλληλων γηπέδων για την ίδρυση και λειτουργία των δημοτικών και κοινοτικών αγορών, ζωαγορών και η ρύθμιση του τρόπου λειτουργίας αυτών, ανήκει στην αποκλειστική αρμοδιότητα των ο.τ.α., λόγω του δημόσιου χαρακτήρα και προορισμού τους και της ανάγκης να εξασφαλίζονται οι όροι υγιεινής και καθαριότητας αυτών. Επίσης, θα πρέπει να έχουν την αναγκαία χωρητικότητα για τη ρύθμιση και άσκηση του επαγγέλματος των συγκεντρωμένων σε αυτές επαγγελματιών.

Ως τόποι των αγορών μπορεί να είναι κοινόχρηστοι ή ιδιωτικοί χώροι, που ενοικιάζονται επίτηδες από τους ο.τ.α. ή ανήκουν στην ιδιόκτητη περιουσία τους και μάλιστα νομιμοποιούνται και για την επιβολή των νομίμων τελών χρήσεως σε βάρος των εκθετών εμπορευμάτων και ζώων, κατά τις διατάξεις του άρθρου 19 του παραπάνω β.δ/τος.

Σε ό,τι αφορά τον τρόπο χρήσεως και λειτουργίας γενικότερα των δημοτικών και κοινοτικών αγορών, μπορούν να ρυθμίζονται με ειδικό κανονισμό που καταρτίζεται και ψηφίζεται με απόφαση του δημοτικού και κοινοτικού συμβουλίου κατά τις διατάξεις του άρθρου 37 του δ.κ.κ.

β) Η λειτουργία των εμποροπανηγύρεων,

γ) η καθαριότητα και η διαχείριση των απορριμμάτων, η κατασκευή, συντήρηση και λειτουργία λουτρών και αποχωρητηρίων.

Από τότε που άρχισαν οι άνθρωποι να ζουν σε πόλεις και σε χωριά, σε ατομικές κατοικίες και ύστερα σε πολυκατοικίες και διαμερίσματα, δημιουργήθηκε η ανάγκη να ληφθούν ορισμένα μέτρα για τη καθαριότητα και προστασία της υγείας τους και του περιβάλλοντος. Στις μέρες μας δε η ανάγκη λήψης περισσότερο καταλληλότερων και αυστηρότερων μέτρων για την προστασία της δημόσιας υγείας και του περιβάλλοντος από τις αυξημένες πηγές μόλυνσης είναι περισσότερο παρά ποτέ αναγκαία και επιβεβλημένη. Έτσι ενώ τα παλαιότερα χρόνια η φροντίδα για τη καθαριότητα ανήκε στην πρωτοβουλία και

διάθεση των δημοτών κατοίκων μιας πόλης ή ενός χωριού , στη συνέχεια διαπιστώθηκε πως η ανάγκη για την καλύτερη εμφάνιση και προστασία αυτών ήταν καθαρή υποχρέωση των δήμων και κοινοτήτων. Γι' αυτό και ο νομοθέτης περιέλαβε αυτή την υποχρέωση στον κατάλογο των αποκλειστικών αρμοδιοτήτων των ο.τ.α. που ορίζονται στο άρθρο αυτό του δ.κ.κ. Η καθαριότητα δε περιλαμβάνει τρία βασικά σκέλη ενεργειών: α) την αποκομιδή των απορριμμάτων από τις κατοικίες, τις βιοτεχνίες και τα εργοστάσια, β) την περισυλλογή των απορριμμάτων από τους δρόμους, τις πλατείες και τους κοινόχρηστους χώρους, και γ) τη μεταφορά και διάθεση ή εναπόθεση αυτών στους χώρους που καθορίστηκαν για τον σκοπό αυτό. Οι δαπάνες που υφίστανται οι δήμοι και οι κοινότητες είναι πολύ μεγάλες και γι' αυτό ο νομοθέτης παραχώρησε το δικαίωμα στους ο.τ.α. με το άρθρο 21 του από 24.9.1958 β.δ/τος «Περί προσόδων των δήμων και κοινοτήτων», όπως τροποποιήθηκε και συμπληρώθηκε αργότερα, να επιβάλλουν τα ανάλογα ανταποδοτικά τέλη σε βάρος των δημοτών τους και των ιδιοκτητών επιχειρήσεων, βιοτεχνιών, εργοστασίων, καταστημάτων, γραφείων κ.λπ., για την κάλυψη των δαπανών καθαριότητας. Η καθαριότητα δε ενεργείται είτε απ' ευθείας από την ειδικά οργανωμένη δημοτική ή κοινοτική υπηρεσία, είτε με εργολαβία, κατά τις διατάξεις που εκτελούνται τα έργα και οι προμήθειες των δήμων και κοινοτήτων.

Το ζήτημα της απ' ευθείας ή με εργολαβία εκτέλεσης της υπηρεσίας καθαριότητας πρέπει να ερευνείται και να ζυγίζεται σε κάθε περίπτωση από τα δημοτικά ή κοινοτικά συμβούλια, ανάλογα με τις επικρατούσες τοπικές συνθήκες, την υγιεινή άποψη και τα οικονομικά συμφέροντα των οργανισμών τους. Για την οικονομικότερη εκτέλεση της υπηρεσίας καθαριότητας, μπορούν τα δημοτικά και κοινοτικά συμβούλια, να εξασφαλίσουν ιδιόκτητους χώρους εναπόθεσης των απορριμμάτων με αγορά ή αναγκαστική απαλλοτρίωση για πολλά χρόνια. Η αναγκαστική απαλλοτρίωση επιτρέπεται να ενεργείται σύμφωνα με τις διατάξεις του εδαφίου θ' της παρ. 1 του άρθρου 274 του δημοτικού και κοινοτικού κώδικα , γιατί η εναπόθεση των απορριμμάτων έχει χαρακτηριστεί σαν έργο εξυγιαντικό που αποβλέπει στην προστασία της δημόσιας υγείας.

Επίσης, για να γίνει πιο συστηματική και πιο αποδοτική η λειτουργία της υπηρεσίας της καθαριότητας, μπορούν τα δημοτικά και κοινοτικά συμβούλια να καταρτίζουν, μετά από

ανάλογη εισήγηση των τεχνικών τους υπηρεσιών ή της Τ.Υ.Δ.Κ ειδικούς κανονισμούς της υπηρεσίας αυτής. Στον κανονισμό αυτό πρέπει να γίνεται και ο διαχωρισμός της πόλης σε ζώνες και να εξυπηρετούνται από τα ειδικά συνεργεία του δήμου ή της κοινότητας κατά την ορισμένη ημέρα της εβδομάδας ή και καθημερινά, ανάλογα με τις ανάγκες και το υπάρχον προσωπικό. Επίσης, πρέπει να ορίζονται τα ειδικά δρομολόγια του ή των αυτοκινήτων καθαριότητας κατά τρόπο, που οι οδηγοί αυτοκινήτων να ενημερώνουν καθημερινά τους επιστάτες καθαριότητας για την εργασία που έκανε ο καθένας τους, ώστε να είναι δυνατή η παρακολούθηση και διαπίστωση τυχόν ανωμαλίας, ζημιάς ή καθυστέρησης και να ενισχύεται η υπηρεσία με άλλα αυτοκίνητα ή και εργατοτεχνικό προσωπικό ή και εργαλεία.

Από τον τρόπο που ενεργείται η καθαριότητα και η εκμετάλλευση των απορριμμάτων των πόλεων, δημιουργούνται ορισμένα νομικά προβλήματα, γιατί, σαν κινητά πράγματα που είναι τα απορρίμματα, περιέρχονται στην κυριότητα και δομή των δήμων και κοινοτήτων από τη στιγμή που παραλαμβάνονται από τα σπίτια, καταστήματα, γραφεία κ.λπ. Από την παράδοση των απορριμμάτων, οι κύριοι κάτοχοί τους χάνουν την κυριότητα αυτών που περιέρχεται αμέσως στο δήμο ή τη κοινότητα και μάλιστα οικειοθελώς. Είναι γνωστό ότι τα απορρίμματα αυτά περιέχουν πράγματα και ουσίες χρήσιμες για τη γεωργία, το εμπόριο, τη βιομηχανία κ.λπ, που παίρνουν αμέσως την ιδιότητα εμπορεύσιμων πραγμάτων που διατίθενται με ανάλογο τρόπο και διαλογή, ύστερα από πλειοδοτικό διαγωνισμό, με την ευθύνη και τη φροντίδα των ο.τ.α., για την εξασφάλιση πόρων και φυσικά βάσει των υγειονομικών κανονισμών. Λόγω δε της μεγάλης σπουδαιότητας που έχει τι θέμα της καθαριότητας των πόλεων και των χωριών και των σοβαρών επιπτώσεων επί της δημόσιας υγείας και προστασίας του περιβάλλοντος, το υπουργείο εσωτερικών συνιστά επανειλημμένα με εγκυκλίους του την αυστηρή εφαρμογή της υπ' αριθμόν ειβ. 301/10.2.1964 υγειονομικής διάταξης «Περί συλλογής, αποκομιδής, και διαθέσεως απορριμμάτων».

Σύμφωνα με την υγειονομική αυτή διάταξη, οι κυριότερες μέθοδοι διάθεσης απορριμμάτων είναι:

- α) Η διάθεση απορριμμάτων με απόρριψη.
- β) Η Υγειονομική ταφή απορριμμάτων.

- γ) Η Καύση των απορριμμάτων.
- δ) Η βιομηχανική σταθεροποίηση των απορριμμάτων.
- ε) Η Πολυτοποίηση των απορριμμάτων, και
- στ) Η Διαλογή¹⁴.

Η διάθεση των απορριμμάτων έχει άμεσες επιπτώσεις στο περιβάλλον, στη δημόσια υγεία, στην τοπική ανάπτυξη και οικονομία. Το φαινόμενο αυτό είναι αποτέλεσμα μιας πολύχρονης περιόδου που προηγήθηκε, η οποία χαρακτηριζόταν:

- ❖ Από την απρογραμματίστη διόγκωση των αστικών κέντρων χωρίς χωροταξικό προγραμματισμό.
- ❖ Από την έλλειψη μιας ολοκληρωμένης πολιτικής γης που θα κατέληγε και στον καθορισμό των χρήσεως γης.
- ❖ Από την έλλειψη επαρκούς νομοθεσίας και μη εφαρμογής της υπάρχουσας για την προστασία του περιβάλλοντος γενικά, και τη διαχείριση των απορριμμάτων ειδικότερα.
- ❖ Από την έλλειψη υποδομής και στελέχωσης, και την έλλειψη διαδημοτικής συνεργασίας.
- ❖ Από την έλλειψη επαρκών οικονομικών πόρων.
- ❖ Από την ίδια υποτίμηση του προβλήματος των απορριμμάτων και των συνεπειών του.

Κυρίαρχες πλευρές του προβλήματος αναδεικνύονται:

α) Η έλλειψη συνολικά αποδεχτής εθνικής στρατηγικής για το περιβάλλον, και ειδικότερα για τη διαχείριση των απορριμμάτων.

β) Η έλλειψη κοινωνικής αποδοχής από ενδιαφερόμενους τοπικούς φορείς (δημοτική ή κοινοτική αρχή, κοινωνικοί φορείς), στις προσπάθειες χωροθέτησης των απαιτούμενων εγκαταστάσεων διάθεσης των απορριμμάτων.

γ) Η έλλειψη επαρκών πόρων.

¹⁴ ΜΑΡΚΟΣ Γ. ΚΑΡΑΝΑΣΤΑΣΗΣ, (1998), Δημοτικός και Κοινοτικός Κώδικας – Σχέδιο «Ι. Καποδίστριας» (Νόμος 2539/1997 Φ.Ε.Κ. Α'244/1997). Ερμηνεία κατ' άρθρο, Αθήνα.

Για το ξεπέρασμα του προβλήματος διαχείρισης των απορριμμάτων προτείνονται τα εξής:

- Προώθηση του χωροταξικού σχεδιασμού με καθορισμό χρήσεων γης σε κάθε νομό και νησί.
- Επίσπευση του εκσυγχρονισμού της νομοθεσίας για τη διαχείριση όλων των στερεών αποβλήτων
- Εξασφάλιση των απαραίτητων πιστώσεων για τα έργα υποδομής από εθνικούς και κοινοτικούς πόρους.
- Κατοχύρωση και χάραξη μιας εθνικά αποδεκτής στρατηγικής για τη διαχείριση των απορριμμάτων με άξονες:
 - ✓ Τη μείωση της ποσότητας των απορριμμάτων
 - ✓ Τη διαλογή στη πηγή των αξιοποιήσιμων υλικών.
 - ✓ Την ελαχιστοποίηση των υπολειμμάτων για τελική διάθεση, δηλαδή τη μεγιστοποίηση της ανακύκλωσης των χρήσιμων προϊόντων.
 - ✓ Την ασφαλή και ορθολογική μεταφορά.
 - ✓ Την αποκατάσταση των παλαιών χωματερών και εξυγίανση των φυσικών στοιχείων που έχουν υποστεί βλάβη
- Συντονισμένη προσπάθεια για την εξασφάλιση της κοινωνικής συναίνεσης, με την ενημέρωση του πολίτη και των ενδιαφερόμενων φορέων:
 - ✓ Για τις συνέπειες της υπάρχουσας κατάστασης.
 - ✓ Για τις δυνατότητες της σύγχρονης τεχνολογίας και του εγχώριου επιστημονικού και τεχνικού δυναμικού.

Εκτιμάται ως επικρατέστερη λύση ο συνδυασμός διαλογής στη πηγή με ανακύκλωση – κομποστοποίηση και υγειονομική ταφή των υπολειμμάτων ως λύση φιλική προς το

περιβάλλον και οικονομικά εφικτή, με παράλληλη παρακολούθηση όλων των τεχνολογικών εξελίξεων¹⁵.

Διαπιστώνεται επίσης η ανάγκη, να θεσμοθετηθεί ο συντονισμός της δράσης όλων των εμπλεκόμενων φορέων (τοπική αυτοδιοίκηση – υπουργεία), στο πλαίσιο της εθνικής στρατηγικής.

Το θέμα της αξιοποίησης και εκμετάλλευσης ιαματικών πηγών και ειδικότερα της κατασκευής και συντήρησης λουτρών και αποχωρητηρίων, είναι τέτοιας σημασίας και σοβαρότητας για την πολιτιστική στάθμη και υγεία των πολιτών, ώστε η αρμοδιότητα αυτή, εκτός από τον καθαρό τοπικό της χαρακτήρα, περιέχει την ευθύνη της προστασίας της δημόσια υγείας των κατοίκων τους και των τουριστών, πράγμα που δεν αφήνει περιθώρια αμέλειας για αδιαφορία. Η εκτέλεση των έργων αυτών επίσης, παρέχει τη δυνατότητα πραγματοποίησης αρκετών εσόδων που είναι αναγκαία για την κάλυψη των δαπανών συντήρησης και λειτουργίας τους.

δ) Η ίδρυση και λειτουργία παιδικών, βρεφικών, βρεφονηπιακών σταθμών και νηπιαγωγείων, κέντρων ψυχαγωγίας και αναψυχής ηλικιωμένων, βρεφοκομείων, ορφανοτροφείων, Κ.Α.Π.Η, και αποκατάστασης ατόμων με ειδικές ανάγκες, και η μελέτη και εφαρμογή κοινωνικών προγραμμάτων.

Με την αρμοδιότητα αυτή παρέχεται η δυνατότητα στους ο.τ.α. να ιδρύσουν και να στεγάσουν σε ιδιότητα κτίρια, παιδικούς σταθμούς, βρεφοκομεία, κέντρα προστασίας ηλικιωμένων κ.λπ. και με αυτόν τον τρόπο να καλύπτουν εκτεταμένα το φάσμα άσκησης της δημοτικής και κοινοτικής κοινωνικής πρόνοιας και αντίληψης προς το αδύνατο μέρος του πληθυσμού τους, πράγμα που ανταποκρίνεται πλήρως στην αποστολή τους.

Η ίδρυση και λειτουργία των Κ.Α.Π.Η., αποφασίζεται από τα δημοτικά και κοινοτικά συμβούλια που υπόκεινται στον έλεγχο νομιμότητας του αρμόδιου νομάρχη. Με τις ίδιες αποφάσεις ψηφίζονται και οι κανονισμοί λειτουργίας, διοικήσεως και διαχειρίσεως αυτών. Οι δαπάνες για την κάλυψη των εξόδων λειτουργίας των Κ.Α.Π.Η., απόκτηση οικοπέδων, κατασκευής των εγκαταστάσεων και αγοράς του αναγκαίου εξοπλισμού, αντιμετωπίζονται με την ετήσια επιχορήγηση προς τους ο.τ.α., του υπουργείου υγείας, πρόνοιας και

¹⁵ ΟΥΡΑΝΙΑ ΣΟΥΛΤΗ, (1996), «Διαχείριση Απορριμμάτων», Επιθεώρηση Τοπικής Αυτοδιοίκησης, τ.88, Αθήνα, ΚΕΔΚΕ, σσ. 14 – 16.

κοινωνικών ασφαλίσεων, που αποτελεί έσοδο αυτών. Η επιχορήγηση αυτή του υπουργείου υγείας και πρόνοιας αποτελεί εξειδικευμένο τακτικό έσοδο του δήμου ή της κοινότητας που αποβλέπει στην εκπλήρωση ειδικών σκοπών.

ε) Η ίδρυση, κατασκευή και λειτουργία πολιτιστικών και πνευματικών κέντρων, σχολών διδασκαλίας μουσικής, χορού, ζωγραφικής και κέντρων επαγγελματικού προσανατολισμού, καθώς και η μελέτη και εφαρμογή πολιτιστικών προγραμμάτων.

Πολύ σωστά συμπεριλήφθηκε μεταξύ των αρμοδιοτήτων των ο.τ.α.. και η φροντίδα για την προώθηση πολιτιστικών, ψυχαγωγικών, αθλητικών δραστηριοτήτων, καθώς επίσης και η ίδρυση κέντρων διδασκαλίας μουσικής, χορού, ζωγραφικής, αθλημάτων, σχολών γονέων και επαγγελματικού προσανατολισμού, γιατί με τον τρόπο αυτόν θα καλύπτονται συστηματικά όλες οι ανάγκες των πολιτών, που θα ανεβάσουν το πνευματικό, αθλητικό, πολιτιστικό επίπεδο και την ποιότητα ζωής τους.

στ) Η εξασφάλιση στέγης και η δημιουργία θερέτρων.

Μιας άλλης σπουδαίας σημασίας αρμοδιότητα των ο.τ.α.. είναι και αυτή της εξασφάλισης στέγης των δημοτών της, καθώς επίσης και τη δημιουργία θερέτρων σε κατάλληλες περιοχές, είτε σε ορεινές, είτε σε παραθαλάσσιες περιοχές για την υποβοήθηση των ασθενέστερων ειδικά δημοτών τους, στην προσπάθειά τους για εξασφάλιση παραθερισμού και ξεκούρασης.

ζ) Η μελέτη, διαχείριση και εκτέλεση προγραμμάτων οικιστικής και πολεοδομικής ανάπτυξης.

η) Η προστασία του φυσικού και πολιτισμικού περιβάλλοντος, η προστασία της ζωής και της υγείας των κατοίκων και η κατάρτιση ειδικών προγραμμάτων πρόληψης, άμεσης βοήθειας και θεραπείας.

Η φροντίδα εκ μέρους των δήμων και κοινοτήτων για την εκτέλεση έργων και τη λήψη μέτρων προστασίας του φυσικού και πολιτισμικού περιβάλλοντος, προστασίας της ζωής και των υλικών αγαθών των κατοίκων τους κ.λπ. από βίαια ή έκτακτα γεγονότα και περιστατικά, είναι πρωταρχικής σημασίας τοπική υπόθεση, που στις σημερινές συνθήκες διαβίωσης των πολιτών δεν επιτρέπουν καμία παρέκκλιση ή αναβολή, για αυτό θεωρείται αναγκαία η αυξημένη ευαισθησία των δημοτικών και κοινοτικών αρχόντων κατά την εκτέλεση των

καθηκόντων τους. Κατά την άσκηση αυτής της αρμοδιότητας οι ο.τ.α. θα πρέπει να λαμβάνουν πάντα υπόψη τους τις ισχύουσες αντίστοιχες υγειονομικές, πολεοδομικές, κυκλοφοριακές, αστυνομικές και προστασίας του περιβάλλοντος διατάξεις και ειδικότερα των νόμων 1512/1985 «Τροποποίηση και συμπλήρωση πολεοδομικών διατάξεων» (Φ.Ε.Κ. 4/95 και 1650/1986) «Για την προστασία του περιβάλλοντος» (Φ.Ε.Κ. 160/86 Τ.Α.), σύμφωνα με τις οποίες: «Οι κύριοι ή επικαρπωτές ή νομείς που παραλείπουν τις υποχρεώσεις τους για τη συντήρηση κτιρίων που προκαλούν κίνδυνο για τους ανθρώπους και τη δημόσια υγεία κ.λπ., παρέχουν το δικαίωμα στο δημόσιο ή στον οικείο οργανισμό τοπικής αυτοδιοίκησης να εκτελεί τις εργασίες καταλογίζοντας τη σχετική δαπάνη σε βάρος των υπόχρεων. Οι κάτοχοι των ακινήτων υποχρεούνται να ανέρχονται τις παραπάνω παρεμβάσεις».¹⁶

Η εξασφάλιση της προστασίας της φύσης δεν είναι ούτε απλή, ούτε εύκολη υπόθεση. Πιο εύκολα μπορεί κανείς να υπολογίσει το «κέρδος» που μπορεί να αποκομίσει από την αλόγιστη χρήση και εκμετάλλευσή της, παρά να σχεδιάσει πολιτικές αρμονικής σύζευξης των αναγκών προστασίας της φύσης και της ανάπτυξης.

Γεγονός είναι ότι σε παγκόσμιο επίπεδο αυξάνει ο προβληματισμός, αλλά και τα δεδομένα, σχετικά με την επιδείνωση της κατάστασης του περιβάλλοντος, της σοβαρής υποβάθμισης των οικοσυστημάτων που αποτελούν το υπόβαθρο της ζωής του πλανήτη.

Η τοπική αυτοδιοίκηση, ο εγγύτερος θεσμός προς τον άνθρωπο και τη φύση, όχι μόνο μπορεί, αλλά επιβάλλεται να διεκδικήσει ουσιαστικό ρόλο στη χάραξη πολιτικών τέτοιων, που θα λαμβάνουν υπόψη την προστασία του περιβάλλοντος.

Στη χώρα μας, μέχρι τώρα, η τ.α. δεν έχει δείξει την αρμόζουσα ευαισθησία. Δεν έχει καταφέρει να ανοίξει το θέμα της προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος στις πρώτες προτεραιότητες.

Η χάραξη και εφαρμογή μιας εθνικής πολιτικής για την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος είναι βασική διαπίστωση. Η πολιτική αυτή δε μπορεί να είναι αποσπασματική

¹⁶ ΜΑΡΚΟΣ Γ. ΚΑΡΑΝΑΣΤΑΣΗΣ, (1998), Δημοτικός και Κοινοτικός Κώδικας - Σχέδιο «Ι. Καποδίστριας» (Νόμος 2539/1997 Φ.Ε.Κ Α'244/1997), Ερμηνεία κατ' άρθρο, Αθήνα.

και αποκομμένη από τις υπόλοιπες πολιτικές, αλλά αντίθετα θα πρέπει να ενσωματώνεται και να τις συμπληρώνει.

Από την ίδια την Ευρωπαϊκή Ένωση, η οποία διαθέτει σημαντικά κονδύλια για την εφαρμογή προγραμμάτων προστασίας του περιβάλλοντος, από το 1995 με το 5^ο πρόγραμμα δράσης για το περιβάλλον που θεσμοθέτησε, ορίζει ότι κατά τον σχεδιασμό και εφαρμογή των άλλων πολιτικών πρέπει να λαμβάνεται υπόψη το περιβάλλον.

Τρεις καθοριστικοί παράγοντες που δρουν ανασταλτικά και καθυστερούν την προστασία και διαχείριση του περιβάλλοντος είναι:

- ✓ η ελλιπής εφαρμογή του υφισταμένου νομοθετικού πλαισίου
- ✓ η ύπαρξη ενός πολύπλοκου πλαισίου αρμοδιοτήτων μεταξύ κεντρικών φορέων , το οποίο δημιουργεί αλληλεπικαλύψεις και σύγχυση που εντείνονται από την έλλειψη συντονισμού και συνεργασίας
- ✓ η ελλιπής ενημέρωση και ευαισθητοποίηση του κοινού.

Με βάση λοιπόν την ισχύουσα νομοθεσία η τ.α. δεν έχει τις αρμοδιότητες που θα έπρεπε να έχει για την προστασία και τη διαχείριση του φυσικού περιβάλλοντος. Και η ίδια όμως η αυτοδιοίκηση φέρει ευθύνη για το περιβάλλον, εφόσον πολλές ενέργειες ή παραλείψεις της έχουν άμεση επίπτωση σ' αυτό.

Στο πλαίσιο των περιορισμένων αρμοδιοτήτων η Τ.Α. μπορεί και πρέπει να συνεργάζεται με τους αρμόδιους φορείς για την εκτέλεση έργων ή προγραμμάτων ανάπτυξης συμβατής με την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος.

Ειδικότερα στη διαχείριση των προστατευόμενων περιοχών η τ.α. πρέπει να έχει ενεργό ρόλο, γιατί έτσι δίνει στον τοπικό πληθυσμό μια πραγματική αίσθηση συμμετοχής και ιδιοκτησίας, Η εμπλοκή των φορέων της τ.α. στη διαχείριση δίνει τη δυνατότητα έκφρασης, γνώμης και συμμετοχής στη λήψη αποφάσεων για:

- την οργάνωση και διοίκηση της περιοχής,
- την αειφόρο διαχείριση των φυσικών πόρων,
- τον σχεδιασμό, προγραμματισμό και τη μέριμνα για την κατασκευή, έργων ανάδειξης και ανάπτυξης της περιοχής,
- τη φύλαξη της περιοχής και την τήρηση των μέτρων προστασίας,

- την ενημέρωση – ευαισθητοποίηση – εκπαίδευση του κοινού.

Έτσι λοιπόν, ο ρόλος της τ.α. είναι διττός. Αφενός να εξασφαλίζει συναίνεση και αποδοχή από τον τοπικό πληθυσμό και αφετέρου να συνεργάζεται με τους αρμόδιους κεντρικούς φορείς για μεγιστοποίηση του οφέλους.

Τέλος, είναι ανάγκη για συνεργασία σε Ευρωπαϊκό επίπεδο με τη δημιουργία ενός δικτύου πληροφοριών και εμπειριών.

θ) Η ίδρυση και λειτουργία πολιτιστικών και πνευματικών κέντρων, όπως βιβλιοθήκες, μουσεία πινακοθήκες, φιλαρμονικές, θέατρα, να αναλαμβάνει την επισκευή και συντήρηση παραδοσιακών ή ιστορικών κτιρίων που παραχωρούνται από δημόσιους ή ιδιωτικούς φορείς ή κοινωνικές και πολιτιστικές λειτουργίες και σε συνεργασία με τους αρμόδιους δημόσιους φορείς η συντήρηση και λειτουργία αρχαιολογικών χώρων της περιοχής.

Η ίδρυση και λειτουργία πολιτιστικών και πνευματικών κέντρων, βιβλιοθηκών, μουσείων, πινακοθηκών, φιλαρμονικών και θεάτρων ως και η ανάληψη επισκευής και συντήρησης παραδοσιακών ή ιστορικών κτιρίων κ.λπ. βάσει αυτής της αρμοδιότητας, εξυπηρετούνται κατά τρόπο πλήρη οι πνευματικές και πολιτιστικές ανάγκες και γενικά τα πνευματικά και καλλιτεχνικά ενδιαφέροντα των δημοτών των ο.τ.α. Φυσικά απαραίτητη προϋπόθεση ότι θα υπάρχουν οι αναγκαίοι οικονομικοί πόροι για να εκπληρωθούν αυτοί οι στόχοι.

ι) Η κατασκευή, επισκευή και συντήρηση σχολικών κτιρίων.

ια) Η κατασκευή, επισκευή, διαχείριση των δημοτικών και κοινοτικών σταδίων, των γυμναστηρίων και των αθλητικών κέντρων.

ιβ) Η προστασία, η αξιοποίηση και εκμετάλλευση των τοπικών φυσικών πόρων και περιοχών, των ιαματικών πηγών και των ήπιων μορφών ενέργειας.

Οι αρμοδιότητες αυτές μπορούν κάλλιστα να βοηθήσουν τις νησιώτικες και ορεινές και απομονωμένες περιοχές της χώρας μας, γιατί παρέχουν τη δυνατότητα στους ο.τ.α., των περιοχών αυτών να προβαίνουν απ' ευθείας στην εκμετάλλευση ήπιων μορφών ενέργειας όπως αυτές που αναφέρονται στο νόμο για να καλύψουν επιτακτικές τους ανάγκες και να εξασφαλίσουν την περαιτέρω οικονομική τους ανάπτυξη.

ιγ) Η υλοποίηση του πολεοδομικού σχεδιασμού, σύμφωνα με το εγκεκριμένο γενικό πολεοδομικό σχέδιο, ζώνη οικιστικού ελέγχου (Ζ.Ο.Ε.), καθώς και κάθε άλλο σχέδιο χωροταξικού επιπέδου και η τήρηση των δεδομένων του κτηματολογίου της περιοχής τους, όπως αυτά προκύπτουν από τον συνολικό σχεδιασμό και την ολοκληρωμένη διαχείριση του εθνικού κτηματολογίου.

ιδ) Η ρύθμιση της κυκλοφορίας, ο καθορισμός πεζοδρόμων, μονοδρομήσεων και κατευθύνσεων της κυκλοφορίας, ο προσδιορισμός και η λειτουργία των χώρων στάθμευσης οχημάτων, η ονομασία οδών και πλατειών και η τοποθέτηση πινακίδων, η αρίθμηση των κτισμάτων καθώς και η διοίκηση της αστικής συγκοινωνίας.

Τα μέτρα που αφορούν τη ρύθμιση της κυκλοφορίας, τον καθορισμό πεζοδρομίων, μονοδρομήσεων και κατευθύνσεων της κυκλοφορίας, τον προσδιορισμό και τη λειτουργία των χώρων στάθμευσης οχημάτων σε κοινόχρηστους χώρους, λαμβάνονται με απόφαση του δημοτικού και κοινοτικού συμβουλίου, με βάση μελέτες που έχουν εκπονηθεί ή εγκριθεί από τις τεχνικές υπηρεσίες του οικείου δήμου ή κοινότητας ή από το τμήμα τεχνικής υπηρεσίας δήμων και κοινοτήτων της διεύθυνσης τοπικής αυτοδιοίκησης και διοίκησης.

Κατά την εφαρμογή της αρμοδιότητάς τους αυτή οι δημοτικές και κοινοτικές τους αρχές θα πρέπει να έχουν υπόψη τους και τις διατάξεις ν.2094/1992 «Περί κώδικος οδικής κυκλοφορίας», Φ.Ε.Κ. 182/92) του ν.960/1979 (ΦΕΚ.194 Α'), για την εξασφάλιση θέσεων στάθμευσης αυτοκινήτων κ.λπ. σε συνεργασία πάντοτε με τις αστυνομικές αρχές της περιοχής τους, διατάξεις των άρθρων 11 και 12 του κώδικα αυτού, καθώς επίσης και τις προστεθείσες στο άρθρο αυτό παράγραφοι 9 – 13 του άρθρου 9 του νόμου 2503/ 1997. Η διατύπωση της διατάξεως «η διοίκηση της αστικής συγκοινωνίας» είναι μάλλον γενική καθώς και αόριστη. Ο νομοθέτης προφανώς εννοεί την οργάνωση και λειτουργία της αστικής συγκοινωνίας. Θέλοντας δηλαδή ο νομοθέτης να υλοποιήσει και στην πράξη τη συνταγματική επιταγή για τη διερεύνηση και επέκταση των αποκλειστικών αρμοδιοτήτων των ο.τ.α., λόγω του ευρύτερου κοινωνικού προορισμού τους, αποστέρησε μέρος αυτής της αρμοδιότητας από το κράτος στον τομέα της συγκοινωνίας και την εκχώρησε στους ο.τ.α. Η ενέργεια αυτή αποτελεί φυσικά ένα πρώτης τάξεως βήμα προόδου και εξέλιξης για τον θεσμό της τοπικής αυτοδιοίκησης.

ιε) Ο έλεγχος της τήρησης των διατάξεων που αφορούν τη καθαριότητα, την κυκλοφορία και τη στάθμευση των οχημάτων, την οικοδόμηση, την ύδρευση, την άρδευση, την αποχέτευση, την ηχορύπανση, τη ρύπανση των θαλασσών από πηγές ξηράς, την προστασία των επίγειων και υπόγειων υδάτινων αποθεμάτων και την προστασία του περιβάλλοντος.

ιστ) Ο έλεγχος της τήρησης των διατάξεων που αφορούν τη λειτουργία των πάσης φύσεως επιτηδευμάτων και επαγγελματιών.

ιη) Η ίδρυση και λειτουργία δημοτικών και κοινοτικών εργαστηρίων και ο έλεγχος των υγρών, στερεών και αέριων αποβλήτων, της ρύπανσης των υδάτων και της θάλασσας.

ιθ) Η χορήγηση αδειών ίδρυσης και λειτουργίας όλων των καταστημάτων και επιχειρήσεων, οι όροι λειτουργίας των οποίων καθορίζονται από υγειονομικές διατάξεις¹⁷.

Οι άδειες ίδρυσης και λειτουργίας των καταστημάτων και νυχτερινών κέντρων, που ήταν αρμοδιότητα της αστυνομίας, γίνεται αρμοδιότητα των δήμων και κοινοτήτων. Οι οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης, από τις 14 Ιουλίου του 1995, και μετά απ' τη σχετική εγκύκλιο του τότε υπουργού εσωτερικών Κ.Σκανδαλίδη προς τις νομαρχίες και τα επαρχεία, είναι υποχρεωμένοι να δέχονται αιτήσεις ενδιαφερόμενων πολιτών για έκδοση αδειών και ταυτόχρονα να παραλάβουν όλους τους φακέλους από τις κατά τόπους αστυνομικές αρχές για περιπτώσεις που δεν έχουν ακόμη συμπληρωθεί.

Ωστόσο με άλλη διαταγή του υπουργείου δημόσιας τάξης, οι αστυνομικές αρχές μέχρι οριστικής ρυθμίσεως, παραμένουν αρμόδιες για το κλείσιμο των καταστημάτων που λειτουργούν χωρίς άδεια και για εκτέλεση όλων των διοικητικών πράξεων του νομάρχη που επιβάλλουν το κλείσιμο ή τη διακοπή της λειτουργίας για λόγους δημόσιας υγείας.

Εν τω μεταξύ οι δήμοι και οι κοινότητες είναι υποχρεωμένοι να ακολουθούν τη διαδικασία που εφαρμόζονταν για τη χορήγηση άδειας λειτουργίας καταστήματος, δηλαδή:

- Να δέχονται τις αιτήσεις των ενδιαφερόμενων με τα απαιτούμενα δικαιολογητικά.
- Να ελέγχονται αρμοδίως.
- Να αποστέλλονται στην αρμόδια υγειονομική υπηρεσία για γνωμοδότηση.

¹⁷ ΜΑΡΚΟΣ Γ. ΚΑΡΑΝΑΣΤΑΣΗΣ, (1998), Δημοτικός και Κοινοτικός Κώδικας – Σχέδιο «Ι. Καποδίστριας», (Νόμος 2539/1997 Φ.Ε.Κ. Α'244/1997), Ερμηνεία κατ' άρθρο, Αθήνα.

- Μετά από σύμφωνη γνώμη το οικείο δημοτικό ή κοινοτικό συμβούλιο να αποφασίζει για την έκδοση της άδειας.

Η αρμοδιότητα για τη χορήγηση αδειών λειτουργίας καταστημάτων και κέντρων ανήκει στο υπουργείο δημόσιας τάξης και παρεχωρήθη στους ο.τ.α. μετά από απόφαση των τότε συναρμοδίων υπουργών εσωτερικών Κ. Σκανδαλίδη και δημόσιας τάξης, Σ. Παπαθεμελή.¹⁸

κ) Η χορήγηση αδειών μικροπωλητών και λειτουργίας κυλικείων σε κοινόχρηστους χώρους, άλση, κήπους κ.λπ.

κα) Η χορήγηση των αδειών εγκατάστασης και λειτουργίας θεάτρων, κινηματογράφων και παρεμφερών επιχειρήσεων, που προβλέπονται από τους α.ν 445/1937 και 446/1937.

κβ) Η χορήγηση των αδειών λειτουργίας μουσικής σε δημόσια κέντρα που προβλέπονται από αστυνομικές διατάξεις και χορηγούνται σύμφωνα με την Α5/3010/85 υγειονομική διάταξη.

κγ) Η χορήγηση αδειών λειτουργίας και εγκατάστασης ψυχαγωγικών παιδιών, που προβλέπονται από αστυνομικές διατάξεις και δεν υπάγονται στις διατάξεις του ν.2000/1991,

κδ) Η διαχείριση της δημοτικής ή κοινοτικής περιουσίας και η κατασκευή, συντήρηση και λειτουργία δημοτικών ή κοινοτικών καταστημάτων.

Στην αποκλειστική αρμοδιότητα των ο.τ.α. ανήκει η υποχρέωση της κατασκευής δημοτικών και κοινοτικών καταστημάτων: α) για την άνετη και αξιοπρεπή στέγαση των υπηρεσιών τους και την εύρυθμη λειτουργία αυτών για την αποτελεσματική εξυπηρέτηση των δημοτών τους, β) για την εκπλήρωση θρησκευτικών και κοινωφελών σκοπών, γ) για τη στέγαση πνευματικών κέντρων και βιβλιοθηκών, δ) για τη στέγαση τυχόν νοσοκομείου, βρεφοκομικού σταθμού, ορφανοτροφείου, γηροκομείου κ.λπ.

Η αξιοποίηση δημοτικών ή κοινοτικών περιοχών, παραθαλάσσιων χώρων και δασικών εκτάσεων που παραχωρούνται στους ο.τ.α. από το κράτος, παρέχουν σε αυτούς μια πρώτης τάξεως ευκαιρία εκτέλεσης έργων βασικής τουριστικής υποδομής, εξωραϊσμού και διαμόρφωσης των χώρων αυτών, σε τρόπο ώστε να εξασφαλίζουν σε αυτούς μακροπρόθεσμα αυξημένους οικονομικούς πόρους, για τη βελτίωση όχι μόνο της

¹⁸ ΣΠΥΡΟΣ ΑΡΣΕΝΗΣ, (1994), «Από τους δήμους οι άδειες κέντρων και καταστημάτων», Επιθεώρηση Τοπικής Αυτοδιοίκησης, τ.68, Αθήνα, ΚΕΔΚΕ, σσ. 24.

οικονομικής τους κατάστασης, αλλά και εκτέλεσης σειράς έργων που θα συμβάλλει στη περαιτέρω ανάπτυξη και βελτίωση του βιοτικού επιπέδου των δημοτών τους. Για την κατασκευή όμως και εκμετάλλευση ξενοδοχειακών μονάδων, ξενώνων και κατασκηνωτικών κέντρων χειμερινού τουρισμού, χρειάζεται μεγάλη προσοχή, σοβαρή και λεπτομερής μελέτη, υπευθυνότητα, αλλά και αποφασιστικότητα. Χρειάζεται πάνω από όλα η σύνταξη τεχνικοοικονομικής μελέτης από έμπειρο στα θέματα τουρισμού μελετητή, χρειάζεται η εξασφάλιση των αναγκαίων πιστώσεων και ύστερα η εμπειριστατωμένη απόφαση του δημοτικού ή κοινοτικού συμβουλίου με την απόλυτη πλειοψηφία αυτού. Παράδειγμα τέτοιας επιτυχημένης εκμετάλλευσης ξενοδοχειακής μονάδας λειτουργεί από πολλά ήδη χρόνια στη περιφέρεια της νομαρχίας ανατολικής Αττικής, στη κοινότητα παλαιάς Φωκαίας Αττικής, καθώς και σε άλλους ο.τ.α. της χώρας.

κε) Η μελέτη, εκτέλεση και εκμετάλλευση βιοτεχνικών κέντρων και κτιρίων στις ειδικές βιοτεχνικές και βιομηχανικές ζώνες που καθορίζονται στα πλαίσια του πολεοδομικού και του χωροταξικού σχεδιασμού.

Η βιομηχανική, βιοτεχνική, αλλά και τουριστική ακόμη ανάπτυξη σε πολλές περιοχές της χώρας, βοήθησαν στη συγκέντρωση αυξημένου πληθυσμού σε αυτές και στη δημιουργία στεγαστικού προβλήματος με τις γνωστές συνέπειες του. Κρίθηκε λοιπόν αναγκαία η γρήγορη και σωστή αντιμετώπισή του, με τη φροντίδα των ο.τ.α., σαν τοπικής υπόθεσης και γι' αυτό δόθηκε σε αυτούς η αρμοδιότητα αυτή. Για την ανάληψη μιας τέτοιας πρωτοβουλίας απαιτούνται: α) η λήψη σχετικής απόφασης από το δημοτικό ή κοινοτικό συμβούλιο, β) η εξασφάλιση του αναγκαίου και πεπειραμένου επιστημονικού, τεχνικού και διοικητικού προσωπικού και γ) οι αναγκαίοι οικονομικοί πόροι.

κστ) Η εκπόνηση και εφαρμογή προγραμμάτων ανάπτυξης του ανθρώπινου δυναμικού της περιοχής τους.

κζ) Η αποθήκευση και η εμπορία υγρών και αερίων καυσίμων.

Αυτή είναι μια νέα αρμοδιότητα που ανέθεσε ο νομοθέτης στις δημοτικές και κοινοτικές αρχές με το π.δ. 76/1985, οι οποίες είναι υπεύθυνες αφενός μεν για την εξασφάλιση των κατάλληλων θέσεων εγκατάστασης και χώρων εναποθήκευσης υγρών και αερίων καυσίμων, τη λήψη των αναγκαίων μέτρων ασφάλειας του περιβάλλοντος και της σωματικής ακεραιότητας των δημοτών τους καθώς επίσης και των κατάλληλων μέσων

διακίνησης και διανομής αυτών. Αφετέρου δε, θα πρέπει να έχουν υπόψη τους και τις διατάξεις της από 28.6.1991 κοινής απόφασης των υπουργών βιομηχανίας ενέργειας και τεχνολογίας και δημόσιας τάξεως «Περί λήψεως μέτρων πυροπροστασίας σε εγκαταστάσεις αποθήκευσης υγρών καυσίμων των επιχειρήσεων που δεν αποτελούν εταιρείες εμπορίας πετρελαιοειδών προϊόντων (ΦΕΚ 578/Β/1991).

κθ) Η σύναψη προγραμματικών συμβάσεων (σχετική αναφορά θα γίνει στο άρθρο 35 που επακολουθεί).

λ) Η έκδοση κανονιστικών αποφάσεων σύμφωνα με το άρθρο 37.

Για την άσκηση της αρμοδιότητας της περίπτωσης ιε' και για τον έλεγχο της τήρησης των διατάξεων των περιπτώσεων β', ιστ', ιη', ιθ', κ', κα', κβ', κγ' και λ' της παραγράφου 1, ο δήμος προβλέπει στον οργανισμό εσωτερικής υπηρεσίας τη συγκρότηση ειδικής υπηρεσίας με την ονομασία «δημοτική αστυνομία». Η απόφαση του δ.σ. λαμβάνεται με την απόλυτη πλειοψηφία των μελών του.

Με προεδρικό διάταγμα (π.δ. 434 της 30/6/1982), που εκδίδεται με πρόταση των υπουργών εσωτερικών δημόσιας διοίκησης και αποκέντρωσης, δημόσιας τάξης, περιβάλλοντος, χωροταξίας και δημοσίων έργων και υγείας και πρόνοιας, μετά από γνώμη του δ.σ. της κεντρικής ένωσης δήμων και κοινοτήτων, καθορίζονται οι αρμοδιότητες και ο τρόπος άσκησής τους, τα προσόντα, τα καθήκοντα, τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις των οργάνων της δημοτικής αστυνομίας»¹⁹.

Από τις παραπάνω αρμοδιότητες οι νέες των δήμων και κοινοτήτων είναι:

- ☞ η κατασκευή, συντήρηση και λειτουργία έργων ηλεκτροφωτισμού των κοινόχρηστων χώρων,
- ☞ η αποκατάσταση ατόμων με ειδικές ανάγκες, και η μελέτη και εφαρμογή κοινωνικών προγραμμάτων,
- ☞ η υλοποίηση του πολεοδομικού σχεδιασμού, σύμφωνα με το εγκεκριμένο γενικό πολεοδομικό σχέδιο, ζώνη οικιστικού ελέγχου (Ζ.Ο.Ε.), καθώς και κάθε άλλο σχέδιο χωροταξικού επιπέδου και η τήρηση των δεδομένων

¹⁹ ΜΑΡΚΟΣ Γ. ΚΑΡΑΝΑΣΤΑΣΗΣ, (1998), Δημοτικός και Κοινοτικός Κώδικας – Σχέδιο «Ι. Καποδιστριας», (Νόμος 2539/1997 Φ.Ε.Κ. Α' 244/1997), Ερμηνεία κατ' άρθρο, Αθήνα.

του κτηματολογίου της περιοχής τους, όπως αυτά προκύπτουν από τον συνολικό σχεδιασμό και την ολοκληρωμένη διαχείριση του εθνικού κτηματολογίου,

- ☞ ο έλεγχος της τήρησης των διατάξεων που αφορούν τη λειτουργία των πάσης φύσεως επιτηδευμάτων και επαγγελματιών,
- ☞ η ίδρυση και λειτουργία δημοτικών και κοινοτικών εργαστηρίων και ο έλεγχος των υγρών, στερεών και αέριων αποβλήτων, της ρύπανσης των υδάτων και της θάλασσας,
- ☞ η χορήγηση αδειών ίδρυσης και λειτουργίας όλων των καταστημάτων και επιχειρήσεων, οι όροι λειτουργίας των οποίων καθορίζονται από υγειονομικές διατάξεις,
- ☞ η χορήγηση αδειών μικροπωλητών και λειτουργίας κυλικείων σε κοινόχρηστους χώρους, άλση, κήπους κ.λπ.,
- ☞ η χορήγηση των αδειών εγκατάστασης και λειτουργίας θεάτρων, κινηματογράφων και παρεμφερών επιχειρήσεων, που προβλέπονται από τους α.ν 445/1937 και 446/1937,
- ☞ η χορήγηση των αδειών λειτουργίας μουσικής σε δημόσια κέντρα που προβλέπονται από αστυνομικές διατάξεις και χορηγούνται σύμφωνα με την Α5/3010/85 υγειονομική διάταξη,
- ☞ η χορήγηση αδειών λειτουργίας και εγκατάστασης ψυχαγωγικών παιδιών, που προβλέπονται από αστυνομικές διατάξεις και δεν υπάγονται στις διατάξεις του ν.2000/1991,
- ☞ η διαχείριση της δημοτικής ή κοινοτικής περιουσίας και η κατασκευή, συντήρηση και λειτουργία δημοτικών ή κοινοτικών καταστημάτων,
- ☞ η εκπόνηση και εφαρμογή προγραμμάτων ανάπτυξης του ανθρώπινου δυναμικού της περιοχής τους,

Επίσης:

Με τον νόμο 2307/1995 οι δήμοι ή οι κοινότητες μπορούν να χορηγούν άδειες ίδρυσης και λειτουργίας όλων των καταστημάτων και επιχειρήσεων. Οι όροι λειτουργίας τους καθορίζονται από υγειονομικές διατάξεις, καθώς και από άλλες διατάξεις που αναφέρονται

στις χρήσεις γης, τους όρους δόμησης, την προστασία του φυσικού πολιτιστικού και δομημένου περιβάλλοντος και τη δασική νομοθεσία.

Η αστυνομική αρχή είναι αρμόδια για την εκτέλεση των διοικητικών πράξεων και το κλείσιμο των καταστημάτων και επιχειρήσεων υγειονομικού ενδιαφέροντος που λειτουργούν χωρίς άδεια.

Με τον νόμο 2218/1994 και το άρθρο 42 αυτού, μεταβιβάζονται στους δήμους κρατικοί παιδικοί και βρεφονηπιακοί σταθμοί, εφόσον έχουν πληθυσμό άνω των 5.000 κατοίκων ή στα συμβούλια περιοχής στη διοικητική περιφέρεια των οποίων λειτουργούν, εφ' όσον δεν υπάρχουν δήμοι με τον πληθυσμό αυτό και λειτουργούν ως δημοτικά νομικά πρόσωπα του άρθρου 203 του παρόντος διατάγματος.

Η μεταβίβαση γίνεται με απόφαση του υπουργού υγείας και πρόνοιας και κοινωνικών ασφαλίσεων, η οποία εκδίδεται ύστερα από απόφαση του δημοτικού ή κοινοτικού συμβουλίου του δήμου ή της κοινότητας στην περιφέρεια του οποίου λειτουργεί ο παιδικός ή βρεφονηπιακός σταθμός και δημοσιεύεται στην εφημερίδα της κυβερνήσεως.

Από τη δημοσίευση της ανωτέρω απόφασης ο παιδικός ή βρεφονηπιακός σταθμός λειτουργεί ως δημοτικό ή κοινοτικό νομικό πρόσωπο του άρθρου 203 του παρόντος διατάγματος και ο δήμος ή η κοινότητα οφείλει να προσαρμόζει τη συστατική του πράξη στις διατάξεις του δ.κ.κ.

Από τη δημοσίευση της σχετικής απόφασης στην εφημερίδα της κυβέρνησης στα νέα νομικά πρόσωπα περιέρχεται και η κινητή και ακίνητη περιουσία την οποία χρησιμοποιούσε ο κρατικός σταθμός. Σε περίπτωση κατάργησης του νομικού προσώπου, η περιουσία περιέρχεται στον οικείο ο.τ.α.

Σύμφωνα με το άρθρο 27 του δ.κ.κ. του 1995, οι άδειες για την άσκηση των υπαίθριων ή πλανόδιων εμπορικών δραστηριοτήτων, χορηγούνται από τους ο.τ.α ύστερα από γνώμη του αρμόδιου κατά τόπο εμπορικού συλλόγου.

Κάποιες επίσης προστιθέμενες αρμοδιότητες στο εύρος των υπηρεσιών που προσφέρει η τοπική αυτοδιοίκηση, είναι η αρμοδιότητα για την επιλογή της ανάθεσης ή της αφαίρεσης από τον οργανισμό τηλεπικοινωνιών Ελλάδος, της αντιπροσώπευσής του στα τηλεπικοινωνιακά πρακτορεία ή τηλεφωνεία, η μεταφορά μαθητών (ν.2240/1994) είτε με τη χρησιμοποίηση ιδιόκτητων μέσων, είτε με τη χρήση των συνήθων αστικών ή υπεραστικών

μέσων, είτε με μίσθωση ιδιωτικών μέσων μεταφοράς, είτε με άλλο πρόσφορο τρόπο και η φύλαξη των δημοτικών και κοινοτικών χώρων απορριμμάτων, για την αποφυγή ανάφλεξης και πρόκλησης πυρκαγιών.

Ακόμα:

Δήμοι, κοινότητες, σύνδεσμοι, νομαρχιακές αυτοδιοικήσεις και νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου της αυτοδιοίκησης, μπορούν να συνάπτουν μεταξύ τους συμβάσεις με τις οποίες ανατίθεται η άσκηση αρμοδιοτήτων του ενός φορέα στον άλλον. Στην ανάθεση μπορεί να περιλαμβάνεται η αρμοδιότητα επιβολής, βεβαίωσης και είσπραξης τελών, δικαιωμάτων και εισφορών.

Τέλος, με τη παράγραφο 5 του άρθρου 18 ν. 2946/2001, προστέθηκε μια ακόμα δραστηριότητα για τους δήμους και τις κοινότητες, αυτή της χορήγησης αδειών ίδρυσης και λειτουργίας παιδότοπων²⁰.

6.3. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Από όλα τα παραπάνω, συμπεραίνει κανείς, μια πληθώρα μεταβολών και εξελίξεων στον χώρο της τοπικής αυτοδιοίκησης ως προς τις αρμοδιότητες των δήμων και κοινοτήτων. Από τις πιο απλές αρμοδιότητες της δεκαετίας του '50, την καθαριότητα και τις κοινοτικές αγορές, φθάνουμε στη δεκαετία μας στις πιο σύνθετες, όπως είναι οι προγραμματικές συμβάσεις και η εκπόνηση και εφαρμογή προγραμμάτων ανάπτυξης του ανθρώπινου δυναμικού της περιοχής τους.

Παρατηρούμε ότι οι αρμοδιότητες συμβαδίζουν με τις ανάγκες των πολιτών και την εξασφάλιση αυτών των αναγκών και ανταποκρίνονται στις εκάστοτε συνθήκες. Η τοπική αυτοδιοίκηση στο πέρασμα των χρόνων απέκτησε ισχύ και έχει αποκτήσει ένα δυναμικό ρόλο στην κοινωνική ζωή. Βέβαια πολλές φορές παρατηρείται αδυναμία αποπεράτωσης

²⁰ ΜΑΡΚΟΣ Γ. ΚΑΡΑΝΑΣΤΑΣΗΣ, (1998), Δημοτικός και Κοινοτικός Κώδικας – Σχέδιο «Ι. Καποδίστριας», (Νόμος 2539/1997 Φ.Ε.Κ. Α' 244/1997), Ερμηνεία κατ' άρθρο, Αθήνα.

μιας αρμοδιότητας και αυτό συμβαίνει λόγω έλλειψη συνεργασίας μεταξύ των δήμων και κοινοτήτων, έλλειψη τεχνικής υποστήριξης και οικονομική αδυναμία.

Κάποια σημαντικά στάδια της θετικής εξέλιξης του ρόλου της τοπικής αυτοδιοίκησης, ήταν η αρμοδιότητα των δήμων και κοινοτήτων στην οικιστική και πολεοδομική ανάπτυξη της περιοχής, όπου σε συνδυασμό με την υλοποίηση του πολεοδομικού σχεδιασμού, καθώς και κάθε άλλο σχέδιο χωροταξικού επιπέδου και η τήρηση των δεδομένων του κτηματολογίου της περιοχής τους, οδηγούν σε μια σωστή πολεοδομική ανάπτυξη. Απαραίτητα καθίστανται ασφαλώς η υποδομή και η οικονομική δυνατότητα. Σημαντικές αρμοδιότητες των δήμων και κοινοτήτων είναι και η κατασκευή και συντήρηση των δημοτικών ή κοινοτικών οδών, πλατειών και γεφυρών, γιατί από αυτά εξαρτάται η καλή και άνετη κυκλοφορία των πεζών και οχημάτων και αποτελούν ένδειξη πολιτιστικής και αναπτυξιακής στάθμης μιας περιοχής. Άλλη σπουδαίας σημασίας αρμοδιότητα των ο.τ.α. είναι η εξασφάλιση στέγης των δημοτών της, καθώς επίσης και η δημιουργία θέρετρων για την υποβοήθηση ειδικά των ασθενέστερων δημοτών τους και η φροντίδα για την προώθηση πολιτιστικών, ψυχαγωγικών, αθλητικών δραστηριοτήτων και η ίδρυση κέντρων διδασκαλίας μουσικής, χορού, ζωγραφικής, αθλημάτων, σχολών γονέων και επαγγελματικού προσανατολισμού, για την εξύψωση του πνευματικού, αθλητικού, πολιτιστικού επιπέδου και την ποιότητα ζωής τους.

Αυξημένη ευαισθησία από μεριάς δημοτικών και κοινοτικών αρχόντων αποτελεί η προστασία του φυσικού και πολιτισμικού περιβάλλοντος και η προστασία της ζωής και των υλικών αγαθών των κατοίκων τους από βίαια ή έκτακτα γεγονότα και περιστατικά, καθώς και για κάθε τι άλλο που σχετίζεται με τον άνθρωπο και γη φύση, γιατί η τοπική αυτοδιοίκηση είναι ο πιο εγγύτερος θεσμός προς τον άνθρωπο και τη φύση. Στον συγκεκριμένο τομέα, η τ.α. δεν έχει επιδείξει την αρμόζουσα ευαισθησία.

Η εκχώρηση της αστικής συγκοινωνίας στους ο.τ.α. αποτελεί ένα πρώτης τάξεως βήμα προόδου και εξέλιξης για τον θεσμό της τ.α.

Η αξιοποίηση δημοτικών ή κοινοτικών περιοχών, παραθαλάσσιων χώρων και δασικών εκτάσεων που παραχωρούνται στους ο.τ.α από το κράτος, είναι μια πρώτης τάξεως ευκαιρία εκτέλεσης έργων βασικής τουριστικής υποδομής, εξωραϊσμού και διαμόρφωσης των χώρων αυτών, σε τρόπο ώστε να εξασφαλίζουν σε αυτούς

μακροπρόθεσμα αυξημένους οικονομικούς πόρους, για τη βελτίωση όχι μόνο της οικονομικής τους κατάστασης, αλλά και εκτέλεσης σειράς έργων που θα συμβάλλει στη περαιτέρω ανάπτυξη και βελτίωση του βιοτικού επιπέδου των δημοτών τους.

Για αυτές τις αρμοδιότητες, αλλά και για τις υπόλοιπες, θα πρέπει λοιπόν να υπάρχει θετική βλέψη, καλή επικοινωνία, σωστό πρόγραμμα και οικονομικοί πόροι.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- ΚΩΣΤΑΣ Χ. ΧΡΥΣΟΓΟΝΟΣ (2003), Συνταγματικό Δίκαιο, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Σάκκουλα.
- Π. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ – Δ. ΚΑΤΣΟΥΛΗΣ (1997), Σύνταγμα και Τοπική Αυτοδιοίκηση, Αθήνα, ΚΕΔΚΕ.
- Κ. Γ. ΜΑΥΡΙΑΣ, (2004), Συνταγματικό Δίκαιο κατά το αναθεωρημένο Σύνταγμα και τους εκτελεστικούς του νόμους, 3^η έκδοση, Αθήνα – Κομοτηνή, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλας
- ΓΙΩΡΓΟΣ Χ. ΣΩΤΗΡΕΛΗΣ, Η μεταρρύθμιση της Τοπικής Αυτοδιοίκησης – Προκλήσεις και προοπτικές μετά τη συνταγματική αναθεώρηση.
- ΕΥΡΥΔΙΚΗ ΜΠΕΣΙΛΑ – ΒΗΚΑ, Τοπική Αυτοδιοίκηση – Ένας σύγχρονος διοικητικός θεσμός, Εκδόσεις Π. Ν. Σάκκουλας.
- ΜΠΕΣΙΛΑ – ΒΗΚΑ/ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ, «Η κρίση του ΣτΕ κατά τον χαρακτηρισμό υποθέσεων ως τοπικών ή γενικών», Η σύγχρονη ρύθμιση των αρμοδιοτήτων της τοπικής αυτοδιοίκησης, Εκδόσεις Σάκκουλας.
- Δ. ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ – ΝΙΚΟΛΑΟΥ Π. ΧΙΟΥ, πτυχιούχοι υπαλλήλων υπουργείων εσωτερικών, (1958), «Ερμηνεία Δημοτικού και Κοινοτικού Κώδικα – Ν.Δ.2888/54 ως τροποποιήθει και συνεπληρώθη, μετά των εκτελεστικών αυτού Β.Δ/των και πλουσίας νομολογίας), Αθήναι, Εκδόσεις Ιωαν. Ν. Ζαχαρόπουλου.
- ΚΩΝ/ΝΟΣ Δ.ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΥ, Κώδικας Δήμων και Κοινοτήτων. Ν.1065/80.
- ΗΛΙΑΣ Γ. ΤΣΕΝΕΣ – δρ. οικονομικών επιστημών, (1986), Τοπική Αυτοδιοίκηση, θεωρία και πράξη, Αθήνα, Εκδόσεις «ΦΟΙΒΟΣ» Β. ΣΕΛΛΟΥΝΤΟΣ ΚΑΙ ΣΙΑ Ο.Ε.)
- (1985), Δημοτικός και Κοινοτικός Κώδικας – π.δ. 76/1985, Αθήνα, Εθνικό Τυπογραφείο.
- (1993), Δημοτικός και Κοινοτικός Κώδικας – Με ερμηνευτικές σημειώσεις, Αθήνα, ΚΕΔΚΕ.
- ΜΑΡΚΟΣ Γ. ΚΑΡΑΝΑΣΤΑΣΗΣ, (1998), Δημοτικός και Κοινοτικός Κώδικας – Σχέδιο «Ι. Καποδίστριας» (Νόμος 2539/1997 Φ.Ε.Κ. Α'244/1997). Ερμηνεία κατ' άρθρο, Αθήνα.
- ΟΥΡΑΝΙΑ ΣΟΥΛΤΗ, (1996), «Διαχείριση Απορριμμάτων», Επιθεώρηση Τοπικής Αυτοδιοίκησης, τ.88, Αθήνα, ΚΕΔΚΕ, σσ. 14 – 16.

- ΣΠΥΡΟΣ ΑΡΣΕΝΗΣ, (1994), «Από τους δήμους οι άδειες κέντρων και καταστημάτων», Επιθεώρηση Τοπικής Αυτοδιοίκησης, τ.68, Αθήνα, ΚΕΔΚΕ, σσ. 24.
- Αρχείο της Ελληνικής Εταιρείας Τοπικής Αυτοδιοίκησης και Ανάπτυξης.
- Αρχείο της Κεντρικής Ένωσης Δήμων και Κοινοτήτων Ελλάδος.
- Αρχείο του Υπουργείου Εσωτερικών Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης.
- Αρχείο πανεπιστημίου Νομικής.
- Αρχείο Παντείου Πανεπιστημίου.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἐν Ἀθήναις
τῆς 1 Ἰουλίου 1954

ΤΕΥΧΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

Ἀριθμὸς φύλλου 139

ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟΝ ΔΙΑΤΑΓΜΑ ὑπ' ἀρ. 2888.

Περὶ κυρώσεως Δημοτικοῦ καὶ Κοινοτικοῦ Κώδικος.

ΠΑΥΛΟΣ

ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Ἐχόντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 35 τοῦ Συντάγματος καὶ τὴν ἀπὸ 22 Ἰουνίου 1954 συμφωνοῦν γνώμη τῆς κατὰ τὴν παράγραφον 2 τοῦ αὐτοῦ ἀρθροῦ 35 Εἰδικῆς Επιτροπῆς ἐκ Βουλευτῶν, προτάσει τοῦ Ἡμετέρου Ὑπουργοῦ καὶ Συμβουλίου, ἀπεφασίσαμεν καὶ διατάσσομεν:

Ἄρθρον μόνον.

Κυροῦνται οἱ ὑπὸ τῆς ἐπιτροπῆς τῆς συσταθείσης ἐπὶ τῆς βάσει τοῦ ἀρθροῦ 1 τοῦ ὑπ' ἀρ. 107 τῆς 26 Σεπτεμβρίου 1946 Νομοθετ. Διατάγματος (περὶ διατάξεων τινῶν ἀφορώσων εἰς τοὺς δήμους καὶ τὰς κοινότητες) κηρυχθέντες «Δημοτικός καὶ Κοινοτικός Κώδιξ», ἔχων οὕτω:

ΔΗΜΟΤΙΚΟΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟΣ ΚΩΔΙΞ
ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ
ΣΥΣΤΑΣΙΣ ΔΗΜΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ
ΚΑΙ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ ΑΥΤΩΝ
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α
ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΙΣ ΚΑΙ ΜΕΤΑΒΟΛΑΙ
ΔΗΜΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ

Ἀναγνώρισις δήμων.

Ἄρθρον 1.

1. Δήμοι εἶναι: α) αἱ πρωτεύουσαι νομῶν καὶ β) αἱ πόλεις πληθυσμοῦ ἄνω τῶν δέκα χιλιάδων.

2. Ὁ δήμος ἀναγνωρίζεται διὰ Βασ. Διατάγματος ἐντὸς δύο μηνῶν ἀπὸ τοῦ ὁρισμοῦ τῆς πόλεως ὡς πρωτεύουσας νομοῦ ἢ τῆς δημοσιεύσεως τῶν ἀποτελεσμάτων τῆς τελευταίας ἀπογραφῆς τοῦ πληθυσμοῦ.

Ἀναγνώρισις κοινοτήτων.

Ἄρθρον 2.

1. Ἀυτότελης συνοικισμὸς ἀπογραφῆς ὡς τοιοῦτος καὶ ἐχὼν πληθυσμὸν τοὐλάχιστον πεντακοσίου, ὑπερβαίνον στοιχειώδους ἐκπαιδεύσεως καὶ οἰκονομικῆς δυνατότητα δύναται νὰ ἀποτελέσῃ ἴδιαν κοινότητα. ἂν ζητήσουν τούτα τὰ τοιαῦτα εἴδη τὰ τοὐλάχιστον τῶν ἐκλογέων κατοίκων.

2. Ἰπὸ τὸν ὄρον οἰκονομικῆς δυνατότητος νοεῖται ἡ (καθότις) δημοσιότητα ἐξόδων ἐπαρκῶν πρὸς ἀντιμετώπισιν τῶν ἐξόδων διακινήσεως, περιλαμβανομένης εἰς ταῦτα τῆς δαπάνης διὰ τῆς μισθοδοσίας ἐνὸς ὑπαλλήλου-γραμματέως καὶ τῶν ἐπιπέσεων ἀπαραίτητων ἔργων κοινῆς ὠφελείας.

Ἐνωσις κοινοτήτων.

Ἄρθρον 3.

1. Δύο ἢ πλείονες συνεχόμεναι κοινότητες δύναται νὰ ἐνωθῶν εἰς μίαν, ἂν ζητήσῃ τούτο τὸ ἦμισυ τοὐλάχιστον τῶν ἐκλογέων κατοίκων ἐκάστης.

2. Κοινότης συνεχομένη πρὸς δήμον δύναται νὰ ἐνωθῆ μετ' αὐτοῦ, ἂν ζητήσῃ τούτο τὸ ἦμισυ τοὐλάχιστον τῶν ἐκλογέων κατοίκων αὐτῆς καὶ συναίνεση τῶ δημοτικῶν συμβουλίων διὰ τῆς ἀπολύτου πλειοψηφίας τοῦ νομίμου ἀριθμοῦ τῶν μελῶν αὐτοῦ.

3. Κοινότης μὴ συνεχομένη τὰς κατὰ τὸ ἀρθρον 2 προϋποθέσεις δύναται νὰ καταργηθῆ καὶ ἐνωθῆ μετὰ συνεχομένην δήμον ἢ κοινότητα.

4. Δύο ἢ πλείονες συνεχόμεναι κοινότητες μὴ συνεχομένησαι τὰς ρηθείσας προϋποθέσεις δύναται νὰ ἐνωθῶν εἰς μίαν.

Προσάρτησις συνοικισμῶν.

Ἄρθρον 4.

1. Αυτότελης συνοικισμὸς δήμου ἢ κοινότητος ἀπογραφῆς ὡς τοιοῦτος δύναται νὰ προσαρτηθῆ εἰς ἕτερον δήμον ἢ κοινότητα, ἂν ζητήσῃ τούτο τὸ ἦμισυ τοὐλάχιστον τῶν ἐκλογέων κατοίκων τοῦ συνοικισμοῦ καὶ συναίνεση ὁ εἰς ὃν ζητεῖται ἢ προσάρτησις δήμος ἢ κοινότης δι' ἀποφάσεως τοῦ δημοτικοῦ ἢ κοινοτικοῦ συμβουλίου λαμβανομένης δι' ἀπολύτου πλειοψηφίας τοῦ ὅλου ἀριθμοῦ τῶν μελῶν αὐτοῦ.

2. Δὲν ἐπιτρέπεται προσάρτησις συνοικισμοῦ εἰς ἕτερον δήμον ἢ κοινότητα πρὸ τῆς παρελευσεως πενταετίας ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τοῦ Βασ. Διατάγματος περὶ ἀναγνώρισεως τοῦ δήμου ἢ τῆς κοινότητος, εἰς ὃν ὑπάρχει ὁ συνοικισμὸς ἢ τοῦ Βασ. Διατάγματος, δι' οὗ οὕτως εἶχε προσρτηθῆ εἰς τὸν δήμον ἢ τὴν κοινότητα.

Γενικαὶ διατάξεις περὶ ἀναγνώρισεως καὶ μεταβολῶν δήμων καὶ κοινοτήτων.

Ἄρθρον 5.

1. Ὡς ἐπίσης διὰ τὸν καθορισμὸν τοῦ πληθυσμοῦ κατὰ τὰς ἐν ἀρθροῖς 1 ἕως 3 περιπτώσεις λαμβάνεται ὁ πραγματικὸς πληθυσμὸς ὁ ἐμφανόμενος εἰς τὰς δημοσιευθέντας ἐπισημοῦς πίνακας τῶν ἀποτελεσμάτων τῆς τελευταίας ἀπογραφῆς τοῦ πληθυσμοῦ.

2. Ἐκλογεῖς κάτοικοι κατὰ τὰς διατάξεις τῶν ἀρθρῶν 2 ἕως 4 εἶναι οἱ δημόσιοι οἱ ἐγγεγραμμένοι εἰς τὰς καταλόγους τῶν ἐχόντων τὸ πρὸς ἐκλογὴν τῶν ἐπισημοῦν καὶ κοινοτικῶν ἔργων δικαίωμα καὶ κατοικοῦντες ἐν τῷ δήμῳ ἢ τῇ κοινότητι.

4. Το δικαστήριον δύναται να διατάξη επιτόπιον έρευναν ανεργουμένην υπ' αὐτῶν ἢ δι' ἑνὸς τῶν μελῶν του καλουμένων πάντοτε τῶν ἐνδ' αφορομένων, δύνανται δὲ ἂν κρίνη ἀναγκαστικῶς να διαβῆται, ὑπὸ μηχανικοῦ δημοσίου υπαλλήλου ὀριζομένου ὑπὸ τοῦ προέδρου τοῦ δικαστηρίου. Ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ συντάσσεται ὑπὸ τοῦ μηχανικοῦ καὶ πρόχειρον διαγράμμα τῶν ἀποφασισθέντων ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου ὁρίων, ὅπερ προσαρτᾶται εἰς τὸ πρωτότυπον τῆς ἀποφάσεως.

5. Ἀντίγραφον τῆς ἀποφάσεως κεινρωμένον ὑπὸ τοῦ προέδρου τοῦ δικαστηρίου κοινοποιεῖται πρὸς τοὺς ἐνδιαφερομένους δήμους ἢ κοινότητες καὶ ὅμοιον ἀποστέλλεται εἰς τὸν νομάρχην.

Τὸ πρωτότυπον τῆς ἀποφάσεως μετὰ διαγράμματος τῶν ὁρίων καὶ τοῦ φακέλλου τῆς υποθέσεως υποβάλλεται εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἑσωτερικῶν.

6. Μέχρις οὐ ἀποφασίσῃ ὀριστικῶς τὸ δικαστήριον ἰσχύει ἡ ἀπόφασις περὶ καθορισμοῦ ὁρίων εἰς ἐπιτροπῆς τοῦ άρθρου 11.

7. Τὸ δικαστήριον δύναται αὐτεπαγγέλτως ἢ ἐπὶ ηθιολογημένη αἰτήσεϊ τοῦ νομάρχου νὰ διορθώσῃ τὰς ἀποφάσεις αὐτοῦ ἐντὸς ἐξαμήνου ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως των, ὡς αὐτὴς πιστοποιουνται προφανῶς παραλείψεις ἢ σφάλματα περὶ τὴν περιγραφήν τῶν ὁρίων. Εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην ἡ ἀπόφασις δεόν νὰ εἶναι ὑμόρφωνος.

8. Αἱ ὀριστικαὶ ἀποφάσεις τοῦ διοικητικοῦ δικαστηρίου ὑπέκινται εἰς αἴτησιν ἀναίρεσεως ἐνώπιον τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας.

Νέος καθορισμὸς ὁρίων.

Ἄρθρον 13.

1. Νέος καθορισμὸς ὁρίων δήμων καὶ κοινότητων δὲν χωρεῖ, ἐφ' ὅσον ταῦτα καθωρίσθησαν δι' ἀνεπαρκήτου ἐκθέσεως ἐπιτροπῆς ἢ ἀποφάσεως διοικητικοῦ δικαστηρίου.

2. Κατ' ἐξαιρέσιν ἐπιτρέπεται νέος καθορισμὸς ὁρίων ἂν ἀπωλέσθῃ ἢ μὴ προσβληθῆῖσα ἐκθέσις ἐπιτροπῆς ἢ ἢ ἐκδοθεῖσα ἀπόφασις τοῦ διοικητικοῦ δικαστηρίου, ὡς καὶ ὅταν ἀπωλέσθῃ ἢ δι' ἀποφάσεως διοικητικοῦ δικαστηρίου ἀνευ ἰδίας περιγραφῆς τῶν ὁρίων ἐπικυρωθεῖσα ἐκθέσις ἐπιτροπῆς.

Εἰς τὰς περιπτώσεις ταύτας ἀρχεται ἢ συνεγίχεται ἡ διαδικασία καθορισμοῦ τῶν ὁρίων διὰ τῆς ἐκδόσεως νέας ἐκθέσεως ἢ ἀποφάσεως ὑπὸ τῆς ἀρμοδίας ἐπιτροπῆς ἢ δικαστηρίου.

3. Κατὰ πάσαν περίπτωσιν ἀπωλείας ἢ ἀποδείξεϊ αὐτῆς ἐνεργεῖται ἰδίᾳ ἐπὶ τῇ βάσει ἐγγράφων πιστοποιήσεων τῶν δημάρχων καὶ προέδρων τῶν ἐνδιαφερομένων δήμων καὶ κοινότητων, τοῦ ἐλεγκτικοῦ, τοῦ αἰεῖου τμήματος τῆς νομαρχίας καὶ τοῦ Ὑπουργεῖου Ἑσωτερικῶν.

Ἄρθρον 14.

1. Εἰς τὰ ἐκ δημοσίων υπαλλήλων μέλη τῆς ἐπιτροπῆς καὶ τοῦ δικαστηρίου καὶ τὸν γραμματεῖα χρησιμοποιεῖται ὀδοιπορικὰ ἐξόδα καὶ ἀποζημιώσεις δι' ἐκάστην συνεδρίαν ἢ ἡμέραν ἐργασίας ὀριζομένην ὑπὸ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἑσωτερικῶν.

2. Ὁ πρόεδρος καὶ ὁ γραμματεὺς δικαιουνται εἰς ἀπόληψιν τῶν δαπανηθέντων ὑπ' αὐτῶν δι' ἀντιγραφήν τῶν ἐκθέσεων καὶ ἀποφάσεων.

3. Πάντα τὰ ἐξόδα ἐσφόνουν τοὺς ἐνδιαφερομένους δήμους ἢ κοινότητες καὶ κατανέμονται μεταξὺ αὐτῶν δι' ἀποφάσεως τοῦ νομάρχου. Διὰ τὴν αἰτίαν ταύτην ἐπιτρέπεται ἢ ἐπ' ἰνόματι τῶν δικαιούχων ἐκδόσις ἐντάλματων ἐπὶ ἀποδείξει λογαριασμοῦ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'

ΠΕΡΙ ΤῶΝ ΔΗΜΟΤΩΝ

Δημοτικότης.

Ἄρθρον 15.

Πᾶς Ἕλλην ὑπηκόος εἶναι μέλος δήμου ἢ κοινότητος (δημότης).

Ἄρθρον 16.

1. Τὸ γνήσιον τέκνον εἶναι δημότης τοῦ δήμου ἢ τῆς κοινότητος τοῦ πατρὸς, τὸ δὲ ἐξωγάμον τοῦ δήμου ἢ τῆς κοινότητος τῆς μητρός.

2. Τὸ γνήσιον τέκνον γονέων ἀγνώστου ἰθαγενείας εἶναι δημότης τοῦ δήμου ἢ τῆς κοινότητος ἐν ἣ ἐγενήθη.

3. Τὸ ἐξωγάμον τέκνον τὸ νομιμοποιηθὲν κατὰ τὸν χρόνον ἀνηλικιότητος ἀποκτᾶ τὴν δημοτικότητα τοῦ πατρὸς ἀπὸ τῆς νομιμοποιήσεως.

4. Τὸ ἐξωγάμον τέκνον τὸ ἀναγνωρισθὲν κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἀνηλικιότητος ἀποκτᾶ τὴν δημοτικότητα τοῦ πατρὸς ἀπὸ τῆς ἐκουσίας ἢ τῆς πλήρους δικαστικῆς ἀναγνωρίσεως.

5. Δημότης νομιμοθετεῖται κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἀνηλικιότητος ἀποκτᾶ τὴν δημοτικότητα τοῦ νομιμοθετηθέντος ἀπὸ τῆς νομιμοποιήσεως.

6. Τὸ ἀγνώστου γονέων τέκνον γίνεται δημότης τοῦ δήμου ἢ τῆς κοινότητος ἐν ἣ εὐρέθη.

7. Ὁ ἀποκτῆρας κατοικίαν ἐν τριῶν δήμῳ ἢ κοινότητι δύναται μετὰ διεσίαν νὰ γίνῃ δημότης αὐτῆς δι' αἰτήσεως. Ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ τὰ ἀνήλικα τέκνα ἀκολουθοῦν τὴν δημοτικότητα τοῦ πατρὸς.

8. Ἡ μετὰ δημότου συζευχθεῖσα γυνὴ δύναται νὰ ἀποκτήσῃ τὴν δημοτικότητα τοῦ συζύγου αὐτῆς δι' αἰτήσεως.

9. Ἀλλοδαπὸς ἀποκτᾶ τὴν ἐλληνικὴν ἰθαγενείαν καθίσταται δι' αἰτήσεως δημότης ἐν τῷ δήμῳ ἢ τῇ κοινότητι τῆς κατοικίας του.

Ἄρθρον 17.

Ἡ ἐν τινι δήμῳ ἢ κοινότητι δημοτικότης ἀπόλλυται διὰ τῆς ἀπεκτιήσεως ἐτέρας ἐν ἄλλῳ δήμῳ ἢ κοινότητι.

Ἄρθρον 18.

Οἱ δημόται συνεισφέρουν ἀνάλογως τῶν δυνάμεων των εἰς ὅλας τὰς κοινὰς υποχρεώσεις καὶ βάρη πρὸς ἐπιτυχίαν τῶν σκοπῶν τοῦ δήμου ἢ τῆς κοινότητος.

Γενικὸν μητρώον δημοτῶν.

Ἄρθρον 19.

1. Εἰς ἕκαστον δήμον καὶ κοινότητα καταρτίζεται καὶ τηρεῖται γενικὸν μητρώον τῶν δημοτῶν ἀμωστέρων τῶν φύλων.

2. Τὰ τῆς καταρτίσεως καὶ τηρήσεως τῶν γενικῶν μητρώων τῶν δημοτῶν, ὁ τύπος αὐτῶν καὶ ἡ ἄλλη ἀναγκαία λεπτομέρεια καθορίζονται δι' αὐτ. Διατάγματος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'

ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ ΔΗΜΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ

Ἄρθρον 20.

Εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τῶν δήμων καὶ κοινότητων ἀνήκει ἡ διοίκησις τῶν τοπικῶν υποθέσεων.

Ἄρθρον 21.

1. Ἀνήκουν εἰς τὴν ἀποκλειστικὴν ἀρμοδιότητα τῶν δήμων καὶ κοινότητων αἱ ἐξῆς τοπικαὶ υποθέσεις:

α) Ἡ κατασκευὴ, συντήρησις καὶ λειτουργία συστημάτων ὑδρεύσεως.

β) Ἡ κατασκευὴ, συντήρησις καὶ λειτουργία συστημάτων ὑπνύμων καὶ ἀποχετεύσεων.

γ) Ἡ κατασκευὴ καὶ συντήρησις δημοτικῶν ἢ κοινωτικῶν οδῶν, πλατειῶν καὶ γειρωρῶν.

δ) Ἡ ἐκτέλεσις καὶ ἐκμετάλλεσις ἔργων ἠλεκτροφωτισμοῦ, πλὴν τῶν περιπτώσεων ἐξτρεμιστικῶν πλειονίων δήμων ἢ κοινότητων δι' ἐνιαίου ἔργου γενικωτέρου σημασίας.

ε) Ἡ μέριμνα διὰ τὴν ἐν γένει καθαριότητα.

στ) Ἡ κατασκευὴ, συντήρησις καὶ λειτουργία συστημάτων ἀρδεύσεως καὶ ἐγγειοβελτιωτικῶν ἔργων.

ζ) Ἡ κατασκευὴ, συντήρησις καὶ λειτουργία δημοτικῶν καὶ κοινωτικῶν ἄλσων, παιδικῶν κήπων, υπαίθριων κωινογυμνασίων κ.τ.λ. ἀναψυχῆς καὶ ἐν γένει ἔργων ἐξωραϊστικῶν.

η) Ἡ ἔκδοσις καὶ συντήρησις κοιμητηρίων.

β) Η κατασκευή και συντήρηση εργασιών και έργων και η ρύθμιση της λειτουργίας αυτών.

γ) Η κατασκευή και συντήρηση οδικών ή κοινοτικών αγρών και τόπων αγρών και η ρύθμιση της λειτουργίας αυτών.

δ) Η μέριμνα δια την εξασφάλιση γαιών προς βιοκήνη των γαιών των δημοσίων και η βελτίωση των βιοκησίων αυτών.

ε) Η κατασκευή, συντήρηση και λειτουργία δημοτικών και κοινοτικών λουτρών και αποχωρητηρίων.

στ) Η κατασκευή, συντήρηση και λειτουργία εγκαταστάσεων θαλασσιών λουτρών και η διευθέτηση παραθαλασσιών τόπων αναψυχής.

ζ) Δι' αποφάσεως του δημοτικού ή κοινοτικού συμβουλίου εγκρινομένης υπό του νομάρχου δύναται να παραχωρούνται με ή χωρίς τον τίτλον των ανωτέρω δημοτικών ή κοινοτικών υπηρεσιών, εις τὰ κτήρια ή εις νομικά πρόσωπα εφ' όσον τούτοις τίθεται ζητηθή και αυτών και ο όμιλος ή η κοινότης δεν δύναται να διαθέση τας απαιτούμενας εσόδους δια την εκτέλεσιν των οικείων έργων.

Προκειμένου περί εκτελέσεως και εκμεταλλεύσεως έργων ηλεκτροπαραγωγής, εν τ' οικεία δήμος ή κοινότης δεν επιβάλλει εις την εκτέλεσιν τούτων έντος προθεσμίας τριμήνου διά κοινής αποφάσεως των Υπουργίων Κοινωνικών και Βιομηχανίας, δύναται να παραχωρηθή τὰ δικαιώματα παραγωγής και διανομής ηλεκτρικής ενέργειας προς τρίτον κατά τας περί ηλεκτρικών εγκαταστάσεων διατάξεις.

Άρθρον 22.

Διά την ενέργειαν πάσης πράξεως οιοσδήποτε αρχής του κράτους ή νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου αφώρσης εις θέματα υπαχόμενα εις την αποκλειστικήν αρμοδιότητα των δήμων και κοινοτήτων ή δημιουργούσης επίδαρσιν του δημοτικού ή κοινοτικού προϋπολογισμού ή ορίσεως υπέρ υπουργών ή άλλων δημοσίων αρχών αποφασιστικής αρμοδιότητας επί τοιούτων θεμάτων πλην των δια του παρόντος κώδικος προβλεπόμενων περιπτώσεων απαιτείται πρωτογραφη ή οικείας πράξεως υπό του Υπουργού των Βιομηχανικών.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΔΗΜΟΤΙΚΑΙ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΙΚΑΙ ΑΡΧΑΙ ΚΑΙ ΕΚΛΟΓΗ ΑΥΤΩΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'

ΔΗΜΟΤΙΚΑΙ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΙΚΑΙ ΑΡΧΑΙ

Κοινοτική αρχή.

Άρθρον 23.

1. Η κοινότης διοικείται υπό του κοινοτικού συμβουλίου.

2. Το κοινοτικόν συμβούλιον αποτελείται εκ πέντε μελών εις κοινότητα πληθυσμού μέχρι 1000, εκ τῶν ἀπὸ 1001 ἕως 2000, ἐννέα ἀπὸ 2001 ἕως 4000, ἐνδεκά ἀπὸ 4001 ἕως 7000 καὶ δέκα πέντε εἰς τὰς λοιπὰς.

Δημοτικά ἀρχαί.

Άρθρον 24.

Ο δήμος διοικείται υπό του δημοτικού συμβουλίου, τῆς δημοταρχικῆς ἐπιτροπῆς καὶ τοῦ δημάρχου.

Άρθρον 25.

Τὸ δημοτικὸν συμβούλιον ἀποτελεῖται ἐξ ἐννέα μελῶν εἰς δήμους πληθυσμοῦ μέχρι 4000, ἐνδεκά ἀπὸ 4001 ἕως 7000, δεκά πέντε ἀπὸ 7001 ἕως 20.000, δεκά ἐννέα ἀπὸ 20.001 ἕως 30.000, εἴκοσι πέντε ἀπὸ 30.001 ἕως 100.000 καὶ τριάκοντα ἕως ἀπὸ 100.001 καὶ ἄνω.

Άρθρον 26.

Η δημοταρχική ἐπιτροπή ἀποτελεῖται ἐκ τοῦ δημάρχου, ὡς πρόεδρος καὶ δύο μὲν μελῶν ἐπὶ συμβουλίων μέχρι δεκά ἐννέα μελῶν, τεσσάρων δὲ ἐπὶ πολυμελεστέρων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ

Άρθρον 27.

1. Ο δήμαρχος, οἱ δημοτικοὶ καὶ οἱ κοινοτικοὶ σύμβουλοι ἐκλέγονται κατὰ τετραετίαν.

2. Η ἐκλογή ἐνεργεῖται κατὰ πᾶν τετάρτον ἔτος τὴν πρῶτην κυριακὴν μετὰ τὴν 10ην Ὀκτωβρίου.

3. Η ἐγκατάστασις τῶν ἐκλεγμένων ἀρχῶν γίνεται τὴν 1ην Ἰανουαρίου τοῦ ἐπόμενου ἔτους, ἢ δὲ θητεία αὐτῶν λήγει τὴν 31ην Δεκεμβρίου τοῦ τετάρτου ἔτους.

4. Εἰς κοινότητες, ὧν οἱ ἐκλογεῖς μετακινουῦνται ὁμαδικῶς εἰς διάφορα μέρη πρὸς παραθερισμὸν ἢ ἀσχέτησιν, ἢ ἐκλογὴ τῶν κοινοτικῶν συμβουλίων ἐνεργεῖται κατ' ἡμέραν κυριακὴν ὁριζομένην δι' ἀποφάσεως τοῦ νομάρχου, ἐντὸς τριμήνου προθέσεως ἀπὸ τῆς κατὰ τὴν ἐπίσημον ἀνήθνησιν ἐπιπέρας τῆς ἐπιπέρας εἰς τὴν ἀποφασιστὴν κοινότητα τῶν μετακινουμένων δημοτῶν κατοικῶν αὐτῆς.

Η ἐγκατάστασις τῶν ἐκλεγμένων κοινοτικῶν συμβουλίων γίνεται τὴν δεκάτην πέμπτην ἡμέραν ἀπὸ τῆς ἐπικυρώσεως τοῦ ἀποτελέσματος τῆς ἐκλογῆς, ἢ δὲ ἡμέρα τῆς λήξεως τῆς θητείας αὐτῶν ὁρίζεται δι' ἀποφάσεως τοῦ νομάρχου.

Άρθρον 28.

1. Η ἐκλογή τῶν ἀρχῶν δήμων καὶ κοινοτήτων ἀνεργουμένων κατὰ τὰ τρία πρῶτα ἔτη τῆς δημοτικῆς ἢ κοινοτικῆς περιόδου, ἐνεργεῖται ἐντὸς πρῶτων μηνῶν ἀπὸ τῆς δημοστεύσεως τοῦ περί ἀναγνωρίσεως Βασ. Διατάγματος.

Αἱ διατάξεις τοῦ προσημασμένου άρθρου ἐφαρμόζονται καὶ ἐπὶ κοινοτήτων ἐνοικιουμένων κατὰ τὰς διατάξεις τῶν παρ. 1 καὶ 4 τοῦ άρθρου 3.

Η ἐγκατάστασις τῶν ἀρχῶν τούτων ἐνεργεῖται τὴν δεκάτην πέμπτην ἡμέραν ἀπὸ τῆς κυρώσεως τοῦ ἀποτελέσματος τῆς ἐκλογῆς, ἢ δὲ ὑπηρεσία αὐτῶν λήγει μετὰ τῆς δημοτικῆς ἢ κοινοτικῆς περιόδου κατ' ἡν ἐξελέγησαν.

2. Ἄν τὸ περί ἀναγνωρίσεως νέου δήμου ἢ κοινότητος Βασ. Διάταγμα ἐξεδόθῃ ἐντὸς τοῦ τελευταίου ἔτους τῆς δημοτικῆς ἢ κοινοτικῆς περιόδου, αἱ ἐκ τούτου ἐπεργόμενα μεταβολαὶ ἐπάρχονται ἀποτελέσματα ἀπὸ τῶν ἀμέσως ἐπόμενων γενικῶν δημοτικῶν καὶ κοινοτικῶν ἐκλογῶν.

3. Καταργουμένων κοινότητος κατὰ τὰς διατάξεις τῶν παρ. 2 καὶ 3 τοῦ άρθρου 3 τοῦ παρόντος κώδικος ἢ προσαρτωμένου συνιστάσθαι, οὗτοι ὑπάρχοντες εἰς τὰς δημοτικὰς ἢ κοινοτικὰς ἀρχὰς τοῦ δήμου ἢ τῆς κοινότητος εἰς ἡν προσετήθησαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'

ΕΚΛΟΓΕΙΣ ΚΑΙ ΕΚΛΟΓΙΜΟΙ

Ἐκλογικὸν δικαίωμα.

Άρθρον 29.

1. Τὸ δικαίωμα τοῦ ἐκλέγειν τὰς δημοτικὰς ἢ κοινοτικὰς ἀρχὰς ἀντὶ εἰς πάντας τοὺς δημότας τοῦ δήμου ἢ τῆς κοινότητος, τοὺς συμπληρώσαντας τὸ 21ον ἔτος τῆς ἡλικίας των.

2. Αἱ κατὰ τὸν νόμον περί ἐκλογῆς βουλευτῶν στερήσεις τοῦ ἐκλογικοῦ δικαιώματος ἰσχύουσιν καὶ διὰ τὴν ἐκλογὴν τῶν δημοτικῶν καὶ κοινοτικῶν ἀρχῶν.

Ἄσχησις ἐκλογικοῦ δικαιώματος.

Άρθρον 30.

Εἰς ἀσκῆσιν τοῦ ἐκλογικοῦ δικαιώματος δικαιούνται οἱ δημόται ἐκλογεῖς οἱ ἐγγεγραμμένοι εἰς τὸν ἐκλογικὸν κατάλογον τοῦ δήμου ἢ τῆς κοινότητος.

Ἐκλογικὸν κατάλογον.

Άρθρον 31.

1. Οἱ ἐκλογικοὶ κατάλογοι οἱ ἰσχύοντες διὰ τὰς βουλευτικὰς ἐκλογὰς ἰσχύουσιν καὶ διὰ τὰς ἐκλογὰς τῶν δημοτικῶν καὶ κοινοτικῶν ἀρχῶν.

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΑΡΙΘΜΟΣ ΦΥΛΛΟΥ
ΤΗ, 24 ΙΟΥΛΙΟΥ 1980

ΤΕΥΧΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
168

ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 1065

Περί κυρώσεως Δημοτικού και Κοινοτικού Κώδικα.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Υφιστάμενος: *αποφώνως* μετά της Βουλής, *απαρτίτως*:

*Άρθρο μόνο.

Κυρώνεται ο Δημοτικός και Κοινοτικός Κώδικας, του οποίου το κείμενο ακολουθεί, όπως καταρτίσθηκε από την Ειδική Επιτροπή Συντάξεως Νέου Δημοτικού και Κοινοτικού Κώδικα του Ν. 174/1975.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ
ΔΗΜΟΙ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ
ΣΥΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α'
ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΑΤΑΞΗ

*Άρθρο 1.

Πρώτη βαθμίδα της τοπικής αυτοδιοικήσεως.

Οι δήμοι και οι κοινότητες αποτελούν την πρώτη βαθμίδα των οργανισμών τοπικής αυτοδιοικήσεως.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β'
ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΔΗΜΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ
— ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ

*Άρθρο 2.

Αναγνώριση και διαίρεση δήμων.

1. Δήμοι είναι: α) οι πρωτεύουσες των νομών και β) οι πόλεις που έχουν περισσότερους από δέκα χιλιάδες (10.000) κατοίκους.

2. Ο δήμος αναγνωρίζεται με διάταγμα, ενόχως του κριτήριου άρθρου 1 ή πόλη, όριστη με πρωτεύουσα νομού ή άσφου δημοσιεύθηκε η απόφαση της τελευταίας απόφασης του πληθυσμού.

3. Δήμοι που έχουν περισσότερους από εκατόν πενήντα χιλιάδες (150.000) κατοίκους διαιρούνται σε διαμερίσματα σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 110.

*Άρθρο 3.

Αναγνώριση κοινοτήτων.

1. Ένας συνοικισμός, που έχει απορροφήσει ως αυτοτελής και έχει πληθυσμό τουλάχιστον χιλίων (1.000) κατοίκων

και οικονομική δυνατότητα, μπορεί ν' αποτελέσει ιδιαίτερη κοινότητα, αν το ζητήσουν οι τρεις τέταρτα τουλάχιστον των εκλογέων κατοίκων του.

2. Οικονομική δυνατότητα σημαίνει ικανότητα του συνοικισμού να δημιουργεί έσοδα, που επαρκούν για την αντιμετώπιση των κάθε είδους εξόδων διατήρησης και όλων των υποχρεωτικών δαπανών, καθώς και να εκπαιδεύει τα απαραίτητα έργα κοινής ωφέλειας.

*Άρθρο 4.

Ενώση δήμων και κοινοτήτων.

1. Δύο ή περισσότεροι δήμοι ή κοινότητες, που συνορεύουν, μπορούν να ενώθούν και να γίνουν ένας δήμος ή μία κοινότητα, αν το ζητήσουν οι μισοί τουλάχιστον από τους εκλογείς κατοίκους του καθενός από αυτούς.

2. Μία κοινότητα, που συνορεύει με δήμο, μπορεί να ενώθει με αυτόν. Αν το ζητήσουν οι μισοί τουλάχιστον από τους εκλογείς κατοίκους της, και συναινέσει το δημοτικό συμβούλιο με την απόλυτη πλειοψηφία του συνολικού αριθμού των μελών του.

3. Μία κοινότητα, που δεν συγκεντρώνει τις προϋποθέσεις του άρθρου 3, μπορεί να καταργηθεί και να ενώθει με ένα δήμο ή με μία κοινότητα, που συνορεύει με αυτήν.

4. Δύο ή περισσότερες κοινότητες, που συνορεύουν και δεν συγκεντρώνουν τις προϋποθέσεις του άρθρου 3, μπορούν να ενώθούν και να γίνουν μία.

5. Μία κοινότητα ενώνεται με ένα δήμο ή με μία άλλη κοινότητα και στην περίπτωση του άρθρου 4β.

*Άρθρο 5.

Προσαρτησι συνοικισμών.

1. Δεν επιτρέπεται να προσαρτηθεί ένας συνοικισμός σε άλλο δήμο ή σε άλλη κοινότητα, πριν περάσει μία απόφαση από τότε που δημοσιεύθηκε το διάταγμα με το οποίο αναγνωρίστηκε ο δήμος ή η κοινότητα, όπου υπαγόταν ο συνοικισμός, ή το διάταγμα με το οποίο προσαρτήθηκε ο συνοικισμός στον δήμο ή στην κοινότητα.

2. Ένας συνοικισμός δήμου ή κοινότητας, ο οποίος έχει απορροφήσει ως αυτοτελής, μπορεί να προσαρτηθεί σε άλλο δήμο ή σε άλλη κοινότητα, με τον όποιο συνορεύει, αν το ζητήσουν οι μισοί τουλάχιστον από τους εκλογείς κατοίκους του συνοικισμού και συναινέσει ο δήμος ή η κοινότητα στον όποιο ζητείται να γίνει η προσαρτηση, με απόφαση του δημοτικού ή κοινοτικού συμβουλίου του, που λαμβάνεται με την απόλυτη πλειοψηφία του συνολικού αριθμού των μελών του.

Άρθρο 21.

Γενικά δικαιώματα και υποχρεώσεις των δημοτών και των κατοίκων.

1. Οί δημότιες συμμετέχουν ενεργά στην προσταγή των τοπικών υποθέσεων και στις δραστηριότητες του δήμου ή της κοινότητας. Όλοι οι κάτοικοι προσφέρουν τη βοήθειά τους για την εκτέλεση της αποστολής του δήμου ή της κοινότητας και συνεισφέρουν, ανάλογα με τις δυνατότητες τους, σε όλες τις κοινές υποχρεώσεις και σε όλα τα κοινά έργα.
2. Προσφορά προσωπικής εργασίας μπορεί να επιβληθεί στους κατοίκους του δήμου ή της κοινότητας μόνο για την αντιμετώπιση επείγουσας και απόρροιας ανάγκης, με ειδική απόφαση του δημοτικού ή κοινοτικού συμβουλίου, που υποβάλλεται στο νομαρχικό αρχείο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε'

ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ ΔΗΜΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ

Άρθρο 22.

Γενική αρμοδιότητα.

Η διοίκηση όλων των τοπικών υποθέσεων ανήκει στην αρμοδιότητα των δήμων και των κοινότητων.

Άρθρο 23.

Αποκλειστικές αρμοδιότητες.

Στην αποκλειστική αρμοδιότητα των δήμων και των κοινότητων ανήκουν άποσπαστα:

- 1) Η κατασκευή, η συντήρηση και η λειτουργία συστημάτων ύδρευσης.
- 2) Η κατασκευή, η συντήρηση και η λειτουργία των συστημάτων αποβλήτων και αποχετεύσεως.
- 3) Η κατασκευή και η συντήρηση δημοτικών ή κοινοτικών δρόμων, πλαταιών και γερουρών.
- 4) Η καθαριότητα καθώς και η συλλογή, η απορριμολογία, η διάθεση και η επεξεργασία των απορριμμάτων.
- 5) Η κατασκευή, η συντήρηση και η λειτουργία των δημοτικών ή κοινοτικών αλσών και κήπων, των υπαίθριων κοινοχρήστων χώρων αναψυχής και των εξωραϊστικών χώρων.
- 6) Η αστική συγκοινωνία.
- 7) Η κατασκευή και η συντήρηση δημοτικών ή κοινοτικών αγορών και τόπων αγορών καθώς και ζωοτροφών και η ρύθμιση της λειτουργίας τους.
- 8) Η κατασκευή και η συντήρηση δημοτικών ή κοινοτικών αθλητικών εγκαταστάσεων, κέντρων νεότητας και παιδικών χαρών.
- 9) Η κατασκευή κάθε δημοτικού ή κοινοτικού κτιριακού έργου, που προορίζεται για άποσπαστα κοινωφελή σκοπό, καθώς και δημοτικών ή κοινοτικών καταστημάτων.
- 10) Η ίδρυση, η συντήρηση και η λειτουργία κοιμητηρίων.
- 11) Η τοποθέτηση και η λειτουργία μετρητών ή εγκαταστάσεων αναγκαίων για τη ρύθμιση της σταθμεύσεως σε κοινόχρηστους χώρους.
- 12) Η μέριμνα για την εξασφάλιση γης για τη δόση των ζώων των δημοτών και η βελτίωση των βοσκοτόπων.

Άρθρο 24.

Συντρέχουσες αρμοδιότητες.

1. Ο δήμος ή η κοινότητα μπορεί να αναπτύσσει και κάθε άλλη δραστηριότητα, που δεν περιλαμβάνεται στην αποκλειστική αρμοδιότητα του και που προάγει τα κοινωνικά, πολιτιστικά, πνευματικά και οικονομικά συμφέροντα των δημοτών. Αν το αποφασίσει το δημοτικό ή το κοινοτικό συμβούλιο με την απόλυτη πλειοψηφία του συνολικού αριθμού των μελών του, και ιδίως:

α) να αξιοποιεί για τουριστικούς λόγους δημοτικές ή κοινοτικές περιοχές καθώς και παραθαλάσσιους χώρους και θαλασσιές εκτάσεις που παραχωρούνται από το κράτος,

β) να κατασκευάζει και να συντηρεί συγκροτήματα λαϊκών κατοικιών και θερέτρων και να φροντίζει για τη λειτουργία τους.

γ) να ιδρύει παιδικούς, θρησκευτικούς και υγειονομικούς σταθμούς καθώς και άλλα κέντρα για την παροχή κοινωνικών υπηρεσιών (όπως νοσοκομεία, γαστρονομία, ερευνασμεία, ορφανοτροφεία, γηροκομεία) και να φροντίζει για τη λειτουργία τους.

δ) να ιδρύει πολιτιστικά και πνευματικά κέντρα (όπως βιβλιοθήκες, μουσεία, πινακοθήκες, φιλαρμονικές, θέατρα) και να φροντίζει για τη λειτουργία τους.

ε) να κατασκευάζει και να συντηρεί συστήματα άρδευσης και αγροελεγκτικών έργων και να φροντίζει για την προστασία του υπόγειου υδατικού δυναμικού της περιφέρειάς του,

στ) να κατασκευάζει και να συντηρεί λουτρά και αποχωρητήρια και να φροντίζει για τη λειτουργία τους.

ζ) να κατασκευάζει έργα για την προστασία του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος,

η) να ελέγχει την τήρηση των διατάξεων που αφορούν την καθαριότητα, την κυκλοφορία και τη στάθμευση των οχημάτων, την οικοδόμηση, την αποχέτευση, τη μόλυνση του περιβάλλοντος και την προστασία του υπόγειου υδατικού δυναμικού και να υποβάλλει μηνύσεις για την παράβασή τους.

2. Για την άσκηση της αρμοδιότητας που αναφέρεται με το στοιχείο η', ο δήμος ή η κοινότητα μπορεί να προβλέπει στον οργανισμό εσωτερικής υπηρεσίας τη συγκρότηση σχετικής ειδικής υπηρεσίας. Η απόφαση του δημοτικού ή κοινοτικού συμβουλίου εφ' όσον αφορά με την πλειοψηφία που προβλέπει η παράρ. 1.

Άρθρο 25.

Ανάθεση της εκτέλεσης δραστηριοτήτων σε άλλα νομικά πρόσωπα.

1. Με την επιφύλαξη των διατάξεων του Κώδικα, που αφορούν τα ιδρύματα, τα λοιπά δημοτικά και κοινοτικά νομικά πρόσωπα και τις επιγυρησεις, ένας δήμος ή μία κοινότητα ή περισσότεροι δήμοι ή κοινότητες μπορούν, κατ' εξαίρεση, να αναθέτουν για ορισμένο χρονικό διάστημα την άσκηση ορισμένων δραστηριοτήτων τους στο κράτος ή σε άλλο νομικό πρόσωπο.

2. Την ανάθεση της δραστηριότητας αποφαίνεται το δημοτικό ή κοινοτικό συμβούλιο με την απόλυτη πλειοψηφία του συνολικού αριθμού των μελών του. Με την ίδια απόφαση καθορίζονται η διάρκεια της ανάθεσης και οι όροι της.

3. Όταν ο δήμος ή η κοινότητα αναθέτει τη δραστηριότητα σε άλλο, εκτός από το κράτος, νομικό πρόσωπο, στους όρους της ανάθεσης μπορεί να περιλαμβάνεται και η εκπροσώπηση του δήμου ή της κοινότητας στο όργανο που διαχειρεί το νομικό πρόσωπο.

Άρθρο 26.

Δημοτικές—κοινοτικές διατάξεις.

1. Με απόφαση του δημοτικού ή του κοινοτικού συμβουλίου εκδίδονται διατάξεις, που καθορίζουν τη λειτουργία και τη χρήση των δημοτικών και κοινοτικών αγορών και των τόπων αγορών, των συστημάτων ύδρευσης και των συστημάτων αποχετεύσεως, των αλσών και των κήπων, των κοιμητηρίων, των αθλητικών εγκαταστάσεων, των κέντρων νεότητας, των παιδικών χαρών, των παιδικών και θρησκευτικών σταθμών, των υγειονομικών σταθμών και των κέντρων για την παροχή κοινωνικών υπηρεσιών, των πολιτιστικών και πνευματικών κέντρων, των δημοτικών ή κοινοτικών λαϊκών κατοικιών, θερέτρων και τουριστικών εγκαταστάσεων. Με όμοιες διατάξεις ρυθμίζονται τα θέματα που αφορούν την καθαριότητα και οι όροι για τη χρήση των πα-

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Α Ο Η Ν Α
1 ΜΑΡΤΙΟΥ 1985

ΤΕΥΧΟΣ ΠΡΩΤΟ

ΑΡΙΘΜΟΣ ΦΥΛΑΚΟΥ
27

ΠΡΟΕΔΡΙΚΟ ΔΙΑΤΑΓΜΑ ΑΡΙΘ. 76

ωδικοποίησε σε ενιαίο κείμενο νόμου με τίτλο «Δημοτικές και Κοινοτικές Κώδικας», των ισχυουσών διατάξεων του δημοτικού και κοινοτικού κώδικα, όπως τροποποιήθηκαν και συμπληρώθηκαν.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Έχοντας υπόψη:

1. Τις διατάξεις του άρθρου 68 του νόμου 1416/1984 (ΦΕΚ 18/21.2.84 τ. Α') «τροποποίηση και συμπλήρωση διατάξεων της δημοτικής και κοινοτικής νομοθεσίας για την γρήση της Αποκέντρωσης και την ενδυνάμωση της Τοπικής Αυτοδιοίκησης».

2. Την 74721/19.10.84 κοινή απόφαση των Πρωθυπουργού και Υπουργού Εσωτερικών «Μεταβίβαση αρμοδιοτήτων σε Υπουργούς Εσωτερικών» (ΦΕΚ 744/22.10.84 τ. Β').

3. Την 1η της 3ης Ιανουαρίου 1985, γνωμοδότηση του βουλίου Εκτελεστικής, με πρόταση του Υπουργού Εσωτερικών, αποφασίζουμε:

Άρθρο μόνο.

ωδικοποιούνται σε ενιαίο κείμενο νόμου με τίτλο «Δημοτικές και Κοινοτικές Κώδικας» οι ισχύουσες διατάξεις του κώδικα και κοινοτικού κώδικα (Ν. 1065/1980) όπως τροποποιήθηκαν και συμπληρώθηκαν με:

α. Τους Νόμους:

1) 1080/1980 (άρθρα 27 παρ. 1 και 2, 29) «περί τροποποίησης και συμπλήρωσης διατάξεων των περί των βίων των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης νομοθεσίας και άλλων τινών συναφών διατάξεων» (ΦΕΚ Α' 246/)).

2) 1144/1981 (άρθρο 16) «περί σκαλλήσεως εντύπων, ρηγείας τέρων συναφών πράξεων, ως και ρυθμίσεως θετικών τινών αφορώντων εις τους Ο.Τ.Α. και το Υπουργείο εσωτερικών» (ΦΕΚ Α' 96/1981).

3) 1188/1981 (άρθρο 350) «περί κωδικοποίησης του Κώδικα καταστάσεως προσωπικού οργανισμού τοπικής αυτοδιοίκησης» (ΦΕΚ Α' 204/1981).

4) 1232/1982 (άρθρα 4 παρ. 2, 7 και 19) «αναφορά (ύ, τροποποίηση και συμπλήρωση των διατάξεων του Ν.Δ. /1964 και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ Α' 22/1982).

5) 1266/1982 (άρθρο 14 παρ. 1) «Όργανα απήρσεως νομισματικής, πιστωτικής και συναλλαγματικής πολιτικής άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ Α' 81/1982).

6) 1270/1982 «Τροποποιήσεις του δημοτικού και κοινοτικού κώδικα για το εκλογικό σύστημα τη δημοτική αποκέντρω-

ση, τη λαϊκή συμμετοχή και τη διοικητική αυτοτέλεια των δήμων και κοινοτήτων» (ΦΕΚ Α' 93/1982).

7) 1288/1982 (άρθρο 24) «Ρύθμιση θεμάτων αρμοδιότητας Υπουργείου Προεδρίας της Κυβέρνησης και της Γ.Ε.Ν.Ε.Α. καθώς και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ Α' 120/1982).

8) 1397/1983 (άρθρο 40 παρ. 4) «Εθνικό Σύστημα Υγείας» (ΦΕΚ Α' 143/1983).

9) 1406/1983 (άρθρα 1, 3 και 6) «Ολοκλήρωση της διαδικασίας των τακτικών διοικητικών διαστατηρίων, συγκρότηση Γενικής Επιτροπής της Εκτελεστικής των τακτικών διοικητικών διαστατηρίων και ρύθμιση μερικών άλλων θεμάτων» (ΦΕΚ Α' 182/1983) και

10) 1416/1984 «τροποποίηση και συμπλήρωση διατάξεων της δημοτικής και κοινοτικής νομοθεσίας για την ενίσχυση της Αποκέντρωσης και την ενδυνάμωση της Τοπικής Αυτοδιοίκησης» (ΦΕΚ Α' 18/1984).

Β. Τα Προεδρικά Διατάγματα:

α) 22/1982 «Κατάργηση διατάξεων που προβλέπουν την έγκριση πράξεων των δημοτικών ή κοινοτικών συμβουλίων» (ΦΕΚ Α' 3/1982) και

β) 331/1983 «Μεταβίβαση αρμοδιοτήτων του Υπουργού Εσωτερικών στους Νομάρχες» (ΦΕΚ Α' 119/1983).

Γ. Τις Υπουργικές Αποφάσεις:

α) 32480/26.4.1982 (ΦΕΚ Β' 213/1982) κοινή απόφαση των Υπουργών Προεδρίας της Κυβέρνησης και Εσωτερικών «Αναμόρφωση Συλλογών Οργάνων Γνωμοδοτικής και Αποφασιστικής αρμοδιότητας του Υπουργείου Εσωτερικών».

β) 80951/27.9.1982 (ΦΕΚ Β' 1004/1982) απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών «Αύξηση ποσού πάγιας προκαταβολής σε Δήμους» και

γ) 32290/22.4.1983 (ΦΕΚ Β' 264/1983) απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών «Αύξηση των χρηματικών ορίων του άρθρου 236 του δημοτικού και κοινοτικού κώδικα».

ΔΗΜΟΤΙΚΟΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟΣ ΚΩΔΙΚΑΣ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ ΔΗΜΟΙ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ· ΣΥΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α' ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΑΤΑΞΗ

Άρθρο 1.
(Άρθρο 1 ν. 1065/1980)

Πρώτη βαθμίδα της τακτικής αυτοδιοικήσεως.

Οι δήμοι και οι κοινότητες αποτελούν την πρώτη βαθμίδα των οργανισμών τακτικής αυτοδιοικήσεως.

α την εκπαίδευση της αποστολής του δήμου ή της κοινότητας και συνεισφέρουν, ανάλογα με τις δυνατότητες τους, σε όλες τις κοινές υποχρεώσεις και σε όλα τα κοινά δαρή.

2. Προσφορά προσωπικής εργασίας μπορεί να επιδραστεί ως κατοίκους του δήμου ή της κοινότητας μόνο για την υλοποίηση επείγουσας και απρόβλεπτης ανάγκης με ειδική απόφαση του δημοτικού ή κοινοτικού συμβουλίου, που υποβάλλεται στο νομάρχη κριτικώς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε'

ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ ΔΗΜΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ

Άρθρο 22.

(Άρθρο 22 Ν. 1065/1980)

Γενική αρμοδιότητα.

Η διοίκηση όλων των τοπικών υποθέσεων ανήκει στην αρμοδιότητα των δήμων και των κοινοτήτων.

Άρθρο 23.

(Άρθρο 23 Ν. 1065/1980 — Άρθρο 15 Ν. 1416/1984)

Αποκλειστικές αρμοδιότητες.

1. Στην αποκλειστική αρμοδιότητα των δήμων και των κοινοτήτων ανήκουν επωσδήποτε:

α) Η κατασκευή ή συντήρηση και η λειτουργία συστημάτων υδρεύσεως.

β) Η κατασκευή, η συντήρηση και η λειτουργία των συστημάτων αποβλήτων και αποχετεύσεως.

γ) Η κατασκευή και η συντήρηση δημοτικών ή κοινοτικών, πλατειών και γεφυρών.

δ) Η καθαριότητα καθώς και η συλλογή, η αποκομιδή, η διάθεση και η επεξεργασία των απορριμμάτων.

ε) Η κατασκευή, η συντήρηση και η λειτουργία των δημοτικών ή κοινοτικών αλσών και κήπων, των παιδικών και γηπέδων χώρων αναψυχής και των εξωραϊστικών χώρων.

ς) Η αστική συγκοινωνία.

ζ) Η κατασκευή και η συντήρηση δημοτικών ή κοινοτικών αγορών και τόπων αγορών καθώς και ζωαγορών και δημοσιών της λειτουργίας τους.

η) Η κατασκευή και η συντήρηση δημοτικών ή κοινοτικών αθλητικών εγκαταστάσεων, κέντρων νεότητας και παιδικών χώρων.

θ) Η κατασκευή κάθε δημοτικού ή κοινοτικού κτιριακού έργου, που προορίζεται για σκοπούς κοινωφελή σπουδών και δημοτικών ή κοινοτικών καταστημάτων.

ι) Η ίδρυση, η συντήρηση και η λειτουργία κοιμητηρίων. Η τοποθέτηση και η λειτουργία μετρητών ή εγκαταστάσεων αναγκών για τη ρύθμιση της σταθμεύσεως σε και στους χώρους.

ια) Η μέριμνα για την εξασφάλιση της για τη ύσική ζώνων των δημοτών και τη βελτίωση των βιοκοτόπων.

Η σύσταση, κατάρτιση και ρύθμιση της λειτουργίας εμποροπανηγύρεων και ο ορισμός του τόπου και του χρόνου τέλεσής τους αποφασίζεται από το δημοτικό ή κοινοτικό συμβούλιο. Οι διατάξεις του άρθρου 29 ισχύουν και για τη ρύθμιση των εμποροπανηγύρεων. Κατ' εξαίρεση για τη λειτουργία των εμποροπανηγύρεων, γενικότερης τοπικής σημασίας έχουν καθιερωθεί ειδικά ή με διατάγματα, αποσπασματικά από σύμφωνη γνώμη του νομαρχιακού συμβουλίου, η οποία επιφέρει ο νομάρχης για τη λειτουργία τους, αν για οποιοδήποτε λόγο αρνείται το δημοτικό ή το κοινοτικό συμβούλιο. Σε περίπτωση αυτή ισχύει ο τόπος, χρόνος και τρόπος λειτουργίας των προηγούμενων ετών.

Άρθρο 24.

(Άρθρο 24 Ν. 1065/1980 — Άρθρο 26 παρ. 3, 4 Ν. 1080/1980 — Άρθρο 16 Ν. 1416/1984)

Συντρέχουσες αρμοδιότητες.

Ο δήμος ή η κοινότητα μπορεί να αναπτύσσει και άλλη δραστηριότητα, που δεν περιλαμβάνεται στην αποκλει-

στική αρμοδιότητά του και που προάγει τα κοινωνικά, πολιτιστικά, πνευματικά και οικονομικά συμφέροντα των δημοτών, αν το αποφασίσει το δημοτικό ή το κοινοτικό συμβούλιο με την απόλυτη πλειοψηφία του συνολικού αριθμού των μελών του, και ιδίως:

α) Να αξιοποιεί, για τουριστικούς λόγους, δημοτικές ή κοινοτικές περιχές, παραθαλάσσιους χώρους και θαλασσοκρήνες που παραχωρούνται από το κράτος και να κατασκευάζει και εκμεταλλεύεται ξενοδοχειακές μονάδες, ξενώνες, καταστηματακέντρα και κέντρα χειμερινού τουρισμού.

β) Να κατασκευάζει, να συντηρεί συγκροτήματα λαϊκών παιδικών και θεάτρων και να φροντίζει για τη λειτουργία τους και να αναλαμβάνει τη μελέτη, διαχείριση και εκτέλεση προγραμμάτων οικιστικής και πολεοδομικής ανάπτυξης της περιοχής.

γ) Να ιδρύει παιδικούς, βρεφικούς, βρεφονηπιακούς σταθμούς και άλλα νομικά πρόσωπα για την παροχή κοινωνικών υπηρεσιών, όπως κέντρα ψυχαγωγίας και αναψυχής για τους ηλικιωμένους, βρεφονηπεία, ορφανοτροφεία, γηροκομεία, κέντρα ανοικτής περίθαλψης ηλικιωμένων και να φροντίζει για τη λειτουργία τους.

δ) Να ιδρύει και να φροντίζει για τη λειτουργία πολιτιστικών και πνευματικών κέντρων, όπως βιβλιοθήκες, μουσεία, πινακοθήκες, φιλαρμονικές, θέατρα να αναλαμβάνει την επισκευή και συντήρηση παραδοσιακών ή ιστορικών κτιρίων που παραχωρούνται από δημόσιους ή ιδιωτικούς φορείς ή φυσικά πρόσωπα, για να χρησιμοποιηθούν για κοινωνικές και πολιτιστικές λειτουργίες και σε συνεργασία με τους αρμόδιους δημόσιους φορείς να συντηρεί και φροντίζει τη λειτουργία αρχαιολογικών και ιστορικών χώρων της περιοχής.

ε) Να κατασκευάζει και να συντηρεί συστήματα αρδύσεως και εγγειοβελτιωτικά έργα και να φροντίζει για την προστασία του υπόγειου υδάτινου δυναμικού της περιοχής τους.

ςτ) Να αξιοποιεί και να εκμεταλλεύεται ιαματικές πηγές της περιοχής και να κατασκευάζει, συντηρεί και φροντίζει για τη λειτουργία λουτρών και αποχλωματηρίων.

ζ) Να κατασκευάζει έργα και να λαμβάνει μέτρα για την προστασία του φυσικού και του πολιτιστικού περιβάλλοντος και του διατηρούμενου χώρου και να φροντίζει για την προστασία της ζωής και των υλικών αγαθών, των κατοίκων και της δημόσιας και δημοτικής ή κοινοτικής περιουσίας, από βίαια ή έκτακτα γεγονότα και περιστατικά, όπως οι πλημμύρες, οι θαλασπικές κυματώσεις, οι σεισμοί.

η) Να ελέγχει την τήρηση των διατάξεων, που αφορούν την καθαριότητα, την κυκλοφορία και τη στάθμευση των οχημάτων, την οικοδόμηση, την ίδρυση και την αποχέτευση, τη μόλυνση του περιβάλλοντος, την προστασία του υπόγειου υδάτινου δυναμικού και την εκπαγή καυσαερίων και να υποβάλλει μηνύσεις για τυχόν παραβάσεις.

θ) Μετά από συναίνεση του οικείου φορέα και σε συνεργασία μαζί του να αναλαμβάνει την προστασία και η εξασφάλιση των ακτών και των θαλασσοκρήσεων της περιοχής.

ι) Να αναλαμβάνει την κατασκευή και συντήρηση δημοτικών έργων, δημοτικού ή κοινοτικού ενδιαφέροντος, που ανατίθενται από δημόσιους φορείς και να επισκευάζει και συντηρεί σχολικά κτίρια.

ια) Να αξιοποιεί και εκμεταλλεύεται τοπικούς φυσικούς πόρους και να ανεγείρει βιοτεχνικά κέντρα και: κτίρια, στις ειδικές βιοτεχνικές και βιομηχανικές ζώνες, που καθορίζονται στα πλαίσια του πολεοδομικού και χωροταξικού σχεδιασμού.

ιβ) Να αξιοποιεί και εκμεταλλεύεται τις ήπιες μορφές ενέργειας, όπως την ηλιακή ή αιολική ενέργεια, τη βιοενέργεια και τη γεωθερμία.

ιγ) Να αναλαμβάνει την αποδέρνωση, βιοκίνηση και επεξεργασία υγρών καπνών και υγραερίων, ιδιαίτερα σε νησιωτικές περιοχές.

δ) Να προωθεί πολιτιστικές, φιλανθρωπικές και αθλητικές δραστηριότητες ιδρύοντας κέντρα διδασκαλίας μουσικής, χόρευσης, ψαλμωδίας, αεροβικών, σπορς τσερν, σχολές λυρικής τέχνης και εκπαιδευτικά προσανατολισμού.

ε) Να προσδιορίζει τους χώρους σιδημευτής οχημάτων.
στ) Να ασκεί κάθε αρμοδιότητα που του ανατίθεται ή αναλαμβάνει με προγραμματικές συμβάσεις από τους φορείς του πρώτου τομέα της παραγράφου 6 του άρθρου 1 του νόμου 1256/82.

2. Για την άσκηση της αρμοδιότητας που αναφέρεται με το στοιχείο η' ο δήμος ή η κοινότητα μπορεί να προβάλει στον οργανισμό εποπτική υπηρεσία τη συνδρομή ογκωδών υπηρεσιών. Η απόφαση του δήμου ή κοινότητας σύμφωνα με την περίπτωση α του άρθρου 1 του νόμου 1256/82.

3. Με κριτήριο διάταγμα που εκδίδεται με πρόταση του Υπουργού των Εσωτερικών, μετά από γνώμη του Διαρκητικού Συμβουλίου της Κεντρικής Ένωσης Δήμων και Κοινοτήτων της Ελλάδος καθορίζονται οι αρμοδιότητες και ο τρόπος άσκησης αυτών, τα προσόντα, τα καθήκοντα, τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις των οργάνων της ειδικής υπηρεσίας, της παραγράφου 2.

4. Με απόφαση του Υπουργού των Εσωτερικών καθορίζεται κάθε αναγκαία λεπτομέρεια για την εφαρμογή των διατάξεων της παραγράφου 3.

Άρθρο 25.

(Άρθρο 8 Ν. 1416/1984)

Μεταδίδεται αρμοδιότητα — Μεταφορά πόρων.

1. Με προεδρικά διατάγματα, που εκδίδονται με πρόταση των Υπουργών Προεδρίας της Κυβέρνησης, Εσωτερικών και του Αιγαιού κατά περίπτωση υπουργών, αρμοδιότητες, που ασκούνται από: α) τους υπουργούς, β) τους νομάρχες, γ) τους προϊταμένους των κεντρικών υπηρεσιών των υπουργείων και δ) τους προϊταμένους των περιφερειακών αρχών νομαρχιακού και εναλλακτικού επιπέδου των υπηρεσιών, μπορεί να μεταδίδονται σε οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης, εφόσον αφορούν υποθέσεις τοπικού χαρακτήρα.

2. Με όμοια διατάγματα και με τις παραπάνω προϋποθέσεις, αρμοδιότητες που ασκούνται από νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου ή υπηρεσίες επιτελεστικής ή οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης μπορεί να μεταδίδονται σε οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης μετά από σύμφωνη γνώμη του διοικητικού συμβουλίου τους.

3. Με προεδρικά διατάγματα, που εκδίδονται με πρόταση του Υπουργού Εσωτερικών και του αρμόδιου κατά περίπτωση Υπουργού, ανεξαρτήτως αρμοδιότητας των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης που αναφέρονται στο άρθρο 24 μπορεί να υποφέρονται στην κατηγορία των αποκλειστικών του άρθρου 23 με να εξελισκούνται το περιεχόμενό τους.

4. Σε όλες τις παραπάνω περιπτώσεις, με τα ίδια διατάγματα που προαναφέρονται και από τον Υπουργό Οικονομικών, εξασφαλίζεται στους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης και η μεταφορά των αναγκαίων, για την άσκηση των νέων αρμοδιοτήτων τους, πόρων.

Άρθρο 26.

(Άρθρο 9 Ν. 1416/1984)

Κατάρτιση Λιμενικών Ταμείων — Μεταφορά αρμοδιοτήτων κ.λπ.

1. Με προεδρικά διατάγματα, που εκδίδονται με πρόταση των Υπουργών Προεδρίας της Κυβέρνησης, Εσωτερικών, Δημόσιας Ύψης και Ύποθηκών, Ναυτιλίας, μπορεί να καταρτιστούν λιμενικά ταμεία και οι αρμοδιότητές τους να μεταφέρονται σε οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης ύστερα από σύμφωνη γνώμη των συμβουλίων τους και γνώμη των λιμενικών επιτροπών.

Το προσωπικό που υπηρετεί κατά το χρόνο κατάρτισης του μενικού ταμείου μεταφέρεται στον οικείο οργανισμό τοπικής

αυτοδιοίκησης και εντάσσεται με την ίδια σχέση με την οποία υπήρξε στο λιμενικό ταμείο. Η ένταξη γίνεται με κεντρικές ή με τοπικές αποφάσεις και σε συνθήκη παρυσιασμού με θέσεις που συνιστούν αυτοτελή με τον οργανισμό οργανισμικές υπηρεσίες. Η ένταξη ο καθ' ύλην της επιφύλαξης υπηρεσιών των εντασσόμενων και η ρύθμιση όλων των διατάξεων της υπηρεσιακής τους κατάσταση, που αφορούν από την μεταφορά προσωπικού, γίνονται με απόφαση του αρμόδιου για διορισμό οργάνου, ύστερα από σύμφωνη γνώμη των αρμόδιου υπηρεσιακού συμβουλίου του προσωπικού των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης. Με όμοια διατάγματα ρυθμίζονται η μεταφορά σε άλλους επαγγελματικούς φορείς των ασφαλιστικών εισφορών και των ασφαλιστικών δικαιωμάτων των προστάτων και που μεταφέρεται καθώς και κάθε άλλο θέμα σχετικό με την ασφάλιση και την πρόνοια του προσωπικού αυτού.

2. Οι οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης με τη δημοσίευσή του διατάγματος υποείργονται αυθόρμητα σε όλα τα δικαιώματα κ.α. υποχρεώσεις των λιμενικών ταμείων που καταργούνται. Στο περιθώριο των ειδικών μεταγραφών σημειώνεται, προκειμένου για αλίηνα η μεταβολή που εισάγεται με το νόμο αυτό. Εκκρεμείς θέσεις των ταμείων που καταργούνται συνεχίζονται στο όνομα των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης.

3. Με όμοια διατάγματα μπορεί ορισμένες από τις αρμοδιότητες λιμενικού ταμείου που δεν καταργούνται να μεταφέρονται σε οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης, εφόσον αφορούν λιμάνια που έρχονται μέσα στην εδαφική τους περιφέρεια. Με τα ίδια διατάγματα καταργούνται θέσεις προσωπικού που πλέον υφίστανται μετά τη μεταφορά των αρμοδιοτήτων αυτών και ρυθμίζονται όλα τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις του λιμενικού ταμείου που συνδέονται άμεσα ή έμμεσα με τις μεταδιδόμενες αρμοδιότητες και κάθε αναγκαία λεπτομέρεια.

Το προσωπικό των καταργούμενων θέσεων του λιμενικού ταμείου μεταφέρεται στο δήμο ή την κοινότητα στην οποία μεταφέρθηκαν οι αρμοδιότητες. Για το προσωπικό αυτό εφαρμόζονται οι διατάξεις της προηγούμενης παραγράφου.

4. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών, Δημόσιας Ύψης και Ύποθηκών, Ναυτιλίας μπορεί να ενταχθούν σε δήμο ή κοινότητα η εκτελεστική λιμενικών έργων. Οι πρόσδοχοι από την εκτελεστική ή χρήση των έργων αυτών αποκτών έσοδα του δήμου ή της κοινότητας και εισπράττονται από αυτούς.

5. Με απόφαση του νομάρχη μπορεί να γίνει απόφαση σε δήμο ή κοινότητα προσωπικού λιμενικού ταμείου που υπηρετεί με σχέση δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου μετά από σύμφωνη γνώμη της λιμενικής επιτροπής και των οικείων δημοτικών ή κοινοτικών συμβουλίων.

Δεν φέρεται κανένα από τα δικαιώματα του προσωπικού που αποσπάται από την υπηρεσία του στο λιμενικό ταμείο.

6. Η παράγραφος 4 του άρθρου 1 του νομοθετικού διατάγματος 1302/1949 (ΦΕΚ Α. 304) καταργείται.

Άρθρο 27.

(Άρθρο 11 Ν. 1416/1984)

Προγραμματικές συμβάσεις.

1. Για τη μελέτη και εκτέλεση έργων ή προγραμμάτων οντατικής μιας περιόδου και για την παροχή υπηρεσιών οι οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης μπορούν να συνάπτουν προγραμματικές συμβάσεις με φορείς του δημοσίου τομέα της παραγράφου 6 του άρθρου 4 του νόμου 1256/1982 (ΦΕΚ Α. 65). Στις προγραμματικές συμβάσεις είναι δυνατή η συμπεριφορά και επιχειρήσεων των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης, συνδεδεμένων δήμων και κοινοτήτων, συνεταιρισμών, επιχειρήσεων και επαγγελματικών φορέων δημοσίου δικαίου.

2. Οι προγραμματικές συμβάσεις επικυρώνονται από τους νομάρχες στην περιοχή των οποίων πρόκειται να εκτελεσθούν. Η επικύρωση αυτή δεν απαιτείται όταν ένας ένας από τους συμβαλλόμενους είναι το κράτος.

3. Στις προγραμματικές συμβάσεις απαιτείται ορίζονται το έργο, τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις των συμβαλλόμενων,

οι πόροι που θα διατεθούν, τα κατά χρηματοδότησης και το χρονοδιάγραμμα εκτέλεσης των έργων ή των προγραμμάτων ή παροχής των υπηρεσιών. Με την ίδια σύμβαση ορίζεται επίσης ο συμβαλλόμενος φορέας στον οποίο ανατίθεται ή ο τρίτος στον οποίο μπορεί να ανατεθεί η διαχείριση, εκμετάλλευση και συντήρηση των έργων του προγράμματος κατά την ολοκλήρωσή του.

4. Οι συμβαλλόμενοι φορείς για την εκτέλεση των προγραμματικών συμβάσεων μπορεί να χρηματοδοτούνται από το πρόγραμμα δημοσίων επενδύσεων, τον τακτικό κρατικό προϋπολογισμό και από τους προϋπολογισμούς των φορέων που συμμετέχουν. Είναι δυνατή επίσης η απευθείας προσωπικού του ενός φορέα σε άλλο.

5. Λεπτομέρειες για την εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου αυτού ρυθμίζονται με κοινή απόφαση των Υπουργών Εθνικής Οικονομίας, Εσωτερικών και του κατά περίπτωση αρμόδιου υπουργού.

Άρθρο 28.

(Άρθρο 25 Ν. 1065/1980)

Ανάπτυξη της ασκήσεως δραστηριοτήτων
σε άλλα νομικά πρόσωπα.

1. Με την επιφύλαξη των διατάξεων του Κώδικα, που αφορούν τα ιδρύματα, τα λοιπά δημοτικά και κοινοτικά νομικά πρόσωπα και τις εκειχειρήσεις, ένας δήμος ή μία κοινότητα ή περισσότερο: δήμοι ή κοινότητες μπορούν, κατ'εξίχρηση, να αναθέτουν για ορισμένο χρονικό διάστημα την άσκηση ορισμένης δραστηριότητας τους στο κράτος ή σε άλλο νομικό πρόσωπο.

2. Την ανάθεση της δραστηριότητας αποφασίζει το δημοτικό ή κοινοτικό συμβούλιο με την απόλυτη πλειοψηφία του συνολικού αριθμού των μελών του. Με την ίδια απόφαση καθορίζονται η διάρκεια της αναθέσεως και οι όροι της.

3. Όταν ο δήμος ή η κοινότητα αναθέτει τη δραστηριότητα σε άλλο, εκτός από το κράτος, νομικό πρόσωπο, στους όρους της αναθέσεως μπορεί να περιλαμβάνεται και η επερωστικότητα του δήμου ή της κοινότητας στο όργανο που διοικεί το νομικό πρόσωπο.

Άρθρο 29.

(Άρθρο 26 Ν. 1065/1980)

Δημοτικές — κοινοτικές διατάξεις.

1. Με απόφαση του δημοτικού ή του κοινοτικού συμβουλίου εκδίδονται διατάξεις, που καθορίζουν τη λειτουργία και τη χρήση των δημοτικών και κοινοτικών αγορών και των τύπων αγορών, των συστημάτων υδρεύσεως και των συστημάτων αποχετεύσεως, των ληπών και των κήπων, των κοινοτήτων, των αθλητικών εγκαταστάσεων, των κέντρων νεότητας, των παιδικών χώρων, των παιδικών και βρεφικών σταθμών, των ιγροισιμητικών σταθμών και των κέντρων για τη ταξινόμηση κοινωνικών υπηρεσιών, των πολιτιστικών και ψυχαγωγικών κέντρων, των δημοτικών ή κοινοτικών λαϊκών παιδικών, θεατρικών και τουριστικών εγκαταστάσεων. Με αυτές διατάξεις ρυθμίζονται τα θέματα που αφορούν την καθαριότητα και οι όροι για τη χρήση των πεζοδρομίων, των ελαστικών και των λοιπών κοινόχρηστων χώρων εκτός από τα σχετικά φορολογικά θέματα.

2. Οι διατάξεις που προβλέπει η παράγρ. 1 εγκρίνονται από το ναυάρχη και δημοσιεύονται με ανάρτηση στις πινακίδες του δήμου ή της κοινότητας, για την οποία συντάσσεται πιστοποιητικό. Οι διατάξεις αυτές παραμένουν συνεχώς εκτελεστικές σε χώρο του δημοτικού ή κοινοτικού καταστήματος, του είναι προσυγός στο κοινό.

3. Όποιος παραβιάζει τις προαναφερόμενες διατάξεις τιμωρείται σύμφωνα με το άρθρο 458 του Ποινικού Κώδικα.

Άρθρο 30.

(Άρθρο 27 Ν. 1065/1980—Άρθρο 14 Ν. 1266/1982)

Γνώμη των συμβουλίων για ειδικά θέματα—Συμμετοχή σε προγράμματα περιφερειακής ανάπτυξης.

1. Προκειμένου να εκδώσουν οι προκείμενες αρχές οποιαδήποτε διοικητική, κανονιστική πράξη, που αφορά την προστασία του περιβάλλοντος και τα ρυθμιστικά ή χωροταξικά σχέδια πρέπει να ζητούν τη γνώμη των δημοτικών ή κοινοτικών συμβουλίων των δήμων ή των κοινοτήτων ή των διοικητικών συμβουλίων των ενώσεων δήμων και κοινοτήτων, στη περίπτωση των οποίων πρόκειται να ισχύσουν αυτές οι πράξεις, κατά τις ακόλουθες διακρίσεις:

α) Για πράξεις, που αφορούν την περιφέρεια έως δέκα δήμων και κοινοτήτων, απαιτείται η γνώμη όλων των δημοτικών και κοινοτικών συμβουλίων.

β) Για πράξεις, που αφορούν την περιφέρεια περισσότερων από δέκα δήμων και κοινοτήτων του νομού, απαιτείται η γνώμη του διοικητικού συμβουλίου της τοπικής ενώσεως δήμων και κοινοτήτων.

γ) Για πράξεις, που αφορούν την περιφέρεια δήμων και κοινοτήτων που υπάγονται σε περισσότερους νομούς, απαιτείται η γνώμη του διοικητικού συμβουλίου των τοπικών ενώσεων.

δ) Για πράξεις, που αφορούν την περιφέρεια ολόκληρης της χώρας, απαιτείται η γνώμη του διοικητικού συμβουλίου της Κεντρικής Ενώσεως Δήμων και Κοινοτήτων της Ελλάδος.

2. Όταν οι πράξεις που αναφέρονται στην προηγούμενη παράγραφο αφορούν τα πολυεταξικά σχέδια για την έκδοσή τους απαιτείται η γνώμη μόνον των δημοτικών ή κοινοτικών συμβουλίων των δήμων ή των κοινοτήτων, στη διοικητική περιφέρεια των οποίων πρόκειται να ισχύσουν οι πράξεις αυτές.

3. Σε όλες τις περιπτώσεις των παραγράφων 1 και 2 η γνώμη πρέπει να στέλνεται στην αρμόδια αρχή μέσα σε δύο μήνες, από τότε που ο δήμος ή η κοινότητα ή η ένωση ελαβει το σχετικό ερώτημα.

4. Η αποκλιση από τη γνώμη των οργάνων, που προβλέπονται οι παράγραφοι 1 και 2, πρέπει να στηρίζεται σε ειδική αιτιολογία.

5. Στα όργανα, που καταρτίζουν τα προγράμματα για την περιφερειακή ανάπτυξη, τη χωροταξία και την προστασία του περιβάλλοντος μέτεχουν και εκπαιδευτικοί των δήμων ή κοινοτήτων ή των ενώσεων αυτών. Κατά την κατάρτιση των προγραμμάτων αυτών λαμβάνονται υπόψη οι γνώμες των δημοτικών ή κοινοτικών συμβουλίων ή των διοικητικών συμβουλίων των ενώσεων των δήμων και κοινοτήτων της περιφέρειας, την οποία αφορούν τα προγράμματα όπως ορίζει διάταγμα που εκδίδεται με πρόταση των Υπουργών Εθνικής Οικονομίας και Εσωτερικών. Με διάταγμα, που εκδίδεται με πρόταση των ίδιων Υπουργών, καθορίζεται ο αριθμός των εκπαιδευτικών των δήμων ή κοινοτήτων ή των ενώσεων αυτών στα όργανα που καταρτίζουν τα προγράμματα και ο τρόπος με τον οποίο ορίζονται οι εκπαιδευτικοί αυτοί.

6. Δεν επιτρέπεται απαλλοτρίωση, διάθεση, δόσηση ή οποιαδήποτε περιορισμός στη διοίκηση, στη διαχείριση και στη διάθεση δημοτικών ή κοινοτικών κτιρίων, έργων, υπηρεσιών και οδών με αρδεύσεις ή υδρεύσεις, χωρίς προηγούμενη γνωμοδότηση του δημοτικού ή κοινοτικού συμβουλίου.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΔΗΜΟΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ
ΕΚΛΟΓΗ

ΤΜΗΜΑ Α'
ΔΗΜΟΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ

Άρθρο 31.

(Άρθρο 2 Ν. 1270/1982)

Κοινοτικές αρχές.

1. Η κοινότητα διοικείται από το κοινοτικό συμβούλιο και τον πρόεδρο.

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΑΘΗΝΑ
1 ΙΟΥΝΙΟΥ 1989

ΤΕΥΧΟΣ ΠΡΩΤΟ

ΑΡΙΘΜΟΣ ΦΥΛΛΟΥ
146

ΠΡΟΕΔΡΙΚΟ ΔΙΑΤΑΓΜΑ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 323

δικοποίηση σε ενιαίο κείμενο νόμου, με τίτλο «Δημοτικός και Κοινοτικός Κώδικας» των ισχυουσών διατάξεων του δημοτικού και κοινοτικού κώδικα, όπως τροποποιήθηκαν και συμπληρώθηκαν.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Έχοντας υπόψη:

· Τις διατάξεις του άρθρου 48 του Ν. 1832/1989 «Τροποποίηση συμπλήρωση της νομοθεσίας για την τοπική αυτοδιοίκηση την ακρωση και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ Α' 54/1989), σε συνδυασμό με διατάξεις του άρθρου 16 του Ν. 1847/1989 «Τροποποίηση, αντικατάσταση και συμπλήρωση διατάξεων της νομοθεσίας για την εκλογή λευτών και άλλες διατάξεις». (ΦΕΚ Α' 105/1989).

· Τις διατάξεις του άρθρου 23 του Ν. 1558/1985 «Κυβέρνηση και κερνητικά Όργανα». (ΦΕΚ Α' 137/1985) σε συνδυασμό με τις διατάξεις του άρθρου 4 του Π.Δ. 137/1986 «Συγκρότηση της Γενικής μματείας Δημόσιας Τάξης σε Υπουργείο Δημόσιας Τάξης». (ΦΕΚ 51/1986), με πρόταση του Υπουργού Εσωτερικών αποφασί-
σε:

Άρθρο μόνο

«Δικονομούνται σε ενιαίο κείμενο νόμου, με τίτλο «Δημοτικός και Κοινοτικός Κώδικας» οι ισχύουσες διατάξεις του δημοτικού και κοινοτικού κώδικα (Π.Δ. 76/1985), όπως τροποποιήθηκαν και συμπληρώθηκαν:

· τους Νόμους:

1) 1270/1982 (άρθρο 24) «Τροποποιήσεις του δημοτικού και κοινοτικού κώδικα για το εκλογικό σύστημα τη δημοτική αποκέντρωση, τη συμμετοχή και τη διοικητική αυτοτέλεια των δήμων και κοινοτήτων». (ΦΕΚ Α' 93/1982).

2) 1256/1982 (άρθρα 10, παράγρ. 4, 13 παρ. 1) «Για την καλύτερη πολυακασχάληση και την καθιέρωση ανωτάτου ορίου απασχόλησης του Δημοσίου τομέα, καθώς και για το Ελεγκτικό Συνέδριο, το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους και άλλες διατάξεις». (ΦΕΚ Α' 65/1982).

3) 1418/1984 (άρθρο 28 παράγρ. 1, περίπτ. θ') «Δημόσια έργα και μέτρα συναφών θεμάτων». (ΦΕΚ Α' 23/1984).

4) 1491/1984 (άρθρο 12) «Μέτρα για τη διευκόλυνση της διακίνησης ιδεών, τον τρόπο διενέργειας της εμπορικής διαφήμισης, την χρήση της αποκέντρωσης και άλλες διατάξεις». (ΦΕΚ Α' 173/1984).

5) 1505/1984 (άρθρο 20) «Αναδιάρθρωση μισθολογίου προσωπικού της Δημόσιας Διοίκησης και άλλες συναφείς διατάξεις». (ΦΕΚ Α' 19/1984).

6) 1518/1985 (άρθρα 1. παρ. 1, και 17) «Καταβολή της σύνταξης δημοτικών και κοινοτικών Υπαλλήλων και Υπαλλήλων Ν.Π.Δ.Δ., ως και της Χορηγίας των δημάρχων και προέδρων κοινοτήτων από ημόσιο Ταμείο και άλλες διατάξεις». (ΦΕΚ Α' 30/1985).

7) 1516/1985 (άρθρο 32 παρ. 5) «Τροποποίηση, αντικατάσταση και συμπλήρωση διατάξεων της νομοθεσίας για την εκλογή βουλευ-

τών». (ΦΕΚ Α' 20/1985).

8) 1578/1985, (άρθρο 23 παρ. 3) «Κύρωση του Κώδικα κατάστασης των δικαστικών λειτουργών και άλλες διατάξεις». (ΦΕΚ Α' 219/1985).

9) 1586/1985, (άρθρο 4 παρ. 3) «Βαθμολογική διάρθρωση των θέσεων του Δημοσίου, νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου και των Οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης και άλλες διατάξεις». (ΦΕΚ Α' 37/1986).

10) 1642/1986 (άρθρα 1 παρ. 1 και 3) «Για την εφαρμογή του φόρου προστιθέμενης αξίας και άλλες διατάξεις». (ΦΕΚ Α' 125/1986).

11) 1622/1986 (άρθρα 1-18) «Τοπική αυτοδιοίκηση - περιφερειακή ανάπτυξη και δημοκρατικός προγραμματισμός». (ΦΕΚ Α' 92/1986).

12) 1772/1988 (άρθρο 5) «Τροποποίηση διατάξεων του Ν. 1577/1985 «Γενικός-Οικονομικός Κανονισμός και άλλες σχετικές διατάξεις». (ΦΕΚ Α' 91).

13) 1828/1989 (άρθρα 25 παράγρ 1 και 2 και 26 παρ. 9) «Αναμόρφωση της φορολογίας εισοδήματος και άλλες διατάξεις». (ΦΕΚ Α' 2/1989).

14) 1832/1989 «Τροποποίηση και συμπλήρωση της νομοθεσίας για την τοπική αυτοδιοίκηση, την αποκέντρωση και άλλες διατάξεις». (ΦΕΚ Α' 54/1989).

15) 1847/1989 (άρθρα 11-15) «Τροποποίηση, αντικατάσταση και συμπλήρωση διατάξεων της νομοθεσίας για την εκλογή βουλευτών και άλλες διατάξεις». (ΦΕΚ Α' 105/1989).

Β' Τα Προεδρικά Διατάγματα:

1) 28/1980 (άρθρο 70 παρ. 4) «Περί εκτελέσεως έργων και προμηθειών Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης». (ΦΕΚ Α' 11/1980).

2) 49/1988 (άρθρα 1 και 52) «Οργανισμός του Υπουργείου Εσωτερικών». (ΦΕΚ Α' 18/1988).

3) 79/1988 «Περιορισμός συναρμοδιότητων του Υπουργού Εθνικής Οικονομίας κατά την έκδοση δικαστικών πράξεων». (ΦΕΚ Α' 36/1988).

Γ' Τις Υπουργικές αποφάσεις:

1) 40466/13.6.1986 κοινή απόφαση των Υπουργών, Εσωτερικών και Οικονομικών «Αναπροσαρμογή των χρηματικών ποσών (παραβόλων), που καταβάλλονται από τους υποψήφιους δημάρχους, δημοτικούς Συμβούλους, Προέδρους Κοινοτήτων και κοινοτικούς Συμβούλους». (ΦΕΚ Β' 421/1986).

2) Γ.Υ.Σ. 8251/31.12.1982 κοινή Υπουργική απόφαση «Καθορισμός της ημερήσιας εκτός έδρας αποζημίωσης, των οδοπορικών εξόδων και των εξόδων διαμονής κρατικών λειτουργών και υπαλλήλων του

πουργείων Εξωτερικών και των λοιπών Υπουργείων που στέλλονται το εξωτερικό με ειδική αποστολή ή για εκτέλεση υπηρεσίας». (ΦΕΚ Β' 071/1982).

ΔΗΜΟΤΙΚΟΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟΣ ΚΩΔΙΚΑΣ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

ΔΗΜΟΙ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ

ΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α'

ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΑΤΑΞΗ

Άρθρο 1

(Άρθρο 1 Π.Δ. 76/1985)

Πρώτη βαθμίδα της τοπικής αυτοδιοίκησης

Οι δήμοι και οι κοινότητες αποτελούν την πρώτη βαθμίδα των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β'

ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΔΗΜΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ - ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ

Άρθρο 2

(Άρθρο 2 Π.Δ. 76/1985)

Αναγνώριση και διαίρεση δήμων

1. Δήμοι είναι: α) οι πρώτε ύουσες των νομών και β) οι πόλεις που ον περισσότερους από δέκα χιλιάδες (10.000) κατοίκους.
2. Ο δήμος αναγνωρίζεται με διάταγμα, δύο μήνες το αργότερο από η πόλη ορίστηκε πρωτεύουσα νομού ή απότου δημοσιεύθηκαν τα οτελέσματα της τελευταίας απογραφής του πληθυσμού.
3. Δήμοι που έχουν περισσότερους από εκατόν πενήντα χιλιάδες 50.000) κατοίκους διαοίονται σε διαμερίσματα, σύμφωνα με τις ατάξεις του άρθρου 107.
4. Με προεδρικό διάταγμα, που εκδίδεται με πρόταση του Υπουργού ωτερικών, κοινότητες που έχουν, σύμφωνα με τις ισχύουσες διατά- ις, χαρακτηριστεί λουτροπόλεις, μπορεί να αναγνωριστούν σε δήμους όσον έχουν πληθυσμό τουλάχιστον 2.500 κατοίκους. Με όμοιο διά- ρημα, που εκδίδεται με πρόταση του Υπουργού Εσωτερικών, ύστερα εό τριμήνου του Συμβουλίου του άρθρου 11 παρ. 1 μπορούν να αναγνωρι- ούν σε δήμους, κοινότητες ιδιαίτερης ιστορικής σημασίας.

Άρθρο 3

(Άρθρο 3 Π.Δ. 76/1985)

Αναγνώριση κοινοτήτων

1. Συνοικισμός που έχει απογραφεί ως αυτοτελής και έχει πληθυσμό υλάχιστον χιλίων (1.000) κατοίκων και οικονομική δυνατότητα, ορεί να αποτελέσει ιδιαίτερη κοινότητα, αν το ζητήσουν τα τρία τέ- ρια τουλάχιστον των εκλογέων κατοίκων του και με την προϋπόθεση ι ο δήμος ή η κοινότητα από τον οποίο αποσπάται παραμένει τουλάχι- ο χιλίους (1.000) κατοίκους και εξακολουθεί να έχει οικονομική νατότητα.
2. Οικονομική δυνατότητα σημαίνει ικανότητα του συνοικισμού να μιουργεί έσοδα, που επαρκούν για την αντιμετώπιση των κάθε είδους ίδων διακείμεσες και όλων των υποχρεωτικών δαπανών, καθώς και εκτελεί τα απαραίτητα έργα κοινής ωφέλειας.

Άρθρο 4

Άρθρο 4 Π.Δ. 76/1985, - Άρθρο 17 Ν. 1518/1985 - Άρθρο 1 παρ. 1-4 και 6 και 2 Ν. 1622/1986 - Άρθρο 5 Ν. 1772/1988 - Άρθρο 28 παρ. 1 Ν. 1828/1989 - Άρθρο 30 παρ. 1, και 2 Ν. 1832/1989)

Ένωση δήμων και κοινοτήτων

1. Δήμοι ή κοινότητες που συνορεύουν μπορούν να ενωθούν σε έναν γανισμό τοπικής αυτοδιοίκησης μετά από απόφαση του δημοτικού ή νοτικού τους συμβουλίου, που λαμβάνεται με πλειοψηφία των 3/5 ο συνολικού αριθμού των μελών του κάθε συμβουλίου ή αν το ζητή- υν οι μισοί τουλάχιστον από τους εκλογείς κατοίκους του καθενός από τους.
2. Μία κοινότητα, που συνορεύει με δήμο, μπορεί να ενωθεί με αυτόν,

αν το ζητήσουν οι μισοί τουλάχιστον από τους εκλογείς κατοίκους της, και συναυθεί το δημοτικό συμβούλιο με την απόλυτη πλειοψηφία του συνολικού αριθμού των μελών του.

3. Μία κοινότητα που δεν συγκεντρώνει τις προϋποθέσεις του άρθρου 3, μπορεί να καταργηθεί και να ενωθεί με ένα δήμο ή με μία κοινότητα, που συνορεύουν με αυτήν.

4. Δύο ή περισσότερες κοινότητες, που συνορεύουν και δεν συγκε- ντρώνουν τις προϋποθέσεις του άρθρου 3, μπορούν να ενωθούν και να γίνουν μία.

5. Μία κοινότητα ενώνεται με έναν δήμο ή με μία άλλη κοινότητα και στην περίπτωση του άρθρου 50.

6. Αν οι κοινότητες που ενώνονται σε έναν οργανισμό έχουν συνολικό πληθυσμό πάνω από δύομιση χιλιάδες κατοίκους, ο νέος οργανισμός αποτελεί δήμο. Δήμο αποτελεί και ο νέος οργανισμός που προκύπτει από την ένωση ενός δήμου με κοινότητες ανεξάρτητα από τον πληθυσμό του. Δήμο επίσης αποτελεί και ο νέος οργανισμός που προκύπτει από την ένωση όλων των κοινοτήτων κάθε νησιού, εφόσον δεν υπάρχει στο νησί δήμος, ανεξάρτητα από τον πληθυσμό του.

7. Το όνομα και η έδρα του νέου οργανισμού προτείνονται με τις απο- φάσεις των δημοτικών ή κοινοτικών συμβουλίων ή με την αίτηση των εκλογέων καθενός δήμου ή κοινότητας, που ζήτησαν την ένωση. Αν δεν υπάρχει ομοφωνία στις προτάσεις, το όνομα και η έδρα του νέου οργανι- σμού προτείνονται από το συμβούλιο του άρθρου 8.

8. Οι οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης που προκύπτουν από ένωση με βάση τις διατάξεις του Ν. 1416/1984 και τις παραγρ. 16-18 του άρθρου αυτού και έχουν συνολικό αριθμό κατοίκων μέχρι δέκα χιλιάδες λαμβάνουν κάθε χρόνο δικλίσια τακτική οικονομική ενίσχυση. Αν ο νέος οργανισμός υπερβαίνει τους δέκα χιλιάδες κατοίκους, για τον επι- πλέον πληθυσμό εξακολουθεί να λαμβάνει την τακτική οικονομική ενί- σχυση. Αν ο νέος οργανισμός έχει συνολικό πληθυσμό μέχρι χιλίους κα- τοίκους, η ετήσια τακτική οικονομική του ενίσχυση κολλαπασιάζεται με τον αριθμό των κοινοτήτων που ενώνονται. Στις παραπάνω περιπτώ- σεις το μισό τουλάχιστον του συνόλου της τακτικής οικονομικής ενίσχυ- σης διατίθεται υποχρεωτικά για την εκτέλεση έργων ή προγραμμάτων στις περιφέρειες των δήμων ή κοινοτήτων που ενώθηκαν, σε αναλογία με τον πραγματικό πληθυσμό του καθενός.

9. Στους δήμους και τις κοινότητες που προκύπτουν μετά από ένωση κατά την προηγούμενη παράγραφο χορηγούνται κατά προτεραιότητα άτοκα δάνεια από το λογαριασμό του άρθρου 67 του νομοθετικού δια- τάγματος 3033/1954 (ΦΕΚ Α 258). Το ποσό του δανείου που δι- καιοποιείται ο νέος οργανισμός ορίζεται ίσο με το άθροισμα των δανείων που εδικαιοούντο οι οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης που ενώθηκαν. Ορει- λές από δάνεια στον ίδιο λογαριασμό που χορηγήθηκαν στους δήμους και κοινότητες που ενώθηκαν και είχαν ο καθένας πληθυσμό μέχρι δέκα χιλιάδες κατοίκους διαγράφονται.

10. Για την πληρωή των αποδοχών του προσωπικού εν γένει του δή- μου ή κοινότητας που προκύπτει από ένωση, κατά την παράγραφο 8, μπορεί να καταρτίζονται από τους φορείς του δημοσίου τομέα της παρα- γράφου 6 του άρθρου 1 του νόμου 1256/1982 ειδικά προγράμματα εκπαιρηήσεων.

11. Οι δήμαρχοι των δήμων κατά την παράγρ. 8 και οι πρόεδροι των κοινοτήτων που ενώνονται σε νέο οργανισμό, θεωρείται ότι εξαντλούν όλη τη δημοτική κοινοτική περίοδο, για την οποία εκλέχθηκαν στο αξί- ωμα αυτό και ο χρόνος μέχρι τη λήξη της περιόδου θεωρείται πραγμα- τική υπηρεσία δημάρχου ή προέδρου κοινότητας. Για το χρόνο μέχρι τέ- λους της δημοτικής και κοινοτικής περιόδου οι δήμαρχοι ή οι πρόεδροι κοινοτήτων λαμβάνουν από το νέο οργανισμό τοπικής αυτοδιοίκησης τα έξοδα παράστασης που επαρκούν κατά το χρόνο που έγινε η ένωση. Τα έξοδα παράστασης αποδίδονται στο νέο οργανισμό τοπικής αυτοδιοί- κησης με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών από τις πιστώσεις του εδαφίου δ' της παραγράφου 1 του άρθρου 1 του προεδρικού διατάγμα- τος 304/1977 (ΦΕΚ Α 99).

Οι παραπάνω διατάξεις δεν ισχύουν για όποιον επανεκλέγεται στο ίδιο αξίωμα στο νέο οργανισμό.

12. Κατά την κατάρτιση του νομαρχιακού προγράμματος δημοσίων επενδύσεων προβλέπεται για μία τριετία ειδικό πρόγραμμα για τις ανα- πτυξιακές ανάγκες των δήμων που προκύπτουν μετά από ένωση κατά την παραγρ. 8 του άρθρου αυτού. Το πρόγραμμα αυτό καταρτίζεται ύστερα από εισήγηση των νομαρχιακών συμβουλίων.

13. Τα κίνητρα των προηγούμενων παραγράφων παρέχονται στους δήμους που προέκυψαν από συνένωση κατά την παράγραφο 8 του άρ- θρου αυτού μέχρι την 31.12.1990.

14 Με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών που δημοσιεύεται στην

βολή υποψηφιότητας σε δημοτικές και κοινοτικές εκλογές στους δήμους και τις κοινότητες των νομών Αττικής και Θεσσαλονίκης και στους δήμους ή τις κοινότητες των νομών στην περιφέρεια των οποίων υπάγεται ο δήμος ή η κοινότητα που ο υποψήφιος είναι ή ήταν πριν γραμμένος μητρώα αρρένων ή στα δημοτολόγια.

υπό το δικαίωμα μπορεί να ασκηθεί από την 1η Αυγούστου μέχρι τη Σεπτεμβρίου του έτους που διενεργούνται οι εκλογές.

Αυτοί που εγγράφονται σύμφωνα με την ανωτέρω παράγραφο δεν τσούν δικαίωμα καρτώσεως των βοσκοτήριων τόπων του δήμου ή κοινότητας.

Άρθρο 20
(Άρθρο 19 Π.Δ. 76/1985)

Απώλεια της δημοτικότητας

απόκτηση νέας δημοτικότητας δήμου ή κοινότητας συνεπάγεται απώλεια της προηγούμενης δημοτικότητας.

Άρθρο 21
(Άρθρο 20 Π.Δ. 76/1985)

Δημοτολόγιο

Σε κάθε δήμο και κοινότητα τηρείται δημοτολόγιο.

Οτιδήποτε αφορά την κατάρτιση και την τήρηση του δημοτολογίου του και κάθε άλλη αναγκαία λεπτομέρεια καθορίζονται με γμα.

Με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών καθορίζονται τα δικαιωτικά και η διαδικασία υποβολής τους, για την εγγραφή, διαγραφή, ωση, μεταβολή ή προσθήκη στοιχείων, που λείπουν από το δημοτο και κάθε λεπτομέρεια για την ανασύσταξη αυτού λόγω καταλής ή απώλειας.

Άρθρο 22
(Άρθρο 21 Π.Δ. 76/1985)

κά δικαιώματα και υποχρεώσεις των δημοτών και των κατοίκων

Οι δημότες συμμετέχουν ενεργά στην προαγωγή των τοπικών σεων και στις δραστηριότητες του δήμου ή της κοινότητας. Όλοι οι και προσφέρουν τη βοήθειά τους για την εκτέλεση της αποστολή δήμου ή της κοινότητας και συνεισφέρουν, ανάλογα με τις δυνάεις, σε όλες τις καινές υποχρεώσεις και σε όλα τα κοινά βάρη.

Προσφορά προσωπικής εργασίας μπορεί να επιβληθεί στους κατοίκου δήμου ή της κοινότητας μόνο για την αναμετάωση επίγειου ακρόβλεπτης ανάγκης, με ειδική απόφαση του δημοτικού ή κοινού συμβουλίου, που υποβάλλεται στο νομάρχη αμέως.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε'

ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ ΔΗΜΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ

Άρθρο 23
(Άρθρο 22 Π.Δ. 76/1985)

Γενική αρμοδιότητα

ιούτηση όλων των τοπικών υποθέσεων ανήκει στην αρμοδιότητα ήμων και των κοινοτήτων.

Άρθρο 24
(Άρθρο 23 Π.Δ. 76/1985)

Αποκλειστικές αρμοδιότητες

στην αποκλειστική αρμοδιότητα των δήμων και των κοινοτήτων ο ακόοηποτε:

1 κατασκευή, η συντήρηση και η λειτουργία συστημάτων υδρεύ-

1 κατασκευή, η συντήρηση και η λειτουργία των συστημάτων των και αποχετεύσεως.

1 κατασκευή και η συντήρηση δημοτικών ή κοινοτικών οδών, ών και γεφυρών.

1 καθαριότητα καθώς και η συλλογή, η αποκομιδή, η διάθεση και εργασία των απορριμμάτων.

1 κατασκευή, η συντήρηση και η λειτουργία των δημοτικών ή κοινών αλσών και κήπων, των υπαίθριων κοινοχρήστων χώρων ανακαι των εξωραϊστικών χώρων.

Η αστική σύγκοινωνία.

1 κατασκευή και η συντήρηση δημοτικών ή κοινοτικών αγορών και τόπων αγορών καθώς και ζωαγορών και η ρύθμιση της λειτουργίας τους.

1 κατασκευή και η συντήρηση δημοτικών ή κοινοτικών αθλητικών εγκαταστάσεων, κέντρων νεότητας και παιδικών χαρών.

1 κατασκευή κάθε δημοτικού ή κοινοτικού κτιριακού έργου, που προορίζεται για σκοπόδηποτε κοινωφελή σκοπό, καθώς και δημοτικών ή κοινοτικών καταστημάτων.

1) Η ίδρυση, η συντήρηση και η λειτουργία κοιμητηρίων.

1) Η τοποθέτηση και η λειτουργία μετρητών ή εγκαταστάσεων αναγκών για τη ρύθμιση της σταθμεύσεως σε κοινόχρηστους χώρους.

1) Η μέριμνα για την εξασφάλιση της για τη βοσκή των ζώων των δημοτών και η βελτίωση των βοσκοτόπων.

2. Η σύσταση, κατάρτιση και ρύθμιση της λειτουργίας των εμποροπανηγύρεων και ο ορισμός του τόκου και του χρόνου τέλεσής τους αποφασίζεται από το δημοτικό ή κοινοτικό συμβούλιο. Οι διατάξεις του άρθρου 30 ισχύουν και για τη λειτουργία των εμποροπανηγύρεων. Κατ' εξαίρεση για τη λειτουργία των εμποροπανηγύρεων τρικότερης τοπικής σημασίας, που έχουν καθιερωθεί εθιμικά ή με διατάγματα, μπορεί ύστερα από σύμφωνη γνώμη του νομαρχιακού συμβουλίου ν' αποφασίζει ο νομάρχης για τη λειτουργία τους, αν για σκοπόδηποτε λόγω αρνείται το δημοτικό ή το κοινοτικό συμβούλιο. Στην περίπτωση αυτή ισχύει ο τόκος, χρόνος και τρόπος λειτουργίας των προηγούμενων ετων.

Άρθρο 25
(Άρθρο 24 Π.Δ. 76/198)

Συντρέχουσες αρμοδιότητες

1. Ο δήμος ή η κοινότητα μπορεί ν' αναπτύσσει και κάθε άλλη δραστηριότητα, που δεν περιλαμβάνεται στην αποκλειστική αρμοδιότητά του και που κρούει τα κοινωνικά, πολιτιστικά, πνευματικά και οικονομικά συμφέροντα των δημοτών, αν το αποφασίσει το δημοτικό ή το κοινοτικό συμβούλιο με την απόλυτη πλειοψηφία του συνολικού αριθμού των μελών του, και ιδίως:

α) Να αξιοποιεί, για τουριστικούς λόγους, δημοτικές ή κοινοτικές περιοχές, παραθαλάσσιους χώρους και θαλασσικές εκτάσεις που παραχωρούνται από το κράτος και να κατασκευάζει και εκμεταλλεύεται ξενοδοχειακές μονάδες, ξενώνες, κατασκηνωτικά κέντρα και κέντρα χειμερινού τουρισμού.

β) Να κατασκευάζει, να συντηρεί συγχροτήματα λαϊκών κατοικιών και θερέτρων και να φροντίζει για τη λειτουργία τους και να αναλαμβάνει τη μελέτη, διαχείριση και εκτέλεση προγραμμάτων οικιστικής και πολεοδομικής ανάπτυξης της περιοχής.

γ) Να ιδρύει παιδικούς, βρεφικούς, βρεφονηπιακούς σταθμούς και άλλα νομικά πρόσωπα για την παροχή κοινωνικών υπηρεσιών, όπως κέντρα φυγαγωγίας και αναφυγής για τους ηλικιωμένους, βρεφκομεία, ορφανοτροφεία, γηροκομεία, κέντρα ανοικτής περιθάλψης ηλικιωμένων και να φροντίζει για τη λειτουργία τους.

δ) Να ιδρύει και να φροντίζει για τη λειτουργία πολιτιστικών και πνευματικών κέντρων, όπως βιβλιοθήκες, μουσεία, πινακοθήκες, φιλαρμονικές, θέατρα να αναλαμβάνει την εκσκευή και συντήρηση παραδοσιακών ή ιστορικών κτιρίων που παραχωρούνται από δημόσιους ή ιδιωτικούς φορείς ή φυσικά πρόσωπα, για να χρησιμοποιηθούν για κοινωνικές και πολιτιστικές λειτουργίες και σε συνεργασία με τους αρμόδιους δημόσιους φορείς να συντηρεί και φροντίζει τη λειτουργία αρχαιολογικών και ιστορικών χώρων της περιοχής.

ε) Να κατασκευάζει και να συντηρεί συστήματα αρδρευσεως και εγχειροβελτιωτικά έργα και να φροντίζει για την προστασία του υπόγειου υδάτινου δυναμικού της περιφέρειάς του.

ς) Να αξιοποιεί και να εκμεταλλεύεται ιαματικές πηγές της περιοχής και να κατασκευάζει, συντηρεί και φροντίζει για τη λειτουργία λουτρών και αποχλωρητηρίων.

ζ) Να κατασκευάζει έργα και να λαμβάνει μέτρα για την προστασία του φυσικού και του πολιτιστικού περιβάλλοντος και του δομημένου χώρου και να φροντίζει για την προστασία της ζωής και των υλικών αγαθών, των κατοίκων και της δημόσιας και δημοτικής ή κοινοτικής περιουσίας, από βίαια ή έκτακτα γεγονότα και περιστατικά, όπως οι πλημμύρες, οι θαλασσικές κυματιές, οι σεισμοί.

η) Να ελέγχει την τήρηση των διατάξεων, που αφορούν την καθαριότητα, την κυκλοφορία και τη στάθμευση των οχημάτων, την οικοδόμηση, την ύδρευση και την αποχέτευση, τη μόλυνση του περιβάλλοντος, την προστασία του υπόγειου υδάτινου δυναμικού και την εκπομπή καυσαερίων και να υποβάλλει μηνύσεις για τυχόν παραβάσεις.

Μετά από συναίνεση του οικείου φορέα και σε συνεργασία μαζί του αναλαμβάνει την προστασία και αξιοποίηση των ακτών και των θαλασσίων περιοχών της περιοχής.

Να αναλαμβάνει την κατασκευή και συντήρηση δημοσίων έργων, εκού ή κοινοτικού ενδιαφέροντος, που ανατίθενται από δημοτικούς και να επισκευάζει και συντηρεί σχολικά κτίρια.

Να αξιοποιεί και εκμεταλλεύεται τοπικούς φυσικούς πόρους και εγείρει βιοτεχνικά κέντρα και κτίρια, στις ειδικές βιοτεχνικές και χροניות ζώνες, που καθορίζονται στα πλαίσια του παλεοδομικού οργανισμού.

Να αξιοποιεί και εκμεταλλεύεται τις ήπιες μορφές ενέργειας, την ηλιακή ή αιολική ενέργεια, τη βιοενέργεια και τη γεωθερμία.

Να αναλαμβάνει την αποθήκευση, διακίνηση και εμπορία υγρών μιν και υγροερών, ιδιαίτερα σε νησιωτικές περιοχές.

Να προωθεί πολιτιστικές, ψυχαγωγικές και αθλητικές δραστηριότητες κέντρα διδασκαλίας μουσικής, χορού, ζωγραφικής, κλών, σχολές γυνών, σχολές λαϊκής τέχνης και επαγγελματικού ενατολισμού.

Να προσδιορίζει τους χώρους στάθμευσης οχημάτων.

Να ασκεί κάθε αρμοδιότητα που του ανατίθεται ή αναλαμβάνει οργανισμικές συμβάσεις από τους φορείς του δημοσίου τομέα της γράφου 6 του άρθρου 1 του νόμου 1256/82.

Για την άσκηση της αρμοδιότητας που αναφέρεται με το στοιχείο ή ιος ή η κοινότητα μπορεί να προβλέπει στον οργανισμό εσωτερικής εοίας τη συγκρότηση σχετικής ειδικής υπηρεσίας. Η απόφαση του οικού ή κοινοτικού συμβουλίου φηρίζεται με την κλειοφηρία που λπει η παράτρ. 1.

Με προεδρικό διάταγμα που εκδίδεται με πρόταση του Υπουργού Εσωτερικών, μετά από γνώμη του Διοικητικού Συμβουλίου της κικής Ένωσις Δήμων και Κοινοτήτων της Ελλάδος καθορίζονται οδιότητες και ο τρόπος άσκησης αυτών, τα προσόντα, τα καθήκοντα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις των οργάνων της ειδικής υπηρεσίας, της παραγράφου 2.

Με απόφαση του Υπουργού των Εσωτερικών καθορίζεται κάθε καία λεπτομέρεια για την εφαρμογή των διατάξεων της παραγράφου 3.

Άρθρο 26

(Άρθρο 25 Π.Δ. 76/1985)

Μεταβίβαση αρμοδιοτήτων - Μεταφορά πόρων

Με προεδρικά διατάγματα, που εκδίδονται με πρόταση των οργών Προεδρίας της Κυβέρνησης, Εσωτερικών και του αρμόδιου περίπτωση υπουργού, αρμοδιότητες, που ασκούνται από: α) τους οργούς, β) τους νομάρχες, γ) τους προϊσταμένους των κεντρικών εσών των υπουργείων και δ) τους προϊσταμένους των περιφερειαρχών νομαρχιακού και διανομαρχιακού επιπέδου των υπουργών, μπορεί να μεταβιβάζονται σε οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης εφόσον αφορούν υποθέσεις τοπικού χαρακτήρα.

Με όμοια διατάγματα και με τις παραπάνω προϋποθέσεις, αρμοδιότητες που ασκούνται από νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου ή δημοπραχείριες ή οργανισμούς κοινής ωφέλειας μπορεί να μεταβιβάζονται οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης μετά από σύμφωνη γνώμη κοινοτικού συμβουλίου τους.

Με προεδρικά διατάγματα, που εκδίδονται με πρόταση του οργού Εσωτερικών και του αρμόδιου κατά περίπτωση Υπουργού, έχουσε αρμοδιότητες των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης αναφέρονται στο άρθρο 25 μπορεί να μεταφέρονται στην κατηγορία αποκλειστικών του άρθρου 24 και να εξειδικεύεται το περιεχόμενό

Σε όλες τις παραπάνω περιπτώσεις, με τα ίδια διατάγματα που υπογράφονται και από τον Υπουργό Οικονομικών, εξασφαλίζεται ο οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης και η μεταφορά των αναλων, για την άσκηση των νέων αρμοδιοτήτων τους, πόρων.

Άρθρο 27

(Άρθρο 26 Π.Δ. 76/1985)

Υπόθεση Λιμενικών Ταμείων - Μεταφορά αρμοδιοτήτων κ.λπ.

Με προεδρικά διατάγματα, που εκδίδονται με πρόταση των οργών Προεδρίας της Κυβέρνησης, Εσωτερικών, Δημοσίων Έργων και Εμπορικής Ναυτιλίας, μπορεί να καταργούνται λιμενικά τα και οι αρμοδιότητές τους να μεταφέρονται σε οργανισμούς τοπικής διοίκησης ύστερα από σύμφωνη γνώμη συμβουλίων τους και

γνώμη των λιμενικών επιτροπών.

Το προσωπικό που υπηρετεί κατά το χρόνο κατάργησης του λιμενικού ταμείου μεταφέρεται στον οικείο οργανισμό τοπικής αυτοδιοίκησης και εντάσσεται με την ίδια σχέση με την οποία υπηρετούσε στο λιμενικό ταμείο. Η ένταξη γίνεται σε νέες θέσεις που τυχόν υπάρχουν και σε αντίθετη περίπτωση σε θέσεις που συνιστούν αυτοδίκαια με τον οργανισμό εσωτερικής υπηρεσίας. Η ένταξη, ο καθορισμός της σειράς αρχαιότητας των εντασσόμενων και η ρύθμιση όλων των θεμάτων της υπηρεσιακής τους κατάστασης, που προκύπτουν από τη μεταφορά προσωπικού, γίνονται με αποφάσεις του αρμόδιου για διορισμό οργάνου, ύστερα από σύμφωνη γνώμη του αρμόδιου υπηρεσιακού συμβουλίου του προσωπικού των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης. Με όμοια διατάγματα ρυθμίζονται η μεταφορά σε άλλους ασφαλιστικούς φορείς των ασφαλιστικών εισφορών και των ασφαλιστικών δικαιωμάτων του προσωπικού που μεταφέρεται καθώς και κάθε άλλο θέμα σχετικά με την ασφάλιση και την πρόνοια του προσωπικού αυτού.

2. Ο οργανισμός τοπικής αυτοδιοίκησης με τη δημοσίευση του διατάγματος υπεισέρχονται αυτοδίκαια σε όλα τα δικαιώματα και υποχρεώσεις των λιμενικών ταμείων που καταργούνται. Στο περιβάριο των βιβλίων μεταγραφών σημειώνεται, προκειμένου για ακίνητα η μεταβολή που επέρχεται με το νόμο αυτό. Εσκαρμείς δικές των ταμείων που καταργούνται συνεχίζονται στο όνομα των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης.

3. Με όμοια διατάγματα μπορεί ορισμένες από τις αρμοδιότητες λιμενικού ταμείου που δεν καταργείται να μεταφέρονται σε οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης, εφόσον αφορούν λιμάνι που βρίσκεται μέσα στην εδαφική τους περιφέρεια. Με τα ίδια διατάγματα καταργούνται θέσεις προσωπικού που πλεονάζει μετά τη μεταφορά των αρμοδιοτήτων αυτών και ρυθμίζονται όλα τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις του λιμενικού ταμείου που συνδέονται άμεσα ή έμμεσα με τις μεταβιβαζόμενες αρμοδιότητες και κάθε αναγκαία λεπτομέρεια.

Το προσωπικό των καταργούμενων θέσεων του λιμενικού ταμείου μεταφέρεται στο δήμο ή την κοινότητα στον οποίο μεταφέρθηκαν οι αρμοδιότητες. Για το προσωπικό αυτό εφαρμόζονται οι διατάξεις της προηγούμενης παραγράφου.

4. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών, Δημοσίων Έργων και Εμπορικής Ναυτιλίας μπορεί να ανατεθεί σε δήμο ή κοινότητα η εκτέλεση λιμενικών έργων. Οι πρόσδοχοι από την εκμετάλλευση ή χρήση των έργων αυτών αποτελούν έσοδα του δήμου ή της κοινότητας και εισπράττονται από αυτούς.

5. Με απόφαση του νομάρχη μπορεί να γίνει απόσπαση σε δήμο ή κοινότητα προσωπικού λιμενικού ταμείου που υπηρετεί με σχέση δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου μετά από σύμφωνη γνώμη της λιμενικής επιτροπής και του οικείου δημοτικού ή κοινοτικού συμβουλίου.

Δεν γίνεται κανένα από τα δικαιώματα του προσωπικού που αποσπάται από την υπηρεσία του στο λιμενικό ταμείο.

6. Η παράγραφος 4 του άρθρου 1 του νομοθετικού διατάγματος 1302/1949 (ΦΕΚ Α' 304) καταργείται.

Άρθρο 28

(Άρθρο 27 Π.Δ. 76/1985 - Άρθρο 1 Παρ. 6 Ν. 1832/1989)

Προγραμματικές συμβάσεις

«1. Για τη μελέτη και εκτέλεση έργων ή προγραμμάτων ανάπτυξης μιας περιοχής και για την παροχή υπηρεσιών οι οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης, οι συνδέσμοι δήμων και κοινοτήτων, η Κεντρική Ένωσις Δήμων και Κοινοτήτων Ελλάδας, οι τοπικές ενώσεις δήμων και κοινοτήτων, οι δημοτικές επιχειρήσεις ύδρευσης και αποχέτευσης και τα δημοτικά και κοινοτικά ιδρύματα μπορούν να συνάπτουν προγραμματικές συμβάσεις με φορείς του δημοσίου τομέα της παρ. 6 του άρθρου 1 του ν. 1256/1982 (ΦΕΚ 65). Στις προγραμματικές συμβάσεις επιτρέπεται συμμετοχή και επιχειρήσεων των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης, συνεταιρισμών, επιμελητηρίων και εκπονησιακών φορέων δημοσίου δικαίου».

2. Οι προγραμματικές συμβάσεις επικυρώνονται από τους νομάρχες στην περιοχή των οποίων πρόκειται να εκτελεστούν. Η επικύρωση αυτή δεν απαιτείται όταν ένας από τους συμβαλλόμενους είναι το κράτος.

3. Στις προγραμματικές συμβάσεις απαραίτητα ορίζονται το έργο, τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις των συμβαλλόμενων, οι πόροι που θα διατεθούν, τα ποσά χρηματοδότησης και το χρονοδιάγραμμα εκτέλεσης των έργων ή των προγραμμάτων ή παροχής των υπηρεσιών. Με την ίδια σύμβαση ορίζεται επίσης η συμβαλλόμενος φορέας στον οποίο ανατίθεται ή ο τρίτος στον οποίο μπορεί να ανατεθεί η διαχείριση, εκμετάλλευση και συντήρηση των έργων του προγράμματος μετά την ολοκλή-

ωση του.

4. Οι συμβαλλόμενοι φορείς για την εκτέλεση των προγραμματικών υμβάσεων μπορεί να χρηματοδοτούνται από το πρόγραμμα δημοσίων πενήσεων, τον τακτικό κρατικό προϋπολογισμό και από τους προϋλοισμούς των φορέων που συμμετέχουν. Είναι δυνατή επίσης η απασχόηση προσωπικού του ενός φορέα σε άλλο.

5. Αιτιομέρειες για την εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου αυτού ρμίζονται με κοινή απόφαση των Υπουργών Εθνικής Οικονομίας, σωτερικών και του κατά περίπτωση αρμόδιου υπουργού.

Άρθρο 29

(Άρθρο 28 Π.Δ. 76/1985)

Ανάθεση της ασκήσεως δραστηριοτήτων σε άλλα νομικά πρόσωπα

1. Με την επιφύλαξη των διατάξεων του Κώδικα, που αφορούν τα ύματα, τα λοιπά δημοτικά και κοινοτικά νομικά πρόσωπα και τις χειρήσεις, ένας δήμος ή κοινότητα ή περισσότεροι δήμοι ή κοινότητες ορούν, κατ' εξαιρεση, να αναθέτουν για ορισμένο χρονικό διάστημα ν άσκηση ορισμένων δραστηριοτήτάς τους στο κράτος ή σε άλλο νοό πρόσωπο.

2. Την ανάθεση της δραστηριότητας αποφασίζει το δημοτικό ή κοινοό συμβούλιο με την απόλυτη πλειοψηφία του συνολικού αριθμού τωνών του. Με την ίδια απόφαση καθορίζονται η διάρκεια της αναθέος και οι όροι της.

3. Όταν ο δήμος ή η κοινότητα αναθέτει την δραστηριότητα σε άλλοός από το κράτος, νομικό πρόσωπο, στους όρους της αναθέσεως ορεί να περιλαμβάνεται και η εκπροσώπηση του δήμου ή της κοινόας στο όργανο που διακεί το νομικό πρόσωπο.

Άρθρο 30

Άρθρο 29 Π.Δ. 76/1985 - Άρθρο 26 Παρ. 9 Ν. 1828/1989)

Δημοτικές - κοινοτικές διατάξεις

Με απόφαση του δημοτικού ή του κοινοτικού συμβουλίου εκδίδοιατάξεις, που καθορίζουν τη λειτουργία και τη χρήση των δημοτα και κοινοτικών αγορών και των τόπων αγορών, των συστημάτων ύσεως και των συστημάτων αποχετεύσεως, των αλσών και των κήτων κοιμητηρίων, των αθλητικών εγκαταστάσεων, των κέντρων ητας, των παιδικών χώρων, των παιδικών και βρεφικών σταθμών, υγειονομικών σταθμών και των κέντρων για τη παροχή κοινωνιυπηρεσιών, των πολιτιστικών και πνευματικών κέντρων, των δηκών ή κοινοτικών λαϊκών κατοικιών θερέτρων και τουριστικών αιστάσεων. Με όμοιες διατάξεις ρυθμίζονται τα θέματα που αποτην καθαριότητα και οι όροι για τη χρήση των πεζοδρομίων, των πιών και των λοιπών κοινοχρήστων χώρων εκτός από τα σχετικά λογικά θέματα.

Με όμοιες επίσης διατάξεις μπορεί να καθορίζονται οι περιπτώσεις ις οποίες επιβάλλονται πρόστιμα για τη τήρηση της καθαριότητας περιφέρεια του δήμου ή της κοινότητας και να ορίζεται και το ύφος ροστίμου για κάθε περίπτωση. Το πρόστιμο επιβάλλεται με απότου δημάρχου ή προέδρου της κοινότητας σύμφωνα με τη διαδικαων παραγράφων 2 και 3 του άρθρου 73 του Β.Δ. από 24-9/0.1958, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 19 του ν. 1080/1.

Οι διατάξεις που προβλέπει η παράγρ. 1 εγκρίνονται από το νοη και δημοσιεύονται με ανάρτηση στις πινακίδες του δήμου ή της ητας, για την οποία συντάσσεται αποδεικτικό. Οι διατάξεις αυτές λένου συνεχώς εκτεθειμένες σε χώρο του δημοτικού ή κοινοτικού ήματος, που είναι προσιτός στο κοινό.

Όποιος παραβαίνει τις προαναφερόμενες διατάξεις τιμωρείται νκα με το άρθρο 459 του Ποινικού Κώδικα.

Άρθρο 31

Άρθρο 30 Π.Δ. 76/1985 - Άρθρο 1 Παρ. 7 Ν. 1832/1989)

Γνώμη των συμβουλίων για ειδικά θέματα - Συμμετοχή σε προγράμματα περιφερειακής αναπτύξεως

Προκειμένου να εκδώσουν οι κρατικές αρχές οποιαδήποτε διοικηανονιστική πράξη, που αφορά την προστασία του περιβάλλοντος ρυθμιστικά ή χωροταξικά σχέδια πρέπει να ζητούν τη γνώμη τωνών ή κοινοτικών συμβουλίων των δήμων ή των κοινοτήτων ή οικητικών συμβουλίων των ενώσεων δήμων και κοινοτήτων, περιφέρεια των οποίων πρόκειται να ισχύουν αυτές οι πράξεις, ις ακόλουθες διακρίσεις:

α) Για πράξεις, που αφορούν την περιφέρεια έως δέκα δήμων και κοινοτήτων, απαιτείται η γνώμη όλων των δημοτικών και κοινοτικών συμβουλίων.

β) Για πράξεις, που αφορούν την περιφέρεια περισσότερων από δέκα δήμων και κοινοτήτων του νομού, απαιτείται η γνώμη του διοικητικού συμβουλίου, της τοπικής ενώσεως δήμων και κοινοτήτων.

γ) Για πράξεις, που αφορούν την περιφέρεια δήμων και κοινοτήτων που υπάγονται σε περισσότερους νομούς, απαιτείται η γνώμη του διοικητικού συμβουλίου των τοπικών ενώσεων.

δ) Για πράξεις που αφορούν την περιφέρεια αλόκληρης της χώρας, απαιτείται η γνώμη του διοικητικού συμβουλίου της Κεντρικής Ενώσεως Δήμων και Κοινοτήτων της Ελλάδος.

2. Όταν οι πράξεις που αναφέρονται στην προηγούμενη παράγραφο αφορούν τα πολεοδομικά σχέδια για την έκδοσή τους απαιτείται η γνώμη μόνον των δημοτικών ή κοινοτικών συμβουλίων των δήμων ή των κοινοτήτων, στη διοικητική περιφέρεια των οποίων πρόκειται να ισχύουν οι πράξεις αυτές.

3. Σε όλες τις περιπτώσεις των παραγράφων 1 και 2 η γνώμη πρέκει να στέλνεται στην αρμόδια αρχή μέσα σε τρεις μήνες, από τότε που ο δήμος ή η κοινότητα ή η ένωση έλαβε το σχετικό ερώτημα.

4. Η απόκλιση από τη γνώμη των οργάνων, που προβλέπον οι παράγραφοι 1 και 2, πρέκει να στηρίζεται σε ειδική αιτιολογία.

5. Στα όργανα, που καταρτίζουν τα προγράμματα για την περιφερειακή ανάπτυξη, τη χωροταξία και την προστασία του περιβάλλοντος μετέχουν και εκπρόσωποι των δήμων ή κοινοτήτων ή των ενώσεων αυτών. Κατά την κατάρτιση των προγραμμάτων αυτών λαμβάνονται υπόψη η γνώμες των δημοτικών ή κοινοτικών συμβουλίων ή των διοικητικών συμβουλίων των ενώσεων των δήμων και κοινοτήτων της περιφέρειας, την οποία αφορούν τα προγράμματα όπως ορίζει διάταγμα που εκδίδεται με πρόταση των Υπουργών Εθνικής Οικονομίας και Εσωτερικών. Με διάταγμα, που εκδίδεται με πρόταση των ιδίων Υπουργών, καθορίζεται ο αριθμός των εκπροσώπων των δήμων ή κοινοτήτων ή των ενώσεων αυτών στα όργανα που καταρτίζουν τα προγράμματα και ο τρόπος με τον οποίο ορίζονται οι εκπρόσωποι αυτοί.

6. Δεν επιτρέπεται απαλλοτρίωση, διάθεση, δόσηυση ή οικιασδήποτε περιορισμός στη διοίκηση, στη διαχείριση και στη διάθεση δημοτικών ή κοινοτικών κτημάτων, έργων, υπηρεσιών και υδάτων αρδεύσεως ή υδρεύσεως, χωρίς προηγούμενη γνωμοδότηση του δημοτικού ή κοινοτικού συμβουλίου.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΔΗΜΟΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ

ΕΚΛΟΓΗ

ΤΜΗΜΑ Α'

ΔΗΜΟΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ

Άρθρο 32

(Άρθρο 31 Π.Δ. 76/1985)

Κοινοτικές αρχές

1. Η κοινότητα διοικείται από το κοινοτικό συμβούλιο και τον πρόεδρο.

2. Το κοινοτικό συμβούλιο αποτελείται από επτά μέλη, σε κοινότητες με πληθυσμό έως 2.000 κατοίκων, εννέα σε κοινότητες 2001 έως 5.000 κατοίκων και έντεκα στις λοιπές κοινότητες. Στον αριθμό αυτό των συμβουλίων περιλαμβάνεται και ο πρόεδρος.

Άρθρο 33

(Άρθρο 32 Π.Δ. 76/1985)

Δημοτικές αρχές

1. Ο δήμος διοικείται από το δημοτικό συμβούλιο τη δημορχιακή επιτροπή και το δήμαρχο.

2. Το δημοτικό συμβούλιο αποτελείται από έντεκα μέλη σε δήμους με πληθυσμό έως 5.000 κατοίκων, δεκαπέντε μέλη σε δήμους 5.001 έως 10.000 κατοίκων, δεκαεννέα σε δήμους 10.001 έως 30.000 κατοίκων, είκοσι πέντε σε δήμους 30.001 έως 60.000 κατοίκων, τριάντα ένα σε δήμους 60.001 έως 100.000 κατοίκων, τριάντα πέντε σε δήμους 100.001 έως 150.000 κατοίκων, τριάντα εννέα σε δήμους 150.001 έως και 500.000 κατοίκων και σαράντα ένα σε δήμους

01002311411950088

6427

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΤΕΥΧΟΣ ΠΡΩΤΟ

Αρ. Φύλλου 231

14 Νοεμβρίου 1995

ΠΡΟΕΔΡΙΚΑ ΔΙΑΤΑΓΜΑΤΑ

ΠΡΟΕΔΡΙΚΟ ΔΙΑΤΑΓΜΑ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 410

Κωδικοποίηση σε ενιαίο κείμενο νόμου, με τίτλο «Δημοτικός και Κοινοτικός Κώδικας» των ισχυουσών διατάξεων του δημοτικού και κοινοτικού κώδικα όπως τροποποιήθηκαν και συμπληρώθηκαν.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Έχοντας υπόψη:

1. Τις διατάξεις του άρθρου 14 παρ.9 του Ν. 2307/1995 «Προσαρμογή νομοθεσίας αρμοδιότητας Υπουργείου Εσωτερικών στις διατάξεις για τη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ Α' 113/1995).
2. Τις διατάξεις του άρθρου 23 παρ.1 του Ν. 1558/1985 «Κυβέρνηση και Κυβερνητικά όργανα» (ΦΕΚ Α' 137/1985), σε συνδυασμό με τις διατάξεις του Π.Δ 373/1985 «Συγχώνευση των Υπουργείων Προεδρίας της Κυβέρνησης και Εσωτερικών στο Υπουργείο Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης και καθορισμός των αρμοδιοτήτων του» (ΦΕΚ Α' 201/1995).
3. Τις διατάξεις του άρθρου 29 Α' του Ν. 1558/1985 που έχει προστεθεί με το άρθρο 27 του Ν. 2081/1992.
4. Τι από τις διατάξεις του Διατάγματος αυτού δεν προκαλείται βλάβη σε βάρος του Κρατικού Προϋπολογισμού.

Με πρόταση του Υπουργού Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, αποφασίζουμε:

Άρθρο μόνο

Κωδικοποιούνται σε ενιαίο κείμενο νόμου με τίτλο «Δημοτικός και Κοινοτικός Κώδικας» οι ισχύουσες διατάξεις του δημοτικού και κοινοτικού κώδικα (Π.Δ 323/1989), όπως τροποποιήθηκαν και συμπληρώθηκαν με:

Α' τους Νόμους:

- 1) Ν. 1878/1990 Άρθρο 10) «Τροποποίηση των διατάξεων δευτεροβάθμιας τοπικής αυτοδιοίκησης Ν. 1622/1986 και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ Α' 33/1990).
- 2) Ν. 1884/1990 Άρθρο 39) «Διαρρυθμίσεις στην έμμεση φορολογία και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ Α' 81/1990).
- 3) Ν. 1892/1990 Άρθρο 118) «Για τον εκσυγχρονισμό και την ανάπτυξη και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ Α' 101/1990).

4) Ν. 1900/1990 Άρθρα 1,2,9,11,12) «Τροποποίηση και συμπλήρωση διατάξεων του δημοτικού και κοινοτικού κώδικα (Π.Δ 323/1989), δευτεροβάθμιας τοπικής αυτοδιοίκησης (Ν. 1622/1986), εσόδων δήμων και κοινοτήτων και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ Α' 126/1990).

5) Ν. 2000/1991 Άρθρα 30 παρ.3, 31 παρ.5) «Για την αποκρατικοποίηση, απλούστευση των διαδικασιών εκκαθάρισης, ενισχύσεως των κανόνων ανταγωνισμού και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ Α' 206/1991).

6) Ν. 2065/1992 Άρθρο 68 παρ.1) «Αναμόρφωση της άμεσης φορολογίας και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ 113/1992).

7) Ν. 2130/1993 Άρθρα 7,9,10,11 παρ.1 και 4, 20, 26 παρ.1, 27 παρ.1,2,7,9 και 11) «Τροποποίηση και συμπλήρωση διατάξεων της περιφερειακής διοίκησης, του κώδικα της ελληνικής ιθαγένειας, του Δημοτικού και Κοινοτικού Κώδικα, των διατάξεων για τις προσόδους των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ Α' 62/1993).

8) Ν. 2218/1994 Άρθρα 6 παρ.1 εδ. τρίτο, τέταρτο, 18 παρ.4 και 5, 21 παρ.16, 41, 42, 43, 44, 46, 47, 48 και 57 παρ.1) «Ίδρυση νομαρχιακής αυτοδιοίκησης, τροποποίηση διατάξεων για την πρωτοβάθμια αυτοδιοίκηση και την περιφέρεια και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ Α' 90/1994).

9) Ν. 2240/1994 Άρθρα 4 παρ.6 και 8, 6 παρ.2,9,22,23,25,28,30 και 31) «Συμπλήρωση διατάξεων για τη νομαρχιακή αυτοδιοίκηση και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ Α' 153/1994).

10) Ν. 2284/1995 «Κύρωση της από 17ης Οκτωβρίου 1994 πράξης νομοθετικού περιεχομένου» (ΦΕΚ Α' 14/1995).

11) Ν. 2307/1995 Άρθρα 1, 2, 3, 4, 5, 11, 12 παρ. 12 και 13, 13 παρ.35) «Προσαρμογή νομοθεσίας αρμοδιότητας Υπουργείου Εσωτερικών στις διατάξεις για τη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ Α' 113/1995).

Β' Το Προεδρικό Διάταγμα 292/1992 «Καθορισμός των αρμοδιοτήτων που διατηρούνται από τον Υπουργό Εσωτερικών» (ΦΕΚ Α' 149/1992).

Γ' Τις Υπουργικές Αποφάσεις:

1) ΔΙΔΑΔ/Φ12/14/13.573/18.7.1990 (ΦΕΚ Β' 485/1990) «Καθορισμός της ημερήσιας εκτός έδρας αποζημίωσης και των λοιπών εξόδων των μετακινουμένων με ει-

αν πρόκειται μόνο για την υποβολή υποψηφιότητας σε δημοτικές και κοινοτικές εκλογές στους δήμους και τις κοινότητες των νομών Αττικής και Θεσσαλονίκης και τους δήμους ή τις κοινότητες των νομών στην περιφέρεια των οποίων υπάγεται ο δήμος ή η κοινότητα που οιομήφιος είναι ή ήταν πριν γραμμένος στα μητρώα αρρένων ή στα δημοτολόγια.

Αυτό το δικαίωμα μπορεί να ασκηθεί από την 1η Αυγούστου του έτους διενέργειας των εκλογών μέχρι την προτεία της καταθέσεως στο οικείο δικαστήριο της δηλώσεως κατατίσεως των συνδυασμών. Η απόφαση μεταδητείας εκδίδεται υποχρεωτικά εντός της αυτής προομίας και είναι αμέσως εκτελεστή.

2. Αυτοί που εγγράφονται σύμφωνα με την ανωτέρω παγραφο δεν αποκτούν δικαίωμα καρπώσεως των βοοοικών τόπων του δήμου ή της κοινότητας.

Άρθρο 21

(Άρθρο 20 Π.Δ 323/1989)

Απώλεια της δημοτικότητας

1. Απόκτηση νέας δημοτικότητας δήμου ή κοινότητας επάγεται την απώλεια της προηγούμενης δημοτικότη-

Άρθρο 22

(Άρθρο 21 Π.Δ 323/1989)

Δημοτολόγιο

Σε κάθε δήμο και κοινότητα τηρείται δημοτολόγιο.

Ότιδήποτε αφορά την κατάρτιση και την πύρση του οτολογοίου, ο τύπος του και κάθε άλλη αναγκαία λεμέρεια καθορίζονται με διάταγμα.

Με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών καθορίζοτα δικαιολογητικά και η διαδικασία υποβολής τους, για εγγραφή, διαγραφή, διόρθωση, μεταβολή ή προσθήκη χείων, που λείπουν από το δημοτολόγιο και κάθε λεμέρεκα για την ανασύνταξη αυτού λόγω καταστροφής ή λειας.

Άρθρο 23

(Άρθρο 22 Π.Δ 323/1989 – άρθρο 1 παρ.17 Ν. 2307/1995)

Γενικά δικαιώματα και υποχρεώσεις των δημοτών και των κατοίκων

Οι δημότες συμμετέχουν ενεργά στην προαγωγή των υποθέσεων και στις δραστηριότητες του δήμου ή κοινότητας. Όλοι οι κάτοικοι προσφέρουν τη βοήθεκά για την εκτέλεση της αποστολής του δήμου ή της πτητας και συνεισφέρουν, ανάλογα με τις δυνάμεις σε όλες τις κοινές υποχρεώσεις και σε όλα τα κοινά

Προσφορά προσωπικής εργασίας μπορεί να επιβλήλους κατοίκους του δήμου ή της κοινότητας μόνο για ντιμετώπιση επείγουσας και απρόβλεπτης ανάγκης, λική απόφαση του δημοτικού ή κοινοτικού συμβου-

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε΄

ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ ΔΗΜΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ

Άρθρο 24

(Άρθρο 41 Ν. 2218/1994 – άρθρο 6 παρ. 9 και 31 Ν. 2240/1994, άρθρο 1 παρ.7 και άρθρο 12 παρ. 12 και άρθρο 13 παρ.35 Ν. 2307/1995)

Αρμοδιότητες

1. Η διοίκηση όλων των τοπικών υποθέσεων ανήκει στην αρμοδιότητα των δήμων και των κοινοτήτων, κύρια μέρη των οποίων αποτελεί η προαγωγή των κοινωνικών και οικονομικών συμφερόντων, καθώς και των πολιτιστικών και πνευματικών ενδιαφερόντων των κατοίκων της.

Στην αρμοδιότητα των δήμων και των κοινοτήτων ανήκουν ιδίως:

- α) η κατασκευή, συντήρηση και λειτουργία:
 - ι) συστημάτων ύδρευσης, άρδευσης και αποχέτευσης, αντιπλημμυρικών και εγγειοβελτιωτικών έργων, έργων δημοτικής και κοινοτικής οδοποιίας, πλατειών, γεφυρών και έργων ηλεκτροφωτισμού των κοινόχρηστων χώρων.
 - ιι) χώρων πρασίνου, βοσκοτόπων, υπαίθριων κοινόχρηστων χώρων, κομητηριών και δημοτικών και κοινοτικών χώρων άθλησης και αναψυχής και
 - ιιι) δημοτικών, κοινοτικών και λαϊκών αγορών,
- β) η λειτουργία των εμποροπανηγύρεων,
- γ) η καθαριότητα και η διαχείριση των απορριμμάτων, η κατασκευή, συντήρηση και λειτουργία λουτρών και αποχωρητηρίων,
- δ) η ίδρυση και η λειτουργία παιδικών, βρεφικών, βρεφονηπιακών σταθμών και νηπιαγωγείων, κέντρων ψυχολογίας και αναψυχής ηλικιωμένων, βρεφοκομικών, ορφανοτροφείων, Κ.Α.Π.Η, και κέντρων υποστήριξης και αποκατάστασης ατόμων με ειδικές ανάγκες και η μελέτη και εφαρμογή κοινωνικών προγραμμάτων,
- ε) η ίδρυση, κατασκευή και λειτουργία πολιτιστικών και πνευματικών κέντρων, σχολών διδασκαλίας μουσικής, χορού, ζωγραφικής και κέντρων επαγγελματικού προσανατολισμού, καθώς και η μελέτη και εφαρμογή πολιτιστικών προγραμμάτων,
- στ) η εξασφάλιση στέγης και η δημιουργία θερέτρων.
- ζ) η μελέτη, διαχείριση και εκτέλεση προγραμμάτων οικιστικής και πολεοδομικής ανάπτυξης,
- η) η προστασία του φυσικού και πολιτισμικού περιβάλλοντος, η προστασία της ζωής και της υγείας των κατοίκων και η κατάρτιση ειδικών προγραμμάτων πρόληψης, άμεσης βοήθειας και θεραπείας.
- θ) η ίδρυση και λειτουργία πολιτιστικών και πνευματικών κέντρων, όπως βιβλιοθήκες, μουσεία, πινακοθήκες, φιλαρμονικές, θέατρα, η επισκευή και συντήρηση παραδοσιακών ή ιστορικών κτιρίων που παραχωρούνται από δημόσιους ή ιδιωτικούς φορείς ή κοινωνικές και πολιτιστικές λειτουργίες και σε συνεργασία με τους αρμόδιους δημοσίους φορείς, η συντήρηση και λειτουργία αρχαιολογικών και ιστορικών χώρων της περιοχής.
 - ι) η κατασκευή, επισκευή και συντήρηση σχολικών κτιρίων,
 - ια) η κατασκευή, επισκευή, συντήρηση και διαχείριση των δημοτικών και κοινοτικών σταδίων, των γυμναστηρίων και των αθλητικών κέντρων,
 - ιβ) η προστασία, η αξιοποίηση και εκμετάλλευση των τοπικών φυσικών πόρων και περιοχών, των κλιμακικών πηγών και των ήπιων μορφών ενέργειας,

ιγ) η υλοποίηση του παλεοδομικού σχεδιασμού, σύμφωνα με το εγκεκριμένο Γενικό Παλεοδομικό Σχέδιο, Ζώνη Οικιστικού Ελέγχου (Ζ.Ο.Ε.), καθώς και κάθε άλλο σχέδιο χωροταξικού επιπέδου και η τήρηση των δεδομένων του κτηματολογίου της περιοχής τους, όπως αυτά προκύπτουν από το συνολικό σχεδιασμό και την ολοκληρωμένη διαχείριση του Εθνικού Κτηματολογίου,

ιδ) η ρύθμιση της κυκλοφορίας, ο καθορισμός πεζοδρόμων, μονοδρομήσεων και κατευθύνσεων της κυκλοφορίας, ο προσδιορισμός και η λειτουργία των χώρων στάθμευσης οχημάτων, η ονομασία των οδών και των πλατειών και η τοποθέτηση πινακίδων, η αρίθμηση των κτισμάτων καθώς και η διοίκηση της αστικής συγκοινωνίας,

ιε) ο έλεγχος της τήρησης των διατάξεων που αφορούν την καθαριότητα, την κυκλοφορία και στάθμευση των οχημάτων, την οικοδόμηση, την ύδρευση, την άρδευση, την αποχέτευση την ηχορύπανση, τη ρύπανση των θαλασσών από πηγές ξηράς, την προστασία των επήγειων και υπόγειων υδάτινων αποθεμάτων και την προστασία του περιβάλλοντος,

ιστ) ο έλεγχος της τήρησης των διατάξεων που αφορούν τη λειτουργία των πάσης φύσεως επιτηδευμάτων και επαγγελμάτων,

ιζ) η ίδρυση και λειτουργία δημοτικών ή κοινοτικών εργαστηρίων και ο έλεγχος των υγρών, στερεών και αέρων αποβλήτων, της ρύπανσης των υδάτων και της θάλασσας,

ιθ) η χορήγηση αδειών ίδρυσης και λειτουργίας όλων των καταστημάτων και επιχειρήσεων, οι όροι λειτουργίας των οποίων καθορίζονται από υγειονομικές διατάξεις,

κ) η χορήγηση αδειών μικροπωλητών και λειτουργίας κυλικείων σε κοινόχρηστους χώρους (άλση, κήπους κλπ.),

κα) η χορήγηση των αδειών εγκατάστασης και λειτουργίας θεατρών, κινηματογράφων και παρεμφερών επιχειρήσεων, που προβλέπονται από τους α.ν 445/1937 και 446/1937,

κβ) η χορήγηση των αδειών λειτουργίας μουσικής σε δημόσια κέντρα, που προβλέπονται από αστυνομικές διατάξεις και χορηγούνται σύμφωνα με την Α5/3010/85 υγειονομική διάταξη (ΦΕΚ Β' - 593),

κγ) η χορήγηση των αδειών εγκατάστασης και λειτουργίας ψυχαγωγικών παιδιών, που προβλέπονται από αστυνομικές διατάξεις και δεν υπάγονται στις διατάξεις του Ν. 2000/1991,

κδ) η διαχείριση της δημοτικής ή κοινοτικής περιουσίας και η κατασκευή, συντήρηση και λειτουργία δημοτικών ή κοινοτικών καταστημάτων,

κε) η μελέτη, εκτέλεση και εκμετάλλευση βιοτεχνικών κέντρων και κτιρίων στις ειδικές βιοτεχνικές και βιομηχανικές ζώνες που καθορίζονται στα πλαίσια του παλεοδομικού και του χωροταξικού σχεδιασμού,

κατ) η εκπόνηση και εφαρμογή προγραμμάτων ανάπτυξης του ανθρώπινου δυναμικού της περιοχής τους,

κζ) η αποθήκευση και η εμπορία υγρών και αερίων καυσίμων,

κθ) η σύναψη προγραμματικών συμβάσεων,

λ) η έκδοση κανονιστικών αποφάσεων σύμφωνα με το άρθρο 37.

2. Για την άσκηση της αρμοδιότητας της περίπτωσης ιε' της παραγρ. 1 ο δήμος ή η κοινότητα μπορεί να προβλέπει στον οργανισμό εσωτερικής υπηρεσίας τη συγκρότηση ει-

δικής υπηρεσίας. Η απόφαση του δημοτικού ή κοινοτικού συμβουλίου λαμβάνεται με την απόλυτη πλειοψηφία των μελών του.

3. Με προεδρικό διάταγμα, που εκδίδεται με πρόταση του Υπουργού των Εσωτερικών, μετά από γνώμη του Διοικητικού Συμβουλίου της Κεντρικής Ένωσης Δήμων και Κοινοτήτων της Ελλάδος, καθορίζονται οι αρμοδιότητες και ο τρόπος άσκησης τους, τα προσόντα, τα καθήκοντα, τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις των οργάνων της ειδικής υπηρεσίας, της παραγρ.2. Με προεδρικό διάταγμα, που εκδίδεται σύμφωνα με τη διάταξη της προηγούμενης παραγράφου οι αρμοδιότητες της Δημοτικής Αστυνομίας μπορούν να επεκτείνονται και σε θέματα των περιπτώσεων β', ιστ', ιθ', κ', κα', κβ', κγ' και λ' της παραγράφου 1 του άρθρου αυτού.

Άρθρο 25

(Άρθρο 11 Ν. 2307/1995)

Καταστήματα υγειονομικού ενδιαφέροντος

1. Για τη χορήγηση αδειών ίδρυσης και λειτουργίας όλων των καταστημάτων και επιχειρήσεων οι όροι λειτουργίας των οποίων καθορίζονται από υγειονομικές διατάξεις, εφαρμόζονται οι ισχύουσες κάθε φορά υγειονομικές και άλλες διατάξεις καθώς και οι διατάξεις που αναφέρονται στις χρήσεις γης, τους όρους δόμησης, την προστασία του φυσικού πολιτιστικού και δομημένου περιβάλλοντος και τη βασική νομοθεσία.

2. Οι διατάξεις του προεδρικού διατάγματος 180/1979 (ΦΕΚ Α' 48) «περί όρων λειτουργίας καταστημάτων πωλήσεως ονοπνευματωδών ποτών και κέντρων διασκεδάσεως» όπως τροποποιήθηκε - συμπληρώθηκε μεταγενέστερα, εξακολουθούν να ισχύουν.

Όπου στο ανωτέρω προεδρικό διάταγμα, για θέματα χορήγησης ή ανάκλησης ή αφαίρεσης αδειών, ή σφράγισης των καταστημάτων αναφέρεται «Αστυνομική Αρχή» ή «Αστυνομικός Διευθυντής» ή «Αρχηγός της Ελληνικής Αστυνομίας» ή «Υπουργός Δημοσίας Τάξης», νοείται το οικείο δημοτικό ή κοινοτικό συμβούλιο το οποίο λαμβάνει τη σχετική απόφαση το αργότερο σε τριάντα ημέρες από τότε που πληρούνται οι αντίστοιχες νόμιμες προϋποθέσεις.

Κατ' εξαίρεση οι αποφάσεις για την προσωρινή αφαίρεση των αδειών λειτουργίας των ανωτέρω καταστημάτων εκδίδονται από τον δήμαρχο ή πρόεδρο κοινότητας εντός 15 ημερών από την πλήρωση των σχετικών προϋποθέσεων.

Ο δήμαρχος ή ο πρόεδρος της κοινότητας υποχρεούται στην άμεση εκτέλεση της απόφασης.

Παράβαση των διατάξεων της παραγράφου αυτής αποτελεί σοβαρή παράβαση καθήκοντος, τιμωρούμενη κατά τις οικείες διατάξεις του Δημοτικού και Κοινοτικού Κώδικα και κατά το άρθρο 259 του Ποινικού Κώδικα.

3. Με προεδρικό διάταγμα που εκδίδεται με πρόταση των Υπουργών Εσωτερικών, Δημοσίας Τάξης και Υγείας Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων δύναται να τροποποιούνται, να συμπληρώνονται ή να επανακαθορίζονται οι διατάξεις του Π.Δ 180/1979 και να ρυθμίζονται θέματα σχετικά με την εφαρμογή των διατάξεων αυτών από τα νέα όργανα που κατέστησαν αρμόδια καθώς και κάθε αναγκαία λεπτομέρεια.

4. Όπου στον Α.Ν 2520/1940, στον Υγειονομικό Κανονισμό, κατά το μέρος που αυτός εξακολουθεί να ισχύει και

Υγειονομικές Διατάξεις, με τις οποίες προβλέπονται και προϋποθέσεις για την ίδρυση και λειτουργία καταμάτων και επιχειρήσεων υγειονομικού ενδιαφέροντος, φέρεται η «αστυνομική αρχή» ως αρμόδια για την εκτέλεση των διοικητικών πράξεων και το κλείσιμο των άνευ λειτουργούντων καταστημάτων και επιχειρήσεων υγειονομικού ενδιαφέροντος, νοείται το όργανο που ορίζεται από το οικείο δημοτικό ή κοινοτικό συμβούλιο, το οποίο δύναται όπου κρίνει αναγκαίο να ζητά και τη συνδρομή της Αστυνομίας κατά την εκτέλεση των ανωτέρω πράξεων, η οποία υποχρεούται να την παρέχει, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 159 και 161 του Π.Δ 141/1 (ΦΕΚ Α' 58).

Όσοι παραβιάζουν τη σφραγίδα α) καταστημάτων και επιχειρήσεων υγειονομικού ενδιαφέροντος που σφραγίζονται μετά από απόφαση προσωρινής ή οριστικής αφαίρεσης της άδειας λειτουργίας ή ανάκλησης αυτής και β) καταστημάτων ή επιχειρήσεων που λειτουργούν χωρίς α, τιμωρούνται με την ποινή που προβλέπεται από τις διατάξεις του άρθρου 178 του Ποινικού Κώδικα.

Με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, η οποία δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως μπορεί να ιζούνται θέματα σχετικά με τη διαδικασία και τον ορισμό των αρμοδίων των καταστημάτων και επιχειρήσεων υγειονομικού ενδιαφέροντος καθώς και κάθε αναγκαία μέτρα.

Όπου στους Α.Ν 445/1937 (ΦΕΚ Α' 22), 446/1937 (ΦΕΚ Α' 23) και σε άλλες περί κινηματογράφων, θεάτρων ορεινών εγκαταστάσεων διατάξεις αναφέρεται η νομική Αρχή ως αρμόδια για το κλείσιμο των επιχειρήσεων ή την αφαίρεση ή ανάκληση των αδειών αυτών, ως επίσης και στη περίπτωση για τη διενέργεια τακτικών άκτων επιθεωρήσεων, στο εξής νοείται το οικείο δημοτικό ή κοινοτικό συμβούλιο.

Όπου προβλέπεται κλείσιμο των επιχειρήσεων, της παράγραφου 7, αυτό γίνεται με σφράγιση. Σε περίπτωση βίασης αυτής, οι παραβάτες τιμωρούνται με την ποινή που προβλέπεται από το άρθρο 178 του Ποινικού Κώδικα.

Οι ανωτέρω ρυθμίσεις των παραγράφων 7 και 8 μόνον και στις επιχειρήσεις ψυχαγωγικών παιδιών φύσεως.

Όποιος από πρόθεση παραβαίνει επιτακτική ή αποπικτική διάταξη του Υγειονομικού Κανονισμού (ΦΕΚ Β' 1938), κατά το μέρος που αυτός εξακολουθεί να και των Υγειονομικών Διατάξεων του άρθρου 1 του 520/1940 (ΦΕΚ 273/4.9.1940), τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι τρεις μήνες ή με χρηματική ποινή σύμφωνα με ισχύουσες διατάξεις του Ποινικού Κώδικα ή και με οποιονδήποτε ποινές.

Σε περιπτώσεις υποτροπής τα παραπάνω όρια των ποινών αυξάνονται.

Όπου στο άρθρο 3 του Α.Ν 2520/1940 (ΦΕΚ 273/4.9.1940), αντικαταστάθηκε με το άρθρο μόνο του Ν. 290/ (ΦΕΚ Α' 185/1943), που κυρώθηκε με την 303/ ΠΥΣ και αντικαταστάθηκε εκ νέου με την παράγραφο 4, του άρθρου 4, του Ν. 2207/1994 (ΦΕΚ Α' 65/ καταργείται και τα επόμενα άρθρα 4 έως και 15 μόνον και παίρνουν τους αριθμούς 3 έως και 14 ομοίως.

Στα Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Συμβούλια υγειονομικού ενδιαφέροντος - Κινηματογράφων που προβλέ-

πονται από τις διατάξεις των Α.Ν 445/1937, 446/1937 σε συνδυασμό με τις διατάξεις του Ν. 2026/1992 (ΦΕΚ Α' 43) και της υπ' αριθ. 7004/15/77B από 21.9.1992 απόφασης των Υπουργών Πραεδρίας της Κυβέρνησης, Οικονομικών και Δημόσιας Τάξης, συμμετέχει στο εξής εκπρόσωπος του οικείου ΟΤΑ, ως Πρόεδρος αντί του εκπροσώπου της Αστυνομίας, ο οποίος συμμετέχει ως απλό μέλος, και εκπρόσωπος της Πανελληνίας Ομοσπονδίας Θεάματος Ακροάματος ειδικός σε θέματα ασφαλείας των χώρων των ανωτέρω εγκαταστάσεων.

Χρέη γραμματέα των ανωτέρω Συμβουλίων εκτελεί υπάλληλος του ΟΤΑ, αντί Αστυνομικού.

12. Στην Επιτροπή που προβλέπεται από το άρθρο 8 του Ν. 1590/1986 (ΦΕΚ Α' 49) στο εξής συμμετέχει και εκπρόσωπος του δημοτικού ή κοινοτικού συμβουλίου, ο οποίος είναι Πρόεδρος της Επιτροπής.

13. Στις Επιτροπές που προβλέπονται από τις διατάξεις του άρθρου 15 του Ν. 1579/1985 (ΦΕΚ Α' 217) δεν συμμετέχει στο εξής εκπρόσωπος της Αστυνομίας και στην Επιτροπή της παραγράφου 1 της ΦΓ4ε/5258/17.6.1970 (ΦΕΚ 426 Β') Υγειονομικής Διάταξης συμμετέχει αντί του εκπροσώπου της Αστυνομίας εκπρόσωπος του οικείου δημοτικού ή κοινοτικού συμβουλίου.

14. Τα παράβολα που απαιτούνται για την έκδοση αδειών ίδρυσης και λειτουργίας καταστημάτων υγειονομικού ενδιαφέροντος κινηματογράφων, θεάτρων, κέντρων διασκεδάσεως, σιταυλισμών κ.λ.π. κατατίθενται στο όνομα του οικείου δήμου ή κοινότητας.

Άρθρο 26 (Άρθρο 42 Ν. 2218/1994)

Παιδικοί και βρεφονηπιακοί σταθμοί

1. Κρατικοί παιδικοί και βρεφονηπιακοί σταθμοί που λειτουργούν με τις διατάξεις του από 2.1.1935 Α.Ν (ΦΕΚ 527 Α') μεταβιβάζονται στους δήμους, εφόσον έχουν πληθυσμό άνω των 5.000 κατοίκων ή στα Συμβούλια Περιφέρειας στη διοικητική περιφέρεια των οποίων λειτουργούν, εφόσον δεν υπάρχουν δήμοι με τον πληθυσμό αυτό και λειτουργούν ως δημοτικά νομικά πρόσωπα του άρθρου 203 του παρόντος διατάγματος.

2. Η μεταβίβαση γίνεται με απόφαση του Υπουργού Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, η οποία εκδίδεται ύστερα από απόφαση του δημοτικού ή κοινοτικού συμβουλίου του δήμου ή της κοινότητας στην περιφέρεια του οποίου λειτουργεί ο παιδικός ή βρεφονηπιακός σταθμός και δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

3. Από τη δημοσίευση της ανωτέρω απόφασης ο παιδικός ή βρεφονηπιακός σταθμός λειτουργεί ως δημοτικό ή κοινοτικό νομικό πρόσωπο του άρθρου 203 του παρόντος διατάγματος και ο δήμος ή η κοινότητα οφείλει να προσομοιώσει τη συστατική του πράξη στις διατάξεις του Δ.Κ.Κ.

4. Από τη δημοσίευση της σχετικής απόφασης στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως στα νέα νομικά πρόσωπα περιέρχεται και η κινητή και ακίνητη περιουσία την οποία χρησιμοποιούσε ο κρατικός σταθμός. Σε περίπτωση κατάργησης του νομικού προσώπου η περιουσία περιέρχεται στον οικείο Ο.Τ.Α. Με την επιμέλεια του διοικητικού συμβουλίου του νομικού προσώπου ενεργείται απογραφή όλων των περιουσιακών στοιχείων που ανήκουν στο νομικό πρόσωπο εντός εξαμήνου από την μετατροπή του σε

δημοτικό ή κοινοτικό νομικό πρόσωπο. Απόσπασμα της εκθέσεως απόγραφής που περιγράφει τα αποκτώμενα από το νέο νομικό πρόσωπο ακίνητα και εμπράγματα δικαιώματα, με την περίληψη, που προβλέπεται από τις διατάξεις του άρθρου 9 του β.δ. 533/1963, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει σήμερα, καταχωρείται στελώς στα οικεία βιβλία μεταγραφών του αρμόδιου υποθηκοφυλακείου.

5. Το προσωπικό, που υπηρετεί στους παιδικούς και βρεφονηπιακούς σταθμούς, που περιέρχονται στους Ο.Τ.Α. με τη διαδικασία των παραγράφων 1 έως 3 του παρόντος, διατίθεται αυτοδικαίως και εξακολουθεί να παρέχει τις υπηρεσίες του μέχρι την έξοδό του από την υπηρεσία, στα νέα νομικά πρόσωπα, χωρίς να αλλάζει το καθεστώς της υπηρεσιακής και ασφαλιστικής του κατάστασης μέχρι της καθορισμένης τρόπου εξόδου από την υπηρεσία.

6. Με απόφαση των οικείων δημοτικών και κοινοτικών συμβουλίων, συντάσσονται νέοι κανονισμοί λειτουργίας των σταθμών της παραγράφου 2 του παρόντος, με βάση πρότυπο κανονισμό που συντάσσεται από τα Υπουργεία Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων και Εσωτερικών. Μέχρι τη σύνταξη νέου κανονισμού, εξακολουθεί να ισχύει ο προηγούμενος κανονισμός λειτουργίας.

7. Τα νομικά πρόσωπα του άρθρου αυτού επιχορηγούνται υποχρεωτικά κάθε έτος από το Υπουργείο Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων για την κάλυψη των αναγκών λειτουργίας, τη συντήρηση των εγκαταστάσεων και την αγορά εξοπλισμού.

Άρθρο 27

(Άρθρο 30 παρ.3 Ν. 2000/1991)

Υπαίθριοι και πλανόδιο εμπόριο

Οι άδειες για την άσκηση των υπαίθριων ή πλανόδιων εμπορικών δραστηριοτήτων της παραγράφου 2 του άρθρου 30 του νόμου 2000/1991 (ΦΕΚ 206 Α'/1991) χορηγούνται από τους Ο.Τ.Α. μετά από γνώμη του αρμόδιου κατά τόπο εμπορικού συλλόγου. Με απόφαση του Υπουργού Εμπορίου καθορίζονται οι λεπτομέρειες της χορηγώσεως που αφορούν την εκχώρηση αρμοδιοτήτων του προηγούμενου εδαφίου.

Άρθρο 28

(Άρθρο 20 Ν. 2130/1993 - άρθρο 47 παρ. 1 Ν. 2218/1994)

Επιλογή των εκπροσώπων στα τηλεπικοινωνιακά πρακτορεία και τηλεφωνεία

1. Η αρμοδιότητα για την επιλογή της ανάθεσης ή αφαιρέσεως από τον Οργανισμό Τηλεπικοινωνιών Ελλάδος (Ο.Τ.Ε.) της αντιπροσώπευσης του στα τηλεπικοινωνιακά πρακτορεία ή τηλεφωνεία μεταβιβάζεται στους δήμους και τις κοινότητες και ασκείται με απόφαση του οικείου δημοτικού ή κοινοτικού συμβουλίου.

2. Ο ορισμός του υπεύθυνου λειτουργίας τηλεπικοινωνιακού πρακτορείου ή τηλεφωνείου γνωστοποιείται από τον οικείο Ο.Τ.Α., στον Ο.Τ.Ε..

3. Το έξοδα εγκατάστασης ή μετεγκατάστασης τηλεπικοινωνιακών πρακτορείων και τηλεφωνείων καθορίζονται από τον Ο.Τ.Ε. και βαρύνουν αυτόν, αν συμφωνήσει στην εγκατάσταση ή μετεγκατάσταση.

Άρθρο 29

(Άρθρο 6 παρ.25 του Ν. 2240/1994)

Μεταφορά Μαθητών

Η κατά το άρθρο 2 παρ.9 του Νόμου 1566/1985 (ΦΕΚ 167 Α') μεταφορά των μαθητών στον τόπο που λειτουργεί το σχολείο πραγματοποιείται από τους οικείους Ο.Τ.Α. είτε με τη χρησιμοποίηση ιδιόκτητων μέσων είτε με τη χρήση των συνήθων αστικών και υπεραστικών μέσων είτε με μίσθωση ιδιωτικών μέσων μεταφοράς είτε με άλλο πρόσφορο τρόπο. Για θέματα που προκύπτουν όταν η μεταφορά αναφέρεται σε μαθητές διαφορετικών Ο.Τ.Α. αποφασίζει η Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση.

Με κοινή απόφαση των Υπουργών Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, Οικονομικών και Εσωτερικών, που εκδίδεται το Σεπτέμβριο κάθε έτους, κατανέμονται στις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις οι πιστώσεις για μεταφορά μαθητών που εγγράφονται στον Κρατικό Προϋπολογισμό.

Με κοινή απόφαση των Υπουργών Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων και Εσωτερικών καθορίζονται τα κριτήρια κατανομής των πιστώσεων στις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις και οι σχετικές λεπτομέρειες εφαρμογής του άρθρου αυτού.

Άρθρο 30

(Άρθρο 118 Ν. 1892/1990)

Φύλαξη δημοτικών και κοινοτικών χώρων απορριμμάτων

1. Οι δήμαρχοι και οι πρόεδροι κοινοτήτων λαμβάνουν όλα τα αναγκαία μέτρα ασφαλούς φύλαξης των χώρων απορριμμάτων, για την αποφυγή ανάφλεξης και πράκλισης πυρκαγιών.

2. Η παράλειψη λήψεως ή πλημμελής λήψη των κατά την προηγούμενη παράγραφο μέτρων αποτελεί σοβαρή παράβαση των καθηκόντων τους και επισύρει τις ποινές που προβλέπονται από τις διατάξεις της παραγράφου 2 του άρθρου 184 του παρόντος διατάγματος» περί Δημοτικού και Κοινοτικού Κώδικα».

Άρθρο 31

(Άρθρο 31 παρ.5 Ν. 2000/1991)

Λαϊκές αγορές

1. Επιτρέπεται στους ΟΤΑ με απόφαση του δημοτικού ή κοινοτικού τους συμβουλίου, που εκδίδεται μετά από γνώμη των επαγγελματικών οργανώσεων των εμπόρων, βιοτεχνών και επαγγελματιών της περιοχής να καθορίζουν τους όρους, τις προϋποθέσεις και κάθε άλλη απαραίτητη λεπτομέρεια για τη διενέργεια κατά τις Κυριακές παζαριού σε προκαθορισμένους χώρους ευθύνης τους. Τα είδη, που μπορούν να πωλούνται στο παζάρι κάθε Ο.Τ.Α. καθορίζονται με την ίδια απόφαση και είναι ελαττωματικά δεύτερης διαλογής ή μεταχειρισμένα. Οι άδειες συμμετοχής επαγγελματιών στο παζάρι χορηγούνται με απόφαση των δημοτικών ή κοινοτικών συμβουλίων. Οι συμμετέχοντες στο παζάρι υποχρεούνται να αποδεικνύουν τον τρόπο κτήσης των προς πώληση ειδών με επίσημα φορολογικά στοιχεία.

2. Οι παραβαίνοντες τη διάταξη της προηγούμενης παραγράφου έχουν τις συνέπειες του άρθρου 52 του Ν. Δ 136/της 30/30 Σεπτεμβρίου 1946, όπως ισχύει ανεξαρτήτως της υπαγωγής ή μη των διατιθέμενων προϊόντων

περιστάσεις (προϋποθέσεις) του άρθρου αυτού. *

Άρθρο 32

(Άρθρο 26 Π.Δ 323/1989 - Άρθρο 41 παρ. 1 Ν. 2218/1994)

Μεταβίβαση αρμοδιοτήτων - Μεταφορά πόρων

Με προεδρικά διατάγματα, που εκδίδονται με πρόταση των Υπουργών Προεδρίας της Κυβέρνησης, Εσωτερικών και του αρμόδιου κατά περίπτωση υπουργού, αρμοδίως, που ασκούνται από: α) τους υπουργούς, β) τους υπαλλήλους των κεντρικών υπηρεσιών των υπουργείων και γ) τους προϊστάμενους των περιφερειακών οργανισμών κεντρικού και διανομαρχιακού επιπέδου των περιφερειών, μπορεί να μεταβιβάζονται σε οργανισμούς της αυτοδιοίκησης, εφόσον αφορούν υποθέσεις τοπικού χαρακτήρα.

Με όμοια διατάγματα και με τις παραπάνω προϋποθέσεις αρμοδιότητες που ασκούνται από νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου ή δημόσιες επιχειρήσεις ή οργανισμούς δημοσίου δικαίου μπορεί να μεταβιβάζονται σε οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης μετά από σύμφωνη γνώμη του οικείου συμβουλίου τους.

Με όλες τις παραπάνω περιπτώσεις, με τα ίδια διατάγματα που προσυπογράφονται και από τον Υπουργό Οικονομικών, εξασφαλίζεται στους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης και η μεταφορά των αναγκαιών, για την άσκηση των αρμοδιοτήτων τους, πόρων.

Άρθρο 33

(Άρθρο 27 Π.Δ 323/1989 - Άρθρο 1 παρ. 18, 19 Ν. 2307/1995)

Κατάργηση Λιμενικών Ταμείων - Μεταφορά αρμοδιοτήτων κ.λ.π.

Με προεδρικά διατάγματα, που εκδίδονται με πρόταση των Υπουργών Προεδρίας της Κυβέρνησης, Εσωτερικών, Δημοσίων Έργων και Εμπορικής Ναυτιλίας, μπορεί να καταργούνται λιμενικά ταμεία και οι αρμοδιότητές τους να μεταφέρονται σε οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης μετά από σύμφωνη γνώμη των συμβουλίων τους και γνώμη των οικείων επιτροπών.

Με προεδρικά διατάγματα που υπηρετεί κατά το χρόνο κατάργησης των λιμενικών ταμείων μεταφέρεται στον οικείο οργανισμό της αυτοδιοίκησης και εντάσσεται με την ίδια σχέση οποία υπηρετούσε στο λιμενικό ταμείο. Η ένταξη σε κενές θέσεις που τυχόν υπάρχουν και σε αντίστοιχη περίπτωση σε θέσεις που συνιστώνται αυτοδικαίως με αντιστάθμισμα εσωτερικής υπηρεσίας. Η ένταξη και η ρύθμιση των θεμάτων της υπηρεσιακής τους κατάστασης προκύπτουν από τη μεταφορά προσωπικού, γι-νε αποφάσεις του αρμοδίου για διορισμό οργάνου, από γνώμη του αρμοδίου υπηρεσιακού συμβουλίου προσωπικού των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης. Με όμοια διατάγματα ρυθμίζονται η μεταφορά σε ασφαλιστικούς φορείς των ασφαλιστικών εισφορών ασφαλιστικών δικαιωμάτων του προσωπικού ταφύρεται καθώς και κάθε άλλο θέμα σχετικό με ένταξη και την πρόνοια του προσωπικού αυτού.

Οι οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης με τη δημοτική διατάγματος υπεισέρχονται αυτοδικαίως σε όλα τα δικαιώματα και υποχρεώσεις των λιμενικών ταμείων που αφορούν. Στο περιθώριο των βιβλίων μεταγρα-

φών σημειώνεται, προκειμένου για ακίνητα ή μεταβιβάσιμα που εμπίπτουν με το νόμο αυτό. Εκκρεμείς δικές των ταμείων που καταργούνται συνεχίζονται στο όνομα των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης.

3. Με όμοια διατάγματα μπορεί ορισμένες από τις αρμοδιότητες λιμενικού ταμείου που δεν καταργείται να μεταφέρονται σε οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης, εφόσον αφορούν λιμάνι που βρίσκεται μέσα στην εδαφική τους περιφέρεια. Με τα ίδια διατάγματα καταργούνται θέσεις προσωπικού που πλεονάζει μετά τη μεταφορά των αρμοδιοτήτων αυτών και ρυθμίζονται όλα τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις του λιμενικού ταμείου που συνδέονται άμεσα ή έμμεσα με τις μεταβιβαζόμενες αρμοδιότητες και κάθε αναγκαία λεπτομέρεια.

Το προσωπικό των καταργουμένων θέσεων του λιμενικού ταμείου μεταφέρεται στο δήμο ή την κοινότητα στον οποίο μεταφέρθηκαν οι αρμοδιότητες. Για το προσωπικό αυτό εφαρμόζονται οι διατάξεις της προηγούμενης παραγράφου.

4. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών, Δημοσίων Έργων και Εμπορικής Ναυτιλίας μπορεί να ανατεθεί σε δήμο ή κοινότητα η εκτέλεση λιμενικών έργων. Οι πρόσδοχοι από την εκμετάλλευση ή χρήση των έργων αυτών αποτελούν έσοδα του δήμου ή της κοινότητας και εισπράττονται από αυτούς.

5. Η παράγραφος 4 του άρθρου 1 του νομοθετικού διατάγματος 1302/1949 (ΦΕΚ Α' 304) καταργείται.

Άρθρο 34

(Άρθρο 46 Ν. 2218/1994)

Συμβάσεις

1. Δήμοι, κοινότητες, σύνδεσμοι, νομαρχιακές αυτοδιοικήσεις και νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου της αυτοδιοίκησης μπορούν να συνάπτουν μεταξύ τους συμβάσεις με τις οποίες ανατίθεται η άσκηση αρμοδιοτήτων του ενός φορέα στον άλλο. Στην ανάθεση μπορεί να περιλαμβάνεται η αρμοδιότητα επιβολής, βεβαίωσης και εισπράτξης τελών, δικαιωμάτων και εισφορών.

2. Οι συμβαλλόμενοι φορείς μπορεί να χρηματοδοτούνται για την εκτέλεση των συμβάσεων από τον Κρατικό Προϋπολογισμό ή το πρόγραμμα δημοσίων επενδύσεων ή τους προϋπολογισμούς, άλλων φορέων του δημοσίου τομέα.

3. Δήμοι, κοινότητες, σύνδεσμοι, νομαρχιακές αυτοδιοικήσεις και νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου της αυτοδιοίκησης, μπορούν να αναθέτουν σε φυσικά ή νομικά πρόσωπα ή κοινοπραξίες, την παροχή υπηρεσιών ή την εκτέλεση προγραμμάτων, με τη διενέργεια διαγωνισμού.

4. Με προεδρικό διάταγμα, που εκδίδεται με πρόταση του Υπουργού Εσωτερικών, μετά από γνώμη της Κ.Ε.Δ.Κ.Ε. ρυθμίζονται το πεδίο εφαρμογής, του άρθρου αυτού, τα σχετικά με τις προϋποθέσεις, τους βασικούς όρους της προκήρυξης, τη διαδικασία και τα όργανα διενέργειας του διαγωνισμού, τους όρους που πρέπει να πληρούν οι ανάδοχοι και τους βασικούς όρους των συμβάσεων ανάθεσης, την εκδίκαση των ενστάσεων, την επίλυση των διαφορών και κάθε αναγκαία λεπτομέρεια.

5. Διατάξεις που αφορούν την απευθείας ανάθεση υπηρεσιών ή προγραμμάτων διατηρούνται σε ισχύ.

Άρθρο 35

(Άρθρο 28 Π.Δ 323/1989 - άρθρο 1 παρ. 20 Ν. 2307/1995)

Προγραμματικές συμβάσεις

1. Για τη μελέτη και εκτέλεση έργων ή προγραμμάτων ανάπτυξης μιας περιοχής και για την παροχή υπηρεσιών οι οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης, οι σύνδεσμοι δήμων και κοινοτήτων, η Κεντρική Ένωση Δήμων και Κοινοτήτων Ελλάδας, οι τοπικές ενώσεις δήμων και κοινοτήτων, οι δημοτικές επιχειρήσεις ύδρευσης και αποχέτευσης και τα δημοτικά και κοινοτικά ιδρύματα μπορούν να συνάπτουν προγραμματικές συμβάσεις με φορείς του δημοσίου τομέα της παρ.6 του άρθρου 1 του Ν. 1256/1982 (ΦΕΚ 65).

Στις προγραμματικές συμβάσεις επιτρέπεται η συμμετοχή και επιχειρήσεων των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης, συνεταιρισμών, επιμελητηρίων και επιστημονικών φορέων δημόσιου δικαίου.

2. Στις προγραμματικές συμβάσεις απαραίτητα ορίζονται το έργο, τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις των συμβαλλομένων, οι πόροι που θα διατεθούν, τα ποσά χρηματοδότησης και το χρονοδιάγραμμα εκτέλεσης των έργων ή των προγραμμάτων ή παροχής των υπηρεσιών. Με την ίδια σύμβαση ορίζεται επίσης ο συμβαλλόμενος φορέας στον οποίο ανατίθεται ή ο τρίτος στον οποίο μπορεί να ανατεθεί η διαχείριση, εκμετάλλευση και συντήρηση των έργων του προγράμματος μετά την ολοκλήρωσή του.

3. Οι συμβαλλόμενοι φορείς για την εκτέλεση των προγραμματικών συμβάσεων μπορεί να χρηματοδοτούνται από το πρόγραμμα δημοσίων επενδύσεων, τον τακτικό κρατικό προϋπολογισμό και από τους προϋπολογισμούς των φορέων που συμμετέχουν. Είναι δυνατή επίσης η απασχόληση προσωπικού του ενός φορέα σε άλλο.

4. Λεπτομέρειες για την εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου αυτού ρυθμίζονται με κοινή απόφαση των Υπουργών Εθνικής Οικονομίας, Εσωτερικών και του κατά περίπτωση αρμόδιου υπουργού.

Άρθρο 36

(Άρθρο 29 Π.Δ 323/1989 - άρθρο 43 Ν. 2218/1994)

Ανάθεση ασκήσεως αρμοδιοτήτων σε άλλα νομικά πρόσωπα

Οι δήμοι και οι κοινότητες μπορούν, κατ'εξαίρεση, να αναθέτουν για συγκεκριμένο χρονικό διάστημα την άσκηση ορισμένης αρμοδιότητάς τους στο κράτος ή σε άλλο νομικό πρόσωπο. Η ανάθεση της αρμοδιότητας αποφασίζεται από το δημοτικό ή κοινοτικό συμβούλιο με πλειοψηφία των δύο τρίτων του συνολικού αριθμού των μελών του. Με την απόφαση αυτή καθορίζονται οι όροι άσκησης της αρμοδιότητας και η χρονική διάρκεια της ανάθεσής της. Σε κάθε περίπτωση οι όροι αυτοί διασφαλίζουν τη διοίκηση της υπόθεσης από το δήμο ή την κοινότητα.

Όταν η ανάθεση της αρμοδιότητας γίνεται σε άλλο, εκτός από το κράτος, νομικό πρόσωπο μπορεί να περιληφθεί στους όρους της και η εκπροσώπηση του δήμου ή της κοινότητας στο όργανο που διοικεί το νομικό πρόσωπο, καθώς και ο τρόπος της εκπροσώπησης.

Μετά την ανάθεση η αρμοδιότητα ασκείται από το κράτος ή το νομικό πρόσωπο προς το οποίο έγινε η μεταβίβαση της και τα όργανά τους ασκούν τις προβλεπόμενες

από το νόμο δραστηριότητες για λογαριασμό του δήμου ή της κοινότητας, εκτός εάν το δημοτικό ή κοινοτικό συμβούλιο περιέλαβε στους όρους της ανάθεσης διαφορετική ρύθμιση. Σε όλα τα έγγραφα και τις πράξεις που εκδίδονται στα πλαίσια της άσκησης της αρμοδιότητας αυτής από τον αναλαμβάνοντα την αρμοδιότητα, σημειώνεται υποχρεωτικά ότι η έκδοσή τους γίνεται για λογαριασμό του δήμου ή της κοινότητας και αναγράφονται τα στοιχεία της απόφασης του δημοτικού ή κοινοτικού συμβουλίου με την οποία έγινε η ανάθεση.

Άρθρο 37

(Άρθρο 30 Π.Δ 323/1989 - άρθρο 44 Ν. 2218/1994 - άρθρο 13 παρ.35 Ν. 2307/85)

Δημοτικές - κοινοτικές διατάξεις

1. Το δημοτικό ή το κοινοτικό συμβούλιο μπορεί να εκδώσει τοπικές κανονιστικές αποφάσεις με τις οποίες:

α. Καθορίζονται οι όροι για τη χρήση και τη λειτουργία των δημοτικών και κοινοτικών αγορών και των τόπων αγορών, των εμποροπανηγύρεων, των συστημάτων υδρεύσεως, αρδεύσεως και αποχετεύσεως, των αλσών και των κήπων, των κοιμητηρίων, των αθλητικών εγκαταστάσεων, των κέντρων νεότητας, των παιδικών χαρών, των παιδικών και βρεφικών σταθμών, των υγειονομικών σταθμών και των κέντρων παροχής κοινωνικών υπηρεσιών, των ιατροπολιτιστικών και πνευματικών κέντρων, των δημοτικών ή κοινοτικών λαϊκών κατοικιών, θεατρικών και τουριστικών εγκαταστάσεων, των πεζοδρομίων, των πλατειών και των λοιπών κοινόχρηστων χώρων.

β. Ρυθμίζονται θέματα κυκλοφορίας και στάθμευσης των οχημάτων, ειδικών όρων δόμησης, καθαριότητας, προστασίας των κατοίκων από την ηχορύπανση, προστασίας των θαλασσών από πηγές ξηράς, των υπόγειων και των επίγειων υδάτινων αποθεμάτων από τη ρύπανση και

γ. Ορίζονται οι όροι λειτουργίας των ψυχαγωγικών παιδιών, των θεάτρων, των κινηματογράφων και παρεμφερών επιχειρήσεων, των νυκτερινών κέντρων, των μπαρ και των συναφών καταστημάτων.

Ειδικά για τη λειτουργία εμποροπανηγύρεων γενικότερης τοπικής σημασίας που έχουν καθιερωθεί εθνικά ή με διάταγμα, ισχύει ο τόπος, ο χρόνος και ο τρόπος του τελευταίου έτους λειτουργίας, αν το δημοτικό ή κοινοτικό συμβούλιο δεν εκδώσει κανονιστική απόφαση.

2. Με τις κανονιστικές αποφάσεις της προηγούμενης παραγράφου μπορεί να καθορίζονται οι περιπτώσεις για τις οποίες επιβάλλονται πρόστιμα και να ορίζεται το ύψος του προστίμου για κάθε περίπτωση.

3. Οι διατάξεις, που προβλέπει η παρ.1, δημοσιεύονται με ανάρτηση στις πινακίδες του δήμου ή της κοινότητας για την οποία συντάσσεται αποδεκτικό. Οι διατάξεις αυτές παραμένουν συνεχώς εκτεθειμένες σε χώρο του δημοτικού ή κοινοτικού καταστήματος, που είναι προσιτός στο κοινό.

4. Όποιος παραβιάζει τις προαναφερόμενες διατάξεις τιμωρείται, σύμφωνα με το άρθρο 459 του Παιδικού Κώδικα.

Άρθρο 38
(Άρθρο 31 Π.Δ 323/1989)

Γνώμη των συμβουλίων για ειδικά θέματα - Συμμετοχή σε προγράμματα περιφερειακής αναπύξεως

1. Προκειμένου να εκδώσουν οι κρατικές αρχές οποιαδήποτε διοικητική κανονιστική πράξη, που αφορά την προστασία του περιβάλλοντος και τα ρυθμιστικά ή χωροταξικά σχέδια πρέπει να ζητούν τη γνώμη των δημοτικών ή κοινοτικών συμβουλίων των δήμων ή των κοινοτήτων ή των διοικητικών συμβουλίων των ενώσεων δήμων και κοινοτήτων, στην περιφέρεια των οποίων πρόκειται να ισχύουν αυτές οι πράξεις, κατά τις ακόλουθες διακρίσεις:

α) Για πράξεις, που αφορούν την περιφέρεια έως δέκα δήμων και κοινοτήτων απαιτείται η γνώμη όλων των δημοτικών και κοινοτικών συμβουλίων.

β) Για πράξεις, που αφορούν την περιφέρεια περισσότερων από δέκα δήμων και κοινοτήτων του νομού, απαιτείται η γνώμη του διοικητικού συμβουλίου, της τοπικής ενώσεως δήμων και κοινοτήτων.

γ) Για πράξεις, που αφορούν την περιφέρεια δήμων και κοινοτήτων που υπάγονται σε περισσότερους νομούς, απαιτείται η γνώμη του διοικητικού συμβουλίου των τοπικών ενώσεων.

δ) Για πράξεις που αφορούν την περιφέρεια ολόκληρης της χώρας, απαιτείται η γνώμη του διοικητικού συμβουλίου της Κεντρικής Ενώσεως Δήμων και Κοινοτήτων της Ελλάδος.

2. Όταν οι πράξεις που αναφέρονται στην προηγούμενη παράγραφο αφορούν τα πολεοδομικά σχέδια για την έκδοσή τους απαιτείται η γνώμη μόνον των δημοτικών ή κοινοτικών συμβουλίων των δήμων ή των κοινοτήτων, στη διοικητική περιφέρεια των οποίων πρόκειται να ισχύουν οι πράξεις αυτές.

3. Σε όλες τις περιπτώσεις των παραγράφων 1 και 2 η γνώμη πρέπει να στέλνεται στην αρμόδια αρχή μέσα σε ρεις μήνες, από τότε που ο δήμος ή η κοινότητα ή η νοση έλαβε το σχετικό ερώτημα.

4. Η απόκλιση από τη γνώμη των οργάνων, που προβλέπουν οι παράγραφοι 1 και 2 πρέπει να στηρίζεται σε ειδική ιτιολογία.

5. Στα όργανα που καταρτίζουν τα προγράμματα για την εριφερειακή ανάπτυξη, τη χωροταξία και την προστασία του περιβάλλοντος μετέχουν και εκπρόσωποι των δήμων ή κοινοτήτων ή των ενώσεων αυτών. Κατά την κατάρτιση των προγραμμάτων αυτών λαμβάνονται υπόψη οι γνώμες των δημοτικών ή κοινοτικών συμβουλίων ή των διοικητικών συμβουλίων των ενώσεων των δήμων και κοινοτήτων της εριφέρειας την οποία αφορούν τα προγράμματα, όπως ρίζει διάταγμα που εκδίδεται με πρόταση των Υπουργών θνικής Οικονομίας και Εσωτερικών. Με διάταγμα, που ρίδεται με πρόταση των ίδιων Υπουργών, καθορίζεται ο ριθμός των εκπροσώπων των δήμων ή κοινοτήτων ή των ενώσεων αυτών στα όργανα που καταρτίζουν τα προγράμματα και ο τρόπος με τον οποίο ορίζονται οι εκπρόσωποι ιτοί.

6. Δεν επιτρέπεται απαλλοτρίωση, διάθεση, δόσηυση οποιοδήποτε περιορισμός στη διοίκηση, στη διαχείριση ή στη διάθεση δημοτικών ή κοινοτικών κτημάτων, έργων, ηρεσών και υδάτων αρδεύσεως ή υδρεύσεως, χωρίς οηγουμένη γνώμοδότηση του δημοτικού ή κοινοτικού μβουλίου.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ
ΔΗΜΟΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ
ΕΚΛΟΓΗ

ΤΜΗΜΑ Α'
ΔΗΜΟΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ

Άρθρο 39
(Άρθρο 32 Π.Δ 323/1989)

Κοινοτικές αρχές

1. Η κοινότητα διοικείται από το κοινοτικό συμβούλιο και τον πρόεδρο.

2. Το κοινοτικό συμβούλιο αποτελείται από επτά μέλη, σε κοινότητες με πληθυσμό έως 2.000 κατοίκους, εννέα σε κοινότητες 2001 έως 5.000 κατοίκων και έντεκα στις λοιπές κοινότητες. Στον αριθμό αυτό των συμβούλων περιλαμβάνεται και ο πρόεδρος.

Άρθρο 40
(Άρθρο 33 Π.Δ 323/1989)

Δημοτικές αρχές

1. Ο δήμος διοικείται από το δημοτικό συμβούλιο τη δημομαρχιακή επιτροπή και το δήμαρχο.

2. Το δημοτικό συμβούλιο αποτελείται από έντεκα μέλη σε δήμους με πληθυσμό έως 5.000 κατοίκων, δεκαπέντε μέλη σε δήμους 5.001 έως 10.000 κατοίκων, δεκαεννέα σε δήμους 10.001 έως 30.000 κατοίκων, είκοσι πέντε σε δήμους 30.001 έως 60.000 κατοίκων, τριάντα ένα σε δήμους 60.001 έως 100.000 κατοίκων, τριάντα πέντε σε δήμους 100.001 έως 150.000 κατοίκων, τριάντα εννέα σε δήμους 150.001 έως και 500.000 κατοίκων και σαράντα ένα σε δήμους 500.001 κατοίκων και πάνω.

Άρθρο 41
(Άρθρο 34 Π.Δ 323/1989 - άρθρο 1 παρ.21 Ν. 2307/95)

Διάρκεια δημοτικής και κοινοτικής περιόδου

1. Ο δήμαρχος, ο πρόεδρος της κοινότητας και οι δημοτικοί και κοινοτικοί σύμβουλοι εκλέγονται κάθε τέσσερα χρόνια.

2. Η εκλογή γίνεται κάθε τέταρτο έτος την πρώτη Κυριακή μετά τις 10 του μηνός Οκτωβρίου του έτους αυτού.

3. Η εγκατάσταση των αρχών που έχουν εκλεγεί γίνεται την 1η Ιανουαρίου του επόμενου έτους, και η θητεία τους λήγει την 31η Δεκεμβρίου του τέταρτου έτους.

4. Σε κοινότητες, των οποίων οι εκλογείς μετακινούνται ομαδικά σε άλλα μέρη, έξω από την περιφέρεια της κοινότητας για παραθερισμό ή διαχείμαση, η εκλογή των κοινοτικών συμβούλων γίνεται μέσα σε τρεις μήνες από τότε που, κατά την τοπική συνήθεια, αρχίζουν να γυρίζουν στην περιφέρεια της κοινότητας οι μετακινούμενοι δημότες κάτοικοι της, την Κυριακή που ορίζεται με απόφαση του νομάρχη. Η εγκατάσταση των κοινοτικών συμβούλων που εκλέγονται μ' αυτόν τον τρόπο, γίνεται τη δέκατη πέμπτη μέρα μετά την επικύρωση του αποτελέσματος της εκλογής. Η μέρα που λήγει η θητεία τους ορίζεται με απόφαση του νομάρχη.

5. Αν ο ένα δήμο ή σε μια κοινότητα δεν επικυρώθηκε τελεσίδικα η εκλογή έως την ημέρα της εγκαταστάσεως των δημοτικών και κοινοτικών αρχών η εγκατάσταση των αρχών αυτών γίνεται μέσα σε προθεσμία 15 ημερών από